

Cornelia Radu Cadelca
DETECTIVII DE DUMINICA

EDITURA PORTO-FRANCO

Coperta de **GHEORGHE MOSORESCU**

DELETA-RE THE DEATHS

Handwritten notes and a signature in the top right corner, including the name "Gheorghe Mosorescu" and the date "1921".

Handwritten notes and a signature in the middle right area, including the name "Gheorghe Mosorescu" and the date "1921".

CORNELIU RADU CADEL CU

DETECTIVII DE DUMINICĂ

roman

EDITURA PORTO -FRANCO
GALAȚI, 1991

CORNELIU RADU CADRECU

DETECTIVII DE DUMINICA

ROMANIA

ISBN 973 557-064-5

EDITURA MINERVA
BUCURESTI

trei

Pe terasa „Crizantemei“ puteai întâlni, în toate zilele cu soare, dintre 1 mai și 15 octombrie pe toți cei din oraș cu care voiai sau nu voiai să te întâlnești ca și pe toți bucureștenii, ieșenii, băcăuanii, botoșănenii ori sucevenii în trecere prin N. Popularitatea terasei o făcuserăm noi, câțiva gazetari, câțiva actori, câțiva oameni de cultură împătimiți întru cafele bune și o întreținea strădania doamnei Lăzărescu de-a-i păstra faima. Strădania ei se materializa în servire ireproșabilă, fete frumoase și o nemaipomenită elasticitate în sortimentarea cafelelor și-a celorlalte preparate de mic dejun și cofetărie.

Cel așezat la una din mese, sub pinul dinspre biserică, era îmbrăcat foarte corect de parcă ar fi mers într-o vizită oficială. Deschise un ziar, la pagina a treia, îl împături în așa fel încât să rămână vederii numai o anume coloană, prima din dreapta, cu titlul mărunț și încercuit cu strășnicie. Se așază și aștepta să i se simtă venirea.

Ieși de după peretele de sticlă Violeta cu tava cu cafele și văzându-l pe cel cu ziarul îi zîmbi, și-l întrebă peste umăr :

— Cu ceva serios înainte ?

— Trei mici fără zahăr ! făcu sec cel cu ziarul stricînd echilibrul prin rostirea incorectă a vorbei din urmă.

— Deci mai așteptați pe cineva, domnule Moroianu ?

— Exact !

— Ca dumneavoastră sau din București ?

— Ca mine.

— Cine e ? se alintă Violeta.

— Mihai Iovan !

— Boxerul ? Dar ce aveți dumneavoastră cu el ?

— O afacere.

— Hm. O afacere sau vreo anchetă ?

— O întîlnire de afaceri, cum ți-am spus !

Moroianu intră în ritualul obișnuit al savurării cafelei : o gură, un fum, o pauză. În timpul acesta un ins îmbrăcat decent și purtînd ochelari fumurii, cam mari pentru vîrsta lui, surprinzînd privirea tînărului i se adresă :

— Scrie ceva și despre meciul cu „Farul“ ?

— Nu. Nu e ziarul de azi ! Sînteți constănțean ?

— Într-un fel.

— Au mâncat iar bătaie.

— Cu cât?

— Nu știu. I-am auzit pe colegi dimineață comentind.

Eu nu-s...

— Păcat! Mulțumesc.

— N-aveți pentru ce. Oricum vă puteți informa imediat ce vin ziarele, pe la unsprezece și... făcu Moroianu politicos și aruncându-și privirea spre stradă zări pe unul din cei așteptați. Un foarte fercheș ofițer de poliție get-beget din N.

— De ce dai alarma fără rost, amice? îl luă acesta repede pe Moroianu. Ce ți s-a mai întâmplat?

— Ai să vezi tu dacă e fără rost. Poftim! zise Moroianu întinzându-i ziarul și așteptînd să vadă pe obrazul prietenului lumina unei aprecieri favorabile.

Ofițerul citi distrat, își luă cafeaua, cam răcită acum, puse ziarul deoparte, căută o țigară, aprinse și apoi întrebă:

— Și ce-i cu asta?

— Ai citit?

— Păi, dragul meu, fapte de astea, „evenimente” cum le zice nea Tăbăcaru îți dau și eu cîte vrei. De asta m-ai chemat? Puteai veni direct la sediu. Dar nu vād ce-i așa de grozav în asta. Sau te-ai săturat de „Arca lui Noe” și vrei să faci o rubrică nouă?

— Ai citit chiar totul? întrebă încă nedezumflat Moroianu.

— Am citit și îți repet, nimic deosebit; așa ceva se întîmplă și pe la noi.

— Și morți misterioase?

— Misterioase, numai la început, preluă ofițerul, pe urmă se constată că omul era bătrîn, bolnav de cine știe ce maladie, singuratec, și nici măcar n-avea obiecte de mare preț prin casă. Deci nu putea fi victima unei agresiuni. Apoi sorbind din cafea întrebă: Tu nu mai vrei una?

— Ba da, făcu Moroianu alunecînd spre dezumflare dar încă avînd argumente. Fă-i semn Violetei! Iar cu asta n-am terminat.

— Nu? se miră ofițerul. Dar pentru cine e a treia cafea?

— Pentru Mihai.

— Da?!

— Ce-i, Samuraiule? Te temi că-ți strici reputația?

— De unde îmi știi tu porecla?

— Ascultă domnule lent major Petre Mateescu, nu numai voi sînteți informați, ci și noi gazetărașii de provincie. N-ai să-mi spui că nu-ți place porecla asta.

— S-au găsit și băieții să-mi dea o poreclă, mamă-mamă! Numai Bărbuță e vinovat. Am să-l rad eu într-o zi pentru asta.

— Nu zău? făcu Moroianu, chiar nu-ți place?

Violeta veni, foarte sobră, luă ceștile aproape fără să-i privească și mai ales căutînd să nu vadă Samurailul că e admirat, așa ca un actor de cinema, de la distanță. Simțeam asta, simțeam privirea Violetei. Am spus *simțeam* pentru că e inutil să mă mai ascund și să povestesc la persoana a treia. Eu eram Moroianu, adică mai sînt și acum.

— Las-o pe-a lui Mihai, am spus eu ca să-i dau Violetei un ajutor, s-o bea rece. Așa-i trebuie dacă întîrzie nejustificat. Între timp Mateescu mai citi o dată *știruța* încercuită de mine și mă întrebă:

— Ce ziar e ăsta?

— „Flamura Prahovei”! Mizilul e în județul Prahova, nu știi?

— Hm, făcu el, știam, dar nu știam ce ziar e ăsta. Apoi mă privi lung. Și tu chiar crezi că acolo, la Mizil, s-a săvîrșit o crimă?

— Da, am răspuns eu cu toată gura.

— Crezi sau știi?

— Presupun.

— L-ai cunoscut cumva pe A. Z. ăsta? Că aveți și voi o pudoare de nu se mai află pereche, dați numai inițiale. De-ai face și tu așa! Da' tu ești în stare cînd încondeiezi pe unul în „Arcă” să-i scrii numele cu majuscule și să-i dai și poza.

— Poza o dați voi la „Cleștele Opiniei Publice”.

— Și ce te face să crezi că a fost o crimă? Nu mi-ai spus.

— Pentru că pe cel mort îl cheamă Amilcar Zaharescu și a fost magistrat.

— De unde știi asta?

— De la colegul care a scris rubrica.

— Și colegul ăla al tău ti-a spus că a fost ucis? Au aflat ei așa ceva? Sau numai tu cu imaginația ta...?

— Nu, el nu mi-a spus că A. Z. ar fi fost ucis. Dar închipuie-ți că un bătrîn magistrat a putut face destule victime și că una dintre ele, oricare dintre ele, ar fi...

— Putut să se răzbune suprimându-l?...

— Exact, am făcut eu, înfierbîntat de cele ce urmau să fie spuse lui Mateescu.

— Prietene, începu rîtos Mateescu, asta se întîmplă în romanele polițiste. În realitate e ceva mai greu.

— Să-ți spun bomba, domnule Holmes? nu m-am mai putut eu abține.

— Spune-mi-o, dacă ții, dar mai întîi lămurește-mă de ce l-ai amestecat în treaba asta pe Mihai Iovan, că am înțeles acum că pentru așa ceva l-ai invitat. Doar nu vrei să faci cu tine o cursă clandestină pînă la Mizil ca să faceți voi acolo pe detectivii?

— Nu. Ai să rizi dacă-ți spun de ce l-am chemat pe Iovan. Ca să te convingem pe tine să cercetezi!

— Asta e bomba?

— Nu. Bomba e că omul, A. Z., nu era știut ca bolnav, de nimeni, din cei care-l cunoșteau mai îndeaproape și că a fost găsit cu mîinile asupra obrazului, acoperindu-și ochii de parcă ar fi văzut o stafie.

— Iar fabulezi.

— Hm, am făcut eu, vine Iovan și ai să vezi ce spune și el:

Intr-adevăr, Mihai Iovan venea, agil și puternic, printre mese spre noi.

— Salut, băieți! ne întinse el mîna.

— Ai găsit ceva senzațional. Dinule? Ceva vrednic de imaginația noastră? spuse el așezîndu-se. Și apoi luînd cafeaua, rece: O beau, cu condiția ca voi să mai beți cîte una caldă, cu mine. Da? Violeta!

Violeta era „pe fază”. îl așteptase doar.

— Unde? întrebă Mihai după ce-și încercă puterea cu gustul răsuflat al cafelei.

— La Mizil.

— Perfect. Vorbesc cu domnul Nițu și-mi dă o cursă la Ploiești de două zile. Crezi că-mi ajunge? Partea din urmă a întrebării fu adresată lui Mateescu.

— Voi chiar aveți de gînd să faceți pe detectivii? se miră locotenentul.

— Și de ce nu? răspunse Mihai pe același ton. Iar eu am izbucnit în rîs și Mateescu mă secondă și el molipsit.

— Dacă rîd, am spus eu, nu înseamnă că nu mai cred în ce ți-am spus. Și către Mihai : Nu e cazul să te grăbești, Mihai, poate ne ajută „mareșalul”.

— Stați cuminți, fraților ! ne țistui Mateescu. Ne mai aude cineva.

— Păi cum, Petre, spuse Mihai, sorbind cu sete din cafea, și foarte încet în același timp, dacă tu descoperi o crimă așa misterioasă ori vreo pozna gravă a cuiva, gravă și camuflată frumos, nu te avansează ?

— Băi neinformaților, voi acum ori rîdeți de mine ori v-ați pus în gînd să mă faceți să trădez secrete de serviciu. Mă compromis cu voi ! și se ridică. Mihai îl privi lung. Eu îi priveam încă lung cînd el se ridicase și porni spre ușa cofetăriei. Ne întrebam din priviri și eu și Mihai, ce-o fi cu amicul nostru.

— De ce rîzi ?

— Rîd că Samuraiul vine cu cafea rece și foarte tare. Mihai se întoarse către convoiul ce-l anunțasem.

— Așa, mareșalule, spuse Mihai, încalci legea în loc s-o aperi ! Frumos !

— Curaj ! spuserăm noi. Țsta era un salut foarte răspîndit la „Crizantema”.

După ce gustă puțin din ceașcă, Mateescu mi se adresă mie foarte serios :

— Dinule, tu crezi serios în ce spui ori îți construiești un subiect de serial, pentru „Zorile” ?

— Deocamdată, am răspuns eu la fel de serios, nu mă gîndesc la nici un serial. Sînt doar curios să aflu cum a murit Amilcar Zaharescu. Atît. Poate nici nu e nevoie să meargă Mihai acolo. Poate...

— Este în stare să mai aștepte ? — întrebă Mateescu.

— Să aștept, altceva ce-mi rămîne ?

— Bine.

— Dacă nu se ivește altceva între timp, am zis eu după asta.

— Ce anume, făcu îngrijorat Mateescu, ce să se ivească ?

— Vrea știre de la colegul meu, l-am rugat să mă țină la curent, vreun nou indiciu, vreo...

— Vreun alt mort misterios, aruncă o vorbă în vînt Mihai Iovan.

E simplu ! spune cel care cercetează un mers al trenurilor. De la București sau de la Buzău există trenuri personale și, în ultima vreme, și trenuri accelerate mai opresc în Mizil un minut-două, timp în care oamenii urcă sau coboară.

— Dar de ce în zorii zilei ? mă întreba Petre Mateescu.

— Pentru că Amilcar Zaharescu nu putea fi omorât decât în zorii zilei.

— De ce numaidecît în zorii zilei ?

— Vrei să-mi încerci perspicacitatea detectivistică ?

— Să zicem, se amuza Samuraiul. Ei, de ce ?

— Uite de ce, primo : Amilcar Zaharescu era destul de cunoscut în Mizil ; secundo : stă într-un loc central (stătea !) foarte umblat, lângă bodega „Progresul” ; terțio : ucigașul nu a fost văzut de nimeni.

— Ofsaid ! alarmă Mateescu. De ce crezi că e vorba de un ucigaș ?

— Pentru că există în biografia magistratului destule motive care să-i nască un ucigaș. Așa cel puțin am înțeles eu din datele furnizate de tine.

Mizilean prin naștere, Amilcar Zaharescu era urmașul unei familii de magistrați. Studii strălucite, procese pregătite cu mare minuție, înaltă exigență în toate actele sale, făcuseră din încă tânărul magistrat un ins respectat între cei din breaslă și în ochii oficialilor. La 38 de ani era deja înalt magistrat la Curtea cu juri iar în vremea faimoaselor procese intentate de Mareșal foștilor miniștri, funcționari de stat învinuiți, de corupție, fraude și alte lucruri necurate, intransigentul magistrat făcuse vilvă. În anii '41—'44 făcuse parte din tribunale militare care judecau procesele antifasciștilor dar și ale legionarilor înlăturați de Mareșal. Fusesse apoi internat în lagărul de la Poarta Albă. Oficial, nu fusese învinuit de mare lucru. Eliberat în 1959, la 50 de ani, își găsi destul de greu o slujbă. Mai întâi la un depozit de lemne, apoi, către pensionare, fu repus în drepturi și lucrase cîteva ani ca jurisconsult pentru vreo 3—4 mici unități economice din fosta regiune Prahova. Se pensionase și, conform legii, mai lucra cîteva luni pe an. Trăia singuratec în casa, odinioară, a părinților săi, la Mizil. Foarte cunoscut, stimat chiar,

cum sînt de obicei stimați bătrînii în micile orașe unde se știe totul despre ei, am înțeles că mai era și acum consultat în procese mărunte. Nu-l vizitau străini. Ar fi știut tot orașul.

— Și unde vezi tu aici pricina unei răzbunări? mă persiflă Mateescu. Mobilul crimei?

— În anii de magistratură.

— Sînt prea bătrîni, de-o vîrstă cu *victima* mai toți cei condamnați de dînsul.

— Fiii acestora!

— Toți fiii acestora sînt și ei oameni serioși, la 40—50 de ani și nu-l văd pe acela care ar putea afla decît să zicea din întîmplare, cine a fost cel care i-a condamnat mama sau tatăl la ani grei de temniță sau la moarte. Deși...

— Deși? m-am agățat eu repede de acest deși care mă mai putea salva de la compromitere.

— Deși nici asta n-ar fi greu de aflat. Dar nu cred să aibă vreun rost. Amilcar Zaharescu a murit așa cum mor toți oamenii de vîrsta lui. Iar tu vrei cu tot dinadinsu să găsești un vinovat de moartea lui, nu un vinovat, un criminal. Și, mă rog, de ce să-l vadă cineva pe criminal, făcu Mateescu o întoarcere la începutul discuției noastre, de ce să-l vadă sau nu cineva pe criminal, cînd el există numai acum și numai în mintea prietenului meu Dinu Moroianu și a colegului său în alcătuirea de scheme pentru romane politiste nemaipomenite, Mihai Iovan, de altfel cel mai bun cunosător de romane polițiste din N. și împrejurimi. Uite, Dinule, dacă ții cu tot dinadinsul să scrii o narațiune polițistă îți aranjez o întîlnire cu colonelul Șerban. Știe „bătrînul” o multime de istorii. Și toate autentice.

— Mersi, am răspuns eu jignit, sînt mai bun amic cu colonelul decît cu tine. Asta puteam să-i cer și eu numai că nu-s liber acum. Și spunînd asta i-am făcut Brîndușei, care era în tură pe terasă, să vină cu un rînd de cafele. Brîndușa a venit: de data asta cu trei. Mateescu a privit lung tava, pînă Brîndușa a lăsat toate cafelele la noi, apoi a spus:

— Așadar tot s-a dus Mihai pînă la Mizil și acum îl...

— Nu, am spus eu bucuros de perspicacitatea amicului, nu s-a dus numai la Mizil, ci în trecere spre Tîrgoviște sau Găești după niste frigidere. S-a oprit sigur la Mizil, nu putea să nu se oprească și...

— Am să vă spun ceva la amîndoi, cînd va fi aici, spuse Mateescu sorbind din cafea, pentru că văd că mi se fac mereu figuri de astea, și văd că-l așteptăm...

— Sigur că putem să-l așteptăm, pentru că e unsprezece fără un sfert și dacă a sosit aseară, și nu se poate să nu fi sosit, a avut destul de multă vreme să doarmă.

— Ascultă, amice, voi nu credeți că obiceiurile astea de *clubmani* la care văd cu stupoare că mă dedau și eu, nu prea au ce căuta la N...?

— De ce nu, am dat eu să rîd văzîndu-l pe Mihai cu o aureolă de mare detectiv, pe deasupra cu un obraz proaspăt ras de gentleman, alura și aureola s-au făcut simțite și sonor cînd nu ne-a mai salutat cu *noroc*, ci cu *Hello!* S-a așezat, a aprins țigara, a băut de cinci ori din cafea cu o negrabă care m-a mîniat și apoi a spus:

— Pentru tot ce nu va fi credibil din relatarea mea, propun o nouă verificare din partea organelor competente! Săgeata era pentru Mateescu și locotenentul a primit-o.

— Să nu trebuiască să fac eu vreo verificare în urma ta ca să te apăr de infracțiunea de substituire de persoană, fi aruncă ofiterul săgeata.

— Nu, aruncă Mihai din fugă, eu m-am legitimat cu carnetul de șofer și am vorbit despre nepotul magistratului din N., adică tu, Dinule, care ai vrea să știi mai multe despre unchiul Milică. Amilcar.

— Sper că n-ai spus, l-am întrerupt eu, că nepotul e lucrător de poliție? Mateescu mă privi ca pe un infractor.

— Da' de unde! suprimă Iovan spaima locotenentului, am spus că e gazetar la ziarul județean și ți-am dat și numele. Se poate verifica.

— Nu-s cu domnii, dădu să se ridice în glumă, evident, Petre

— Nu ești cu noi? întrebă uimit Mihai, atunci de ce stai aici? Sau totuși vrei să știi ce-am aflat ca delegat al nepotului? Eu cred că e bine să stai. Vreau să spun, te rog să stai. Pentru că dacă am făcut cumva vreo gafă să ne poți apăra. De acord?

— Știi bine, Mihai, că Petre poate fi și e deja apărătorul nostru, am căutat eu o împăcare.

— Sau acuzatorul, făcu Petre schimbînd sensul prins din zbor. Dă-i drumul! Sînt cu voi, și nu numai atît, sînt ochi și urechi. Și știți de ce? Că și mie îmi plac romanele polițiste, cele bune, nu „Alergătorul șchiop”!

— Ei bine, dragii mei, cele aflate de la tanti Minodora, fostă în tinerețe maică la Aqafton, or să vă umple de uimire. Puse un deget la gură și sărută și cum stiam semnul am alergat la barul cofetăriei. Cestile le-a adus tot Brîndușa.

Cafea făcută cu coniac specialitatea doamnei Lăzărescu. Cînd am știut că Mihai a încheiat relatarea, în sensul că a răspuns corect și la întrebările mele aiurite și la cele de rutină ale lui Mateescu, am văzut că Mihai și noi care-l ascultasem, meritam cafeaua specială.

Așadar pornind cu dreptul, adică dîndu-se interesat de „drama” domnului avocat Amilcar Zaharescu și aruncîndu-mă pe mine în joc în chip de nepot al bătrînului (nepot de vară — să precizăm !). Mihai intrase la inima a două dame. Una de cupă, iar cealaltă de treflă. Pe numele lor Minodora Maltopol și Minodora Iacobescu. Prima fusese scoasă la joc doamna Minodora Maltopol, fostă maică la Agafton. Fusese o partidă bună, dar o călugăriseră, apoi ieșită din mînăstire și reîntoarsă la Mizil, făcea pe menajera, la case mari (case mari la Mizil? Mă rog, cîcă așa spusese chiar ea). De la doamna Minodora de cupă Mihai aflase destule despre domnul avocat Zaharescu, mai ales despre familia acestuia. Biografia i se potrivea cu ce crezusem și noi și de-aceea nu mai are rost să v-o povestesc acum. În jocul propus de Mihai se aruncă însă și numele celeilalte Minodora, cea de treflă. Minodora de cupă fusese „rivala” celei de treflă la menajul domnului avocat și la... mîna acestuia.

Mult mai apropiată de fostul avocat, doamna Minodora Iacobescu dădu următoarele detalii: „De vizitat, în ultimii ani, numai un singur domn l-a vizitat. Însă n-a intrat în casă. Au stat aici sub nuc. Le-am făcut cîte o cafea. Domnul Mache mi-a spus că cel venit i-a fost coleg acolo unde lucrase dumnealui ultima dată. Mai multe n-am întrebat, nu se cădea să mă bag în viața lui. Pe nouă a lunii l-am găsit. mort. Nu mai ieșise din casă de trei zile. Era o vreme cu ploaie de-ți era urît să ieși și în pridvor. Iar eu nici nu fusesem acasă că eram plecată la o nepoată de-a mea la Valea Călugărească să-mi fac dulcelețurile de nucă verde.”

„Nu cred că l-a omorît nimeni — spunea doamna Minodora de treflă — asta am spus-o și celor de la poliție că au fost în două rînduri. De plecat, pleca o dată pe vară, la mare, la un prieten din Sulina. Avea și o poză cu dînsul. Mi-au luat-o cei de la poliție, dar mi-au dat-o înapoi. (Fotografia ne-o puse Mihai sub ochi ! Reprezenta doi bărnați în pantaloni scurți cu undițe și alte scule pescărești. De unul dintre ei va fi vorba în capitolul următor !). Bani nu avea, că avea pensie mică. Bani de la casă — că mi-o vînduse mie, de aia îl țineam în gazdă — i-a pus pe CEC să aibă pentru înmormîntare. Erau pe numele meu. Cine să-l în-

mormînteze, săracul, dacă nu mai avea pe nimeni? Minodora Maltopol se dă degeaba rudă cu dînsul, că nu era. Dar ea așa a fost totdeauna, o lipitură. Ar fi vrut ea să-i pape banii și să... Tot ea a zis că l-aș fi putut omori eu. Dar eu, de ce să-l omor?”

Argumente pentru incriminarea Minodorei de treflă nu găsiră nici cei de la procuratura din Ploiești așa că... Dar învinuirea plană. Minodora se disculpa mereu.

Și în acest punct al expozeului Mihai mai scoase o probă. Un pachet de cărți de joc. Dar nu pokerul era pasiunea domnului avocat. Ci pasiențele. Cărțile erau la fel de înnegrite pe margine și mai ales la fel de rulate. Din ele însă lipsea dama de treflă.

„Eu așa l-am găsit, domnu Mihăiță — spusese Minodora de treflă — căzut lîngă mescioară asta și cărțile căzute pe jos. Cîteva. Avea la cap o legătoare neagră. I se trăsesese pe ochi. Își lega seara părul care, deși era destul de în vîrstă, nu i se rărise deloc-deloc. Și se lega noaptea cu o legătoare neagră, cum se legau cîndva domnii serioși și sic. Da' eu nu eram acasă atunci, săracul să-i aprind măcar o luminare. Și degeaba mă vorbește lumea în Mizil că eu aș fi fost cu gînd rău asupra lui Mache... (aici și noi observăm că nu-i mai zicea domnul Mache, ci simplu! Asta observase și Mihai la „interogatoriu” și doamna Minodora, cea de treflă, se replie). Mache am zis, așa-i? Dar îi ziceam uneori așa, nu se mai supăra, ca unui frate, că doar eram bătrîni acum și nu ne mai ardea de prostii. Cum cred unele persoane, că...

Mai departe Mihai ne relatează, amuzat, cum încerca dama de treflă să se apere de învinuiri pe care bănuia că i le-ar fi aruncat cealaltă damă, cea din cupă.

Filam cărțile, îmi închipuiam cum făcea pasiențe Amilcar Zaharescu. Știam și eu pasiența cea mare a lui Napoleon. Ceva lipsea. Încercam să pun cărțile în ordine și descoperii ce lipsea. Iar Mihai îmi confirmă. Lipsea dama de treflă. Însă punînd celelalte dame la rînd, ciudat era că dama de tobă avea un colț îndoit.

Cum și Mihai făcuse aceeași remarcă în fața doamnei Maltopol, aceasta i-ar fi observat că domnul Zaharescu avea în mîină, cînd l-a găsit, dama de tobă. „O strîngea tare-tare, de-abia i-am scos-o din mîini. Nu puteam să-l las așa. Că era rușine. Cine știe ce și-ar fi putut închipui oamenii”

Oamenii își închipuiau de toate. Cei trei care dezbatău cazul își închipuiau și ei, fel de fel de scene.

Rămînea doar întrebarea pe care n-am răbdă s-o pun :
— Cum se ajunge-n zorii zilei la Mizil ?

Mateescu îmi ceru imediat explicații. Le-am dat cam așa : Deși e o zi cu ploaie, din casele din jur tot se poate vedea orice persoană străină de oraș. Dacă i-ai întreba pe oameni pe cine au văzut în ultimele zile prin oraș toți vor spune — dacă a fost cineva — că au văzut. Că nu vor descrie aceeași persoană, e limpede. Așa că cel care a venit la Zaharescu, cu gînd rău, a putut s-o facă numai în zorii zilei. Nu era nevoie să-l ucidă. Bătrînul trebuia doar înspăimîntat. Vizitele acelea ar fi putut fi repetate și...

— Nu ține — spuse Mateescu. Sau ține doar în romanele polițiste. Prost construite. Singura persoană care interesează cercetările este omul din fotografie. Din cîte mi-a spus colegul de la Ploiești, este vorba de un fost magistrat. Cu ultimul domiciliu la Sulina. La care Zaharescu petrecea două săptămîni pentru soare, apă, aer și... pescuit. Dacă...

3 TINERI CĂSĂTORIȚI CUMPĂRĂ CASA LA SULINA

Peste nici jumătate de oră, după orarul NAVROM aveam să fim din nou la Sulina, să descindem la familia Cuțov de pe strada „Octombrie Roșu“, să aduimecăm cu nările în vînt, către sud-est, salutul pe care, susțineam eu, ni-l trimețea marea ca unor vechi prieteni. Se zăreau de pe puntea „Moldovei“, sau voiam eu să zăresc — încă n-am verificat asta — valurile mării, acolo către nord. Și în clipele acelea uit că scurta noastră vacanță la Sulina nu va fi dedicată doar mării, pentru că acum la început de iulie, nu mai ajunsesem decît o dată la Sulina, cu mulți ani în urmă, pe cînd terminasem liceul și eram, mamă-mamă ce îndrăgostit mai eram !, de o prea frumoasă colegă. Nu, nu acea zi îmi aminteam eu acum strîngînd mîna stîngă a Mihaelei ; ar fi fost o impietate, dar nu de asta îi strîngeam mîna și nici de emoția reîntîlnirii cu marea și cu draga noastră Sulină. Și Mihaela stia. Stia că, zăpăcit și capsoman, îmi asumam o sar-

cină ingrată, aceea de a afla și altceva despre moartea lui Dinu Poezina, al cărui nume îl citisem, mai bine spus îl citeam, de patru ani pe-o casă cu etaj de la întreținerea unei străzi, pe stradela din spatele cinematografului, stradela ce dădea în „Octombrie Roșu”. Cîteva nopți după ce citisem în „Delta” anunțul mortuar al persoanei de care spuneam mai sus, m-am visat acolo. Întrebam la aprozar, cum îndemna inscripția cu litere de duco roșu, apoi fără să leg cumva asta de persoana respectivă, Dinu Poezina, intram pe scara șubredă din spate și-l descopeream pe magistrat ucis, cald încă. Fără să mai anunț pe nimeni alergam după ucigaș care dispărea undeva în stufărișurile de la capătul străzii. Asta într-un vis mereu lungit, amînat, ca un serial.

Mateescu a rîs de toate astea. Nu știu dacă avea de ce. Ori ar fi trebuit să rîd și eu ?!

Pe Mihai Iovan l-am întîlnit abia peste trei zile. Entuziasmul meu se temperase. La Sulina nu avea ce căuta cu *monstrul* lui. Se potolise entuziasmul meu dar se înfierbîntase Mihai. Așa ceva nu mai citise nici într-un roman polițist. Am și înscenat cu el la „Crizantema”, evident, momente din interogatoriul ce aveam să-l iau prietenilor lui Poezina. Ceva însă, în toate astea nu mergea. Ori eu nu eram iscusit în formularea întrebărilor ori Mihai mă șicana. Și s-ar fi putut să fie asta din urmă valabilă. Încă nu se topise ecoul triumfului său de la Mizil.

— Nu ești tu mai tare decît mine, i-am spus eu într-un tîrziu, după ce treisprezece, paisprezece variante de dialog se înfundaseră. Uiti că am scris cel puțin treizeci de anchete sociale care m-au pus față în față cu iliciți, cu infractori, cu rău-intenționați, chiulăi și alte personaje negative dintr-un întreg județ ? Crezi că nu mă voi descurca cu niște oameni care pe de-asupra sînt și la un colț de țară și la un capăt de viață ? Cu niște oameni care trăiesc un amurg psihedelic colorat și halucinatoriu de lume a Europolisului ?

— Bătrîne, îmi spuse Mihai, foarte serios, personajele negative de care vorbești fac pe ele de groaza lui Moroș de la „Zorile” (Asta îmi era porecla în lumea „a treia” din N.), dar la Sulina nu te cunoaște nimeni. S-ar putea să te trezești la organ ca *șpion* sau mai știu eu ce bișnițar. Mai bine pune-l în gardă pe Mateescu. O avea și el vreun coleg de școală pe la județ sau prin Sulina. Ce zici ?

— Samuraiul tace, am răspuns eu, nu mă crede. Însă eu mi-am luat măsuri de securitate. Am telefonat omologului

meu de la „Delta”, o să mă aștepte la debarcader și o să
merge chiar el la Sulina, să mă sprijine la autorități.

— Asta nu-i rău, făcu Mihai, dar dacă nu poate veni?
Dacă are și el vreun Mancă, nu-ți măninci degeaba con-
cediul?

„Ce-o fi cu el, începusem să mă întreb eu, Mihai care
s-a ambalat deja în afacere, dă înapoi? Nu cumva?...” Și
l-am întrebat chiar așa.

— Nu dau înapoi, bătrîne, dar cred că măsuri de secu-
ritate tot trebuie să iei. Dacă tipul de care spui nu iese la
debarcader?

— Tot apare el într-o zi la Sulina, am zis eu grăbit.

— Și dacă nu?

— Ascultă Mihai, tu ții cu mine sau cu leul? am rîs
eu. Nu mă crezi în stare să mă descurc? Știa Sulina ca pe
buzunarul meu și...

— Orașul, dar nu și oamenii lui. Chiar tu ai spus ceva
mai înainte că e o lume mult mai pestriță pe kilometru pă-
trat decît în Constanța sau București...

— Am să scot legitimația de la ziar sau OZN-ul și
scap. Dar Efimov n-a apărut la debarcaderul Tulcei. Mihaela
a rîs, ca de o glumă bună, adăugînd un „Așa-i trebuie!” și bucu-
rîndu-se (sigur, bucurîndu-se!) în sinea sa că nu ne va mai
tulbura nimic în șederea noastră la Sulina. Ar fi trebuit să-i
spun însă că dețin zece nume pe care va trebui să le în-
cerc la nevoie, în cazul în care la aprozar nu voi mai afla
pe cel care știe ceva de Dinu Poezina și moartea lui nă-
praznică.

N-am vrut să-i stric inima și pentru asta mi-am stricat
eu ceasul întîlnirii cu Sulina. Pentru că n-am mai văzut nici
primele case de pe stînga, nici valurile mării, acolo unde
cred eu că se văd de pe vapor, nici cheiul, nici amurzul lung,
escortat de pescăruși, nici apropierea de uscat după un
drum de o zi pe ape, nimic. Formulînd motivări pentru abor-
darea celor care m-ar fi putut *remorca* în caz de împotmo-
lire. Mai bine îi spuneam de la început — ni-am zis și
am strîns-o de mînă tare. În sinea mea qîndeam că a în-
les ea tulburarea mea. Dar dacă o fi luat-o drept bucurie
că sîntem liberi de orice sarcină și deci în stare de năzbîtii
și vacanță comodă?

— Las' că ne descurcăm noi și fără Efimov și alte pile
— i-am zis și din acel moment am văzut și eu Sulina

O cunoașteți?

Dacă n-o cunoașteți n-am să v-o pot descrie acum. Mai bine mergeți s-o vedeți și dumneavoastră sau citiți reportajele lui Traian Coșovei despre *farmecul deltei*. Oricum ea, Sulina, vă așteaptă la fel de suavă ca atunci când eu o regăseam sau o păraseam în vacanțele liniștite. Atunci nu mă aștepta o astfel de vacanță. Pentru că necazurile începute de la N. și confirmate la Tulcea, de absența lui Efimov de la debarcader, au culminat cu anunțul de pe ușa aprozarului scris strîmb cu litere de cerneală: „Gestionara în conced. Magazinul închis pînă la 15 iulie. Legume și fructe găsiți la Alimentar“. Legume și fructe, dar nu gestionar. Mihaela a ris și asta am luat-o ca o confirmare a independenței de care se vor bucura amurgurile noastre pe plajă cu pescăruși și castele de nisip, pe care să le strice a doua zi copiii prost orescuți.

Toată noaptea m-am gîndit la casa lui Dinu Poezina care mă aștepta în colțul celei de a doua străzi, cu aceeași scîndură cu anunț de vînzare, să-i dezleg misterele și dacă nu mi-ar fi fost rușine de Mihaela și de „diadia“ Pîntilie aș fi plecat pînă acolo, așa noaptea.

S-a făcut în sfîrșit dimineață, am mers la cișmeaua din curte, ne-am spălat, am pus cafeaua la fiert, am băut-o după ce ne pregătisem traista cu de-ale gurii, pentru o sedere îndelungă și plăcută pe plajă și, cu pălărioara de oșan pe creștet, am pornit în drumul spre plajă. Singurii, sau aproape singurii trecători la ora aceea.

Și aplicînd „intrarea“ propusă de Mihaela, am deschis vorba mai tîrziu în stația de autobuz de la cîțiva pași de casa Poezina. Ne-a răspuns la provocare o bătrînă care voia să se țină bine. Pistă falsă. Auzindu-ne că am vrea să cumpărăm o casă în chip de viitori sulineni, doamna Vitanidi („s-a! ce-I are de-obicei numele acesta grecesc eu nu l-am auzit!), ne-a și acostat (acrosat?), ne-a condus în casa dumneaei, a treia casă vizavi de casa Poezina și în timp ce eu, feșit în balconul casei, priveam nu doar nostalgic, ci mai ales mirosind ca Sherlock Holmes aerul spre casa Poezina, gazda se întreținea cu Mihaela (o cafeluță, un lichioraș — adus de mine de la alimentară, prezentarea mobilei, a porțelanurilor, care aveau să ne rămînă nouă dacă...) și își propuneau cel puțin închirierea casei dacă nu chiar cumpărarea ei. Dar de la doamna Vitanidi mai nimic despre Poezina, decît ceea ce mă străduiesc să spun mai jos.

Că domnul Poezina nu mai locuia în casă de vreo doi-trei ani, de cînd ieșise la „penzie“, acum — înainte de-a

muri — stătea la Safta Dinischiotu. Dar femeia era o bătrână ursuză, nu vorbea nimic cu nimeni, și de fapt Dinu Poezina fusese găsit mort în propria casă. La aprozar, unde trebuia să întrebi pentru a vorbi de cumpărarea casei lucra băiatul lui „Șnaidăr” cum îi spunea volubila bătrână, tot mai îndrăgostită de Mihaela. Șnaidăr era prieten cu Poezina. Cu barca cu motor a lui Șnaidăr își ducea domnul Poezina prietenii veniți din toată țara. În ultima vreme Poezina fusese profesor la liceul din oraș. (Aveam să aflu ceva mai târziu că predase limba franceză și latină). Cam atît și mai ales mieroasa invitație de-a locui la dînsa cît și exagerarea sentimentului de groază : Cum să locuiești într-o casă în care un om a fost găsit mort ? Pe scări !

Deci, cam atîta am aflat de la doamna Vitanidi.

A treia zi, pe drumul pe care dimineața l-am făcut totdeauna pe jos, am intrat în cimitir. Mihaela înțelese. N-a trebuit să căutăm mult. Mormîntul lui Dinu Poezina era cel mai proaspăt.

— Ar fi trebuit să-i punem o floare, spuse Mihaela simțindu-l pe defunct un fel de rudă sau cel puțin o cunoștință veche.

— Să căutăm la întoarcere, am zis eu, deși se pare că nu duce lipsă de prieteni. Uite ce nuferi frumoși are !

— Nuferi, se minună Mihaela, asta nu-i lucru curat ! Cît țin nuferii după ce-i scoți ?

— În apă cîteva zile ; știi mai bine căci și eu ți-am dat o dată nuferi.

— Printre alții, mă corectă ea, dar dacă nu sînt în apă ?

— Cel mult o noapte, am zis eu, după aliura nuferilor.

— Cred că cel cu care ne-am întîlnit era domnul Schneider.

— Sau nora lui care-i rupsesese inima profesorului, am dat-o eu pe glumă fiindcă știam bine că nu ne-am întîlnit cu nimeni.

Și totuși cineva era în cimitir și ne privea. Am tresărit. Vorbisem cam tare și pomenisem poate chiar numele celui care ne privea. Proastă dimineață ! mi-am zis. Mihaela credea că mi s-a făcut frig. De asta s-a strîns în mine.

— Ați putea fi mai decenti cu morții, spuse omul pe care acum, după ce-mi trecuse spaima, îl descopeream fără vîrstă, se mai putea oare lega un dialog ? Nu cumva ratasem din neghiobie totul ? Tocmai ce ne adusese duminica pierdeam așa dintr-o discuție fără sens în fața unui mormînt. Dacă ăsta e un Schneider am dat-o în bară ! Vorbele as-

tea nu se adunaseră atunci chiar așa, ci ca niște ciocănituri speriate se fugăreau prin creier. Simțeam că mi-e rușine. Și am făcut un gest care putea să mă coste.

— Iertați-mă dacă îi sînteți cumva rudă defunctului. Mi-am permis să vorbesc așa pentru că defunctul a fost bun prieten cu unchiul meu Amilcar Zaharescu din Mizil ! Iar dacă sînteți cumva domnul Schneider, nu mă mai pot scuza decît dacă nu aveți vreo noră.

— N-am din fericire pentru dumneavoastră, răspunse morocănos bătrînul, și nici ca domnul Amilcar Zaharescu, căruia i-am comunicat de curînd moartea lui Dinu, nu-mi amintesc să-mi fi vorbit vreodată de vreun nepot.

— Din păcate unchiul meu, am pedalat eu, nu va mai ști niciodată că prietenul său de la Sulina... pentru că... unchiul meu Milică s-a dus înaintea sa ; va afla poate doamna Mal-topol despre moartea unui necunoscut.

— Iertați-mă, se încălzi bătrînul Schneider, și fie-i țărîna ușoară domnului Zaharescu. Apoi, tăcurăm. Așteptam o invitație dar domnul Schneider nu era dispus să ne-o facă. S-o propun eu ?

— Mergem, Dinule, mă salvă Mihaela de la o nouă gafă, e soarele sus. Bună ziua, domnule Schneider și dacă ne puteți ierta, iertați-ne.

— Sărut mîna, domnișoară, rămîneți mai multe zile la... mare ?

— Vreo zece, făcu ea însăși salvată „domnișoara” dacă e vremea bună. Dacă nu... ne călătorim. În afară de gazdă, care nu știe prea bine românește, nu mai cunoaștem pe altcineva, așa că nu vedem cam ce-am putea face pe vreme rea.

— Mda, făcu domnul Schneider, nici pe canale nu-i frumos în zile cu ploaie, deși unchiul dumnealui, care era mare pescar, o vreme ca asta prefera.

— L-ați dus de multe ori cu barca pe „unchiul” meu, domnule Schneider ? am apucat eu un pai.

— Da, am să vă povestesc odată despre dînsul, dacă vă interesează, deși tinerii din vremea de azi nu prea mai au vreme pentru discuții lungi și serioase.

— Poate ne duceți și pe noi într-o zi bună pe canale, domnule Schneider ?

— Dacă-mi cereți dumneavoastră domnișoară și dacă domnul nu are împotrivă nimic...

— Soțul meu, se grozăvi Mihaela, nu e prea curajos în dimineața asta. Dar vă asigur că-i place și că eu am un noroc formidabil la pescuit; numai că n-avem undițe.

— Asta nu e o problemă; poate folosi undițele unchiului, au rămas la mine; de fapt nu le-a luat niciodată cu dînsul.

— Vă mulțumesc, am îngăimat eu uluit. „Grozavă dimineată”, mi-am spus în gînd și apoi tare am adăugat: Putem trece după-amiază pe la dumnevoastră? Unde locuiți?

— Știți unde-i aprozarul?

— Știm, se grăbi Mihaela să spună, dar acolo e închis. Și se repezi să explice: am căutat ieri niște roșii și am văzut anunțul.

— Întrebați în spate. Casele noastre au două intrări. La dumnevoastră nu e tot așa?

— Noi stăm la bloc, făcu Mihaela, cu o ușoară undă de tristețe protocolară, și avem o singură intrare.

— Vă aștept după ora șase, ne spuse Schneider, acum grăbiți-vă să prindeți soarele de dimineată. La revedere!

Ne-am despărțit și am luat-o la pas.

— Detectivo, detectivo, meriți nota zece! o tachinam eu pe Mihaela.

— Mai bine spune că s-au dus dracului aerosolii tăi. Și ieri și azi și probabil și mâine, că tot trebuie să-l cauți pe Filimon ăla.

— Silion, nu Filimon, am zis eu aproape alergînd. Așa să fie, dar de miercuri încolo îți promit că nu ne mai mișcăm de pe plajă și că o să-ți fac o statuie de nisip drept recompensa pentru ajutorul prețios ce mi-l dai în descifrarea enigmelor cu magistrați singurateci și decedați în chip misterios

— Ascultă, făcu Mihaela, la Schneider mergem pentru că nu mi-ar displace o plimbare cu barca pe canale, mai ales conduși de un as în materie; și s-ar putea să am noroc și la pescuit, dar cred că ar cam fi cazul s-o mintui cu „unchiul” ăsta al tău de la Mizil. Ce te faci dacă Schneider îți pune întrebări despre intimități ale unchiului tău, aflate de el? Să nu-l crezi tembel ca pe madam Waren. Că nu pare deloc a fi așa. Pricepi, Holmesulețule?

Și într-adevăr, domnul Schneider nu era deloc așa. Ba chiar ne-a supus la un interogatoriu de toată frumusețea. Norocul meu că știu să fabulez în limitele realului și că probabil nici „unchiul” meu nu se destăinuise prea mult ghidu-

lui său de deltă. Puteam s-o dau de tot în bară. Dar ce mai vorbim! Am fler și pace! Detectiv trebuia să mă fac, spuneam eu acum la întoarcere, pentru că miercuri a și început să se strice vremea. Și noroc că domnul Schneider nu plecase la ora când ne-am gândit noi că tot mai bine-i pe canale în șalupă. Da, spuneam, ne-a interogat frumos domnul Schneider dar de vreme ce am rămas prieteni însemna că am reușit la examenul de „nepot” al fostului magistrat Zaharescu. Și cred că marea reușită a început din clipa în care, miercuri, în șalupă, acostînd într-un ostrov știut de cei trei prieteni de odinioară am sugerat domnului Schneider că nu mi se părea curată moartea lui Dinu Poezina așa cum nici a „unchiului” meu din Mizil nu era. Și atunci am aflat că Dinu Poezina a fost vizitat de un necunoscut, un om despre care Schneider, care-i cunoștea pe toți cei doisprezece prieteni al lui Poezina, de prin toată țara, nu-l văzuse niciodată. Acesta întrebuse la aprozar, cum îl îndrumase inscripția. Se recomandase profesor numit la Sulina (ca noi mă gândii eu!) și în căutare de locuință (ca noi!). A rămas peste noapte la hotel, așa spusese vizitatorul, iar Poezina l-a condus să vadă casa. Au întîrziat cam mulțisor. Cînd s-a întors Poezina de la vizita casei, domnul Schneider nu știa, că nu mai trecuse pe la el. Schneider l-a întrebat a doua zi dacă au încheiat afacerea. Poezina însă ar fi răspus doar: „Un aiurit! Nici el nu știe ce vrea!” Și ce doi lăsară lucrurile așa. Asta se întîmpla cam cu două săptămîni înainte de dispariția lui Poezina.

Ca să pot afla mai multe i-am istorisit ghidului nostru tot ce aflase Mihai de la madam Maltopol despre moartea „unchiului” meu, Amilcar. Dar detalii semnificative despre cum a fost găsit Poezina de tînărul Schneider n-am aflat, decît tot ce știam de la madam Vitanidi prin Mihaela și doar că cineva, cu cîteva zile mai înainte, îl avertizase pe Poezina, nu față de bătrînul Schneider, că ar fi văzut lumină aprinsă noaptea pe la unu-două la una din ferestre. Poezina nu s-a dus chiar în noaptea respectivă, ci a doua sau a treia zi. Oricum el dispăruse duminică, zi în care nici tînărul și nici bătrînul Schneider nu erau acasă și n-avură de unde să știe cu ce scop pornise Poezina spre casa ce voia să o vîndă. Eu am zis că ar putea ști gazda la care stătea domnul Poezina. Dar ghidul mi-a replicat că Safta Dinischiotu nu merită luată în seamă. Apoi tot el a ~~adăugat~~ că nu-l știa pe Poezina bolnav de cord și că nici ca să fi fost ucis de

cineva nu crede că s-a putut. Poate să fi fost cam băut și să fi alunecat pe trepte. La vârsta asta i se poate întâmpla așa ceva chiar lui Poezina! Oricum dușmani nu avea pe aici.

— Dar foștii lui elevi? Am deschis eu o pistă. Nu s-ar fi putut afla printre foștii lui elevi vreun ticălos, vreo pramatie care pentru o corigență sau o repetenție să fi... Nu să-l ucidă dar să-l sperie și să-i provoace căderea pe trepte?

— Imposibil, spuse Schneider, Poezina era un profesor foarte sever, dar elevii săi îl iubeau, pentru că știa multe despre cele de pe fața pământului. Și-apoi la limba franceză, aduse ghidul un argument serios în favoarea ideii sale, nu se lăsau corigenți și cu atât mai mult repetenți. Dar mai știi?

De aici, hotărît lucru, nu se mai putea afla nimic. Trebuia să mă adresez Milităiei. Drept care joi, continuînd vremea proastă și „tovarășul” Bușlega nemandîndu-ne speranțe, am lăsat-o pe Mihaela la madam Vitanidi-Waren s-o mai tragă de limbă și m-am dus glont la „organ” să-l caut pe Silion.

Întîlnirea cu el m-a bucurat. Era un Petre Mateescu din Sulina. Bine că nu am mers la el cu Mihaela. Nu că aș fi gelos dar prea era șic, vorba lui madam Waren, și mai știi?

I-am raportat despre toate la o cafea după rețeta de la „Crizantema” și găsindu-l mai puțin rezervat decît pe Samurai decî mai ca mine, de-a dreptul, i-am spus și ce gîndesc eu. Mi s-a părut că se ambalează și l-am convins să facă o descindere în casa Poezina. Am făcut descinderea în trei pentru că Mihaela n-a vrut să rămînă în casă nici în ruptul capului, deși putea sta cu Mașa, fata lui „diadia” Panteli. Silion nu s-a opus mai ales că-i raportasem despre contribuția Mihaelei în a ne face relații în Sulina și mai ales printre cei care-l cunoșteau pe Poezina.

Și, înarmați cu chei și lanternă, am intrat în casa Poezina „la ceas oprit de lege și de datini”. Era așa cum o visasem privind-o pe dinafară. Scara masivă pe care se rostogolise Poezina aflîndu-și moartea (sau poate mort deja!) nu mai avea covorul necesar și era foarte bine unsă cu ceară de parchet. Se făcuse nu de mult curățenie? Poate. Mobilele erau toate la locurile lor, bine marcate atunci cînd am mișcat unele din ele, de lacul podelelor. O casă în care s-ar fi putut muta imediat cineva. Dacă nu cumva era chiar fo-

losită de cineva care știa cum se poate intra fără să atrăgi atenția : ceasul și cheia.

Mihaela (bine că a venit cu noi, spuse Silion făcându-mă gelos) a descoperit o urmă de spray în aerul închis al odăii și o depistă mai apoi chiar pe brațul unui fotoliu. Prea proaspătă ca să fie de la domnul Poezina. Și concluzia noastră de detectivi a fost că vreo pereche de mult constituită sau întâmplătoare are loc de întâlnire în chip de stafii în casa nelocuită. Mihaela se amuză copios de presupunerile noastre și ne întrebă dacă nu mai simțim și alt miros cunoscut, mai ales nouă. Nu-l simțeam. Ne provocă cu un „Ce fel de bărbați sunteți voi!” și ne conduse spre o măsuță de mahon neacoperită de vreo față de masă de pe care venea un parfum îmbietor ca urma rămasă pe un pahar din care s-a băut un coniac foarte fin.

— Sper, ne șopti Mihaela, că n-o să-mi spuneți că sînt bună de cîine polițist. Femininul e prea trivial așa că v-am luat-o eu înainte. Ei, ce ziceți?

— Toate bune și frumoase, am zis eu, dar acestea numai urme de la domnul Poezina nu-s. Unde au dispărut cele din nopțile vreo trei mi se pare, în care Poezina a zăcut cu capul zdrobit între viață și moarte? Urmele de pe scară? Au dispărut cu desăvîrșire?

— Și locul lor l-au luat altele care nu-s făcute de stafii ci de oameni care folosesc spray și coniac fin. Ce zici, „to-varășe lent”? Se osteni Mihaela cu întrebarea care mai trebuia pusă.

— Vom avea grijă, spuse Silion. Am să țin casa sub observație, mai știi peste ce dăm?

— Exact, spuse Mihaela, deschizînd un bar discret în biblioteca masivă (ca o mare doamnă din filme Hollywood 39, așa deschise barul!) și descoperind că stăpînul casei avea apetit nu glumă pentru alcooluri fine și scumpe. N-am avut vreme să inventariem totul; între sticle se petrecu o mișcare și o sticlă de vin banal se rostogoli spre noi pe deasupra celorlalte. Nu era întreagă! Îi lipsea gîtul și urma lui era frumos zorzonată. Nu, hotărît, sticlei trebuia să i se dea mai mare atenție. Pe etichetă era o dată. Am pus cu grijă sticla în batistă să nu ștergem amprenteles și... am părăsit casa. Pe Silion îl așteptau zile de muncă încordată. Ni le-a relatat la un pahar de „Drobeta” în garsoniera lui din puținele blocuri ale Sulinei. Și i-am sugerat și eu — stimulat de coniacul ales, dar și de gîndul că el va mai aduce

vreo sticloanță cu nume străin — cîteva piste. Nu mă laud pentru asta. În fond Mihaela, cu nasul ei cîrn, descoperise mai multe decît mine; eu numai raționamente apriori făceam.

Silion avea să revadă necropsia și descoperirăm că nu fusese făcută deși moartea avea toate datele pentru a fi suspectată. Chitanțele de plata curentului, la care descoperirăm că plata era cam mare pentru consumul unei case în care nu se locuia, doar dacă domnul Poezina avea mania să stea ziua cu draperiile trase și lumina aprinsă sau dacă musafirii de noapte nu aveau vreun obiect care pus în priză face muzică. Eticheta de pe sticla de vin de Niculițel se dovedi mai grăitoare, poate chiar prea grăitoare. Era contemporană cu moartea lui Poezina, adică adusă la Sulina în acele zile, cu nava întreprinderii comerciale sau procurată din Tulcea. Sprayul era de contrabandă, iar coniacul de asemenea. Destule motive ca moartea lui Poezina să fie pusă pe seama unui vizitator nocturn surprins de proprietar în flagrant delict de efracție. Cine să fi fost vizitatorii, poate nu știuse nici Poezina, iar acum numai acel vizitator știa. Și avea poate să știe Silion mai întîi dacă și în acest caz avea să se adeverească principiul cu ucigașul și locul faptei, dar cine știe? E oare obligatoriu ca să se petreacă, în orice roman polițist, întoarcerea criminalului la locul faptei?

„Bine, bine, avea să-mi zică Mateescu, dar atunci pentru ce ți-ai ratat tu concediul pe anul ăsta? Ai să rămii și cu buzele umflate și cu gîlcile umflate la toamnă.”

Iar Mihai va spune că tot am rezolvat ceva dacă i-am pus la pîndă pe cei de la Sulina să nu mai lase casele locuite de stafii care folosesc spray Odette și coniac Hennessy.

Și amîndoi aveau să aibă dreptate dar cea mai păcubită ar fi rămas Mihaela dacă n-am mai fi făcut încă o zi goală. Pentru că după această zi strivitor de lungă în care mai era și gata-gata să ne certăm, ieși un soare fără cusur și am făcut și plajă și aerosoli și castele de nisip și ne-am bătut cu pescărușii și ne-am jucat cu măgărușul domnului Kraft, în amurguri care îmi aminteau de istoria despre „Cimitirul piratilor” dintr-o carte foarte dragă mie.

4 ȘAH PRIN CORESPONDENȚĂ CU UNCHIUL CORIOLAN

La N. mă așteptau cei doi prieteni, și o scrisoare de la unchiul Coriolan. Celor doi nu mai aveam să le ofer prea multe detalii, cel mult concluzii. Samuraiul discutasese cu Mihai despre faptele noastre detectivistice de la Sulina. La întâlnirea de la „Crizantema” cu cafele servite de Viorica băieții o solicitară și pe Mihaela. Ea însă îmi spusese categoric: „EU nu fac pe detectivul decât în vacanță. Gata, am terminat!” De fapt mie nu mi-a părut rău că nevastă-mea își vede de treabă și nici nu am avut false complexe de personalitate. Mă ajutase ca să se amuze, acum venea rîndul nostru al bărbaților, și poate numai al acelor bărbați în uniformă și cu însărcinări speciale în apărarea cetățenilor, deci și a foștilor magistrați.

Sigur de succesele mele, în cuplu cu Mihaela, și în postură de detectivi de vacanță, am cerut insistent Samuraiului să-mi mijlocească o întrevvedere cu colonelul Șerban. Răspunsul lui Petre a fost însă lucid și corect: „Faptele nu s-au petrecut pe teritoriul nostru și deci... Pe deasupra nu sînt suficiente date care să le poate înscrie în programul unor cercetări serioase. Cred că e bine să mai așteptăm. De unde ești tu atît de sigur că cineva se amuză suprimînd magistrați? Numai ca să-ți iasă ție o schemă polițistă?”

Și avea dreptate. Într-un anume fel.

Am plecat acasă cu gîndul să mă culc. Și am găsit scrisoarea lui moș Cori. Știam ce conține plicul uriaș. Întîi o muștrare, apoi o mutare de șah, că asta dînsul îmi propusese ca să fie sigur că mă voi ține de scris, scrisorile mele producîndu-i o adevărată bucurie. Știam că se bucură, știam că are nevoie de aceste bucurii și mai bănuiam că și eu la 70 de ani tot așa voi cersî vreunui nepot năbădăios și uituc scrisori, vești, semne că nu m-a uitat.

Da, mă tuflisem în fotoliu cu cafea și am deschis scrisoarea. Făceam totuși un gest, chiar dacă nereceptat de unchiul Coriolan, de apropiere față de dînsul, citindu-i așa de repede scrisoarea, la cinci zile de la sosire.

Dincolo de mutarea *C la la h 2* / comentată de unchiul Cori cu un: „Acum să te văd, nepurcele cum scapi de mat!” și de fraze despre sănătate și noutăți pe care le știam fără a

le mai citi, un succes cu o epigramă publicată în „Vremea nouă”, cu regăsirea unei cărți de un scriitor dintre cele două războaie neluat în seamă de Călinescu dar foarte mare (Părerea unchiului Cori!) și de o nouă scuză că nici în vara asta nu va veni la N. pentru că el nu vrea să fie o povară pentru nepoți care de tineri ce-s abia au vreme pentru ei, cit și de salutări de predat unor cunoștințe de altădată din N., scrisoarea unchiului Cori anunța o micromonografie despre un ilustru necunoscut, persoană de seamă a N. de altădată. Apoi urma o relatare pe care o voi transcrie, atît de neașteptată și de binevenită, în fotoliul meu, că lectura celor cîteva pagini făcută aiurea și pe sărite, de două ori am făcut-o apoi cu creionul în mînă și urlînd prin apartament de probabil madam Pîndaru pe care o bănuiam dedesubt și-a zis iar că sfărîm mobile cu o altă femeie decît Mihaela.

„Zilele astea, pe 9 curent, am fost tare impresionați de moartea unui camarad de bătrînețe (pluralul îi desemna pe cei din cercul mic al unchiului Cori, toți pensionari, cu nostalgii și nevrălgii comune). L-am pierdut pe cel mai bun dintre noi, un om de lume fără de care vom fi mai puțini și mai triști. (Are unchiul Cori harul necrologelor!). Pentru ca să fii convins că nu te fac părtaș la o durere din afară am să-ți spun că Genu Hrușcă, că despre el va fi vorba în cele ce spun, este cel care a descoperit „măgăria” ta cu partida copiată din „Cronica” (Așa era. Fusese o măgărie; din lenea de a ține mereu în actualitate tabla de șah, mi-am decupat din *Cronica* ieșeană o partidă între Alehin și Capablanca și singura mișcare ce o făceam, indiferent de mutarea unchiului Cori, transcrisă în antreul lungilor sale scrisori, era că bifam cu creionul și transcriam mutarea la rînd făcută de Alehin. Mi-a mers la patru mutări. Domnul Hrușcă i-a semnalat unchiului Cori, după ce acesta se arătase nedumerit că trînteam un cal peste propriu-mi ofițer de negru, partida cu pricina. Unchiul Cori îmi trimisese o scrisoare lungă de cinci foi cu puncte, puncte și semne de întrebare și lipită perfect pe toate cele cinci foi partida — corp delict; de unde o fi găsit el atîtea numere din „Cronica” nu știu, de n-o fi făcut cumva vreo fotocopie. Și eu am „tăcut” o vreme, rușinat. Corespondența tot dinsul a reluat-o!).

Și nu-ți scriu despre moartea lui decît pentru a-ți semnală o tragedie umană de care lumea mea, nu știu dacă și a voastră a tinerilor, e suprasaturată.

Eugen Hrușcă a fost copil de oameni simpli, a învățat **carte** numai datorită moșieresei din sat, o femeie luminată, **că** mai erau și printre exploataitori asemenea **exemplare**. (Cu **cine** polemiza unchiul Cori n-am prea înțeles; eu îi dădeam dreptate că nu toate ciorile sînt negre, altfel decît noaptea și pe furtună!). A fost unul din eminenții absolvenți ai liceului „Codreanu” din Bîrlad și asta nu ți-o spun pentru că s-ar fi lăudat el, ci pentru că deși trecut printr-atîtea, cum vei vedea mai jos, își păstrase elasticitatea spiritului și memoria lui rămăsese fenomenală cu toate că cei de vîrsta noastră sînt amanții preferați ai doamnei Roza. (Citiți scieroză, butada era cunoscută!). Spuneam că tot ce învățase în liceu ne putea reda și asta a fost norocul său în vremurile care i-au fost potrivnice.

A fost un strălucit student al vestitului Traian Bratu și un magistrat fără pată din baroul ieșean, apoi bucureștean. (Ei, spuneți și dumneavoastră, să nu sari din fotoliu?)

„Era din generația veche a unor oameni de spirit care numai furați de treburile zilnice și striviți de acribie nu puneau mîna pe condei de-a binelea. Eugen Hrușcă, așa cum l-am cunoscut eu și cei din Cercul Mic (asta era o frumoasă formulare a unchiului Cori, suna bine și sentimental!) a ucis un mare romancier. Judecînd acum, și, fără nostalgia vîrstei de 70 de ani și mai bine, Ionel, marele nostru Ionel (Nu știu de ce se înscrisese unchiul Cori în acest posesiv; el nu ajunsese magistrat, prea mult i-au plăcut cele ale vieții ca să mai aibă răgaz și pentru studii; ajunsese un grefier obscur) a fost un adolescent poet de album (drastic, unchiul Cori! După mare, album!). Ar fi trebuit să-l cunoști și tu. Ai fi făcut un roman din viața lui! (Iaca, fac, unchiule, vezi de acolo din Bîrlad cum fac din viața prietenului dumitale un capitol de roman polițist?)

A pledat în procese răsunătoare, singur împotriva unor liote de avocaței (unchiul pusese și linioara!) și a cîștigat prin măiestrie, prin metaforă, prin aplomb, prin ton, prin fizicul său impecabil. Și tot așa era acum cînd era *un fost om mare*. Și-a atras dușmăni și condamnări la moarte (Hopa! Ce frumos băgase unchiul treaba ce-o visam eu de la începutul acestei istorii!), dar și stima celor dreți. Celor cinstiți, celor asemenea lui care au trudit la îndreptarea omului și înălțarea lui prin asprimea legii. Și niciodată n-am auzit să fi luat banul săracului. Am cunoscut asemenea oameni în Bîrlad. Eugen Hrușcă nu uita nici o clipă de unde a plecat și aș

vrea să-ți mai spun un lucru, pe care el ni-l povestea cu durere ascunsă într-o floare de spirit, numindu-se „cuptorul lui Nastratin”. Protecția lui, moșierita, a venit o dată la el cu o „pilă” pentru unul din mulții ei nepoți care delapidase o sumă considerabilă la Domenii. Și apărarea lui Hrușcă l-a înfundat pe protejat, pentru că Genu Hrușcă apăra legea. Și pentru asta s-a trezit în fundul Dobrogei el, magistratul de prima mărime, un biet judecător de ocol. Despre asta a aflat Antonescu când și-a făcut lista magistratilor necoruptibili pentru faimoasele procese împotriva stricătorilor țării. (Un punct comun cu Amilcar Zaharescu !). Să nu mă crezi, nepoate, un admirator al „Mareșalului” dar mi se pare că asta a fost o măsură justă ; chemarea în judecată a miniștrilor și tuturor funcționarilor corupți.

Pentru că mai apoi Hrușcă își făcuse doar datoria și în procesele politice. (Asta o spuneau toți : Mi-am făcut datoria !). Și spunea cu mândrie, că deseori a dat deoparte sabia lui Damocles deasupra capului unor oameni pentru care pedeapsa cu moartea sau anii lungi de temniță erau scrise încă din procesul verbal al Siguranței (știm și eu asta, din istorie !). Dar soarta nu i-a fost prielnică lui Hrușcă ! În '49 a fost scos din baron, apoi uitat în chip de funcționar la primăria din Bârlad, unde l-am cunoscut, iar de aici îți voi spune totul nu din auzite, ci în inima mea scrise, cum ar spune cronicarul. În 1950 un „neprieten” l-a pîrît ca fost legionar. Nu s-au găsit documente compromițătoare. S-a găsit însă un om, un fost ilegalist care l-a repus în drepturi doar pentru scurtă, vai, foarte scurtă vreme ! Căci protectorul său, ilegalistul, murind un alt personaj sus-pus, o personajă cu graul românesc din Tîrgul Cucului l-a înălțurat într-o ședință și a doua zi a lurt drumul Canalului. În colonia de la Poarta Albă a învățat să șofeze și judecătorul de ocol al anilor '39 s-a revăzut cu propria-i imagine în postură de călcător al legii. A muncit și a ajutat pe alții să învețe. Veți scrie voi odată istoria acelor timpuri, a acelor oameni ? Veți care nu prea le-ați simțit ? (Poate, unchiule Coriolan, poate, dar asta nu o va face un biet autor de romane politiste, ci un mare scriitor. Te asigur !). Din nou și-a adus aminte de cei pe care îi salvase de la moarte printr-o interpretare mai omenească a legii, o interpretare în perspectivă. (Uite că unchiul Cori știe să spună ceva care mi-ar fi fost greu să unesc !).

A fost eliberat, fără cazier, ca mulți alții și o vreme a funcționat tot la Sfatul Popular. Când s-a desființat Regimul

pe el l-au redus. Nu s-a plîns nimănui, a dat meditații și dacă nu-și amintea iar cineva de dînsul, ar fi ieșit la pensie ca meditator de limbi străine și matematici superioare.

„Am fost tot timpul un protejat, ne spunea el cu amărăciune, totdeauna cineva a trebuit să pună cuvînt pentru mine, mereu a trebuit să mă simt îndatorat cuiva, că sînt unde sînt.”

L-au pensionat totuși ca jurisconsult al fabricii de confecții. Dar pînă și de-acolo era să fie înlăturat pentru că intrase în conflict cu contabilul-șef, depistat de o măgărie financiară la niște contracte. Acum l-a protejat vîrsta apropiată de pensie.

Acuma, la pensie, își realiza micile visuri ale vieții. Dădăcirea nepoților — că fii avea trei care l-au repudiat cînd era la ananghie și l-au recunoscut cînd a revenit la lumină. Nu-i condamna, el însuși le spusese să facă asta după prima cădere. (Ciudată concepție la un îns cu coloana vertebrală a lui Eugen Hrușcă!). Citirea unor cărți latinești pe care le avea încă din studenție, descifrarea unor complicate partide de șah și îndelungi și tihnite partide pe viu cărora li se dedicase încă de pe cînd era funcționar la primărie, cu atîta patimă că trebuia să fie campion pe regiune pînă i-au găsit fișa de cadre și i s-a sugerat să se lase bătut de un ucenic. Și creșterea porumbeilor. Aici a avut chiar niște premii. (Deci patima columbilor și-a împlinit-o mai tîrziu, cînd nu se mai deschidea dosarul înainte de acordarea premiilor!).

Și cum a murit, cum a murit? întrebam eu alergînd prin casă. Ei bine, despre asta unchiul Cori scria prea puțin lăță ce :

L-a găsit fiica lui cea mare, care în treacăt fie spus îl lăsase singur, ce vrei? plecase fata în concediu, n-avea să-și ia bătaie de cap tocmai pe litoral ! (Săgeata asta unchiul Cori o trimetea și la adresa vărului meu omonim la care stătea și de care unchiul mi se plîngea adesea!). Noroc că s-a întors repede chemată de vecinii de bloc. În apartamentul lor curgea apă din tavanul băii. Genu Hrușcă zăcea mort în cadă, căzuse în timp ce se bărbiera cu aparatul electric. Degeaba îl așteptasem noi la Clubul Pensionarilor în Cercul mic. Și comentînd asta unul dintre noi a spus, în spiritul lui Genu Hrușcă ; „Și aici a avut protecție bietul Genu, nu l-a văzut nimeni murind !”. Murise de două sau trei zile, protejat de civilizația electrică !

L-am îngropat frumos, iar eu am ținut chiar și o scurtă orăție. (De va fi fost ca asta, întristată adunare a blestemat și pe mort și pe orator).

Am să-ți mai spun că Hrușcă avea presimțirea că va muri, ne-am adus noi aminte după: ne tot spunea de vreo două săptămîni de cînd plecase fiică-sa la mare cu toată familia, că nu-i place să stea fără protecție, se teme de Urita. Eu rideam de el. Urita se uită vara mai ales la cei tineri și frumoși. Dumneata, magistre, ai fost. Accepta gluma cu voioșie. N-a fost așa cum am zis. Păcat. Ar mai fi putut bucura oamenii cu existența lui. (Iar a adus-o bine unchiul; de la el moștenesc eu izbînda cîte unei fraze, pe cuvîntul meu, dacă nu! Mi-am cercetat cu grijă *arborele genealogic*. 'Unchiul Cori îl ține la zi!').

Nu mai puteam sta în casă!

Dar cine să-mi spună că la ora aceea Mateescu mă va căuta taman acasă? Și că negăsindu-mă îl va căuta pe Mihai ca să se aștearnă amîndoi pe bere la terasa din parc? Acolo i-am găsit, tîrziu, după ce cutreierasem străzi, cofetării, restaurante și baruri și nimeni nu-i văzuse. Nu mai puteam ține în mine cele aflate din scrisoarea unchiului Cori. Pentru mine devenise clar că și Eugen Hrușcă, la fel cu ceilalți doi, murise asasinat de același răzbunător. Era o chestiune de zile aflarea acestui criminal atît de abil care știa să înceneze cum numai Colombo putea deduce.

Ei se așezaseră la o masă, pe terasă, de la care oricum m-ar fi văzut. Mă văzură și mă strigară. Am alergat spre ei cu scrisoarea în mînă. Le-am citit-o cu glas tare așa încît comentariile transcrise aici le-am împărtășit și lor; de asta le-am și ținut minte!

— Da, spuse de data asta Mateescu. S-ar putea ca din schema ta trăsînită de roman polițist să iasă mai mult decît un pretext de ore de relaxare. Ce spui, Mihai?

— Cred că e cazul să-i spui pentru ce l-ai căutat, făcu acesta în loc de orice răspuns.

— Firește, îi voi spune, deși ceea ce discutasem noi rămine pe mai tîrziu, pentru că unchiul Coriolan va trebui să ne mai furnizeze niște date suplimentare. Ce zici, Dinule?

— Oricîte, dar cu o singură condiție; să formulezi tu întrebările pentru ca să-l poți strînge în chingi, altfel, de bucurie că poate sprijini „organul” să facă ordine și drep-

tate, moș Cori e în stare să ne scrie un roman sau să vină aci în persoană. Când spuneam asta știam ce spun.

— Dar, am venit eu la masa de pe terasă, sus deasupra lacului, ce trebuia să-mi spui și ai amînat?

— Am amînat pînă avem și alte detalii de la Bârlad. Mă hotărîsem să mergem la colonel. Cred că deja e nevoie de sprijinul său.

Peste cinci zile aveam răspunsul foarte prompt la întrebările formulate de Mateescu. Unchiul Cori se întrecea pe sine în a fi succint.

„N-am avut timp să-ti dau mutarea de răspuns, nici colecții de reviste de șah. Cu poșta următoare. Referitor la ce mă întrebă prin tine distinsul domn Mateescu pot aduce în discuție următoarele:

1. (cifrele mărcuau ordinea răspunsurilor la întrebări tot așa formulate de Mateescu). Cred că a primit vizita unui necunoscut, pe care ni l-a prezentat și nouă. Tot consilier juridic. Cei din Cercul mic nu-i rețin exact numele. La reconstituire auzul nostru bătrîn a refăcut un „Priboianu” sau „Poroineanu” sau „Podoleanu”. Dar nu știm de unde venea.

1. a După această vizită Eugen Hrușcă ne-a povestit un lucru straniu pentru firea lui echilibrată. Despre execuția unui dezertor pe front, al cărui păr alba pe măsură ce procurorul regal citea sentința de condamnare la moarte. Unul dintre noi l-a întrebât dacă a făcut și el asemenea lecturi. Hrușcă a răspuns atît de sec da că nici unul dintre noi n-a mai avut curajul să-l întrebe cînd.

2. Vecinii, adică S: familia Mihalescu, lipseau în vremea în care s-a petrecut fapta. V; familia Cardaș, sînt peste palier și n-au observat nimic deosebit, doar poștaşul, încasatorul de curent electric și omul de la centrul de lapte. La N este fațada apartamentului deci numai de la blocul vecin s-ar fi putut vedea ceva privind însă cu mare atenție sau prin vizorul ușii care are puteri de lunetă la o asemenea distanță. Deasupra e o familie cu cinci copii destul de mărunței ca de larma lor să nu mai auzi nici radio-ul dară-mi-te zgomete suspecte! Cei de dedesubt, adică familia Sincrăian, au fost deranjați de audiții radio. (Hrușcă mai asculta uneori „Șopîrlita liberă”).

3. Din cîte îmi amintesc Eugen Hrușcă nu se plîngea în ultima vreme de vreo boală. Nici măcar de constipație. Trup de țaran.

4. Nu-mi amintesc să se fi făcut vreo autopsie, dar de asta vă puteți interesa și dumneavoastră.

5. Fiica lui a găsit un carnet CEC cu o sumă considerabilă. Știam și noi că vînduse niște porumbei de marcă cu mulți bani, cifra avea cel puțin trei zerouri dacă nu patru. Deci nu la ciorap strîngea banii pentru ca jaful să fie motivul crimei, dacă...

6. Tinerii aveau un magnetofon Tesla care se stricase de prea mult mers în gol. Pe platan era o bandă făcuță de defuncți cu muzică de Vivaldi. Asta era o pasiune a lui mai veche. (Cum vedeți am pus și de la mine ceva!).

Adăuga apoi dorinți de vești bune și speranța că tinerii nu vor lăsa nepedepsit pe ucigașul unui asemenea bărbat în floarea vîrstei, ba chiar întinerit de noul curs al vieții din țara pe care o iubea atîta.

Și un post-scriptum la post-scriptumul strecurat de mine fără știrea lui Mateescu : „N-a pomenit nici un nume din perioada aceea. Nici la cererea expresă a colegului Dăianu.”

Cu toate acestea aveam să ne înfățișăm a doua zi la colonelul Șerban. Aveam emoții ? Citiți și dumneavoastră printre rînduri !

5

CINE SE AMUZĂ SUPRIMÎND

Moroianu urcă în fugă scările către primul etaj. Deschise ușa la 15, nimeni. La 13, la fel. Se lăsă păgubaș. Ieși din nou pe palier și urcă la doi. Nu-l găsi nici pe Mircea Juravle. „Te pomenești că au vreo ședință, gîndi el. Dar nu mi-ar fi spus nea Tomescu ?”

Cobori și se îndreptă hotărît spre biroul Colonelului. Nu era greu să vezi că nu descoperise încă soluția de rezervă și din pricina asta, contrar obiceiului său, bătu la ușă.

Tina Scarlat, frumoasa secretară a Colonelului era vîrită pe jumătate într-un dulap și Dinu uită să-i facă surpriza de altădată, cînd intrase în biroul colonelului fără să fie vă-

zut de ea ; se opri să-i admire umerii și linia frumos arcuită a spatelui. O privea și înțelegea de ce o alesese Colonelul de secretară. „Nu vine oricine cu bucurie la Poliție, și mai ales la Comandant, spunea mai de mult colonelul Șerban, și dacă mai are norocul să dea de-o secretară cu mutră acră și urâtă, orice nădejde de înțelegere i se duce ca fumul.”

— Sărut mîna — spuse Dinu trădîndu-și prea ușor admirația și poate chiar mai mult. Ce mai faceți ?

— Dumneavoastră erați ? făcu Tina nițel mirată. Domnu Dinu, aveți un mers de detectiv sadea.

— Sau de infractor atent, o întoarse Dinu pe glumă.

Domnul colonel vă roagă să-l iertați că va mai întîrzia un stert de oră, poate mai puțin.

— Pot să-l aștept aici ?

— Bineînțeles.

— Nu te superi că am să te admir ? Nu-i așa ușor să stai în aceeași cameră cu o fată frumoasă ca dumneata și să închizi ochii. Și nici nu-i frumos. Te superi ?

— Vai, domnu' Moroianu, dar doamna Mihaela ? Că doar vă vede tot orașul, e mult mai bine ca mine... Se poate să...

— Mihaela nu-i aici. Aici, acum, ești dumneata. Numai dumneata.

Prefăcîndu-se supărată, Tina își infundă nasul în hîrtii neuitînd să-și tragă, foarte pudică, picioarele sub biroul masiv. Tăcură amîndoi. Dinu mai căpătase un răgaz. Foarte scurt, căci apărură vestit de numărătoarea ușilor Mihai Iovan.

— Sărut mîna, duduică Tina, se fandosi Mihai, bucuroasă de oaspeți ca mine ?

— Bucuroasă, îi răspunse fata, de toți care vin ca oaspeți și nu altcumva. Ia loc și așteaptă. Domnul Colonel întîrzie.

Dar nu mai era așa. Pe culoar Dinu și Mihai auziră pașii fermi ai Colonelului și alături mersul elastic al prietenului lor, care și intră primul, condus politicos de colonel.

— Bună, detectivilor, gata de examen ? îi salută Colonelul.

— Să trăiți, făcură amîndoi ridicîndu-se. Așa și așa, spuse numai Dinu.

— Bine. Să intrăm ! Comisia e gata. Apoi Tinei : Și cafelele ?

Intrară. Pe biroul Colonelului un singur dosar cu copertă curată. Se așezară toți trei în fața Colonelului, nu la biroul

său ci la o masă de vizavi. Colonelul le întinse țigări și scrumieră.

— Cine începe? întrebă el.

— Dinu, indică Mateescu. Tu ai făcut prima supoziție. Ai cuvîntul.

Povestirea începu ca un rezumat foarte strîns dar colonelul întrerupea mereu cu întrebări care de care mai insolite.

Mateescu zîmbi: Dinu se descurca bine.

Veni apoi rîndul lui Mihai să relateze ce-a aflat la Mizil, apoi din nou relatează Dinu despre ce au făcut la Sulina. La urmă de tot discutară scrisorile unchiului Coriolan.

Discuția decurgea calm, fiecare știind ce are de spus și doar unele întrebări ale colonelului reclamau un moment de gîndire, bineînțeles fără metronom, ci doar măsurat de aprinderea vreunei țigări, sau de sorbirea cafelei recomandate de colonel cu un „nu-s chiar ca *specialele* doamnei Lăzărescu dar... merită să le gustați.”

— Bun, spuse colonelul arătînd că șirul întrebărilor asupra investigațiilor celor trei s-a sfîrșit. Bun, toate astea se confirmă prin ce s-a adunat aici în dosar.

— Deci tot există un dosar al cazului? se miră și nu prea Mateescu.

— Da, dar numai cu ce ați semnalat voi, confirmat de cei din locurile respective...

— Inseamnă, se ridică în picioare Mateescu, că pot prelua oficial cazul acesta!

— Stai jos încă o clipă, îl liniști colonelul ridicîndu-se și luînd dosarul, pînă aici am făcut noi ceva, adică imaginația gazetarului, iscusința lui Mihai Iovan, a distinsei doamne Moroianu, a fercheșului nostru ofițer și cîțiva prieteni ai mei din Ploiești, Tulcea și Vaslui.

— Dar unchiul Coriolan, făcu Moroianu, pe dînsul l-ați uitat?

— Unchiul dumitale a făcut chiar mai mult. Și scoase din dosar un plic, care după mărime și volum nu putea veni decît dintr-acolo. Ne-a scris despre ceva ce a uitat să vă spună. Despre un anume Porfir Sterian, tot magistrat, pe care l-a cunoscut în tinerețea sa la N. și despre care a aflat mai apoi că a avut un destin asemănător cu al iubitului său prieten Hrușcă. Aici, făcu colonelul cîntărind plicul, e tot ce a putut strînge un om harnic și onest despre un alt om care... la ora asta chiar ar putea fi în primejdie.

Se făcu o mișcare ca de vînt stîrnit din senin. Cei trei dădură să se ridice, să ia plicul, să vorbească, să propună, să formuleze ipoteza magistrală a descoperirii vinovatului etc., etc.

— Aveți puținică răbdare, domnilor! îi temperă colonelul. Aveți puținică răbdare că trebuie să vorbiți pe rînd. Sînt gata să vă ascult, numai cu o condiție: să fixați voi ordinea în care veți vorbi.

— Alfabetică, propuse Moroianu cu gîndul că el va trage și niște concluzii.

— De acord, făcu Iovan. Deci eu încep primul.

— Și eu voi vorbi la urmă că sînt cu ș, rîse colonelul. Ai cuvîntul boxerule, dar vezi cum lovești.

Iovan porni calm:

— Întîi ar trebui să știm dacă există personajul respectiv.

— Bine început, aprecie colonelul și Dinu înțelese că examenul abia acum a început. Cetățeanul semnalat de unchiul lui există. Locuiește pe bulevard la 231.

— Casa Spinetta, sări Mateescu. O punem sub observație!

— Calmo, seniore, ridică mina colonelul, încă nu ai cuvîntul.

— Aș vrea să știu, spuse Iovan spre mirarea celor doi, dar nu și a colonelului care în fond era examinatorul, din cîte persoane era compus un tribunal special de pe vremuri.

— De ce vrei să știi asta? interveni colonelul.

— Dacă știm asta putem ști cîte persoane are de gînd să viziteze asasinul în cazul în care vrea să-i suprime pe toți vinovații.

— Vinovații ăștia trebuie puși în ghilimele? întrebă ironic colonelul Șerban, sau nu?

— Pentru noi, nu și pentru asasin! preciză Iovan.

— O clipă? Am uitat să te întreb cum îl vezi pe asasin?

— Ca fizic?

— Exact, punctă colonelul, mai întîi ca fizic.

— Păi, între două vîrste, dacă e vorba să fie fiul unuia dintre cei condamnați la moarte. Destul de șters ca să nu bată la ochi, nu foarte puternic....

— Asta de unde o știi?

— Cum de unde, făcu Mihai contrariat, nici unul din cei... răpusi nu pare să fi fost un atlet.

— Și?

— Și pentru că au sint crime cu violență ci cu viclenie.

— Dar dacă nu sint crime? insinuă colonelul.

— Dar de ce să nu fie crime? se miră parcă Mihai.

— Pentru că cei trei puteau muri de bătrînețe, de...

— Da, puteau muri de bătrînețe, cum se poate muri și de prea multă tinerețe (aici colonelul zîmbi dar nu-l întrepruse), dar nu în același timp persoane care au fost implicate împreună într-o afacere de demult. Ar trebui să știm ce alte puncte comune mai sunt în biografiile celor dispăruți.

— Bine spus, conchise colonelul. Mai suportați o întrebare?

— Și mai multe! făcu bucuros Mihai. Spuneți!

— Te-ai gîndit dacă un singur om ar putea, vreau să spun ar avea timpul materialmente necesar să ajungă de la Mizil la Sulina, de la Sulina la Bîrlad? Ai socotit ce distanțe sînt între morțile celor trei?

— Da, spuse Mihai, aici se pricepe mai corect Mateescu. Mihai văzuse deci semnul discret ce i-l făcea Mateescu să-i dea rîndul.

— Mateescule, ai cuvîntul, zise colonelul și adăugă pentru Mihai: Cînd crezi că mai poți adăuga ceva relevant ai dreptul să intervii.

— Da, începu Petre Mateescu, Amilcar Zaharescu este găsit mort la 9 iunie; s-ar părea că a murit pe 7 sau 8. Dinu Poezina e descoperit la 17 iunie, deci e mort la 15 sau 16 după spusele lui Schneider. Iar Eugen Hrușcă moare probabil pe 3 iulie, și e descoperit pe 6. E mi se pare mie, timp suficient...

— ... pentru asasin să acționeze, a adăugat Moroianu.

— Și alarmant pentru starea concetățeanului nostru Stețian, interveni grăbit Mihai Iovan.

— S-au luat măsuri de pază, tinere detectiv! făcu colonelul către Iovan și Mateescu. Și tu cum crezi că a procedat asasinul? Să-l numim așa, că văd că toți îi spuneți la fel.

— Aș zice, începu calm și formula era impusă de ipoteza asta, atît de hazardată pînă la descoperirea criminalului, că i-a acostat și după foarte puțin timp de tatonare, le-a cerut să-i spună cum i-au ucis tatăl, adică cum de l-au trimes la moarte. Eu cred că fiecare dintre cei trei mai fuseseră interogați despre asta cu ani în urmă. Îl cred isteț pe insul cu pricina, vedeți nu spun asasinul, am să spun la urmă și de ce, și bine pregătit asupra cazului. Și l-am numit pe „Ju-

risconsultul" care-i vizitează la lumina zilei, îi caută între oameni și-i...

— Și din dosar reiese că face asta cu multă pricepere, își caută peste tot martori, adăugă colonelul.

— Își caută martori, are și un nume, descifrat de unchiul Coriolan, continuă Mateescu, ba mai mult decât atât își spune și meseria. Pentru că s-ar putea ca și în cazul lui Poezina să fi spus tot „consilier juridic” și nu profesor cum a reținut Schneider, care și de Poezina își aduce aminte, mai apoi, că a fost magistrat. Deci an alibi foarte bine clădit. Nu ucide nimeni din cei care se arată lumii, ba chiar se prea arată. Doar în filmele de *vendetta* unde cel ucis trebuie să știe cine a ucis, asta e tot rolul *vendettei*.

— Până aici e bine, zîmbi mulțumit colonelul, și... ?

— Apoi vine cînd a sosit ora cea mai potrivită a răzbunării, ucide și pune în scenă o moarte care poate fi pur și simplu obișnuită.

— Dar pentru asta trebuie să știe multe din obiceiurile victimelor, sugerează colonelul.

— Are timp, explică Samurailul, vine cu două săptămîni înainte și înregistrează sau provoacă momente din viața respectivului, momente critice vreau să spun, momente de întîlnire cu Dumneaei. Este prezent acolo, în acel moment și dă lovitura de grație.

— Frumos, hohoti colonelul, dar ca în romane.

— Și nu-l credeți în stare pe omul acela de o asemenea imaginație ? întrebă oarecum surprins Mateescu.

— Ba da, sînt convins că l-a citit chiar și pe Borges ! apoi se adresează lui Moroianu : Am pronunțat corect ? Și la semnul de „da” al acestuia se întoarce iar către Mateescu : Se pune însă întrebarea : îi va ucide pe toți cinci sau șase, care pot — și acum îi răspund lui Mihai Iovan — forma un asemenea tribunal de urgență ? Tu ce crezi despre asta ?

— Depinde de noi, făcu cu încredere Mateescu.

— Era cît pe aci să nu depindă de noi. Singurul pai de care mă agăț, făcu colonelul spre plicul de la unchiul Coriolan, este prezența unui fost magistrat în urbea noastră, dacă ni se confirmă că între el și cei morți există o legătură, al tău e cazul. Dacă nu... ni se va mulțumi pentru ce am aflat și vom căuta să ne ocupăm de altele mai vechi și mai grele, chiar dacă mai puțin palpitate.

— Asta nu înseamnă că noi, detectivii de duminică se ridică Moroianu de la locul său, nu mai avem voie să facem și alte presupuneri, nu-i așa ?

— Gazetarul tot gazetar, făcu cu ochiul spre ceilalți colonelul, nu se poate abține să pună întrebări. Ai cuvîntul, prietene!

— Îmi dați voie să rămîn așa în picioare, nu de alta dar am amorțit stînd. Eu aș vrea într-adevăr să vă pun și dumneavoastră întrebări pe care mi le pun mie însumi și mi le-am tot pus chiar și cînd vorbea Sa... Mateescu.

— Să auzim, făcu amuzat colonelul.

— Mai întîi pentru Mateescu: Unde ședea asasinul cînd pîndea sau crea, mă rog, momentul critic pentru victimele sale?

— Un om care se prezintă la toată lumea, sări Mateescu prompt, nu mai e un necunoscut. Poate sta oriunde.

— Chiar și la hotel, insinuă Moroianu.

— De ce nu? replică Mateescu.

— În cazul acesta, reluă gazetarul, n-avem decît să luăm listele celor trei sau patru, că în Bîrlad or fi trei hoteluri și să vedem ce nume apare în toate la datele despre care știm. Și cu asta am aflat cine e asasinul.

Rămăsese ră cam uimiți. Ba, nu, nu era uimire, sau oricum nu era uimire pentru că soluția era prea comodă. Începu colonelul, cu mîna pe dosar:

— Asta s-a verificat. În afară de Bîrlad. Nu există un nume la fel în toate trei și asta ar însemna că avem de a face cu un individ care pe deasupra mai umblă și cu acte false. Dar nu înțeleg de ce pui întrebarea asta. Nu putea ajunge și pe alte căi decît cele oficiale în preajma victimelor?

— Ba da. Dar nu văd de ce ar fi trebuit să studieze viața victimelor sale. Nu văd de ce ar fi trebuit să creeze momente critice celor trei, ca și cum nu e un moment critic vederea unui fiu care mai știi, ar putea și să semene victimei de odinioară a neatenției celor trei sau patru magistrați. Să nu fi avut ei chiar nici o remușcare la vederea acestui tînăr și muștrător Hamlet? Unchiul Cori spune că, tulburat, Hrușcă le-a povestit celor din Cercul mic, o condamnare la moarte, deci a avut o tulburare. Cîte nu i se pot întîmpla unui bătrîn cu conștiința încărcată, mai ales în urma unei discuții cu sosia mortului de altădată. Nu credeți?

— Ba da, spuse Mateescu, dar nu văd unde vrei să ajungi. Ai vrea cumva să spui că Hamlet cel tînăr e numai autorul moral al crimelor, al morții celor trei?

— Și nu s-ar putea să fie așa? întrebă Moroianu.

— Poate, poate, începu Mihai, numai că prea este evident firescul, obişnuitul morţii celor trei magistraţi. Nu crezi că eşarfa, cartea de joc de la Amilcar Zaharescu, prăbuşirea pe scări şi sticla de vin prost din barul lui Poezina, ca şi bărbieritul în baie al prietenului unchiului tău sînt semne pentru noi mai mult decît pentru evidenţa morţii? Cineva tulbură existenţa cuiva cu o amintire foarte dureroasă şi acea persoană se prosteşte, e înhăţată de tanti Roza şi moare mai repede decît îi este sortit prin starea sănătăţii sau cea morală. Pe mine mă intrigă şi mă doare undeva cum a procedat el, asasinul ca să-i vîneze pe cei trei. Să-i suprim cum se spune. Nu uitaţi că sînt prea multe condiţii în jurul celor trei care mor, prea multe condiţii prielnice pentru a fi vînaţi. Madam Maltapol e la Valea Călugărească. S-a verificat şi e aşa. Schneider probabil prin Deltă, fiica şi ginerele lui Hruşcă în concediu. Nu cumva asta o ştie asasinul chiar din gura celor trei victime cărora le-a fixat un anume termen? Ce ziceţi de asta?

— Continuă, continuă — spuse colonelul ascultăm cu atenţie

— Deci insul, consilierul juridic cum îşi spune, vine la magistrat, îi spune cine este şi ce vrea, îi cere poate un preţ pentru tăcere şi apoi, la termenul cerut chiar de victimă, de vînat, soseşte culege prada şi pleacă.

— Exclus, tipă tare Moroianu, că în liniştea de după, Tina băgă capul pe uşă pîrîndu-i-se că a fost strigată.

Colonelul o linişte cu un semn ştiut de el şi materializat într-o sticlută de coniac cu şnur tricolor. Turnă direct în ceşti. Apoi îl privi pe Moroianu :

— Ai început să-ţi iubeşti asasinul sau ai o altă părere?

— Dacă mă puteţi urmări pînă la capăt, promit să nu fie un discurs prea mare, o voi spune, făcu acesta trăgîndu-şi ceşcuţa în preajmă şi adăugînd, de-ar fi deasupra şi un anume lichid fierbinte şi negru, ar semăna cu specialele doamnei Lăzărescu.

— Deci fără *specială* nu ne spui? făcu acesta întorcîndu-se apoi spre uşă unde apăruse iar Tina, chemată prin soneria ascunsă undeva.

— Speciala e pentru dumneavoastră care nu-mi ştiţi felul de a mă lungi în explicaţii, făcu Moroianu așezîndu-se şi luînd un creion. Avea uneori obiceiul de a trage linii pe o

foaie cînd vorbea, făcîndu-și pe loc transcriere unor idei. Începu într-o liniște revoltată de după amiază cu miros de asfalt încins, într-un oraș cam golit din pricina vacanței.

— Pe mine mă interesează mai puțin în momentul de față cum a ucis individul, vreau să spun că nu din felul în care ucide el vom afla cine este.

— Un punct de vedere binevenit, comentă colonelul. Deci ?

— Deci eu mă întreb și vă întreb și pe dumneavoastră, cum a aflat cine sînt cei care l-au trimis la moarte pe tatăl sau pe mama sa, că și așa se poate, și atunci nu mai e un Hamlet.

— Bun. Și... ?

— O să spuneți că asta se poate afla, cînd vrei cu tot dinadinsul să afli, chiar și într-o viață de om. Numai că trebuie să fie înversunat de-a binelea ca să-i suprime acum, bătrîni, pe cei trei magistrați care și așa au fost destul pedepsiți pentru ceva care cel puțin în concepția lor, dacă nu chiar și într-o mai largă accepție a cuvîntului înseamnă aplicarea legii, evident inumane, dar lege a unei stări speciale. Deci întreb eu, ca să vedeți unde vreau să ajung, de ce abia acum a acționat asupra lor și nu cu mult mai înainte, cînd ei ar fi fost pedepsiți printr-o simplă delatiune. Mă urmăriți ?

— Te urmărim, dar încă nu înțelegem unde vrei să ajungi, spuse cam intrigat Mateescu, te-a stimulat *speciala* la o punere în scenă, sau tu, chiar în momentul ăsta, scrii o pagină de roman ?

— Nu-s bun de asta, am mai încercat eu cu o istorisire cea cu dispariția casierei cu toate salariile IF-ului și nu mi-a ieșit nimic. Am să pun acum întrebarea și vă voi scurta chinul de a asculta supoziții care s-ar putea dovedi cu totul false și chiar demne de rîs, mai ales că știu că aveți un vin bun la sărbătorirea lui moș Stamate, la care m-am autoinvitat, vă rog să rețineți, domnule colonel.

— Rețin, făcu colonelul cu o privire caldă, în care Moroianu simți și o încurajare și o undă de dragoste, avea el așa o părere că nu-i este chiar indiferent acestui bărbat în prag de pensie și cu un suflet încă tînăr, după asprimea atîtor ani de slujbă. Continuă.

— Dar mai pe scurt, făcu Mihai Iovan, la noapte am drum lung. Și tu nu mergi cu mine.

— Bine, făcu Dinu, mă voi strădui să fiu mai scurt, dar imi veți da, sînt sigur de asta, dreptate la urmă că merita să mă lungesc. Încep. V-ați gîndit cum ar putea afla un om despre telul în care a murit părintele său, antifascist? Dar nu-i lăsa să răspundă: Spun antifascist, pentru că numai fiul unui asemenea om ar putea avea vîrsta lui Hamlet răzbunătorul, vîrsta care s-ar potrivi cu pierderea unui părinte pe care îl iubești mai ales din poveștile altora decît pentru că a stat mult în preajma ta. Și exclud cu totul posibilitatea ca una din lichelele pedepsite de cei trei magistrați pentru înavuțire sau alte mișmașuri, aceia trebuiau să fie bătrîni cînd au ieșit din temniță iar copiii lor să aibă cel puțin chef să răscolească un trecut care nu le convenea. Și un asemenea om, ca cel pe care mi-l închipui a fi Hamlet al nostru ar cam fi îndreptățit.

— Nimeni nu e îndreptățit să ia viața altuia! făcu colonelul fără nici o muștrare, constatînd doar.

— Decît doar dacă este convins că s-a făcut o eroare, sau este împins de o ură covîrșitoare, dar... se întrerupse el puțin văzînd că Mateescu ar vrea să întrebe ceva, ura covîrșitoare poate dura numai alimentată, vreau să spun că cel pornit să ucidă ar trebui să-i vadă mereu pe cei trei sau patru, cine știe cîți vor mai fi, să-i vadă mereu, să vadă că le merge bine, poate chiar prea bine, iar tatăl său, cel nevinovat, cel care a pus o idee mai presus de viață e demult oale și ulcele, chiar dacă numele lui e purtat de o stradă din orașul natal. Și s-a scris despre el și în cărți. Ori această ură n-a putut fi alimentată de conviețuirea în preajma celor trei și nici de viața roză și luxoasă a celor trei magistrați sau cîți vor mai fi vinovați de moartea aceluia om. Și atunci rămîne ca Hamlet să descopere eroarea judiciară.

— Bui, dar pînă aici, făcu Mateescu acru, n-am aflat nimic valabil despre asasin.

— Vine acum rîndul unei întrebări. Vă rog să...

— Îmi permiteți, intră Tina Scarlat, cred că e telexul pe care îl așteptați de trei zile. Și-i întinse colonelului un text imprimat pe hîrtie goasă și rotunjită de șederea pînă în urmă cu cîteva secunde, înfășurată strîns.

Colonelul parcurse în fugă cele zece-douăsprezece rînduri și spuse doar :

— Cazul e al nostru. Se confirmă participarea lui Porfir Sterian în complete de judecată ale tribunalelor militare de pe vremea lui Antonescu. Pe listă sînt într-un document,

Încercă să citească numărul, nu contează ce număr, la un loc cu ale lui Poezina, Zaharescu, Hrușcă și probabil alții. N-am cerut lista întreagă dar cred că Mateescu n-are nimic împotriva unui drum la București. Și se întoarse spre Moroianu îndemnându-l să continue.

— Unde trebuie să mergă prietenul meu? întrebă Dinu Moroianu.

— La Arhivele Ministerului de Interne sau ale Ministerului Apărării sau la... răspunse colonelul.

— Tot de acolo, îl întrerupse Moroianu, vom afla și numele asasinului. Se făcu liniște.

— Da, îngădui colonelul, cred că da, numai că aș vrea să știu dacă înainte de sosirea telexului te-ai gândit la asta?

— Într-un fel, da, făcu gazetarul, m-am gândit că ipoteza celor trei sau patru, zilnic, alimentatoare de ură a căzut, asta chiar în timpul discuției, rămîne deschisă cealaltă sursă din care putea afla că s-a făcut o eroare și că vinovații sînt cei trei magistrați sau patru sau cinci.

— Și deci vrei să spui că știm acum mai multe despre asasin?

— Știm, știm că e unul din cei care au putut avea acces la asemenea documente. Pentru că nu numai tatăl acestuia a fost suprimat printr-o sentință nedreaptă. Ar însemna să mărim cu mult prea mult lista suspectilor. Înțelegei ceva din asta, Samu... Petre dragă, se corectă, spre amuzamentul colonelului, gazetarul.

— Înțeleg și dacă mi se permite să raportez, am să spun cum am să fac. Aș vrea să-ți mai spun o întrebare. Dinule, dacă mai poți răspunde? S-o pun?

— Te rog, făcu Moroianu calm, știind parcă și așteptînd-o.

— Ce stare civilă ar putea avea, după părerea ta, asasinul?

— La vîrsta lui, vreo patruzeci de ani și probabil căsătorit.

— Nu, n-am vrut să întreb chiar așa, repede cu ironia de Arca lui Noe. Voiam să spun, unde crezi că ar putea lucra un asemenea om?

— Vezi, începu cam jenat Moroianu, acum veți înțelege de ce am lungit-o atît. Pentru că numai unul care lucrează în asemenea loc poate vedea asemenea documente.

— Deci? făcu colonelul surprins.

— Deci asasinul ar putea fi arhivar sau...

— Sau ? întrebare ceilalți trei într-un glas.

— Sau ar putea să fi lucrat în ministerul dumneavoastră.

— De ce ar fi putut și nu ar mai lucra și acum ? întreabă colonelul intrigat de eschiva lui Dinu.

— Pentru că, spuse ușurat dintr-o dată Moroianu, n-avea atîta timp un lucrător activ. Nici dumneavoastră n-a-veți concediu mai lung de-o lună, cu atît mai mult prietenul meu Mateescu, sau un om de vîrsta pe care eu i-o atribui asasinului. Și totuși, și totuși, cîntă gazetarul, mă îndoiesc ca un fiu să întunece, crezînd că o apără memoria tatălui său. Ce bine ar fi să nu fie el !

— Indiferent cine ar fi asasinul, fii sigur că vom fi drepti cu el, conchise colonelul. Mai sînt cîteva lucruri de pus la punct, dar nu-l putem lăsa pe moș Stamate să ne aștepte. Poți merge și dumneata, se adresează el lui Mihai.

— Din păcate la noapte trebuie să fii odihnit și pentru asta, lungi Mihai vorba a oboseală, trebuie să dorm ceva mai mult. Aș merge cu plăcere. Apoi serios colonelului : Înseamnă că noi stăm cuminți pînă se întoarce Petre de la București.

— Și dacă aveți timp mai pîndiți casa Spinetta așa de curiozitate. Am încredere în voi ! făcu către gazetar și șoferul de cursă lungă. Numai cu o rugăminte : nu intrați fără știrea noastră. Hai ! Să fim noi primii, da ?

Și conduse pe cei trei spre ușă.

6

CIND ASASINUL TACE ȘI DETECTIVII FIERB

Samuraul stătuse la București patru zile. Făcuse o documentație aproape perfectă. Liste de magistrați, liste de condamnați, adrese, procese verbale din instanță, dosare, caziere. Tot, sau aproape tot ce era legat de cei trei (patru magistrați cu Sterian). O lume căzînd mereu în degringoladă, cu tribunale improvizate, în spații improprii, adeseori în școli de țară ; o lume pusă pe fugă, cum spunea Boxerul în convorbirea zgîrcită ce a avut loc la „Crizantema” în ziua de după sosirea lui Mateescu de la București.

Între timp eu și Mihai acționasem, în felul nostru, la N. Fără să uităm riscul unei acțiuni pe seama noastră am găsit, la o cafea, o cale inatacabilă. Unul din marii admiratori ai fostului boxer, Șurub, fotbalist dezavuat de conducerea clubului local, se transformă ad-hoc în zugrav al casei Spinetta. Leneș din fire, și lenevit de sfaturile noastre, Șurub transformă zugrăvitul într-un chin pentru doamna Spinetta, familia Taradaciuc și cel păzit de Poliție și noi, domnul magistrat pensionar Porfir Sterian. Pretextînd canicula, Șurub lucra numai noaptea și deci nimeni nu ar fi putut intra în acest timp în casă fără ca el să știe. Cele două săptămîni pe care „asasinul” le așternea între o victimă și alta se epuizaseră. Trecuse încă o săptămîină grea, pentru că atît eu cît și Mihai, înîlnindu-l alternativ pe Șurub la cafeaua de dimineață, o specială cu foarte puțin ness, după rețeta Violetei căci doamna Lăzărescu se afla undeva la munte, aflam ce s-a mai întîmplat în casa cu pricina. Mai nimic. Violeta era intrigată de prezența noastră. Noi de vizitele unor inși pe care și Șurub îi cunoștea și noi. Poate doar o mică afacere cu mohair prin doamna Spinetta, nu eram siguri nici de asta. M-aș fi dus la Colonel dar asta însemna să-i spun că am călcat consemnul și n-aveam nevoie de o muștrare cu avertisment pe care Mancă, în lipsa lui Dragoș, cu mare bucurie mi-ar fi acordat-o. Fierbeam în oală seacă. Și-l înjuram pe *asasin*. Pe acest fond au căzut relatările lui Mateescu. În lista asasinului mai trebuia inclus și Anton Ceaur, fost grefier și trăind acum la Tîrgu Ocna, cel mai tînăr dintre toți. Printr-un prieten băcăuan, Mateescu îl puse sub urmărire. Mai existau pe listă două persoane: Eliodor Damaschin, fost procuror și Ionică Bălăucă, zis Tălălău. Dar aceștia doi ieșiră din discuție. Eliodor Damaschin pierise în timpul detenției, iar Tălălău dispăruse în vremea foametei.

Cît privește numele *asasinului*, al celui Hamlet presupus de mine și la ora aceea acceptat de toți, Mateescu verifica trei persoane: Gheorghe Prigoreanu, pensionat pe caz de boală, fiul lui Eliodor Prigoreanu, Sandu Ciochină (de fapt urmașii săi), fost mecanic de locomotivă, și o presupusa fiică a Mariei Ocoleanu; toți trei fuseseră victimele celor trei (patru magistrați, cinci cu dispărutul) printr-o sentință din aprilie 1944.

Cele mai multe lucruri se știau despre Gheorghe Prigoreanu, fiul lui Eliodor, împușcat la 19 aprilie 1944. Dar și despre el prea puține. Trebuiau verificate arhive și dosare și fișiere vechi. La Turnu Severin pentru Gheorghe Prigorea-

nu, la Piatra Olt pentru Sandu Ciochină și cam atât, pentru că Maria Ocoleanu avusese ultimul domiciliu în Bălți, dincolo de Prut și asta însemna să cerem relații prin Ministerul de Externe. Pe urmașa Mariei Ocoleanu am și exclus-o din *prima mână*; crimele acestea nu puteau fi apanajul unei femei. I-ar fi trebuit o unealtă feroce și un mobil mai puternic decât simpla aflare a numelui ucigașilor de dincolo de bară.

I-am propus lui Mateescu să provoace cumva interogarea lui Porfir Sterian. Nu găseam o cale, de prea multă căldură, desigur, dar susțineam că singura soluție ar fi asta. Mateescu îmi spunea doar :

— Tu te alegi cu o muștrare iar eu nu o să mai am de la cine primi muștrări. Festina lente! De unde știi că asasinul nu a mirosit că sîntem pe urmele sale? De unde știi că nu i-a socotit numai pe cei trei vinovați de moartea părintelui său?

— E adevărat ce spui tu, adică poate fi adevărat, dar tu ești sigur să numai aceștia trei sînt vinovați de moartea tatălui lui Hamlet?

— Da, pentru că numai în ședința din acea zi se întîlesc cei trei magistrați, alături de Sterian și Damaschin. Cel mai sumar și suficient raționament.

— Poate, ai dreptate, am acceptat eu, poate. Dar dacă el a ales așa în joacă sau prin eliminare pînă a dat de asasinul moral al tatălui?

— Cum adică, se făcu a nu pricepe Samuraiul, vrei să spui că el a aflat întîmplător de unul din ei, acela l-a trimis la al doilea iar al doilea la al treilea care era de fapt și...

— De ce nu?

— Și, mă rog, de ce tocmai tu spui asta, cînd tocmai tu ai fost cel care s-a străduit să ne convingă că asasinul e un tip foarte bine informat. Sau mai aveai și atunci ceva de spus, dar ai ales așa în joacă ceva mai simplu?

— Închipuie-ți că ar fi fost așa cum spun, adică descoperind întîmplător, nu-i crezi în stare pe bătrînii magistrați să trimeată asupra altuia semnul morții? am, spus eu cam neconvins.

— Nici tu nu crezi în ce spui acum. Ar fi însemnat ca magistrații să știe unul de altul. Și dacă Zaharescu era încă în bune relații cu Poezina, nimic nu ne-a dovedit că Hrușcă ar fi știut ceva despre cei doi, nu ca nume sau faptă, ci ca loc de opoșire după furtună. De acord? Așa că tot treaba cu informarea precisă rămîne în picioare. Și dacă primul a trimis la al doilea de ce l-a mai omorît pe primul?

Uite așa ne tocăm nervii în zilele acelea. Și eu și el eram osteniți de presupunerii care duceau în fundături pentru că nimeni nu mai dădea un semn de viață.

O știre de la Bacău ne împinse iar în discuții mai noi dar sterile. Anton Ceur fusese vizitat de un automobilist cu mașină închiriată la ONT. Străin? După spusa omului de la Bacău așa părea. Automobilistul rugase pe doamna Ceur să-i permită să-și spele mașina în curte sau pe stradela de alături, cu furtunul cu care dumneaei tocmai uda florile. Discutaseră ceva?

Cu dinsa mai puțin, cu domnul Ceur mai mult, sau mai multe, la întoarcerea acestuia din piață. Ce discutaseră nu se putea ști. S-ar fi putut afla, dar Mateescu s-a opus; o inițiere oficială la Ceur ar fi alarmat pe asasin și nimic nu s-ar mai fi putut lega, el fugind de întâlnirea ce i-o pregăteam noi.

În casa Spinetta, nimic. De la Turnu Severin, despre Pri-goreanu pe care drept să spun eu mă și pripisem să-l asociez cu juris-consultul care în Cercul mic de la Casa Pensionarilor din Bârlad suna „Priboianu“, dar Mateescu nu mi-a îngăduit să merg mai departe. De la Olt despre urmașii lui Sandu Ciochină cam tot atita. Un singur punct din cele chemate atât de insistent răspunse: De la Sulina, Silion ne spunea că descoperise cinci vizitatori nocturni ai asei Poezina. Protejații doamnei de alături Waren-Vitanidi, cum o numeam eu. Mici găinari care se jucau de-a *Terente tură fete*, mai puțin înecarea partenerei. Numai pe sticla din bar, oferită prin rostogolire Mihaelei nu erau amprentele lor, încolo peste tot prin casă. Să fi știut chiar Dinu Poezina de prezența lor? A celor cinci pelicani murdari? Poate, ce nu se poate? Atunci ar fi însemnat că moartea lui nu mai putea fi pusă pe seama unui *Hamlet* ci pe seama unui conflict între proprietar și chiriașii nocturni! Dar să fi fost ei acești chiriași nocturni atât de curajoși că se întoarseră fără teamă în casa crimei lor? Dar amprentele?

De cum s-a întors colonelul l-am și abordat. În doi. Mihail Iovan era undeva spre Brașov și n-a putut fi de față. Petre făcu prezentarea celor ce știam. Sec. Voia și el ca să ajungă mai repede la ce acumua voiam amândoi: interogarea lui Sterian. Colonelul însă fu atât de scrupulos, atât de exigent, încât l-am văzut pe Petre cerindu-mi în două rînduri ajutor și de patru ori sterqîndu-și sudoarea. Atita amar de întrebări nici eu n-os fi putut imagina. Să auziți și dumneavoastră numa'!

Care e frecvența celor trei magistrați în listele de instanțe? Câte condamnări la moarte au pronunțat? Ce luptători au salvat de rigoarea decretului Mareșalului? În ce locuri din țară, în afara Iașului au mai avut ședințe? Ce a observat deosebit în procesele verbale? Ștersături, adăugiri, ezitări ale grefierului? Este prezent mereu același grefier Anton Ceaur? Lista martorilor din procesul pe care Mateescu îl credea a-i întruni pe cei trei? Adresele lor sau date despre dispariția lor?

Mateescu s-a descurcat, în afara celor observate de mine, admirabil. Avusese grijă de toate și abia acum înțelegeam că se gândise bine. Îmi părea rău că i-am făcut obiecția cu aflarea vinovatului prin ștafetă. Abia acum iri se părea și mie, fără putință de tăgadă, că numai unul din fiii celor trei condamnați de 19 aprilie, undeva în drum spre Roman, la Tingujei, unde fusese evacuat tribunalul cu tot cu deținuți, trebuia căutat cel care făcuse cumplita răsplată a celor trei.

Ce era mai bun, mai în favoarea celor trei, judecați atât de tirziu și condamnați atât de cumplit, era că altă sentință capitală nu mai pronunțaseră întruniți așa în trei (sau patru, cinci) cât reținusem noi prin eliminare. (Observați cum m-am implicat în acest plural eu care eram doar un consultant!)

Colonelul mai puse câteva întrebări: Dacă știa Mateescu cum se proceda în asemenea procese? Cum decurgea o ședință? Știa. Ne descrise după procesele verbale.

— Nu-i suficient, spuse Colonelul, ar trebui să aflăm de la un participant. De la cine?

— De la Porfir Sterian, am exclamat eu, că tot îl păzim de pomană de două săptămîni!

— Și dacă asasinul a mai descoperit între timp vreun vinovat de care noi nu știm? Dacă nu lui Porfir Sterian i-a venit rîndul pe lista lui sinistră?

— Cine ar putea fi acest alt vinovat? am întrebat eu așa într-o doară. Poate doar vreun martor.

— Vreun martor, spuse colonelul, vreun martor despre care noi încă nu știm nimic, dar el știe.

— Sucită treabă, făcu Mateescu rîzînd, la martori m-am gîndit foarte puțin. Și se repezi spre liste.

— Care au fost martorii?

— Un plutonier de jandarmi de la stația Pojorîta. Un soldat, Părintescu Adam și colonelul Adrian Potolea, care nu prea apare la proces, spuse Petre studiînd dosarul. În

afara soldatului, dat dispărut pe front (!) despre cei doi se știe că au murit.

— De unde se știe ? insinuă colonelul.

— Sint prea în vîrstă, dacă vîrsta lor e reală, aici în actele procesului. Amîndoi prezenții declară că se aflau în trenul militar condus de mecanicul Sandu Ciochină care în apropierea stației Mestecăniș a deraiat. Maria Ocoleanu a fost văzută de ei cu o valiză grea în care s-a găsit dinamită. Iar Eliodor Prigoreanu a fost văzut ieșind din tunelul de la km 245+6. Pe seama lui s-a pus minarea tunelului. Care însă a fost făcută inofensivă descoperindu-se cablul către declanșator.

— Pentru ce făceau cei trei asta ? am întrebat eu cu gîndul la alt subiect decît cel în care mă implicasem și la care vă fac părtași vrînd-nevrînd.

— Trenul pe care îl vizau ei se întîlnea cu un tren german cu muniții.

— Deci, după părerea ta, Mateescule — întrerupse colonelul tăcerea impusă de pomenirea faptei celor trei, după părerea ta ar mai putea fi în viață martorul Părintescu Adam. Caută-l !

— Și cu Sterian ce facem ? am întrebat eu convins că eu aș fi cel mai indicat să-l interoghez. Văzusem și pe ce motiv. Il mai pîndim sau îl scoatem din discuție ?

— Nu crezi că ar trebui mai întîi să aflăm de mai există acest Părintescu Adam despre care și asasinul a aflat cu siguranță ? făcu spre mine colonelul neștiindu-mi intențiile.

— Ba da, spun eu calm, dar între timp am putea sta de vorbă cu Sterian. Eu am și găsit motivul pentru care să-l abordez. O carte despre cele petrecute la tunel și...

— Tu descoperi mereu subiecte de cărți, se oțări la mine Matescu, mai bine le-ai scrie !

— Am cîștigat timp și am apărat un om care poate e... m-am apărat eu de învinuirea Samuraiului. Nu credeți că va cere timp să găsim un soldat despre care nu știm mare lucru ?

— Unde s-a judecat procesul ? întrebă colonelul.

— Mai ales într-o localitate obscură, dintre Roman și Iași, la Tingujei ; se pare că s-a tot amînat din pricina colonelului Potolea.

— Așadar între Iași și Roman, uile că am redus spațiul de cercetare. Regimentele de jandarmi din Moldova. Asta vom găsi oricum mai repede. La treabă ! spuse colonelul.

— Și cu Porfir Sterian ce facem ? am întrebat eu văzîndu-mă pe tușă.

— Răspunzi de reușita interogatoriului ?

— Răspund, am spus eu răsplat. Am anchetat eu șmecheri de toată mîna, ba și pe șeful personalului de la „Sporul”. Nu cumva eu vi l-am dat pe mînă ?

— Ala era un găinar, făcu colonelul de am simțit că nu trebuia să mă laud cu asta. Cunoști vreun vechi magistrat ? Știi de ce cazuistică sînt ei în stare ?

— Dacă dă greș nu ni se întîmplă nimic. S-ar putea ca Sterian să citească „Zorile” și să-l creadă pe cuvînt că e interesat să scrie o carte despre luptătorii antifasciști. Numai că nu prea vād ce ar putea să-l întreb despre ce ne interesează. Tu ce soluție ai ales ?

— Cea mai simplă. Mă recomandă nea Didi. Știi ce mult ține el la mine ; nu se poate ca el să nu fie în bune relații cu Sterian și chiar să știe cîte ceva, mai mult poate chiar decît credem și știm noi, despre vremurile de glorie ale lui conu Profiriță. Și apoi din departe în aproape... pînă unde ne doare pe noi.

— Da, spuse colonelul, mi se pare o cale potrivită, însă în tot timpul acesta voi doi, arată spre noi, nu vă mai vedeți, o să afli ce trebuie să mai afli prin Mihai Iovan. Limpede ?

— Limpede, destul de limpede, am spus eu, dar pot să mai adaug ceva ?

— S-auzim.

— N-ar fi bine să aflați între timp, cred eu că nu vă e prea greu, dacă la termenul de două săptămîni n-a mai dispărut, suspect, vreun fost magistrat ? Sau vreun martor ? Sau mai știu eu vreo persoană care să aibă legătură cu asasinatele astea ?

— Asta o făceam oricum, era o treabă de rutină. Nu spui ceva nou, vrei să știi dacă există o asemenea listă sau de ce ai întrebat ?

— Există ? m-am mirat eu. Să nu apar și eu pe ea, că...

— Bate-te peste gură, se burzului la mine Mateescu, ce vrei să spui că asasinul a și aflat de tine ?

— Sau nu cumva, spuse rîzînd colonelul, dumneata vei fi fiind asasinul ? Tot confectionezi scheme polițiste.

— Mai știi ? am răspuns eu ambiguu, s-au mai văzut din astea.

— Gata, băieți ! hohoti colonelul, cu inși ca voi am să uit că și pe mine mă caută pe undeva tanti Roza și am să fac un infarct.

După comanda lor intram într-un fel de incognito. Sau abia acum a dădeam eu examenul? Întrebările n-aveau rost. Se cuvenea să acționez repede, oricum mai repede decât ar fi acționat presupusul asasin pe seama orarului pe care noi i-l bănuiam. Fără un plan bine pus la punct am alergat la nea Didi Măgură, avocat și mare amator de taifasuri în preajma unui pahar de vin adevărat. Nu însemna că trebuie să cumpăr eu vinul, nici chiar din cel cu șnurul tricolor, vinul adevărat era numai cel produs de miinile lui nea Didi. Așa că taifasurile aveau să se desfășoare la dumnealui, sub o mare boltă de viță, pe strada Bucovinei, unde locuia de când se născuse. Tot ce trebuia să fac eu pentru această înîlnire era să am despre ce vorbi. Despre ce să vorbesc? Când am ajuns în strada Bucovinei, la numărul 34 știam. Voi vorbi despre subiectul unui roman cu eroi antifasciști. Singura soluție care-mi venise în minte încă de la discuția cu colonelul. Știa oare nea Didi și despre acest subiect câte ceva? M-aș fi mirat să nu știe!

Salutul obișnuit, invitația sub bolta de viță, cred că singurul loc din oraș, la vremea aceea, unde răcoarea n-avea aer artificial. Mai știam eu un loc, în pivnița lui Margulis, dar Margulis terminase vinul din recolta celui an. Cana de lut era pe masa știută, dăltuită în piatră de un fost ocnaș, salvat de bunicul lui nea Didi, așa cel puțin susținea el. Puteam să-l contrazic?

Am intrat în subiect fără multe fasoane. „M-ar putea dumnealui ajuta să scriu ceva despre luptătorii antifasciști? Cunoșcuse oare sau mai cunoștea asemenea oameni? Știam că și în N. fuseseră destui care activaseră în organizații de astea. Îi cunoșcuse nea Didi pe aceștia?”

Nea Didi umplu cana și-mi spuse să aștept pînă aduce pahare. Mă mai întrebă, așa în treacăt, de ce n-am venit și cu Mihaela, altfel completase el, se încheagă vorba cînd ai alături o femeie frumoasă. Complimente și promisiuni că voi găsi motivul s-o aduc la următoarea înîlnire. Știam eu că voi găsi de fapt o scuză pentru nea Didi.

— Prea departe, prea departe, tinere scriitor! făcu nea Didi ducînd cu evlavie paharul cu vin rubiniu spre buze. Dacă un om vrea cu tot dinadinsul să știe adevărul se poate adresa direct unui tribunal; asta s-a întîmplat des în anii de după război. Eu însumi am întocmit asemenea documentații pentru urmașii cîtorva persoane care suferiseră pe vre-

mea lui Antonescu sau a legionarilor. Însă asta atunci, nu sîm convins că asemenea arhive ar mai fi rămas la tribunalul nostru.

Răspunsul său mă ului. Era mult mai simplu decît credeam eu, era destul ca să faci din asasin un funcționar cu acces la documente secrete. Ce înseamnă să nu fii în temă și să te bazezi numai pe flerul tău de gazetar făcător de scheme de roman, ca un arheolog dintr-un ciob o amforă sau o oală !

Era mult mai simplu și deci mult mai greu pentru noi să aflăm numele și urmele asasinului decît doar dacă, prin nea Didi, Porfir Sterian ar fi destănuit vreun amănunt relevant, atît de relevant cum fusese și destăinuirea lui nea Didi, că el însuși întocmise la cerere documente despre fostele victime ale teroarei.

— Spune-mi, nea Didi, am încercat eu neîncrezător în locul unde va crăpa lemnul la această întrebare (trebuia s-o pun !), ce-au pățit cei care în documentele matala erau indicați ca vinovați, că au fost și vinovați, unii dintre ei, martori, judecători ?

— Asta cred că o știi și tu bine ; s-a scris și s-a vorbit mult despre asta. Am să-ți fac o mărturisire : eu n-am înfundat pe nimeni, dar au fost destui care au profitat de faptului că li s-a încredințat o asemenea treabă că să se răzbune pe altul ori să-i fie pîinea mai albă și scaunul mai moale sub tur. Și despre asta s-a vorbit.

— Crezi oare, am aruncat eu iar o biată nadă, că un om care a suferit din pricina ăluia s-ar răzbuna aflînd după mulți ani cine e vinovat de suferința lui ? Cine e asupritorul de atunci ?

— În cele mai multe cazuri nu a fost nevoie, noul regim a luat asupra sa „sarcina” pedepsirii vinovaților.

— Din păcate au căzut și nevinovați, adică cei mult vinovați de aplicarea legilor de atunci. Trebuie să fii de acord cu asta, nea Didi, nu ?

— Nu se poate să nu greșești cînd te grăbești. Dar oare avem noi voie să-i judecăm pe cei care atunci trebuiau mai întîi să dea satisfacție celor care au crezut în lumea asta nouă încă înainte de a se naște ? Sau să aplice dezinteresat legea, spălîndu-se cu Pillat pe mîini ? Unde să fie adevărul ?

— Ai dreptate, nea Didi. (Și în gînd imi tot spuneam : „Alături, alături, alături !” și gîndeam că n-o să mai aflu nimic relevant.)

— Uite, spuse nea Didi, unul care a suferit pe nedrept din pricina acelor ani este prietenul meu Porfir Sterian.

„Nene, striga în mine tot sufletul, aici voiam să ajungi! Spune, zi, dă drumul!” și nu mai eram în stare să nu strig astea cu glas. Să nu cumva să creadă nea Didi că tocmai de asta am venit să-i beau vinul și să-i fac conversație. M-am grăbit să-i beau vinul care se și încălzise și am întreat: Domnul Sterian?

— Nu-l cunoști, se miră nea Didi, păi e o lipsă mare, tinere prieten, o mare lipsă. El ar putea să-ți spună chiar numele unor victime, să te introducă bine în vremea de atunci.

— Păi cum să îndrăznesc eu să-l abordez pe domnul Sterian, ținând seama că nici nu-l cunosc decât din vedere și-apoi cum să chinui un om de vîrsta sa și atît de respectabil ca domnul Sterian...

— Va să zică eu, se uită muștrător spre mine nea Didi, nu-s un om respectabil de mă chinuiești. Cum vine asta, nepoate?

— Vai, nea Didi, dar se poate! Eu vin la matală că știu că am ce afla despre viața asta din care știu atît de puține, îl măgulii eu, dar domnul Sterian e... domnul Sterian...

— Ia, nu-mi mai fă pe englezul bine crescut, ar trebui să fii mai înfigăreț dacă vrei să ieși la pensie gazetar, și vino mîine să te pun față în față și să vezi că nu e chiar așa spăimos.

— Și n-o să fie greu să vorbim cu dînsul tocmai despre ce-l doare?

— Tinere, ai uitat că s-a schimbat vremea și că erorile judiciare ale anilor 50—60 s-au reparat pe cît a mai fost posibil? Ei, bine Porfir Sterian a devenit un martir, în paranteză fie spus, cam teatral, și spune oricui e dispus să-l asculte cît de nevinovat a fost el în istoria care i s-a pus în cîrcă. Are memorii pentru cine vrei și pentru cine nu vrei în care își explică martirajul și bineînțeles își strigă nevinovăția. M-aș mira că la voi la ziar să nu fi trimes Sterian un asemenea memoriu.

— Nu-mi amintesc, am spus eu repede, deși eram gata să fug la ziar și să răscolesc arhiva, nea Didi nu putea minți. Și gîndeam eu, chiar la „organ” ar putea fi înregistrat un asemenea memoriu. Dar am reluat! Dar dumneata ce spui, nea Didi, a fost Sterian vinovat sau nu?

— Nu încapă îndoială că e vinovat oricare om de ceva, dar cele puse în seama sa, acum îți pot spune cu mîna pe

inimă și cu gura mare nu-l puteau trimite pe Sterian în detenție!

Nea Didi își dădea în petec. Apărător al celor mai vinovați clienți știa să stoarcă lacrimi cucoanelor sentimentale înghesuite în mica sală 13 a tribunalului din N., înghesuite să audă, să vadă și să se înduioșeze de milurile și durerile lumii.

— Dar ce i s-a pus în cârcă? am retezat eu cu glasul sugrumat de emoție, efectul tiradei lui nea Didi; moartea cuiva?

— Măi șmechere, mă apostrofă nea Didi, tu știi mai multe decât vrei să arăți că știi; îți spun numai pentru că m-ai întrebat ce cred eu. Șmechere, îți tai porția de rubiniu pentru înșelăciune.

— Mă pedepsești prea aspru, nea Didi, dar o merit, am făcut eu pe spășitul. Nu mai avea rost să-l mint așa că am spus: Ceva, ceva tot știu. În graba aceea în care se întâmplau lucrurile era normal să se pronunțe așa; el sau altul tot ar fi...

— Vax, șmechere! Nu știi nimic! mă apostrofă iar avocatul. Pot să-ți torn. Nu m-ai mințit; acu voiai să faci ca școlarul care dă răspunsul pe silabe ori pe litere ca să scoată răspunsul din graba profesorului, sfclit de gîngăveala lui. Nu știi, măi nepoate, nu știi, pentru că nu-l poți înțelege pe Porfir Sterian. Pentru că el e mistic, măi băiete, habotnic, nu bisericos ca tot românul care se mai duce din cînd în cînd și pe la biserică pentru că așa a apucat și vrea să-i vadă cumetrii căciula cea nouă sau cojocul.

— Și ce-i cu asta? am făcut eu pe același ton, simțind aproape dezlegarea unei taine. Ce are a face vinovăția cu misticismul, dimpotrivă...

— Ce dimpotrivă, nepoate, ce dimpotrivă? Ce vrei să insinuezi? Porfir Sterian s-a eschivat să facă parte din completul acela de judecată pentru că ședința în care s-a pronunțat condamnarea a avut loc în săptămîna mare, bre, în săptămîna paștelui, asta știu de la el, și el n-a fost săracul nici măcar în sat atunci, că într-un sat s-a judecat. S-a dat deoparte. A spus — și-l cred în stare să fi spus așa — numai Hristos poate fi un martir și nu acești uvreri zăpăciți de foame și de propaganda streină! Dar cine să confirme acest adevăr? Cine să ia un calendar din anul ăla și să vadă că are dreptate, dacă numele lui figurează totuși în procesul verbal al ședinței? Cine? Că toți cei din complet

erau deja închiși, că mai pronunțaseră — tot Porfir o spune — și alte condamnări grave.

— E ceva cu totul nou, am murmurat eu crezându-mă la taifas cu Mateescu, cu Mihai sau, de ce nu, cu colonelul.

— Nu e nimica nou, pentru noi vechii magistrați. Ni se îngăduiau asemenea retrageri. Și o scuză ca asta era foarte plauzibilă. Ce să mai spun? A, bietul Porfiriță a mai fost acuzat și de legături cu bolșevicii, de cei din complet, și norocul lui cu apropierea frontului, că îl lichidau de-atunci.

„Vai, vai, vai! urlau în mine niște megafoane, așa de tare că aș fi vrut să le audă și Mateescu, măcar Mateescu, iată de ce nu a fost Porfir Sterian a patra victimă, iată de ce tăcea asasinul!” Și îmi făceam deja socoata cum o să mă scuz și o s-o întind mai repede de sub bolta lui nea Didi, să-l caut pe Mihai să-i spun, asta numai așa ca să nu calc consemnul colonelului pentru că pe masa de piatră dăltuită, cum spunea nea Didi de ocnaș, deja desenasem cu degetul numărul de telefon al lui Petre.

A trebuit să formez numărul lui Mateescu și să sune în gol telefonul ca să mă bucur că nu l-am găsit acasă și să-mi aduc aminte că nu aflasem decât doar că Sterian era în afară de vină. Atît. Asta nu însemna că nu fusese și el vizitat de singerosul asasin. Și cine altul decât Sterian ne-ar fi putut face portretul criminalului în cazul în care ar fi primit această vizită, vizită în care criminalul a primit poate și el copia unui asemenea memoriu și Hamlet ar fi spus, convins poate: Pardon! Era prea la mintea cocoșului că s-ar fi putut întîmpla așa, că poate tocmai acest memoriu al magistratului habotnic și nedreptățit l-a pus pe Hamlet pe urma ucigașilor tatălui său. Și era la mintea cocoșului că trebuia să-l văd cît mai repede pe Sterian. Drept pentru care am și format numărul lui nea Didi. Spunîndu-i că doar mîine l-aș putea întîlni pe Sterian dacă nici dînsul n-are nimic împotriva, pentru că de poimîine voi lipsi din oraș pentru vreo trei săptămîni din motiv de reciclare la București sau cam așa ceva.

Și, a doua zi, pe la ceasurile șapte, cînd prima convorbire cu Porfir Sterian era încheiată, convorbirea provocată de nea Didi prin prezentarea mea drept gazetarul care a primit însărcinarea să scrie ceva despre necazul lui Sterian, eu fiind deja înarmat cu un memoriu proaspăt dezgropat din arhiva redacției, aveam mai multe nedumeriri și o certitu-

dine. O suflu acum, ca să vă stric plăcerea : aveam portretul asasinului. Era consilierul juridic din toate cele trei întâmplări soldate cu victime.

7

UN DOSAR PE CARE SCRIE „HAMLET RĂZBUNĂTORUL”

— Sub imensa boltă de viță din fața casei avocatului Adrian Măgura, începu domol Dinu Moroianu, ședeam emoționat așteptându-l pe Porfir Sterian. Emoționat de două ori. Întii pentru că voi ști primul dintre dumneavoastră numele asasinului și în al doilea, dar nu și în ultimul rând, emoționat de prezentarea supra elogioasă ce nu mă îndoiam că mi-o făcuse Măgură ca să-l convingă pe Sterian de bunele mele intenții. Voi corespunde acelei prezentări ? Voi fi la înălțimea așteptărilor celui care putea fi salvat într-un fel ? Și mai ales mi se va deschide mie Porfir Sterian într-atît încît să răspundă la întrebări care să ne ducă spre asasin ? Se făcuse ora șase. Căldura se potolea și dincolo de bolta de viță ; se simțea după mirosul asfaltului și după pașii de pe stradă...

— Prietene, porni la fel de calm colonelul, asta ai să scrii în roman. Mi se pare că merită să te gîndești la așa ceva. Ce zici ?

— Are să-l scrie numai dacă îi iese schema care pînă acum se pare că îi iese, interveni Mateescu.

— Dacă nu va ieși cum am gîndit, îmi va fi mai greu să scriu pentru că...

— Bine, asta vom discuta atunci, după, interveni blînd colonelul. Iată ce rugăminte am eu : Fă-mi un raport milităresc.

— Bun, făcu Moroianu amuzat și începu : Sterian a fost foarte punctual. A venit împreună cu cinci copii ale memoriului său, copii din diverse faze ale înaintării acestuia către diferite organe. Una dintre acestea o aveam și eu cu mine. În memoriu am dat peste adresele aproximative ale celor trei : Amilcar Zaharescu, Dinu Poezina și Eugen Hrușcă și indicații despre unde ar putea fi Damaschin și Anton Ceaur. Erau indicați să dea mărturie despre absența sa

(Moroianu întinse pagina respectivă din memoriu) din ședința de la 19 aprilie. Apoi erau indicate persoane care puteau atesta cât a fost el de credincios (citiți habotnic!) în listă apăreau femei din N., preoți și chiar doi călugări. Observa tot acolo că, după fiecare păcat, chiar așa scrie, făcea danii prețioase bisericii în care a fost botezat, sfântul Dumitru. Arăta apoi cum s-a integrat noii justiții, slujind cu credință, intrînd în „Apărarea Patriotică” pentru ea să sprijine victoria aliaților împotriva fascismului, cum el însuși a demascat pe o serie de legionari notorii cuibăriți în vechiul barou, cum s-a străduit să-și însușească dreptul sovietic, ș.c.l., dovedind că este un bun cetățean. Și aici anexa o listă întreagă de persoane care ar putea dovedi bunele sale intenții.

Cu toate acestea, spunea el, nimeni nu m-a crezut și am fost invinovățit de crimă de război, fără însă să mi se facă altceva decît o judecată sumară, pe baza unor procese verbale și ordine de sus. Am fost eliberat în 1962 și repus în toate drepturile, dar nimeni nu m-a dezvinovățit de crimă. Am început aceste memorii și mi s-a spus să-mi văd de treabă că nu mă mai învinuiește nimeni. La pensie, în ultima vreme a bătut drumul Bucureștiului de mai multe ori cerînd același lucru. I s-a spus mereu că nu-l mai învinuiește nimeni, ba mai mult decît atît, i s-a recomandat să consulte un psihiatru.

S-a canonit apoi cerînd azil într-o mănăstire pentru a i se ierta păcatele dar organele ecleziastice, în înțelegere cu cele civile, i-au amînat primirea susținînd că nu este cu nimic vinovat și deci nu are nici un păcat de ispășit. Pe scurt, omul vrea nici mai mult nici mai puțin decît să fie judecat și achitat.

Colonelul zîmbi trist. Și murmură un: „Știam asta”. Adăugă apoi răspicat: „Dar nu credeam că va fi vreodată implicat în vreun caz de la noi!”

Mateescu frunzărea memoriul, Moroianu tăcu.

— Și? reveni colonelul în aceeași cameră.

— Mi-a exprimat nădejdea lui, și aici am simțit elocvența lui Adrian Măgură, că eu voi fi cel care voi face lumină în cazul său. Am promis că mă voi strădui să fac ceva sau măcar voi scrie despre el pentru ca viitorul să nu-l mai știe vinovat. A remarcat că asta e tot ce i-a mai rămas. Apoi mi-a spus că prin mai, rețineți, vă rog, prin mai, a fost vizitat de cineva care s-a recomandat consilier juridic care deținea o copie a memoriului său și care a întrebat dacă

recunoaște și susține încă tot ce a scris acolo. Omul deținea un memoriu din '63 adresat Tribunalului Suprem, sustine Sterian dar nu-și amintește dacă nu cumva o copie identică a trimis Mitropoliei cerind intrarea în mănăstire. Deci nu pot trage eu nici o concluzie — se scuză Moroianu, poate dumneavoastră. Omul care s-a prezentat la dînsul în mai se numea ca unul din cei condamnați, asta a spus chiar el, în ziua aceea, dar el nefiind în ședința de atunci nu-și amintea care dintre ei avea numele acesta. Nu i-am putut înfățișa lista de nume. Însă este tot același. El voia doar să afle dacă știe ceva de moartea părintelui său. Dacă a fost executată sentința chiar acolo unde s-a judecat și de nu are cumva știre de mormîntul acelui bărbat. El a sugerat că asta ar putea ști numai unul din ceilalți, din cei care au dat sentința de condamnare la moarte, adică Zaharescu, Poezina sau Hrușcă. A mai adăugat că îl crede pe cuvînt, pentru că înțelege ce înseamnă să fii nevinovat și alții să te învinovățească pe nedrept. I-a mulțumit și i-a promis că dacă va putea face ceva pentru el, în sensul cerut acum de Sterian, de rejudecare a procesului va face și-i va comunica.

Sterian a mai răspuns la întrebarea mea dacă e sigur de adresele celor trei, n-a pomenit de grefier și eu nu puteam să-i spun asta, vă dați seama, stricam totul. Cei doi încuviințară. A spus că e sigur pentru că fiecare dintre ei a suferit ca și el și deci ca și el au fost integrați unde au cerut. Adică în localitatea unde aveau o casă, familie, etc.

M-a privit lung, lung, mi-a căutat privirea și mi-a cerut să nu-l mint. Și n-am promis decît că peste o săptămînă îi voi răspunde cum trebuie să procedeze ca să fie dezvinovățit public.

Dinu Moroianu ridică privirea către colonel și întrebă cu același glas cu care cu o zi în urmă îi întrebase pe el Porfir Sterian :

— Este vreo speranță pentru acest bătrîn ?

— Am să-l întreb și eu pe procurorul șef. Trebuie să fie undeva un articol de lege pe care bătrînul Sterian nu-l cunoaște și nici amicul nostru atestateștiutor Adrian Măgură.

— A fost mai scurt decît i-ați cerut, comentă Mateescu privind ceasul. Acum îmi dați voie să-i spun și lui cîte ceva din cele începute cînd a intrat ?

— Da, și pe cît posibil tot așa, preciză colonelul.

— Am să mă străduiesc.

Mateescu înfățișă lista membrilor familiei Ciochină. Trei fete : Maria, Emilia și Olimpia, căsătorite, Croitoru, Neac-

șu și respectiv, Eftimoaie și doi băieți, Toader și Macarie. Fetele locuiau încă în Piatra Olt. Toader Ciochină, om de peste cincizeci de ani, era tot mecanic de locomotivă la Craiova, iar Macarie, cel mai mic dintre copii, avea nu mai vreo patruzeci de ani, era activist cultural la Strehaia. Despre fiul lui Eliodor Prigoreanu se știa mai mult, fusese lucrător în M.I., apoi jurisconsult la UJCEM Ilfov.

Aici Mateescu se opri.

Moroianu îl privi pe colonel ca și cum ar fi vrut să zică: „Nu e așa că sint un detectiv formidabil?!” Apoi tot el spuse:

— Asta nu înseamnă că celălalt, Ciochină Macarie, nu s-a putut da drept Prigoreanu.

Colonelul îl privi rece. Iar Mateescu spuse:

— Asta o spui acum din politețe pentru noi?

— Nu, nu! Deloc, făcu Moroianu, vreau doar să vă sugerez dacă îmi permiteți, că trebuie verificate alibiurile, așa se spune și în practica dumneavoastră, la amândoi și poate chiar și al mecanicului de locomotivă.

— De ce crezi asta? spuse fără chef colonelul, ar mai avea un om la peste cincizeci de ani cheful s-o facă pe Hamlet?

— Nu pentru asta am spus, ci pentru că mi se pare ciudat ca fostul lucrător de M. I. să înceapă abia acum răzbu-narea.

— Să sperăm că va veni la întâlnirea cu noi la lîngu Ocna, adăugă colonelul, dacă nu cumva acolo a fost mai înainte. Ce vești avem de acolo? Nimic?

— Aproape nimic, spuse Mateescu, nimeni nu pare a-i da țircoale lui Ceaur și nici el nu prea pleacă des din oraș, în ultima vreme.

De la întîmplarea cu turistul străin nici un eveniment.

— Dar pe Părintescu, l-ați găsit?

— Încă nu, zise Mateescu, dar nici printre morții suspecti din ultima lună nu figurează. Așa că ni se mai dă un răgaz în cazul în care și acesta ar figura pe lista criminalului, deși mărturia lui era numai de formă, cei doi fiind prinși în flagrant delict.

— Doi? se miră Moroianu, parcă toți trei erau în trenul care...

— Nu, Eliodor Prigoreanu a fost arestat la Sibiu. Părintescu a fost chemat numai să-l recunoască dacă e cel care a fost văzut atunci. Uitați-vă ce scrie aici: „Martorul Părintescu Adam, de ani 23, fiul Mariei și natural, de profe-

sie agricultor, fiind acum sub arme, declară că pîrîitul Eliodor Prigoreanu este una și aceeași persoană cu „studentul” care a fugit de la locul faptei în ziua de...”

— Deci o confruntare, o confruntare care ar fi trebuit fi silită și întimplătoare, o confruntare care mai lipsea. Nu cumva, zise colonelul, acela a fost luat așa dintre cei care îl păzeau pe Prigoreanu și pus să jure că l-a văzut la locul faptei? Cine să-i mai priceapă, cine să ne mai lămurească?

— Cel care a scris procesul verbal al ședinței, fostul grefier Anton Ceaur, se precipită Moroianu, el e singurul în măsură să spună cum a fost.

— Iar te pripești, tinere prieten. Sigur că l-am putea întreba pe Ceaur, dar dacă întrebîndu-l îl îndepărtăm pe asasin? De asta ce mai zici?

Intrase colonelul în polemică cu Moroianu? îl supărase ceva?

Dinu simți că acum va spune tocmai ce n-ar trebui să spună, dar nu se mai putea opri:

— Dar despre asasin știm destule, nu poate fi decît unul din ei. Il găsiți, îl confrunțați cu Sterian, cu cei care i-au mai semnalat prezența și...

— Și atunci nu mai are nici un rost să-l întrebăm pe Ceaur, să mai chinuim un om nu prea tînăr de pomană. Om găsi noi cum să-l facem pe asasin să vorbească, conchise colonelul hotărît să nu-i mai dea cuvînt lui Moroianu. Și Dinu înțelese. Ba chiar începu să simtă că este de prisos. Încercă să se ridice și vru să le spună că se retrage. Gestul colonelului nu era neașteptat. Se ridică, trecu la birou și imediat intră Tina:

— Trei mici fără zahăr! Apoi se adresă direct lui Dinu înțelegîndu-i precipitarea: Am văzut că vrei să pleci. Nu are rost. M-ai crezut supărat pentru cele ce ai spus. Nu-s supărat, sînt numai încurcat. Ți-am spus-o chiar cu riscul că ai să scrii despre acest ceas de îndoială al *neînfricatului*, *iscusitului*, *hîtrului*, *amabilului* sau cum ai să-mi mai spui în roman, colonel Șerban. S-o dai în aia a... că încurcată treabă mai e asta! Știți ce cred eu la ora asta, copii? Că nu e vorba de nici un asasinat, de nici un asasin sau dacă este unul, acela nu e Hamlet, ci umbra lui.

Cei doi rămaseră uluiți. (Ce dă din bătrînul !?)

Intrase Tina, sună telefonul, fata se repezi să răspundă.

Cineva îl căuta pe colonel. Cei trei, adică și Tina, auziră doar da-da-uri scurte, repezite, minioase și vedeau uimirea și mînia de pe fața colonelului. Trînti telefonul în furcă și înjură fără glas.

— Porfir Sterian e în comă, la numărul 1 ! Se spune că ar fi căzut într-o groapă cu var din curte.

Se lăsă tăcere.

O mașină trecu pe bulevard, apoi se auziră glasurile măturătorilor. „Repede mai încep și ăștia treaba !” făcu colonelul cerînd Tinei Spitalul Numărul 1. Căută la telefon pe doctorul de gardă. Ordonă atenție și supraefort pentru salvarea bătrînului magistrat.

— Poate, încercă Moroianu, că starea lui Sterian e numai o întîmplare, un accident, fără legătură cu cazul în speță.

— Poate, poate, poate ! bubui colonelul. Poate totul e numai un vis urît și noi în loc să fim acasă sau în parc, alături, stăm și ne tocăm creierii cu prostiile unui descreierat. Hai, afară la o bere !

— La ora asta, făcu Mateescu, nu mai găsim nici vin de regiune.

— Nici pentru noi n-are Cuiu ? Atunci măcar pentru „Moroi” o să scoată o sticlă din beci.

— Și dacă, insinuă Moroianu, asasinul e în oraș și ne vede vorbind tocmai despre...

— Ți-e frică ? șopti sinistru colonelul.

— Mi-e, i-o întoase Moroianu înțelegîndu-i gluma. Nu credeți că ar trebui să-mi fie ? Am stat pe urmele a două din victime.

— Bine, așa-i bine ! Mateescule, de ce ai venit în uniformă ? Sau ai și aici niște haine civile ? Ai ? Ce mai aștepți ? Treci la dumneata și te îmbracă ! Te așteptăm jos ! Mateescu ieși.

— Chiar ți-e frică, Dinule ? întrebă colonelul.

— Nu chiar frică, dar simt așa un fior rece și văd parcă niște ochi de om speriat și înrăit. Brr !

— Asta-i bine, spuse iar colonelul, e bine ! Înseamnă că te simți implicat. Și deci răspunzător. Hai, ieși, să sting lumina !

doi

Pînă prin noiembrie 195..., cînd se apropia vertiginos de 20 de ani Gheorghe Prigoreanu știa încă foarte puține lucruri despre tatăl său. Cînd i se comunicase mamei sale moartea lui Eliodor Prigoreanu, ei rătăceau în refugiu prin fostul județ Romanai. Bunicul, Mircea Stamate, tatăl Agripinei, fost casier la Căile Ferate, exclamase doar: „Și-a găsit bărbatu-tău ce merita. I-am spus de-atîtea ori să nu se amestece în politică!”. Alte explicații Gicu nu primi, cu toate că ar fi putut deja înțelege mai multe; maică-sa spuse doar: „Taică-tu a avut două metehne: *bolșevicii și mîndrele!*” Despre prima meteahnă nu înțelese multe și cu timpul fu părăsită în familie această învinuire. Rămase puternică și de neiertat vorba despre părăsirea familiei de dragul unei alte femei și Gicu așa îl așezase în sufletul său pe cel care-i fusese tată. Un individ indezirabil.

După război familia nu se mai întoarce în Moldova. Agripina Prigoreanu se recăsătorii la Turnu Severin și cum avea școală, cursuri la Reuniunea Femeilor Române, căpătă un post de educatoare, apoi prin cursuri de perfecționare fu atestată învățătoare, doamna învățătoare Crăsnaru. Învățător și el, tatăl vitreg, avea un *plaț* frumușel la Schela Cladovii, cu casă, cu vie și totul mergea definitiv spre uitarea fostului soț și tată Eliodor Prigoreanu.

Prin 1950 îi vizitase cineva de la Regiune și Gicu auzi doar vorbele *erou, ajutor, pensie* și ceva despre o stradă dintr-un oraș care îl situa în geografia lui elementară, prin Moldova, stradă care avea să capete numele tatălui său. În același an unul dintre profesorii de la „Traian” îl întrebă ce știe despre tatăl său. Spuse ce știa. Iar profesorul îi prezintă o biografie fabuloasă. Un luptător înzestrat cu o minte ascuțită, cu deosebite calități pentru știință, căzut eroic în lupta împotriva hitleriştilor. Curiozitatea tinerilor se aprinde ușor. Se aprinse și cea a lui Gicu Prigoreanu, dar profesorul său mai multe nu știa; toate cele spuse se potriveau cu orice portret atribuit în acei ani unui erou. Iar întrebările adresate maică-si primeau invariabil același răspuns: „O fi cum se spune un erou, dar cu noi, cu mine și cu tine,

nu s-a purtat omeneste. Cind ai să fii mare ai să înțelegi mai multe!"

De la tatăl vitreg, Vasile Crăsnaru obținu doar promisiunea că se va interesa el de asta. Dar nu spuse unde se va interesa și nici un termen. Așa că numai întîmplarea fu cea care avea să-l aducă în apropierea adevărului despre părintele său. O întîmplare din noiembrie. Răspîndea împreună cu alți colegi, ediția specială a ziarului craiovean, o ediție care anunța sfîrșitul unei situații incerte din țara vecină. Undeva la o coadă fuseseră bătuți măr de niște indivizi. La miliție, a fost foarte puțin reținut și i se adresară scuze mult prea calde. Peste cîteva zile directorul liceului îl invită în cabinetul său și-l lăsă în compania unor tovarăși. Cei doi, unul mai tînăr, aproape de vîrsta lui și alul în vîrstă, îl întrebă mai întîi cum s-a iscat incidentul de la alimentară. Se dovediră foarte informați și Gicu se miră de ce îl mai întrebau. Spre finalul discuției se trezi cu o întrebare descumpănitoare: „Ce știi despre tatăl dumitale?” Gicu Prigoreanu se reculese și spuse ce știa. Versiunea profesorului rezumată cu modestie și cea a mamei spusă cu jumătate de gură. Cei doi nu se arătară prea mulțumiți. Dar trecură la alt subiect. Vorbiră despre colegi, despre discuțiile ce le poartă între ei, despre cărțile ce le citesc pe ascuns, despre părerea lor de cele legale, despre anume filme. Îl chestionară amănunțit și asupra comportării unor profesori. Gicu Prigoreanu îi prețuia pe toți, mai puțin pe cel de matematici care pe lîngă faptul că se purta aspru cu elevii nici nu se dovedea foarte pregătit. Singura sa faimă era aceea de zbir al școlii. Gicu Prigoreanu nu putea suporta asemenea autoritate. Spuse, „Nu cumva anume se poartă așa cu dumneata?” Ce să răspundă Prigoreanu la această întrebare pusă de cel tînăr? Răspunse că nu a simțit o anume atitudine ostilă, ci doar că nu-l înghite pentru că gîndește altfel, și pentru că l-a mirosit că-l disprețuiește pentru că cere elevilor mai multe decît el știe. Se trezeau des cu enunțul: „Asta n-o cunosc nici eu, mai învățați și voi singuri, de-aici încolo!”

Cei doi „tovarăși” îl trimiseră la oîre după ce îl întrebă dacă nu vrea să cunoască adevărul despre tatăl său, îi promisera că la o primă altă întîlnire cu el îi vor pune la îndemîină toate datele despre viața eroului antifascist Eliodor Prigoreanu.

Relatăta maică-si, întîmplarea produse panică. Se temea oare mama de acel adevăr-sau de alte adevăruri? Cine erau

de fapt cei doi „tovarăși” cu haine de piele? Ce nevoie aveau ei să tulbure un băiat tânăr și care are acum un tată, care chiar de e vitreg, știe să se poarte frumos cu el, să vină ei și să-i fluture povești despre un așa zis erou care n-a căzut decît pentru că era la alții și nu acasă cu familia lui. Mama spuse doar: „treaba ta, ești mare și dacă nu mai vrei să stai cu noi, noi n-o să te reținem!”

Abia în primăvara următoare, prin mai, înainte de examenul de maturitate, Gicu Prigoreanu se întîlni cu unul din cei doi „tovarăși”. Dar nu în cancelaria școlii, ci într-un birou al raionului de securitate aflat pe atunci în frumoasa casă Costescu. Tovarășul, cel mai în vîrstă din cei doi, îi întinse un dosar nu prea voluminos pe care scria un număr și numele tatălui său. Îi spuse că poate rămîne acolo la biroul său, că el are treabă și că poate citi nestingherit, că trebuie să citească tot ce scrie acolo. Și Gicu Prigoreanu citi. Cel care întocmise dosarul pusese multă căldură în vorbe și Gicu începu să-l vadă pe tatăl său, pe cel pe care îl mai iubea încă, dar pe care se așternuseră ani și ani de uitare și de alte întîmplări. Se trezi vorbind cu el despre viața lui. Era din Peri, sat din apropierea Severinului, fiu de țaran și rămas orfan de mic. Intrat în școala normală de la Iași la stăruințele unui învățător Dunărințu care referea despre el. Despre anii de la școala normală cu succese deosebite la învățătură, ani încheiați ca șef de promoție. Erau acolo aprecieri elogioase la adresa elevului și dascălului Eliodor Prigoreanu, veneau din partea unor colegi care trăiau, a unor profesori. Gicu roșea de parcă i s-ar fi adresat lui acele vorbe de laudă. Se vorbea apoi despre căsătoria cu maică-sa, moldoveancă din părțile Tutovei (de asta, sesiza Gicu, maică-sa nu spusese nimic!). Își întîlni apoi numele în dreptul unei date și deja ajuns aici Gicu Prigoreanu înțelegea că merita să-și iubească tatăl. Dar citi mai departe. Află despre primii ani de apostolat ai tatălui său, undeva prin preajma Iașului, despre insistențele unui fost profesor de la normală ca Eliodor să se înscrie la facultate, în particular, despre studiile făcute cu mijloace precare, despre aprecierile de care se bucura în fața unor profesori din facultatea de geografie-geologie; mai găsi un elogiu al meritelor științifice ale tatălui său făcut de un profesor universitar, Armand Greavu. Printre altele profesorul spunea că el însuși a insistat pe lîngă autoritățile de atunci să se dovedească clementă în cazul unui viitor savant și că toate demersurile îi fură respinse, ba mai mult decît atît, fusese învinuit că are amestecuri cu comu-

niștii și risca demiterea din Universitate. Pe alte file fiul citi despre activitatea revoluționară a tatălui. Misiuni în diferite locuri din țară, asta mai ales vara. De sabotajul care îl dusesese în fața curții marțiale.

Sigur că, la fel cu alții de vîrsta sa din acele vremi, citise despre eroii uteciști, cărți de ficțiune sau mici biografii, dar acum, filele din fața lui vorbeau despre tatăl său. Despre un om viu, despre cel în brațele căruia crescuse, de la care auzise cuvînt; începu să-l simtă în preajmă. Era un sentiment ce nu-l mai încercase. Ar fi vrut să-i spună cuiva asta. Nu mai putea citi. Cui să spună? Mamei, bunicului său, tatălui său vitreg? Intră un tînăr cam de vîrsta lui și-l întrerupse din reverie: „Tovarășul colonel nu-i aici?”.

Gicu Prigoreanu se dezmetici dintr-o dată. Deci tovarășul mai în vîrstă era colonel, un grad atît de mare că Gicu se înfioră în alt sens și nu mai putu scoate nici un cuvînt. Dosarul mai conținea opt sau nouă file, dar nu mai era timp să le parcurgă. Apăru colonelul și viitorul ostaș sări în picioare. Colonelul impuse un moment de tăcere apoi îl invită să stea jos și-l întrebă dacă a citit. Băiatul răspunse doar: „Aproape!” și colonelul văzînd unde a oprit lectura îi zîmbi cu căldură și murmură un *bine*. Îl întrebă apoi ce vrea să urmeze după terminarea liceului. La asta Gicu încă nu se gîndise, sau mai bine spus nu se hotărîse. Mai că-sa propunea o facultate, tatăl vitreg nu se arăta împotriva, iar bunicul hotărîse medicina. Gicu ar fi vrut, pentru că știa că poate, o facultate tehnică, în pofida amenințărilor lui Mazilu că va avea grijă de el să-i pună o notă proastă la matematici să nu mai intre la facultate fără examen cum ar fi fost îndreptățit pentru situația lui la celelalte materii. Dar întrebat atunci de colonel își provocă destinul, răspunzînd scurt: „Juridica!”.

Să fi înțeles colonelul sensul acestui răspuns înainte ca el însuși să-l înțeleagă? Gicu Prigoreanu nu pricepu decît mai tîrziu de ce răspunsese așa. Pentru că, din chiar secunda următoare colonelul prin vorbele sale, canaliză înțelegerea răspunsului spre o față unică a sensului.

— Este foarte bine, spuse colonelul, ca fiii unor luptători să împartă dreptatea în lumea asta nouă pe care o clădim și pentru care — acum cred că ai înțeles — au murit oameni ca tatăl dumitale. Ai văzut poate din dosar cît de corupți au fost cei care ți-au trimis tatăl la moarte.

Asta nu mai avuse Gicu Prigoreanu timp să vadă. Colonelul adăugă că ei au datoria să facă totul pentru fiul lui

Eliodor Prigoreanu și că el, fiul, poate apela la ei oricând **ve avea nevoie**. Pentru asta va fi deajuns să spună la poartă că îl caută pe tovarășul Glavan. Nu reușiră nici în discuția cu mama și tatăl vitreg să ghicească pe cine mai includea colonelul Glavan în acest plural. Cine erau ei? Și poate nici nu era important asta, ci că aflase câte aflase de tatăl său, **ca cineva îl prețuia** pe acesta pe drept și că el, fiul, era **fiator memoriei** acelui erou.

În vară când plecă la București pentru pregătire, trebuise să dea examen căci Mazilu se ținuse de cuvânt, ofițerul cel tinăr din biroul lui Glavan îl întâlni ca din întâmplare pe candidat. Îl întrebă cum s-a aranjat, cum se descurcă! la pregătire și dacă nu are nevoie de ceva. Îl invită apoi să ia masa cu el. La masă îi făcu propunerea, **ca din partea colonelului**, că de **nu reușește** la examen să intre la școala de ofițeri de miliție. Nu trebuia decât să spună **da**. La despărțire Marin Mitoșeru, așa îl chema pe tinărul ofițer, îi oferî ajutor bănesc și telefonul său (din București?) dacă ar avea nevoie de ceva. În orele de pregătire și mai ales în pauze, pe săli, descoperi că viitorii săi colegi, candidații de acum erau atâteștiutori, luaseră lecții în particular cu avocații vestiți ș. c. l. și în aceste discuții, de altfel obișnuite pe culoarele universităților în zile de admitere, Prigoreanu înțelese că șansele lui sînt neînsemnate fără ajutorul cuiva. Nu voia să fie astfel ajutat. Îl căută pe Mitoșeru, îi dădu o întâlnire și Mitoșeru îi propuse să se întâlnească în fața unei ciădiri frumoase. Când ieși de acolo, condus de Mitoșeru, Gicu Prigoreanu era convins că își aflase vocația. În toamnă era elev al școlii de ofițeri, școală care îi oferî prilejul de-a cunoaște multe despre lume, două limbi străine, radiotehnică, stenografie, fotografie și multe, multe altele.

La terminarea școlii îl primi profesorul său Glavan, venit aici între timp și înaintat în grad. Îl felicită, îi spuse că face asta și în numele tatălui său și că dacă n-are nimic împotrivă, el, profesorul, se va mîndri cu asta pentru că **ține la el ca la un fiu**. Primi o locuință în București și se rupse de familie. Viața, misiunile încredințate îl puseră la tot felul de încercări. Se dovedi călit, apt pentru cele mai grele, pentru cele încălcite. De undeva, din preajmă, profesorul său îi ocrotea destinul și se bucura de succesele lui. Pe la 26 de ani cînd terminase și juridica se căsătorî cu o bucureșteancă simpatică și cam nededată la muncă pe care se hotărîse s-o transforme și într-un fel reuși cu dragoste și cu viclenie s-o im-

pingă spre facultatea de limbi germanice, pe care o absolvi cu medie bună și rămase în București.

Trăiau corect între două misiuni în țară sau peste graniță; în timpul celălalt fiecare știindu-și-le pe ale sale. Nu se putea plînge că Adina l-ar înșela, la asemenea lucru nici nu se gîndise și nici nu făcu investigații.

Ideea unei răzbunări față de ucigașii tatălui său nu-i venise cu toate că văzuse și *Hamletul* lui Sir Lawrence și pe cel sovietic Smoctunovski; aproape uitase de moartea sa tragică pînă ce o misiune încîlcită îl aduce la V. Printre firele lungi și încurcate ale intrigii striga spre amintirile lui o adresă: C.A. care locuia pe strada Eliodor Prigoreanu. Tresări. Se lovise parcă, pe ceață, de un monument pe care era scris jumătate din numele său. În orașelul amintit ajunsesese noaptea. Ceru unui birjar să-l ducă pe strada amintită. Birjarul aproape analfabet și bătrîn nu o știa decît pe numele vechi de demnitar de dinainte de război. Se interesă la gară. În colțul străzii îi ceru să oprească și să-l lase acolo dacă nu mai are timp. Și birjarul plecă. Era luna august, seara era caldă, plină de țîrîit de greieri și miroseau puternic florile din grădinile străzii. Flori de regina nopții pe lîngă care el mai descoperi și altele al căror parfum îi uitase. Strada avea două becuri mari cu mercur și la lumina unuia citi tăblița albastră: „Eliodor Prigoreanu, erou antifascist, 1907—1944”. Privi în jur, se asigură că nu e nimeni și se apropie să mîngîie tăblița aceea cu numele tatălui său. O mîngîie ca pe un obraz sau ca pe un braț muscular, descoperit și aspru. Apoi plecă spre celelalte, erau patru de toate, pe strada nu prea lungă și dacă nu mai făcu gestul de la prima le mîngîie numai cu ochii, citindu-le îndelung pe cele care se vedeau, de parcă ar fi vrut să le memoreze.

Se întoarse apoi la hotelul murdar din orașel unde avea cameră reținută încă din București și în cele trei nopți citi rămase la V. trecu și ziua dar mai cu seamă seara prin fața tăblițelor cu numele tatălui său. Îi veni în gînd să întrebe printre locatarii străzii cu case de tip răzeșesc, păzite de mari grădini și umbră, dacă știu cine a fost Eliodor Prigoreanu, dar nu avu curajul și în sine motivă lipsa asta de curaj cu ideea că nu e nimeni obligat să știe sau să întrebe de ce strada sa poartă numele pe care-l poartă. Se trezea doar vorbind cu cite un locuitor imaginar al străzii și discuția se încheia cu: „știți, eu v-am întrebat pentru că sînt fiul

lui Eliodor Prigoreanu..." Dar imediat ce ajungea aici se rușina de gândurile astea și le reprima cu furie.

Cînd se întoarse la București, încheind cu succes misiunea îl căută pe fostul său profesor și protector. I se desțînui despre întîmplarea din V. și amintindu-și ce spunea mama despre *mîndrele* la care ar fi plecat tatăl său îi ceru lui Glăvan învoirea să afle detalii. Colonelul ascultă cu atenție și-i spuse că atunci, la nici douăzeci de ani cînd se întîlniseră prima oară n-ar fi avut rost să-i spună totul, să afle deci și cealaltă parte din viața eroului. „Această parte de adevăr despre tatăl tău o deține profesorul Armand Greavu, am să te ajut să intri în legătură cu el, e un om de excepție. Pînă atunci du-te la Simion la arhive și cere date în legătură cu dispariția celui pe care, am impresia că, abia acum începi să-l prețuiești cu adevărat". Și discuția se încheiase aici. Simion îi făcu o sinteză a dosarului, mai ales a părții pe care atunci la douăzeci de ani colonelul nu-l lăsase, voit s-o citească.

Află de acolo despre ultima misiune a tatălui său, undeva în munții Bucovinei, încheiată cu succes, deraierea unui tren german cu muniții. Și despre căderea lui într-o capcană într-o seară de august la Sibiu, în fața casei profesorului Armand Greavu, refugiat pe atunci. Eliodor Prigoreanu fusese arestat împreună cu fata profesorului. Fata fusese eliberată, dar lui Prigoreanu i se pregăti moartea. Și fiul se uimea acum cîte vicii de procedură descoperi între actele dosarului. Află data sentinței, dar nu și ziua în care aceasta a fost executată. Ceea ce i se păru ciudat, fiind un jurist care nu căuta cu orice preț vicii de procedură în dosarele altora, dar iubindu-și acum părintele, era confruntarea tatălui său cu un martor de ultimă oră, confruntare căreia îi urmase condamnarea la moarte. Aceasta de fapt se imputase magistraților implicați în acel tribunal fugărit. Obținerea unei grațieri, a comutării pedepsei pentru care cineva se ostenise se dovedi inutilă; hîrțiile pornite prea tîrziu găsiră faptul împlinit. Sentința se dăduse la 19 aprilie. Muriseră trei oameni.

Prigoreanu înapoie dosarul fără să-și noteze pe ceva numele celor implicați și vinovați de moartea celor trei. Nu cu ei ar fi vrut să vorbească Gicu, ci cu profesorul Armand Greavu sau cu fiica acestuia. Dar Simion îl informă că profesorul murise de doi ani și că fiica sa era pe undeva, prin țară, profesoară. Își promise că o va căuta.

Întîmplări mai mari sau mai mărunte îi puseră opreliști. Și nu se simțea pregătit s-o abordeze pe fiica profesorului Greavu, o femeie acum matură, de care probabil tatăl său fusese îndrăgostit. Avea oare ea vreo vină în arestarea lui Eliodor? Și dacă ar fi avut o vină ar fi avut dreptul, el fiul, s-o învinuiască? Bănuia că tatăl său fusese numai în vizită la profesor, că numai întîmplarea îi aduse iar împreună pe cei doi tineri. Mai trecu un an. Simion îi găsi adresa profesoarei, se numea acum Filipina Bărbăcuț și era profesoară de geografie la Sighetul Marmăției. Adresa ei se rătăci însă aproape un an printre hîrțiile fiului. Dar la fel ca în cazul străzii „Eliodor Prigoreanu” ideea de a vizita pe profesoară îi veni lui Gicu instantaneu. Avea o misiune la Sighet. Își propuse să stea acolo vreo patru zile. În a treia zi, cînd știu că e aproape să finalizeze dosarul de la Sighet, căută casa familiei Bărbăcuț. O găsi, își pregăti inima pentru întîlnirea cu „mîndra” de care știa din copilărie și sună la ușa ei. Îi deschise o femeie matură, dar încă frumoasă care păli auzindu-i numele și-l reținu mai multă vreme în hol, timp în care îl privi lung, lung și cu dragoste și Gicu își aminti de undeva această privire. Nu știa însă de unde. Apoi rosti un foarte pripit: „Ai venit să te interesezi de niște hîrtii ale tatălui meu!”

— Da, doamnă — acceptă tînărul Prigoreanu convenția — mă interesează un studiu al domniei sale dinainte de război!”

Despre acest inventat studiu vorbiră în seara aceea el și familia Bărbăcuț. Peste patru luni, Filipina Greavu, căsătorită Bărbăcuț, îl căută la București. Între timp Gicu Prigoreanu nu mai avusese vreme să facă alte investigații. Dar cele spuse de fosta prietenă a tatălui său aveau să fie suficiente.

Pentru prima dată văzu fotografii ale tatălui său, altele decît cele țepene de legitimații sau de nunță, fotografii de grup, între studenți mai tineri decît el, în expediții montane, foarte des alături de profesor și aproape de frumoasa lui fiică. Acum îl izbi asemănarea dintre el și tatăl său și îi înțelese doamnei Bărbăcuț paloarea. Femeia căutase pînă și scrisorile de răspuns ce le primise tatăl său atunci cînd voise să-și salveze studentul preferat. Și mai ales, văzu cîteva dintre scrisorile trimise de tatăl său profesorului, adevărate rapoarte științifice, de n-ar fi fost presărate cu glume la tot pasul și cu o umilire țărănească însemnînd exact reversul ei. Toate conțineau elogiile și complimente la adresa frumoa-

sei Filipina. Dar doamna Bărbăcuț vorbi mai puțin decît ar fi vrut Gicu despre Eliodor Prigoreanu și mai ales despre acea seară de august în care cei foi fuseseră arestați. Și deci nu îndrăzni s-o mai întrebe pe frumoasa (încă) fiică a profesorului care erau relațiile dintre ea și tatăl său, cel pe care abia acum, după mai bine de douăzeci de ani, și-l însușea ca tată. Îi plăcu să bănuie numai și să plutească în divagații lungi asupra idilei dintre cei doi, gîndind că nu știrbește cu nimic memoria tatălui său. Ar fi spus Agripinei, mamea sale, cele aflate, dar un cancer o rodea de mult și nu ar mai fi primit aceste mărturisiri decît ca pe un afront la sufletul ei chinuit. Maică-sa se și stinse în același an și întrebările — nici măcar adresate — rămaseră fără răspuns.

Se gîndi s-o caute iar pe Filipina Bărbăcuț și să-i smulgă mărturisiri dar amîna cu bună știință pentru că nu găsea, el anchetatorul încercat, o cale pe care să ajungă la destăinuiți fără a leza suspiciunile și *onoarea de famelist* a domnului profesor de psihologie Eudoxiu Bărbăcuț, pe care-l simțise așa și mai ales îl auzise cu ce înverșunare blama activitatea de vînător de himere a profesorului Greavu. Văzu asta din discuția asupra pretinsului studiu căutat de Prigoreanu despre corelarea florei cu subsolul. Asta și-o amintise atunci, în fugă, Gicu Prigoreanu că citise undeva în dosar despre colaborarea dintre tatăl său și profesor.

Sigur ar fi meritat să se ocupe și de asta,, de punerea în valoare a unei descoperiri interesante, dar munca lui zilnică cu dese plecări în țară și peste hotare nu-i îngădui.

Mai interveni și o altă încurcătură. Adina intră în niște combinații murdare cu străini, trafic de valută și de influență, o încercare de-a părăsi țara, iar Gicu Prigoreanu se văzu silit, la sfatul binevoitor al fostului profesor, să ceară pensionarea și ieșirea din cadrele ministerului.

La treizeci și doi de ani se trezi singur pe lume.

Se angajă consilier juridic la un trust Gostat, în Bărăgan, și se mută acolo o vreme și atunci cînd timpul i-ar fi îngăduit să afle mai multe despre tatăl său șezu într-o moale inactivitate citind și recitind scrisorile tatălui drag acum, privindu-i fotografiile și fiind văzut de foarte puțini prieteni. Pînă cînd întîmplarea, absolut întîmplarea pentru că nu reținuse cu strășnicie numele celor implicați în moartea tatălui său, îl puse față în față cu Amilcar Zaharescu, consilier juridic la industria locală a fostei regiuni Ploiești. Întîlnirea cu acesta avea să-i aducă noi argumente pentru o acțiune serioasă.

Prima întâlnire cu fostul magistrat a fost caldă, cordială. Lui Gicu Prigoreanu cel de acum nu-i stărnea nici ură, nici minie numele unui fost magistrat care-l văzuse pe tatăl său printre ultimii. El, magistrații în dosul unei mese cu dosare și crucifix și avînd peșemne în spate portretele Regelui și al Mareșalului, reprezentîndu-i pe aceștia, iar dincolo de baionetele jandarmilor, tatăl său și uneori și ceilalți doi. Ei întrebînd, el răspunzînd probabil cu un invariabil *nu*. Ei aplicînd legea, el suferind rigorile ei. Dura lex! Ce rol putea să aibă în acest spectacol Amilcar Zaharescu? Asta uitase Prigoreanu sau nici nu voise să știe. Se găseau acum într-o întâlnire de arbitraj. Pe teren neutru apărînd fiecare interesul instituției ce o reprezenta.

Au schimbat amabilități de felul: „Vai, vom pierde în fața elocvenței dumneavoastră!” sau „Ziua de azi e a celor mai tineri!” S-au întîlnit în aceeași cameră de oaspeți a sfatului popular din F., au luat masa împreună, unul știind cu cine are de a face, poate și celălalt, sau bănuind, sau nevoind să știe... S-au plimbat împreună pe singura stradă cu salcîmi a orașelului, au băut o cafea slabă și cu urme de muște, s-au invitat, în fine, reciproc la un pahar de vin de regiune. Unul din ei ieșea la pensie, celălalt intra de-a binelea în noua meserie. Unul dintre ei vorbea mult, știa multe, celălalt tăcea pentru că nu știa cum să pună întrebarea ce-l rodea. Și deodată, în una din ședințe apostrofarea unuia dintre lucrătorii împlicinați: „N-avem nevoie să ne aperi interesele unul care a trimes oameni la moarte!”. Apostrofarea pregăti momentul întrebării și al confesiunii. Bătrînul căuta un sprijin în confratele mai tînăr. Ședința fu suspendată și cei doi rămaseră în sala obscură a tribunalului raional. Confesiunea veni ca o ușurare pentru cel acuzat. Primea oare Prigoreanu mărturia lui?

„Am trimis oameni la moarte, începu ușurat bătrînul magistrat. În condiții în care cel care mi-a strigat azi poate a fi ucis fără să mai întrebe. E o istorie lungă și tare încîlcită. Am avut ani la rînd s-o deslușesc, dar n-am reușit și pentru că n-am reușit nu cred să mă mai pot dezvinovăti vreodată. Ai fi în stare, tinere coleg, să-mi primești confe-

siunea? se adresa Zaharescu lui Prigoreanu. Poate iti va prinde bine vreodata."

Si plecara prin caldura amiezii pe singura strada cu salcimi a oraselului. Ca sa asculte Gicu Prigoreanu marturisirea lui Claudius Rex iesind la pensie.

"Si cei trimisi la moarte, intrebă Prigoreanu, cei trimisi la moarte, ce credeau?"

— Ar trebui să-ți dau, tinere coleg, aceleași răspunsuri pe care le-am dat unei instanțe care m-a condamnat fără prea multe întortocheri de vorbe, care instanță m-a absolvit apoi de vină în mod tacit, așa cum și alții au fost absolviți de vina de-a nu înțelege. Pentru că aceasta e marea noastră vină de atunci: aceea de-a înțelege o dreptate absolută și nu o dreptate a circumstanțelor. N-am trimis la moarte în cariera mea, strălucită după baremurile de odinioară, decît criminali și o singură dată un grup de militanți antifasciști. Dar pe cei mai mulți dintre ei i-am pus la adăpost, punindu-ne și noi la adăpost viața.

"Unul din cei trimisi la moarte era tatăl meu", ar fi vrut să spună Prigoreanu, dar nu avu răgaz.

— Frontul căzuse deja în nord, reîncepu, pentru a cîta oară, istoria acelor zile, bătrînul magistrat. Și tribunalul nostru începu să fugă la fel cu populația, la fel cu administrația, erau zile de derută, de panică, zile fără asemănare, poate doar pe vremea năvălirilor barbare mai cunoscuse neamul nostru asemenea derută. Și oamenii erau uciși fără judecată. Știi asta. Ei, bine, grupul de care vorbim a fost judecat.

— Și cu asta vă simțiți absolvit de vină? întrebă încet Prigoreanu, a fost în conformitate, putem merge acasă liniștiți.

— Nu m-am considerat niciodată vinovat, rosti grav Zaharescu, nici atunci cînd o instanță a socotit fapta noastră o crimă. Dacă ni s-ar fi dat voie să ne apărăm, am fi făcut-o. Am acceptat învinovățirea pentru că trebuia s-o acceptăm.

— Toți au acceptat? întrebă încet Prigoreanu.

— Aproape toți. Iar cei care n-au acceptat au fost nevoiți s-o accepte. Să nu crezi că ne-a silit cineva. Nu. Am acceptat-o pentru că era momentul în care trebuia să accepți, pentru că noi care făcusem victime trebuia să ispășim, cel puțin o vreme, să fim victime. Ne-am simțit, nu numai eu m-am simțit, ci și colegii mei, victime și starea asta ne-a ajutat să trecem aproape nealterați prin ce am trecut.

— Și cum s-au întâmplat lucrurile atunci în '44? întreabă Prigoreanu.

— Procesul celor trei se amânase, mult prea mult pentru obiceiul zilelor acelea. Ceream probe, ceream confruntări. Martorii erau puțini, probele neconcludente. Incepuse în august '43 și nici o sentință nu ni se părea corectă. Ceva era de necrezut. Trei oameni, din care aveam la început numai doi, un bărbat și o femeie, distruseseră un tren de armament, un tren german, cu pază strașnică. Ni se părea imposibil să nu existe o rețea întreagă, un pluton de oameni măcar care să distrugă linia, să așeze explozivul, să devieze trenul, să elimine paza liniilor. Cei trei ni se păreau doar țapii ispășitori. Și i-am fi vrut nu trădători, ci înfricoșați de ce-i așteaptă, deci apți să dea în vileag întreaga rețea. Siguranța îi anchetase zile după zile, nopți după nopți. Și nici bărbatul, nici femeia nu scosese răoie vorbă. Chiar susțineau, pînă a fost arestat și profesorul, că numai ei doi au făcut totul. Numele lui nu l-au aflat de la ei. Am înțeles tîrziu că nici nu l-au știut. El trebuia să apară într-o gară, un călător clandestin, inofensiv, purtînd o geantă, o valiză. Ei au știut că va apare. Nu s-au îndoit nici o clipă. A apărut, au lucrat ca niște specialiști, dacă or fi lucrat numai ei doi, adică profesorul și femeia, au sărit din tren și au acționat atrăgînd atenția pazei. Femeia a fost prinsă imediat, bărbatul, nu.

— Și cum a fost descoperit bărbatul acela că e implicat? întreabă Prigoreanu. Mi-ai spus că mai întîi au fost doi, mecanicul și femeia.

— A fost o poveste lungă. Am aflat-o de la Damaschin, unul dintre noi, procurorul Damaschin, a avut curajul să stea de vorbă cu el. Se pare că îl cunoștea. De altfel s-au făcut multe intervenții în favoarea lui, chiar din cabinetul ministrului. Venise și un ordin special, dar prea tîrziu. Mărturisise. Avea o încurcătură sentimentală. Cu fiica profesorului Greavu, un savant cam trîsnit. Și Damaschin era prieten cu profesorul Greavu. Avocatul lui, din oficiu, Poezina, ne spunea că e încăpățînat și degeaba insistă alții pentru el, se va băga în laț singur.

— Dumneavoastră discutați între timp, despre acuzați, așa în afara ședințelor? întreabă interesat Prigoreanu.

— Se vede să n-ai practicat la bară, tinere prieten, făcu cu aplomb Zaharescu. Apărătorul știe mai întotdeauna ce i se impută și ce i se poate imputa clientului său. Și despre astea se discută cu ceilalți și chiar cu procurorul. Mai ales

în condițiile în care funcționa tribunalul nostru fugărit de ici-colo. Închipuie-ți că judecam în săli de clasă, goniți adesea de avioanele americanilor sau ale rușilor că paza...

— Chiar? Cum reușeau paznicii să țină pe acuzați? Nu puteau fugi?

— Tinere prieten și coleg, făcu pedant Zaharescu, era în interesul lor să nu fugă. Sper că știi ce înseamnă fuga de sub escortă? Și era în interesul nostru, meschin, dar era, să scăpăm de procesul acela sîciitor. Deci, unde rămăsesem? A, da. Poezina susținea că profesorul, acuzatul, s-a lăsat prins numai ca să n-o implice și pe fața lui Greavu. Fusesse arestat împreună cu ea. Undeva la Sibiu. Cei doi, mecanicul și femeia n-au vrut să-l recunoască. Și nici de la martori n-am aflat lucruri care să-l învinuiască. Singura probă la arestare, erau cîteva, absolut inofensive, cartușe de dinamită cu care, s-ar putea să fi fost așa, tînărul acela făcea prospecțiuni geologice. Colonelul Potolea tocmai de asta se lega: „lui îi arde de prospecțiuni geologice în vreme de război? Cred că aceste acuzații l-au iritat pe acuzat. Pentru că deodată, în săptămîna dinaintea paștelui, a spus că el e cel care a pus și atunci dinamită. De unde pînă atunci la zece, cel puțin zece înfățișări, susținuse că n-are nimic comun cu istoria din munți, că se afla pe-acolo și că de-ar fi știut că se întîmplă așa ceva ar fi dat o mîină de ajutor. Cred că s-au făcut presiuni asupra lui de a cedat și a recunoscut public.

— A fost de-ajuns să recunoască? Nu credeți, domnule Zaharescu, întrebă Prigoreanu, că un om poate să-și asume o vîină pe care n-o are numai pentru a salva pe alții?

— Cred, răspunse serios Zaharescu, dar nu în fața morții.

— Și apoi v-a fost ușor, nu-i așa?

— Apoi s-a aplicat legea.

— Dar dacă acuzatului i s-o fi făcut milă de dumneavoastră? S-au mai văzut asemenea cazuri, de asta ce ziceți?

— Milă de noi? făcu Zaharescu. Se poate. Să nu crezi că nu s-au gîndit și la asta colegii mei. Mai ales protectorul său, Damaschin. Dar tot el a fost cel care a strigat: „Mi se pare că-ți bați joc de noi, acuzat, vei primi pedeansă exemplară!“ Asta în plină ședință. Și el a spus atunci, el acuzatul, ceva ce n-am înțeles și ne-a infuriat. Ca să înțelegi asta corect dă-mi voie să-ți descriu puțin sala, locul, ziua aceea.

Prigoreanu îl asculta și recunoștea locul și ziua și persoanele din cadru. Ca într-un film la turnarea căruia ar fi asistat.

Și Gicu Prigoreanu îl auzi ca în vis pe învățătorul Prigoreanu luînd cuvîntul și spunînd doar : „E păcat ! Aș fi putut face mult mai multe pentru țara mea. Dar sunt mîndru pentru ce am făcut ! Fiul meu și ceilalți care vin după noi n-or să ne uite !”

Spusese oare tatăl său aceste vorbe ?

Prigoreanu nu putea ști dacă nu cumva bătrînul magistrat, care sigur îi știa numele, nu le spusese numai ca să-l mîngîie, numai ca să-i arate că știu de ce i-a cerut această confesiune.

Prigoreanu nu spusese ceva care să-l arate că a iertat, dacă Zaharescu ar fi vrut asta, spusese doar : „Îmi închipui că a fost așa. Dar spuneți-mi, domnule, cuvintele celor oșindîți sunt înscrise în procesul verbal ?”

Iar bătrînul magistrat nu răspunse. Gicu Prigoreanu nu mai avu tăria să-i spună : „Fiul acelui învățător sunt eu și, iată, vin și vă întreb pe dumneata și ceilalți care l-ați văzut pe tatăl meu în postură de condamnat la moarte, ale cui au fost glasurile și fețele care-au vorbit atunci ? Și nu vreau să mi-i arătați pe aceia cu degetul ci doar să-i știu. Ca să știu adevărul despre tatăl meu și în acest fel și despre mine !”

Nu spusese asta ci doar :

— Și care e vina ce v-ați asumat-o dumneavoastră ?

— Vina mea ?! se miră magistratul, dar, tinere coleg, vina în acest caz nu poate fi personală ; mi-am asumat-o împreună cu cei prezenți acolo : vina de a nu fi îngăduit condamnaților să aibă ultimul cuvînt.

Ce cuvinte s-ar mai fi putut spune după asta ?

Ce ar mai fi putut spune fiul care încă nu-și dezvăluise identitatea ?

În fața lui ședea un rege Claudius care nu-i ucisese tatăl ca să-i ia coroana sau averea sau femeia, îl ucisese ca braț al legii. Un rege Claudius care se simțea vinovat doar de-o mărunță încălcare a legii. Dacă ei ar fi dat acuzaților cuvîntul înainte de căderea cortinei, cortina n-ar mai fi căzut ?

— Se pare, mai adăugă magistratul, că acel învățător era în adevăr o capacitate. Ne spunea Damaschin — ți-am spus că-l cunoștea de o vreme, din casa profesorului Greavu. Poate asta au vrut să însemne vorbele lui cum că ar fi putut face mai multe pentru țara sa. Parcă Poezina spunea

că învățătorul ar fi dorit să ofere înainte de moarte, știa că va muri, rezultatul descoperirilor sale. Sterian îl depășea spunând că e un nenorocit, că nu se interesează de moartea sa, ci de împlinirea visului său. Dar nu avea nimeni vreme de asta.

— Se pare că nu mai avea nimeni vreme de asta, acceptă Gicu.

— Apoi au fost luați de la noi, duși la Roman sau poate la Iași și cum îți spuneam ordinul de revizuire a procesului ajunsese târziu, ne ajunsese din urmă în altă localitate. Pentru asta am fost, toți cei din acea instanță, deținuți o vreme, fără o condamnare expresă. Cred că intervențiile neinspirate ale lui Damaschin ne iritau și nu numai pe noi. Și insistența lui cu predarea secretelor descoperirii...

— Aha, făcu fiul, deci insistențe de-o parte și de alta. Și n-a încercat nimeni să vadă dacă nu cumva învățătorul acela și profesorul Greavu aveau dreptate?

— Cine știe dacă e așa; eu îți spun numai ce răspundea colonelul Potolea la vorbele lui Damaschin cum că țara va pierde ucigându-l pe învățător. Potolea spunea mereu: „Lasă dom'le, că experții militari au ris de dumneata. Cum să vezi ce-i sub pământ după o buruiiană de deasupra? Asta, vă spun eu, vrea să trimită armată în gheara cine știe căror partizani de prin munți. Terminați odată cu el că voi fi nevoit să mă plîng mai sus că-mi răpiți vremea cu depozitiile astea!”

— Și Damaschin, care se pare că l-a apărât pe învățător, de ce a mai fost condamnat după? întrebă fără să știe de ce Prigoreanu.

— Dar vina lui a fost mai mare decât a noastră! El conducea ședința, el... Credeți că ar fi scăpat curat dacă îl salva pe învățător? Doar el îi acuzase pe ceilalți doi.

— Da, da, se poate, murmură cu gândul în altă parte Prigoreanu.

— Și, iată cum după atîția ani sunt împiedicat să-mi fac meseria. Și trebuie să port mereu asupra mea un certificat de iertare, de competență, îmi trebuiesc mereu indulgențe. Credeți, tinere coleg, că în acest fel se apără legea?

— Cred, spuse Prigoreanu, cred că oamenii trebuie să-și cunoască bine apărătorii și judecătorii și să-i conteste ori de cîte ori simt că aceștia nu sunt competenți...

— Cum, făcu intrigat Zaharescu, cum adică noi...?

— Competenți sufletește, adăugă el. Apoi oprindu-se pentru că erau la capătul străzii și trebuiau să se întoarcă,

s-o ia de la capăt către camera de oaspeți sau către restaurant, Prigoreanu avu vreme să-l privească pe magistratul drept în ochi și să-i spună calm, foarte calm : Știți că învățătorul acela este socotit un erou, că o stradă din V. îi poartă numele ? Știți că eu...?"

— Știam, răspunse la fel de calm magistratul, îi semeni.

3 UN DOSAR CURIOS ȘI O CONVOCARE CIUDATA

Singurul om care l-ar fi putut ajuta pe Gicu Prigoreanu în stabilirea adevărului era fostul său profesor de la școală, Glavan. Îl căută deci la București și convorbirea începu cu relatarea discuției cu Amilcar Zaharescu. Generalului i se păru că tînărul său protejat de odinioară vorbea cu ură și Prigoreanu se simți suspectat, trebui să adauge că nu pentru asta ar vrea să vadă dosarul din '44, ci pentru a afla poate de la unul din cei de atunci mai multe lucruri despre descoperirea sau, mă rog, cercetările întreprinse de tatăl său. Motivă aceasta prin faptul că Armand Greavu nu mai exista iar Filipina Bărbăcuț nu-i putuse furniza amănunte. Glavan îl căută la telefon pe unul din prietenii săi de la arhivele ministerului și-i spuse că îl va trimite pe Prigoreanu care are nevoie de ajutorul său. Nu însă înainte de a-i smulge promisiunea că nu va face vreo poznă, chiar așa spuse fostul său profesor „Vreo poznă, oricare ar fi adevărul !”

Și înarmat cu recomandarea generalului, Prigoreanu începu cercetări minuțioase. În arhivă nu se mai păstra întregul dosar, ci doar procesul verbal al ședinței din 19 aprilie 1944. În frontispiciul procesului verbal figurau în ordine numele celor cinci magistrați : Eugen Hrușcă, Amilcar Zaharescu, Dinu Poezina, Eliodor Damaschin și Porfir Sterian. Grefier : Anton Ceaur. Același om, locotenentul Simion, îi înlesni amănunte în legătură cu soarta celor implicați în sentința din '44 (pe care de altfel cititorul le cunoaște.) În plus, află că cel mai aspru învinovătit a fost procurorul Eliodor Damaschin. Se întoarse la procesul verbal. Procurorul, deși menționat, nu figura cu luare de cuvînt în șe-

dință. Iar intervenția lui Porfir Sterian era subliniată. Alături cineva făcuse trei semne de exclamare. Procesul verbal mai avea o menționare: „S-a eliberat conf. HCM extrasul nr.” Locotenentul căută și adresa cu care se expediasse extrasul și Prigoreanu intră în posesia memoriului înaintat în 1965 de Porfir Sterian prin care acesta se disculpa nefiind de față în ședința aceea din vinerea Paștelui. Așa intră în legătură cu Porfir Sterian, lucru cunoscut și cititorului dintr-un capitol precedent. Porfir Sterian îi semnală ca sigură și absența procurorului Damaschin, locul acestuia fiind susținut de Eugen Hrușcă, în chip de substitut de procuror. Tot Porfir îi spusese că singurul cu care învățătorul a stat mai mult de vorbă a fost procurorul Damaschin care — ugeră tot el — îl cunoștea din Iași. Cu el nu discutate deloc. „N-am obișnuit niciodată să stau de vorbă cu acuzații altfel decât de la bară. Ce-aș fi putut afla de la ei?” „Adevărat, quindi Prigoreanu, judecătorul trebuie să fie imparțial.”

Prigoreanu mai căută și dosarul procesului din 1950 al celor cinci. Era un dosar neîncheiat, pentru că nu avusese loc nici un fel de proces, ci doar pe baza unor declarații de la Anton Ceaur și de la interogatorii, cei trei, apoi și Damaschin și Sterian, fuseseră anchetați și întemnițați iar după un timp trimiși primii la Poarta Albă. Damaschin decedă în timpul anchetei, iar Sterian mai fu reținut o vreme fără a fi scos decât târziu și încă învinovătit. Ajuns aici Prigoreanu își aminti că i-a promis lui Porfir Sterian sprijin în dovedirea nevinovăției; nu avea nevoie: nimeni nu-l învinovățise. Își făgădui să-l caute pe bătrîn și să-i spună aceasta. (Cititorul știe deja că Gicu Prigoreanu nu se ținuse de cuvînt !)

Așadar acțiunile sale intrară iar într-un punct mort. Ceilalți doi adică Poezina și Hrușcă, n-ar fi spus probabil decât tot versiunea Zaharescu. Și Gicu Prigoreanu se întoarse la dosarul din '44. Îl reciti cu atenție, insistînd mai cu seamă asupra depozitiei martorilor. Cei doi jandarmi susțineau că l-au surprins pe învățător asupra faptului, dar că acesta ar fi reușit să fugă prin intervenția Mariei Ocoleanu. Nu se făcuse nici o reconstituire. Învățătorul fu dat în urmărire. Cei doi susținură că trebuie să fie de prin partea locului. Se făcuseră probabil pînde dar el nu mai apără. Așa începu să bănuie Gicu Prigoreanu. Pînă ceru dosarul de la Siguranță prin același binevoitor acum Simion. La Siguranță dosarul avea lipsă o piesă care i se păru esențială, o declarație înregistrată cu un număr. În baza acelei declara-

ții-delațiune *învățătorul* din Bucovina fu ales în persoana lui Eliodor Prigoreanu. În chestionarul de interogatoriu acesta răspundea la una din întrebări care suna cam așa : „Dacă a mai făcut cercetări și prin alte zone din țară ?” „Că bineînțeles, a făcut pentru că metoda propusă de profesorul Armand Greavu nu putea fi verificată decît prin cercetări în zone diferite.” Urma o întrebare asupra acestor zone și Eliodor Prigoreanu indică printre altele zone din Banat, Munții Călimani, Retezat, Podișul Mehedinți și zona din Bucovina în care se petrecuse cu un an în urmă deraierea trenului german. Să fi fost acesta singurul motiv pentru care Eliodor Prigoreanu a fost deferit Tribunalului Militar și învinuit ca participant la acțiunea din Munții Bucovinei ?

În chestionar mai sărea în ochi o întrebare : „Ați cunoscut pe domnul (și aici numele era șters cu îndemînare)” La care Eliodor Prigoreanu răspunse *nu*. Acest domn cu numele șters i se păru tînărului Prigoreanu a fi una și aceeași persoană cu delatorul a cărui declarație fusese mai apoi sustrasă. Cînd avusese loc sustragerea ? În timpul procesului sau după ? Asta era o întrebare la care numai delatorul, dacă se făcuse la cererea sa sustragerea, ar fi putut spune. Oricum prin răspunsul la întrebarea asupra zonelor de cercetare Eliodor Prigoreanu putea fi bănuït de participare la sabotaj. Mai era necesară o confirmare. Da, confruntarea cu martori care însă nu dădu rezultatul scontat. Instanța respinsese ca neprecise declarațiile lui Potolea și Iladimbu. Și atunci apăru soldatul Părintescu Adam. Singurul care fusese gata, cum susțineau cei doi jandarmi, să pună mîna pe învățător. Dar acesta nu era de găsît.

Cei doi nu aveau (oare ?) nici un indiciu asupra regimentului din care făcea parte Părintescu și cercetările fură întrerupte, ca și procesul. Și deodată Părintescu Adam apăru, el singur, nesilit de nimeni, să depună mărturie. Această mărturie rezumată în dosar cam așa : „Nesilit de nimeni, neinfluențat, din sentiment de datorie față de armată și de conducătorul ei, soldatul Părintescu Adam, fiul lui și al fără, născut la... a recunoscut în persoana numitului Eliodor Prigoreanu pe individul care a participat la sabotajul din ziua de... la km... de la linia ferată Ițcani-Vatra Dornei. Această probă fiind suficientă instanța poate trece la judecarea cazului în fond și...”

Așadar încă un martor, cel mai important, apărut așa din senin. Cu aceste noutăți Gicu Prigoreanu își căută din

nou fostul profesor. Glavan îl ascultă cu mare atenție și puse o singură întrebare :

— Și acum, băiete, nu-ți mai rămîne să afli decît cine este exact Părintescu Adam, unde trăiește și să-l uci. Nu-i așa ?

Prigoreanu tăcu îndelung. Nu se gîndise la asta. Nu pentru asta voise el să știe cine a stat în preajma tatălui său în ultimele lui luni de viață. Ci care era exact valoarea ce o putea oferi tatăl său ca preț al vieții. Părea să nu fie deloc neînsemnată de vreme ce mai tîrziu se obținuse chiar, prea tîrziu, evident, salvarea lui de la moarte. Și spuse aceasta generalului. Iar generalul întrebă iar :

— Ești sigur că n-ai uide ?

— Nu, răspunse trist Prigoreanu.

— Chiar dacă unul dintre cei cu care ai stat de vorbă ți-ar spune : „Da, domle, din vina mea nu mai trăiește tăică-tu” ? Ești sigur ?

— Sînt sigur. Pentru că ei, am înțeles bine — spuse Prigoreanu — au fost pedepsiți pentru asta. Au ispășit.

— Și dacă l-ai descoperi pe unul dintre ei nepedepsit sau nu pe măsura vinei sale ? Nici atunci n-ai fi în stare să... ?

— Cîți ani am acum tovarășe general, întrebă Prigoreanu, ca să mai pot fi Hamlet ?

— Hamlet poți fi la orice vîrstă, spuse ușor mîhnit Glavan, numai că trebuie să-ți iasă în față un Claudius înfloritor și nu o căzătură.

— Și atunci dacă însuși dumneavoastră spuneți că cei vinovați au ispășit, și am văzut cum arată acum unul dintre ei, aș mai putea eu uide un Claudius Rex ieșit la pensie ?

— Și dacă, întîmplător, unul dintre cei cîțiva Claudiusi vinovați de moartea tatălui tău ar fi într-o stare înfloritoare n-ai ridica mîna asupra lui ?

— Intr-o stare înfloritoare ?! se miră Gicu Prigoreanu. Nu cred că ar mai putea fi unul dintre ei într-o stare înfloritoare, acum după aproape treizeci de ani.

— Nu crezi ? Tinere, tinere ! E bine să nu crezi. Dar află că am întîlnit asemenea oameni care au tras foloase și s-au pus la adăpost o vreme lungă și au scăpat de pedeapsă ba au avut unii chiar curajul să pozeze în victime și să ceară drepturi ce nu le-ar fi avut niciodată dacă legea s-ar putea aplica, corect, matematic, în absolut. Încipuie-ți că cercetînd și ici și colo ai da — fără să vrei — peste necunoscutul pomenit în întrebarea de care mi-ai spus, pro-

tabil una și aceeași persoană cu delatorul și că acea persoană ar fi undeva bine-mersi, fiind încă suficient de tinăra ca să profite de binefacerile vieții de azi. Nu ți-ar veni să-l strângi de gît?

— Nu, răspunse sec Prigoreanu.

— Eu însă l-aș strînge, răspunse tot profesorul, și știi de ce aș face asta? Pentru că acum ei au scăpat deja de rigorile legii, cine l-ar mai putea pedepsi pentru o faptă de acum treizeci de ani. Înțelegi de ce nu-ți îngădui să mai continui cercetările?

— Înțeleg, făcu îngăduitor Prigoreanu, dar nu ved că aș face la fel ca dv.; vedeți, eu n-am suferit de pe urma unor astfel de indivizi, iar în copilărie mi s-a fixat imaginea unui tată care nu m-a iubit, părăsindu-mă, cum spunea mama, pentru o „mîndră”.

Glavan tăcu. În tăcerea aceea îndrăzni Prigoreanu să-i ceară învoirea de-a continua cercetările. Fostul său profesor îl chestionă apoi amănunțit asupra planului de cercetare. Apoi spuse:

— Ce păcat că un om ca tine nu mai poate lucra la noi! Bine, am să-l rog pe Simion să te sprijine în continuare dar promite-mi un singur lucru: n-ai să faci nici un pas fără să te gîndești și la bătrînul Glavan.

Prigoreanu promise bucuros, ținea într-adevăr la general ca la un părinte cunoscut tîrziu și sub ochii căruia crescuse. Așa cum crescuse.

Primul punct pe care și-l propusese în planul de cercetare fu soldatul Părintescu Adam, acesta fiind după părerea lui Prigoreanu singura cale de atac asupra celui care-l apărase, fie și din oficiu, pe tatăl său, avocatul Poezina. Despre care acum era sigur că trebuie să știe mai multe despre tatăl său, chiar și ca avocat din oficiu, trebuia să se intereseze de antecedentele acuzatului. Dar Părintescu Adam nu era de găsit și atunci la sfatul lui Glavan, Gicu Prigoreanu hotărî să-l caute pe Anton Ceaur, fostul grefier.

Simion îi furniză adresa (aceeași pe care cititorul deja o cunoaște, la Tîrgu Ocna) și se pregătea să-i facă o vizită pornind direct de la ce știa din dosarul procesului.

Atunci pică bomba!

Intr-o zi găsi în cutia de scrisori un plic expediat din București și nesemnat. Plicul conținea un bilețel tipărit. Tipărit, ați citit bine, cu următorul conținut: „Dacă ești cu adevărat fiul lui Eliodor Prigoreanu ar trebui să-i cunoști pe ucigașii tatălui dumitale!”

Hirtia provocatoare i se păru o farsă și n-o luă în seamă.

Dar peste două zile găsi altă scrisoare expediată de astă dată din Brăila, același conținut insolit, aceeași literă de tipar. "O prezentă lui Glavan și acesta nu se miră, făcu doar un : „Să mai vedem !" și nu trebui să aștepte prea mult, că același expeditor îl soma din Suceava cu următoarele cuvinte : „Ucigașii tatălui dumitale sunt bine, iar el e doar un erou și atit. Și fiul — un neajutorat !"

Generalul nu mai făcu *Hm*, ci îl întrebă ce are de gând să facă.

Si Prigoreanu răspunse că va mai aștepta. Urmară pină să intre în acțiune încă patru misive care în ordine sunau așa : din Cluj „Unul e mort, unu-i dement, dar patru o duc bine. Ce-aștepti, să moară fericiți ?" cei de la Bacău suna : „Știi ce minte genială a pierdut țara prin tatăl dumitale ? Iar Zaharescu, Poezina, Hrușcă, ce-au valorat ?" ; apoi din Piatra Neamț : „Ar trebui să-l întrebî măcar pe grefier, el știe multe, era mai tînăr. Și el n-a pățit nimic. Sau asta n-o știi ?"

Acum înțelese Prigoreanu întrebarea generalului cea de pe urmă, cu cei care au rămas nepedepsiți, dar nu avu vreme să meargă la Tîrgu Ocna, că o altă depeșă provocatoare îl porni pe alt drum. Venea din Sibiu și suna așa : „Te aștept la Turnu Roșu. Dacă ești cu adevărat fiul lui Eliodor Prigoreanu vei veni. La trenul de 14,30 în ziua de 7 mai !"

Glavan îi spuse doar : „Du-te. Nu vei fi singur !" și Gicu Prigoreanu coborî din acceleratul de București la 14.39 ținînd seama de întîrzierea firească a trenului. Așteptă, privi peronul gării pustii, apăru un tren dinspre Sibiu, accelerat care nu oprea acolo, apoi un personal dinspre Rîmnicu-Vîlcea din care coborîră cîțiva călători. Apoi un personal dinspre Podul Olt din care coborîră iar cîțiva călători. Acestea din urmă în același timp. Peronul se goli. Din spatele gării veni către el un om cam de aceeași vîrstă, îl privi lung, întrebător, îi dădu chiar bună ziua, apoi se depărtă de el, citi mersul trenurilor afișat lîngă intrare, se apropie iarăși, îl întrebă cît e ceasul și-i spuse : „Nu mai avem alt tren la vale decît peste trei ore. Dumneavoastră așteptați pe cineva ?" Prigoreanu spuse că așteaptă. Bărbatul celălalt îi spuse însă că el este probabil victima unei farse și imediat îi explică și de ce : „Am primit scrisoarea asta." Și Prigoreanu se văzu în fața unui plic la fel cu al său, cu conținut asemenea cu numele doar schimbat, în loc de *Eliodor Prigoreanu* scria tot cu litere de tipar. *San-*

du Ciochină. Numele îi spunea multe fostului lucrător la M.I. Cel din fața lui nu putea fi decât unul din fiili mecanicului de locomotivă condamnat odată cu tatăl său. Riseră amîndoi și nu prea, pentru că mai ales Prigoreanu înțelese că expeditorul scrisorilor nu era un ins nepriceput, ci ori un dement ori un foarte abil jucător cu sfori multe și împăienjenite.

Cu trenul de seară plecară unul spre Strehaia iar celălalt spre București cu promisiunea să-și scrie, să se țină la curent dacă vor mai fi antrenati în asemenea joc.

În drum spre casă Prigoreanu fu în stare să-l bănuie chiar și pe fostul profesor de asemenea joc. Dar nu-i spuse acest gînd, ci doar că toată afacerea i s-a părut o farsă sinistă și că nu îi va mai da crezare. Oricum îi dădu adresa lui Ciochină cel tînăr, activist cultural în urbea respectivă, și promise că va comunica orice noutate. Numai că nu se mai ținu de cuvînt. Își spuse că Glavan dacă va socoti de cuviință să afle ceva poate și singur, bănuind că expeditorul mirosind că omul pe care voia să-l conducă din umbră, adică el, ar fi protejat cumva de organ, ar dispărea și întrebările care i se ridicau acum tot mai multe și mai mari nu vor mai avea nici un răspuns.

Și Gicu Prigoreanu se puse să aștepte, hotărît să-l urmeze pe acest necunoscut care se părea că știe mai mult decât arhivele și chiar decât magistrații. Între timp își imaginează cum ar putea arăta un asemenea om. Care ar fi roștul lui într-o asemenea acțiune. Și pentru că zilele treceau și altă invitație nu mai sosea cercetă iar scrisorile tatălui său și fotografiile primite de la Filipina Greavu, căsătorită Bărbăcut. Își imaginează apoi pe unul din studenții fotografiați acolo, om care ar fi avut acum o vîrstă respectabilă, își imaginează chiar pe Filipina Greavu în chip de autoare a scrisorilor, dar se ridicau alte întrebări: Unde le-ar fi putut tipări? Cum ar fi putut fi ea la zile diferite în locuri atît de depărtate între ele? Își închipui chiar că a luat un bilet în circuit, anume pentru asta, dar datele nu se potriveau. Și mai ales cum ar fi putut călători o profesoară în timpul cursurilor? Cine i-ar fi acordat concediu? Presupuneri care-i năclăiau zilele și nopțile. Ar fi trebuit să meargă la Sighet s-o întrebe, asta ar fi fost calea cea mai bună, dar se temea că o scrisoare cu rezolvare imediată l-ar fi putut căuta acasă.

Trecură două săptămîni de aşteptare şi... nimic. Pînă primi un telefon. Un glas de bărbat, semăna cu al generalului, simţi asta pentru că îl reţinu mult la telefon ca să-şi dea seama şi dacă nu spuse chiar : „Lăsaţi, v-am cunoscut !” tăcu numai din teama de a nu face o gafă. Cel de la aparat dacă era un infractor l-ar fi bănuit pe Prigoreanu de relaţii cu organul şi ar fi închis imediat, rupîndu-i orice posibilitate de a mai afla vreodată cine e şi ce vrea. Omul îi spuse că-l aşteaptă la Turnu Roşu. Peste două zile. Cînd însă întrebă cu cine vorbeşte îi spuse doar : „Închipuie-ţi că vorbeşti cu un mort.” Şi închise.

Chiar dacă s-ar fi trezit victima unei farse, Gicu Prigoreanu socoti că merita să urmeze sfatul celui de la telefon, pe care avea să-l numească *Fantoma* fiindcă nu voia să-i dezvăluie adevărul despre tatăl său la fel ca lui Hamlet o fantomă.

Aşa că hotărî să-i urmeze sfatul. Plecă deci la Turnu Roşu în ziua indicată de necunoscut.

4 LA TURNU ROŞU NU-I DECÎT ARHIVA C.F.R.

Sosit la Turnu Roşu cu acelaşi tren doar cu o întîrziere mai mică, Gicu Prigoreanu străbătu peronul pustiu, în acelaşi sens ca data trecută, apoi ieşi în spatele gării. Munţii şi Oltul. Şi foarte puţini trecători, doar maşinile pe şosea. Dintr-o asemenea maşină avea să coboare *Fantoma* şi să-i vorbească. Dar vorbesc oare *Fantomele* aşa, în plină amiază ?

Prigoreanu se amuza chiar întîmpinîndu-l pe acel bărbat cu : „Bine ai venit, *Fantomo*, spune-mi pe cine să ucid şi cum !” dar nu-i plăcea cum vorbeşte şi răstălmăci variante peste variante. Zadarnic. Pînă spre seară nu apăru nici un indiciu nu-i dădu de veste că un om l-ar fi urmărit cu gînd să-i vorbească şi totul i se păru iarăşi o farsă şi se urcă în trenul de seară decis să meargă la general şi să-i spună să înceteze cu farsele. Sau cu testarea. Ajunse acasă trudit şi înciudat. Nu era o oră la care să-şi permită să-l deranjeze pe Glavan. Visă mult şi încilcit dis-

cuții cu necunoscuți probabil se și certă prin somn cu ei. În zori primi un alt telefon.

Vocea o recunoscuse îndată, sau voi el s-o recunoască. Cel de la telefon spuse :

— Ai fost degeaba la Turnu Roșu.

— Ascultă, omule, răcnii el în aparat, încetează cu far-sele ! Spune cine ești și ce vrei de la mine !

— Toate la vremea lor ! veni calm răspunsul celui de la aparat. Un singur lucru mai vreau să știu și...

— Și mă lași în pace ? șopti rugător Gicu Prigoreanu.

— Asta nu știu, spuse iar pe ton de glumă cel de la telefon. S-ar putea să nu mă mai lași dumneata în pace. Știi ce vreau acum să știu ? Vreau să știu dacă ai de gând să spui ceva foștilor dumitale colegi despre asta.

— Și dacă spun ce se va întâmpla ?

— Nu te șantajezi, vorbe Fantoma, dar dacă spui cuiva n-ai să mai afli ceea ce bănuiești eu, vrei să știi, de mai multă vreme, și ar fi păcat. Deci cum facem ? Vrei să știi adevărul sau mă retrag și... treaba dumitale ?

— Știi bine că vreau asta. Nu degeaba m-ai chemat la Turnu Roșu, dar vreau să știu de ce mă chemi acolo. Tatăl meu n-a avut nimic în legătură cu stația aia nenorocită de cale ferată. Sau a avut ?

— Vezi că devii rezonabil, rîse Fantoma, dar știi dumneata ce ai putea afla din stația aia nenorocită, cum ai gratulat-o ?

— Știu că acuzația adusă tatălui meu a fost în legătură cu un sabotaj din Bucovina. Or, Bucovina e una și Valea Oltului, alta.

— Exact, dar mai du-te o dată la Turnu Roșu și vezi pentru ce e importantă stația asta în cazul nostru. Gîndește-te bine !

Prigoreanu se gîndi două zile. Întîi să-i spună totul lui Glavan, să i se pună telefonul sub urmărire, apoi se gîndi ce legătură ar avea stația Turnu Roșu cu moartea tatălui său. Și între timp Fantoma îl mai sună odată, neslăbindu-l cu Turnu Roșu și făcînd apel la facultățile sale de fost detectiv oficial. Așteptă și următorul telefon și așteptîndu-l descoperi că singura importanță a stației în cazul său ar fi arhiva C.F.R. Și chiar așa îi spuse necunoscutului care nu întîrzie să-l sune. Și pe stupoarea sa, Prigoreanu primi acest răspuns : „Păi asta și voiam, băiete !”

Deci asta voia necunoscutul. Nu era neinteresantă pista. Dar despre ce ar fi putut întreba acolo? Despre accidentul de cale ferată din Bucovina? Să se fi încheiat vreun proces verbal care să trădeze mai multe decât actele Tribunalului militar? Să fie ceva în legătură cu mecanicul de locomotivă Ciochină? Prigoreanu uitase de celălalt Hamlet, cel de la Strehaia. Îl căută la telefon. Îl întrebă simplu de a mai primit vreun mesaj. *Nu mai primise*, răspunse urmașul lui Ciochină, *dar dumnealui*? Prigoreanu îl minți că așa a fost și cu el. Mințise pentru că înțelise că Fantoma îl căuta numai pe el. Și dacă făcuse această diversiune o făcuse numai pentru a înșela pe curioși.

Îi veni în minte că Glavan ar putea suspecta tăcerea lui și atunci merse să-l caute. Nu ca să-i spună că Fantoma i-a vorbit, ci pentru a-i spune tocmai contrariul. Și că tocmai această tăcere îl apasă. Glavan rîse:

— Băieții mei au cercetat cîte ceva, discret, știi și tu cum. Și poți să fii sigur că acele misive nu-s tipărite în a.c. ci cu 20 sau 30 de ani în urmă. Așa că într-adevăr ar putea fi vorba de o fantomă. Să-l lăsăm să te mai sîciie. Ce zici, crezi că vei putea să te descurci singur?

— Aș putea, spuse Prigoreanu, dacă mai aveți dv. încredere în mine. Mai aveți?

— Dacă nu s-ar fi întîmplat ce s-a întîmplat, acum în fața mea ar sta un colonel. Așa că am încredere. Și zîmbindu-i calm, fostul profesor spuse: Tu n-ai venit acum la mine de dragul meu, vrei să-mi ceri ceva?

— Îngăduiți-mi să cercetez în arhiva C.F.R.

— La Turnu Roșu? Ce-ai putea afla acolo?

— Poate mai multe despre deraierea din Bucovina și poate, îi veni așa fostului detectiv o idee rapidă, poate afla ~~cumva~~ despre Părintescu Adam care, militar fiind s-a învîrtit pe rîngă căile ferate.

— Interesant, interesant, făcu Glavan, interesant! Am să te ajut.

Ca să ajungă la Turnu Roșu pentru a treia oară și pentru, mai mult ca sigur, cinci-șase zile, își ceru concediul de odihnă pe anul respectiv. Obținu de la un medic prieten o recomandare de cură și luă un bilet pentru Călimănești. Acestea le discutase la telefon și cu Fantoma căruia îi spuse că de-acum va fi găsit la Călimănești pentru vreo trei săptămîni.

— Ai să mă cauți chiar dumneata mai devreme, aici la București, hohoti bărbatul de la telefon, sigur ai să mă cauți când vei avea vești noi. Și cred că vei avea foarte curînd. Sănătate grabnică, tinere bolnav de ulcer. Și uită-te în dosarul lui Părintescu.

„Ciudat, își spuse Prigoreanu, omul acesta ori e dement, ori mă iubește, ori eu nu mai știu ce să cred despre oameni !” Și plecă la Călimănești.

Dimineața cură, cam aiurea. După amiaza, la arhive. Cu recomandare în regulă primi liber peste tot, prin toate secțiile ce l-ar fi putut interesa. Trebuia să se gîndească doar cum va afla, să-și fixeze obiective directe. Și început cum hotărîse, cu foarte probabila trecere a soldatului Părintescu Adam prin căile ferate. Fu cea mai scurtă pistă și cea mai bună. În chiar prima zi de cercetări, era o după amiază caldă de sfîrșit de mai, Gicu Prigoreanu descoperi dosarul acarului Părintescu Adam. Un dosar obișnuit cu două însemnări chiar pe copertă. „Adresă pentru Asigurările Sociale 27.IV.1947” și o altă inscripție laconică : „Decedați înainte de 23.08.1944”.

Il deschise și află tot ce se putea ști despre un acar oarecare într-o arhivă bine pusă la punct cum este cea a căilor ferate.

Părintescu Adam, fiul lui și al (crescuse la orfelinat). Ucenic la căile ferate, acar, căsătorit cu... avînd apoi doi copii pentru care se eliberaseră permise ca la orice ceferist, lucrase pe linia Pașcani-Cernăuți ; în vremea războiului fusese mobilizat pe loc și strămutat în stația Ițcani. În 1942 fusese implicat probabil într-un accident se vedea asta după o adresă privind trimiterea numitului spre cercetare. Totul se rezolvase repede și Părintescu fu mutat în stația Pojorîta ca scriitor de vagoane. Pînă la moartea sa într-un accident în iulie 1944 în dosar nu mai era nimic. Deci nici un semn că Părintescu ar fi fost implicat în procesul de care vorbim. Doar dacă ?

Doar dacă unul dintre ceilalți martori, acuzatori, Potolea sau Hadîmbu, nu-l inventaseră pe Părintescu cel din proces și acela era cu totul altă persoană decît cea din dosarul care stătea acum în mîna fiului. Ce altă relație ar fi putut fi între acarul Părintescu, dat drept militar în termen, la jandarmi, și scriitorul de vagoane din stația aflată mai jos cu 37 km de locul accidentului ? Prigoreanu n-o vedea. Năucit de descoperire, se opri pentru trei zile din orice cercetare. Să intre în pielea vinovatului, cum îi învățase la

școală Glavan, părintele său spiritual. Simțea că redevine lucrător activ, că trebuie să se întoarcă acolo, în munca pentru care fusese crescut și că de deslușirea acestui fir, chiar post festum, depinde reintegrarea lui între ai săi, singurii cu care se simțea deopotrivă.

Își aminti că Părintescu Adam, cel adus așa din senin, (apăru mai târziu în discuție, așa reieșise chiar din relatarea lui Zahărescu) în ultimul moment, de unul din cei doi martori și Prigoreanu bănuia că numai din ură sau din alte calcule meschine, poate chiar din orgoliu, adus ca să-l recunoască pe învățător și să-l piardă.

Prigoreanu simți că nu trebuie să judece cu inima, ci lucid, să caute încă, cu mare atenție, o legătură între Părintescu Adam și un alt actor al dramei, apoi să caute o legătură între acesta și tatăl său, pentru că nu putea crede că numai orgoliul unui militar chiar și *chisat* ar fi fost atât de feroce încât să ceară victime cu orice preț. Doar dacă acei militari, pe ei îi bănuia Prigoreanu cel mai mult, nu ar fi fost ei înșiși învinovați de neatenție în pilotarea acelui tren de armament și atunci, da, orgoliul sau frica de răspundere, de moarte în ultimă instanță, nu i-ar fi făcut pe cei doi militari să caute un al treilea martor, pentru că ei nu puteau crede, așa e, nu puteau crede că cei doi, femeia și mecanicul de locomotivă, ar fi putut distruge un tren într-un sector atât de bine păzit.

Ar fi trebuit să discute asta cu unul din foștii săi tovarăși de muncă și împreună ar fi ajuns, firește, la o soluție, la niște răspunsuri care l-ar fi dus foarte aproape de adevăr. Prigoreanu era însă în afara lor, singur, cu un dușman care se ascundea după 30 de ani de fapte, de uitare, de iertare, dacă vreți. Oricum, nici o constrângere nu l-ar mai fi putut face pe Potolea sau pe plutonier să vorbească. Acesta era cel mai mare dușman și nu ei, adevărații adversari care provocau de dincolo de mormint, care-l sfidau pe fiu să afle ce i-a făcut să-i trimită tatăl la moarte.

Apoi Prigoreanu țesu o intrigă sentimentală. Dar datele nici una din cei doi nu se armonizau cu frumoasa fiică a profesorului Greavu. Și nici cu maică-sa. Și Prigoreanu își spuse din nou că judecă cu inima și poate greși. Trebuia să mai cerceteze. Cele două puncte: legătura dintre Potolea, plutonier și acar și apoi dintre unul din aceștia cu tatăl său.

Asta făcu peste patru zile. Căută dosarul, închinuindu-și că ar fi un asemenea dosar al accidentului în care fusese implicat acarul Părintescu Adam. Și cu ajutorul binevoitor

al unui fost impiegat de mișcare, pensionar, care patru luni pe an făcea aici serviciu în intenția de-a strînge date pentru o istorie sau chiar o enciclopedie a Căilor Ferate Române, domnul Axinescu, cum i-l recomandase o funcționară, începu o triere metodică a hîrtoagelor aruncate undeva într-un colț și încă nerostuite. În trei zile găsiră o urmă. Dosarele accidentelor de cale ferată aveau o anume culoare, un verde-oliv, le triară pe acestea în două zile, jumătăți de zi, pentru că dimineața Gicu Prigoreanu era un sezonist serios. Simțea oare că cineva îl urmărește ori bănuia o neîncredere din partea protectorului său? Oricum, cîteva săptămîni mai tîrziu, aceste zile chinuitoare de tratament cu apă vestită în toată lumea, sorbind băutura puturoasă în inghițuri mici, elegante, cum îi recomandase doamna Elvira, o colegă de tratament foarte îndatoritoare.

În fața dosarului verde-oliv, cu număr mare și litere înalte, tresări și se opri din activitate. Îl cercetă în fugă. Conținea numele căutate. În lista celor implicați era și Potolea și plutonierul major Hadîmbu și... un Anton Ceaur! Acest nume care și cititorului îi spune mai multe, îi spuse desigur și lui Gicu Prigoreanu mai mult decît ar fi vrut poate să afle. Dar în acel dosar numele acarului nu figura. Acarul, conchise Prigoreanu, fusese cumpărat prin scăparea din acest bucluc. Acarul era o slugă cumpărată, un sclav pentru că viața lui depindea de aceștia, care apoi l-au folosit unde l-au folosit.

Și iată în fața lui Prigoreanu, fiul, un Claudius mai tînr decît Zaharescu, Poezina sau Hrușcă, un Claudius care nu prea fusese pedepsit, un Claudius care-și pregătea pieptul pentru lovitura ucigătoare. Bătrînul de lîngă el, domnul Axinescu, îl studia de jumătate de oră, de cînd se oprise din lucru cu dosarul în mînă.

— Ce adevăruri crude ai aflat, tinere coleg de șori-ceală? întrebă el cald.

— Adevăruri, se miră Prigoreanu, știu eu ?!

— Te-am studiat în jumătatea asta de ceas, completă bătrînul, cu multă atenție. Acum ai fi în stare să ucizi. Ai întîlnit în dosar un nume sau mai multe care te-au schimbat cumplit. Aș putea să știu și eu ce conține dosarul pe care l-ai căutat cu atîta înfrigurare?

Prigoreanu îi întinse dosarul. Axinescu citi cu mare atenție filele, citea sau îl studia, cum zisese chiar el, pe cel din fața lui ?

— Pe care dintre ei ai cunoscut? îl întreabă el într-un târziu.

— Nu, nu i-am cunoscut, se apără Prigoreanu, pe nici unul dintre ei nu i-am cunoscut, dar...

— Dar? întreabă bătrînul.

Iar Prigoreanu simți că se ușurează spunîndu-i omului adevărul.

— Îmi pare rău, continuă Axinescu, îmi pare rău că n-ai avut încredere în mine și nu mi-ai spus de la început ce cauți. Te-aș fi scutit de zilele astea chinuitoare. Știu multe despre accidentul acesta și foarte multe despre unul dintre ei. Maiorul și apoi colonelul Potolea. În două vorbe am să-ți spun că a fost o hienă. În funcție, în familie, între oameni. Și sînt aproape convins că toți cei din acest dosar îi erau aserviți. Așa lucra el, ierta, cumpăra, mituia, folosea fără scrupule pe oricine îi ieșea în cale. De la ministru pînă la acar. De-aici lipsește acarul Părintescu. Potolea l-a scos din cauză. Să-ți povestesc cum, și ai să înțelegi cum a lucrat hiena. Accidentul s-a produs din vina lui, mituise un șef de gară să agate încă trei vagoane la un tren supraîncărcat. Vagoanele transportau peste graniță averea unui alt personaj. Se punea omul la adăpost. Cînd a cerut atașarea lor la trenul cu pricina, știa că nu riscă nimic. Dar nu vagoanele acelea au produs deraierea, ci altele în care el, și sluga lui, Hadîmbu, duceau către Ardeal, sub nasul nemților, produse rechiziționate chiar de ei, furturi din Ucraina, din Transnistria. Intenția lui era, după comentatorii de-atunci, dorirea acelor vagoane pe-o linie înfundată către Bicz. La o curbă, n-are rost să-ți spun care, cele opt vagoane s-au desfăcut. Acarul greșise manevra, sau intenționat o făcuse așa, nu s-a putut stabili. La reconstituire totul era ca nou și acul n-a răspuns nici în ruptul capului la comenzi. Vagoanele se prăbușiseră în prăpastie, destul de adîncă, încît să nu se înțeleagă ce a fost în ele. Erau vagoane goale. Nu s-au mai făcut cercetări minuțioase pentru că ar fi lezat onoarea înaltului personaj și mai apoi Potolea și-a adus neștiințherit captura pe linia moartă. Noroc că evenimentele nu l-au mai lăsat să folosească ce furase. Înaltul demnitar l-a dezvinovățit, altcineva l-a salvat pe acar, mutîndu-l disciplinar într-un loc mai bun pentru gașca lui Potolea, dar l-a mutat în chip de sclav. Oricînd ar fi vorbit altfel decît fi cerea Potolea, nu era primul pus în slujba sa, risca să dispară, cum a și dispărut într-un accident. Cred că știi ce ușor se poate produce un accident la noi la cheferi, mai

ales cînd ții cu tot dinadinsul. În timp de pace dar mai ales în vreme de *retragere* cum era în acele zile. Cine știe de ce l-o fi suprimat Potolea? Numai el și acarul ar fi putut spune, sau poate *negrul său* Hadîmbu."

În aceeași zi la nouă seara Fantoma fu prezentă la înțîlnire și vocea îi sună așa de aproape că înfrigurat Prigoreanu tăcu și privi speriat prin apartament.

— Așa e că m-ai așteptat? începu el.

— Te-am așteptat, omule, și te rog, te rog mult, oricine ai fi fiind, un duh, o fiară, o fantomă, ai milă de mine și fă-te văzut.

— Răbdare, răspunse necunoscutul. Nu-i încă timpul să mă arăt. Apoi schimbînd glasul: Se vede că ai aflat lucruri de groază de-mi ceri să mă arăt. Fii liniștit, nu-ți sunt dușman și n-am să-ți fiu.

— Omule, întrerupse precipitat Prigoreanu, înțelege că nu mai sînt în stare să suport aceste presiuni. Știi bine că mă pot adresa Miliției și ei mă vor ajuta să te văd.

În clipa aceea declicul din receptor îi anunță pe Prigoreanu că nu mai era auzit de nimeni.

A doua zi îl căută iar pe Glavan. Nu telefonic și nici la birou sau acasă, ci printr-un prieten comun, un profesor de violoncel în casa căruia o întîlnise pe Adina. Motivul acestei cereri fu o *pilă* pentru reîncadrarea sa la minister. Profesorul promise că îl va căuta imediat pe Glavan. Dar generalul primi vestea tîrziu, mai tîrziu decît revenirea Fantomei din neant.

— Chiar dacă ai pus telefonul sub urmărire, spuse omul, mare lucru n-au să afle. Dar n-ai făcut prostia asta, nu-i așa?

— Nu. Ei, bine, sînt gata să fac tot ce-mi ceri, dar nu mă mai fierbe atîta. Spune!

— Ai fiert prea puțin, băiete, abia de-acum, dacă ai curajul să faci ce-ți cer, vei fierbe ca un adevărat fiu care își răzbună tatăl.

— Ce-mi ceri, umbră sinistă, parodie Prigoreanu fără să vrea, ce-mi mai ceri acum? Să și ucid?

— Să ucizi o minciună, rosti grav vocea, să restabilești un adevăr, o demnitate, să faci dreptate memoriei...

— I s-a făcut. S-a făcut destulă dreptate... Există oameni care să facă asta. Știi bine că există!

— Nu au timp de asta, oricît ar fi ei de competenți, spuse Fantoma, n-au timp de afaceri închise, de dosare clasate cu ani în urmă, cu mulți ani în urmă. Tu ești menit să faci asta; ai fost ales de soartă. Înțelegeți, băiete, ales! Și

acum te simt, chiar dacă nu te văd, te simt că ești pregătit să faci asta. Mai am să-ți pun o întrebare. Suporți ?

— Suport, răspunse sec Prigoreanu. S-o aud ! Dă-i drumul !

— Nu suport eu să mi se vorbească așa, răspunse vexat Fantoma. Putem fi prieteni dacă sîntem aliați, și prietenii nu vorbesc așa. De acord, tinere ?

— De acord, răspunse Prigoreanu devenind calm. Vă rog să-mi puneți întrebarea. Și din tonul celui care întreba, Prigoreanu înțelese că acesta simțise bariera impusă prin plural.

— Ai fi în stare să mă trădezi dacă ți-aș cere să ucizi ?

— Dar nu-mi veți cere asta.

— Și nu mă vei trăda pînă la capăt ? Nici dacă vei fi în încurcătură ? În neputința de-a te apăra ?

— Nu vă voi trăda de nu va fi nevoie să apăr viața unui om !

— Chiar dacă acel om ar fi unul dintre ucigașii tatălui dumitale ?

— Chiar dacă ar fi. Există justiție !

— Dar dacă justiția n-ar mai putea acționa asupra lor ?

— E destul că eu știu adevărul și pot să li-l spun în față. E puțin lucru să-i spui celui vinovat adevărul în față ?

— Ești un om ciudat, spuse Fantoma, ciudat.

— De ce sînt ciudat, se miră Prigoreanu, pentru că nu vreau să ucid sau pentru că mă mulțumesc cu rostirea limpede a adevărului ?

— Nu numai de asta. Omul poate ucide și din indiferență. Te-ai gîndit vreodată la asta ?

— Asta se întîmplă numai în romanele existențialiste, sări informat Prigoreanu, nu între oameni ca mine.

— Ai uitat de legea străveche : ochi pentru ochi și din-te pentru dinte ?

— Eu am fost crescut altfel, răspunse demn Prigoreanu.

— Și cei care te-au crescut astfel ar putea să te apere dacă ai intra într-un bucluc ?

— S-ar putea să mă înțeleagă dar de iertat, spuse Prigoreanu cu gîndul la Glavan, nu-mi vor ierta niciodată că i-am amestecat.

— E bine, spuse Fantoma. Am încredere în dumneata !
Și întrerupse :

A doua zi Prigoreanu fu căutat de Glavan. Îi ceru un raport. Îi spuse doar despre cele aflate la Turnu Roșu. Îi spuse că s-a gîndit să-l viziteze pe Ceaur. Aici Glavan ob-

servă că speră că fostul său elev nu-și va dezminți profesorul în maieutică în așa fel încît să nu lezeze pe interogată și să nu-l facă să se închidă în sine. „Nu uita, adăugă el, că nu ești un anchetator oficial, ci un om care se interesează de soarta urmei pe care tatăl său a lăsat-o pe lume!” Și răspunzînd apoi vorbelor lăsate profesorului de violoncel adăugă: „Am încredere în dumneata și s-ar putea ca în urma acestei acțiuni reușite să fie mai ușor să te întorci printre noi! Fii deci atent cum pășești. Știu că n-ai nevoie de umbră și nici n-am să-ți fac!”

Prigoreanu se bucură și mai apoi simți ce cuvînt greu i-a lăsat profesorul și protectorul său spiritual.

Seara, Fantoma era prezentă ca de obicei la telefon și proaspăt investit cu încredere și cu o prelungire de concediu (mai rămînea destul din cele 24 de zile) trebui să-și schimbe intinerariul.

— Bună seara, spuse omul de la telefon, azi voi fi scurt. Știi unde locuiește Amilcar Zaharescu?

— Din cîte îmi aduc eu aminte la Mizil, răspunse pe ne-pregătite Prigoreanu dar...

— O, e atît de aproape de noi! făcu surprins cel de la telefon. Îl cauți și îi spui adevărul.

— Care adevăr?

— Cel aflat în dosarele de la Turnu Roșu!

— Dar...

Prigoreanu rămase cu receptorul în mînă, tiuia lung, sîcîitor. Și iarăși bănuî că Fantoma era poate un om pus de Glavan să-l verifice. Fără să mai comenteze în dimineața următoare se afla la Mizil.

5

PE-UN DRUM DIN CARE NU MAI SÎNT IEȘIRI

Cititorul reține probabil, din partea întîii a cărții, drumurile consilierului juridic și vizitele făcute celor trei magistrați dispăruți. Ce a discutat el cu cei trei va afla **abia acum** și numai din spusele consilierului. De aceea autorul se străduiește să le relateze cît mai amănunțit.

În dimineața în care Prigoreanu i s-a înfățișat din nou fostului înalt magistrat, cei doi se întâlneau ca două vechi cunoștințe. Așa l-a și prezentat Zaharescu cunoștințelor sale din Mizil. Discuția n-a avut însă alți martori iar Zaharescu n-avea de ce s-o relateze cuiva.

— Am aflat lucruri noi în legătură cu procesul tatălui meu, a început Prigoreanu, când au ajuns la locuința lui Zaharescu. Unele pe care dumneavoastră nu le-ați cunoscut.

Și i-a relatat telegrafic magistratului cele aflate despre Părintescu Adam și protectorul său Potolea.

— Mi-am închipuit, spuse calm magistratul, că soldatul e omul lui Potolea, sluga lui. Și ca să fiu sincer am încercat să-l elimin din discuție, dar am simțit imediat că aducerea lui în proces era dictată de mult mai sus decât Potolea. Credeam la început că de fapt el își aduce încă un argument în favoarea poziției sale de aliat credincios al nemților care-i mirosiseră matrapazlicurile. Noi am și discutat despre asta.

— Care noi ? întrebă Prigoreanu. Ați putea preciza ?

— Noi, adică eu și Hrușcă și mai apoi și Poezina care era, cum ai aflat probabil, avocatul din oficiu al tatălui dumneitale.

— Și Damaschin ?

— Damaschin nu intra în discuții, el lucra numai pe faptele din dosarul Siguranței.

— Dar spuneți că uneori Damaschin susținea nevinovăția învățătorului. Dacă era așa...

— Da, avea îndoieli asupra participării învățătorului și numai asupra sa Pe ceilalți doi îi considera din capul locului vinovați.

— Tinere coleg, începu Zaharescu, un procuror apără interesele statului, ale societății în genere, iar cei doi, mecanicul și femeia, fuseseră surprinși în flagrant delict. Mecanicul ar fi trebuit să apere bunurile țării care îi dădea pâinea, iar femeia nu avea ce căuta acolo. Decît doar în chip de călător fraudulos, dacă nu cu scopuri de sabotaj. Poți accepta acest punct de vedere ?

— Încerc. Iar învățătorul ?

— Învățătorul fusese învinuit de-abia după confruntarea cu Părintescu : ceilalți doi au negat orice participare a lui la sabotaj. Și acum încep să mă conving de natura dubioasă a acestei confruntări. Poate că era, așa cum spui dumneata, dirijată de Potolea, sau cum spun eu, de undeva

mai de sus. Și în felul în care am fost noi condamnați am simțit această dirijare.

— Și ce ar fi putut stîrni ura colonelului Potolea împotriva învățătorului Eliodor Prigoreanu?

— Observ, tinere coleg, eschivă magistratul, că vrei să te obiectivezi, să judeci fără patimă, apreciez gestul dumitale, vei face carieră. Apoi adăugă: Nu, nu văd în acest moment un motiv de ură atît de înverșunată încît colonelul să vrea să ceară capul învățătorului. Doar dacă...

— Doar dacă?

— Vezi dumneata, începu iar pe ocolite Zaharescu, colonelul era un om al forței fizice; nu numai pentru că era un tip solid, plin de mușchi, o mîndrețe de bărbat, cum spun cei din popor, dar la el totul se subordona fizicului. Toate actele sale, toate reacțiile sale asta demonstrau. Nu era numai „robit birdanului”, cum spune poporul, ci întreaga lui forță de dominație se exprima fizic. Alte argumente nu avea. Orice alt sistem de prețuire a omului îi repugna. Inteligența, blîndețea, culanta, delicatetea, știu eu, sentimentele superioare ale omului deveneau ținta urii sale. O ură animalică. Potolea era un Caliban, bănuiesc că știi acest personaj shakespeareean. Îl știi?

— Da, încuviință Prigoreanu.

— Ei, bine, învățătorul, ca să vorbim cum ai impus dumneata, era un ins gracil, la antipodul brutei de Potolea. Putea fi îmbrăcat în cele mai slinoase straie dar ghiceai în el un intelectual, un visător, un lucid. Asemenea oameni se urăsc structural, de la prima vedere; ura îi împinge unul spre altul pînă la devorare. Aceasta cred eu că putea fi singura motivație a urii lui Potolea împotriva învățătorului. Nu știu dacă o puteți înțelege, dacă vă e la îndemînă, dv. care sînteți de altă formație.

— Cred că aș putea s-o înțeleg, spuse încet Prigoreanu, cred că o înțeleg. Ceea ce mai trebuie să știu este cum vor fi ajuns cei doi să se înlînească. Ce împrejurare i-a putut pune față în față, ca să se descopere dușmani. Să fi cunoscut, sugerează iar Prigoreanu, ceva învățătorul, una din faptele reprobabile ale colonelului? Să fi știut învățătorul de vreo afacere a lui Potolea și Potolea să fi aflat că el știe?

— Dacă îmi amintesc bine, urmă magistratul, nu am auzit vreo discuție despre asta. Știi, noi atuncea am stat multă vreme împreună, destul de multă vreme, ca să avem răgazul să întoarcem și pe o parte și pe alta cazul acesta și altele. Nu-mi amintesc să se fi discutat de vreo legătură

dintre cei doi. Doar Damaschin i-ar fi putut sugera colonelului Potolea o asemenea stare de ură. Într-o discuție, ei au avut deseori asemenea înfruntări, Damaschin îi reproșa colonelului șubrezenia argumentelor împotriva învățătorului, conchizînd că este prea însemnat învățătorul ca să ia el în seamă doar impresia colonelului cum că Eliodor Prigoreanu și nu altul ar fi fost acolo la tunel. Potolea îi strigase atunci: „Ce-ți mai trebuie, domnule procuror, ca să-l elimini pe dăscălașul ăsta înfumurat?” „Un martor, spuse Damaschin, un martor, care să nu-l urască!” Așa cred eu a apărut în proces acarul Părintescu.

— Și pe dumneavoastră, domnule Zaharescu, pe dumneavoastră care și acum sinteți un intelectual de rasă, un om fin și elegant, iertați-mi complimentele, pe dumneavoastră, nu vă ura colonelul Potolea?

— Mulțumesc de complimente, tinere coleg, nu credeam că mi se vor mai aduce asemenea elogii, spuse vădit încîntat magistratul. Păcat că poleiala ce-o aveam mi s-a dus de nefolosire și că Dumneaei mă vinează clipă de clipă. Pe mine, reveni el repede, nu știu de mă ura, sau n-am simțit. De mine poate se temea, voia să-mi cîștige bunăvoința. Se pare că făcea această investiție, da, da, era o investiție a sa, pentru vremuri care nu i-ar mai fi fost la îndemîină.

— Așadar, reveni Prigoreanu la scopul vizitei, dumneavoastră credeți că vinovatul principal în lichidarea învățătorului e colonelul Potolea, sau mai degrabă aliura de intelectual al învățătorului.

— Da, da, cred că da! se grăbi să afirme magistratul.

— ...și Damaschin, adăugă pripit Prigoreanu, Damaschin pentru că pune în lumină valoarea învățătorului, valoarea intelectuală am vrut să zic...

— Într-un fel, da, într-un fel. Asta am declarat și la anchetarea mea. Declarația mea trebuie să mai fie pe undeva prin arhive. Așa cel puțin ni s-a părut nouă, că Damaschin a alimentat ura colonelului.

— Așa ni s-a părut nouă ați spus? În acest plural pe cine mai includeți? nu-l slăbi Prigoreanu.

— Observ, tinere coleg, cu bucurie observ, că aveți școală bună, se feri magistratul să răspundă direct. În acest plural includ pe Poezina și pe Hrușcă.

— De ce nu pe Porfir Sterian și pe Anton Ceaur?

— Sterian nu participa la discuțiile noastre. Se retrăgea să-și facă rugăciunea, era și, îmi închipui, a și rămas, un habotnic. N-am priceput niciodată de ce s-a făcut magistrat.

Iar Ceaur nu intra în cercul nostru. Nu pot ști atitudinea lor exactă.

— Și lui Damaschin i-ați atras vreodată atenția că fără să vrea alimentează ura colonelului?

— Cum să-i fi atras atenția? Îl consideram un om cu picioarele pe pământ, perfect responsabil și... în stare să pricupă că îl sîciie pe colonel. În fond învățătorul era protejatul său, de-ar fi vrut cu adevărat să-l apere...

— Ați simțit dumneavoastră că învățătorul era protejatul procurorului Damaschin? De ce l-ar fi protejat?

— Cum de ce să-l fi protejat? Pentru că îl cunoștea mai de mult, pentru că era prieten cu profesorul Greavu, pentru că, în fine, simțise mai devreme pulsul și în cazul în care învățătorul ar fi avut un cuvînt greu de spus, sub noul regim, procurorul Damaschin ar fi rămas tot procuror. Interesul, tinere domn, interesul! Dumneavoastră nu credeți la fel?

— N-am fost acolo, domnule Zaharescu, iar Damaschin nu mai trăiește ca să știm dacă ar fi profitat de asta, că s-a gîndit la asta. Vă rog pe dumneavoastră să-i definiți atitudinea, vinovăția eventual. Pe care chiar dumneavoastră ați sesizat-o și, parcă așa spuneți, ați declarat-o și la ancheta ce vi s-a făcut după '48. Dv., domnul Poezina și domnul Hrușcă ați spus la fel, nu? Că Damaschin a fost vinovat. De ce ați susținut asta? De ce nu l-ați învinovățit ca acum pe colonelul Potolea? Nu știați că e mort?

— Nu știu unde vreți dumneata să ajungi cu întrebarea asta, eschivă magistratul cu mișcarea-i caracteristică, dar dacă vreți să mă convingeți că noi trei am fi aruncat vina pe umerii lui Damaschin, ca să ne fie mai ușor, vă înșelați. Pentru că Damaschin, prin rolul său în proces, putea cere o altă pedeapsă. Cu riscul de a fi demis. El era demis și procesul rejudecat, timp în care favoritul său ar fi scăpat. Nu mă credeți, stimată coleg?

— Nu vă cred, domnule Zaharescu, pentru că la ședința din 19 aprilie, cînd s-a rostit sentința, Damaschin lipsea.

— Dar, domnule coleg, asta nu trebuie s-o mai dovedesc eu sau Poezina sau Hrușcă, asta o dovedește procesul verbal al ședinței. Nu se mai găsește?

— Ba, da. L-am văzut chiar eu dar, tărăgănă Prigoreanu ca să vadă mai bine reacția lui Zaharescu, dar ceva mi se pare ciudat. Poate eu nu cunosc uzanța în alcătuirea unui proces verbal. Lămuriți-mă al cui nume este trecut mai întîi

în procesul verbal al şedinţei ? Al judecătorului, al procurorului, al avocatului apărării, al cui ?

— Aceasta nu mai e vina mea, tinere, transcrierea numelor o face grefierul ; se poate ca Ceaur să nu fi înscris după tipic. Ce vrei ? erau condiţii vitrege acelea în care ne ţineam şedinţele.

— Poate procesele verbale nici nu se întocmeau în şedinţă ci după, din amintiri sau după dictare.

Această propoziţie îl scoase din sărită pe magistrat. Şi toată elocvenţa lui se duse ruınată într-un bilbiit.

— Nu, nu, nu pot să-ţi permit să... faci asemenea... să ne aduci asemenea acuzaţii... chiar dacă era un tribunal de urgenţă noi... ne străduiam ca legea... legea să fie... să fie... aplicată. Eu...

— Nu v-am învinuit cu nimic pe dumneavoastră, domnule magistrat. Şi nu am dreptul să vă învinuiesc pe cei care au fost în acel complet de judecată. Mi s-a părut doar ciudată transcrierea numelor în capul procesului verbal. Şi cred că e numai vina grefierului, pentru că n-am auzit să fie nevoie în vreun proces de doi procurori. Ştiţi că în procesul verbal domnul Hruşcă apare în chip de substitut de procuror. De asta am putut crede că Damaschin n-a participat la acea şedinţă lertaţi-mă dacă am nimerit alături. Dintre noi doi numai dv. ştiţi adevărul !

— Iartă-mă şi dumneata pentru ieşirea de adineauri. Ştii, de multe ori rostesc invective împotriva mea însumi la adresa faptelor de atunci. Uneori mă apăr şi... de atita folosire, cuvintele astea de apărare nu mă mai ascultă. Într-adevăr, dintre noi doi numai eu am fost de faţă. Dar dumneata, dacă vrei să afli un adevăr, şi am înţeles că vrei cu orice preţ să-l afli, te poţi convinge întrebându-i şi pe colegii mei, Poezina şi Hruşcă ; vei pleca de la mine cu adresele lor.

— Nu şi de la domnul Porfir Sterian ? îi veni în ajutor Prigoreanu.

— Porfiriţă n-a fost de faţă.

— Dar figurează în procesul verbal al şedinţei. Ştiţi asta ?

— E imposibil ! Porfir a declarat că nu poate condamna pe nimeni, mai ales pe un criminal, în Vinerea Paştelui, susţinea că l-ar pune alături de Hristos şi... Imposibil, imposibil ! E o insinuare, colega !

— Nu e o insinuare, domnule Zaharescu! Și dacă nu mă credeți pe cuvînt poftim! Aceasta e fotocopia procesului verbal.

— Canalia! Îi scăpă magistratului o vorbă de la care se mai putea găsi un fir. Cui o adresase?

— Canalia nu poate fi, desigur Porfir Sterian, rezezi Prigoreanu întrebarea. Atunci cine e?

— Lepra de Ceaure! Mizerabilul! Din pricina lui am suferit... am... ani în șir. Din pricina unui... unui legionar notoriu... un...

— Aflați, domnule Zaharescu, încă ceva: canalia, cum îi spuneți dv. era omul colonelului.

— El?

— Acum ce credeți? El era vinovatul?

— Îngăduiți-mi un moment de reculegere. Vă rog, sunt suferind. Și se lăsă moale pe bancă.

Discuția se încheie aici și Prigoreanu plecă numai după ce se asigurase că magistratul este în afară de orice pericol. Ba, mai mult îi promise o scrisoare în care să înșire tot ce-și mai amintea, tot ce l-ar fi putut arăta pe Ceaure în relații strînse cu colonelul Potolea.

La București așteptă însă o săptămînă scrisoarea sau vestea morții magistratului. Fantoma îl convinsese că magistratul nu va trimite nici o scrisoare și-i sugeră să-l caute pe Poezina. Prigoreanu plecă spre Sulina la 13 iunie. I se prezentă cu numele întreg și-i ceru mărturii despre tatăl său. Era, de altfel, singurul care vorbise mai mult cu învățătorul, singurul care vorbise și trăia.

Poezina îl duse în casa sa veche și spusese amicului său Schneider că este un cumpărător de casă. Acolo vorbiră o seară întreagă și tot acolo dormi peste noapte Prigoreanu (ofrandă tîrzie fiului pentru cel pe care nu-l putuse salva de la moarte?).

— Dumneavoastră credeți, tinere, că l-aș fi putut salva pe tatăl dumneavoastră? Credeți că într-o vreme ca aceea, un om intrat în roțile legilor mai putea fi salvat? Cu atît mai mult cu cît el însuși susținea că e prea puțin făcut pentru țara lui, dîndu-ne să înțelegem că-și face un titlu de glorie din actul acela în care eu sînt sigur și acum ca și atunci, că n-a fost implicat.

— Atunci credeți că numai ura lui Potolea l-a adus în fața Cîrții marțiale?

— Ura lui Potolea, tîmpenia lui Părintescu, de la care n-am putut scoate decît „el era, el era, mai mult ca precis!”

— Și Damaschin ?

— Damaschin ? Cum sa ne vinovat Damaschin ? El nici n-a fost de față, n-a fost cînd s-a dat sentința.

— Dar lăudînd pe învățător să fi atras el ura lui Potolea ?

— N-aș zice că nu, dar ura lui Potolea sau inaversionea lui nu mă acuză în fața dumitale pe mine, care am fost apărătorul lui neiscusit.

— Nu vă învinovătesc, domnule Poezina, eu de fapt am venit la dumneavoastră ca la singurul om care mai e în viața din cei care au vorbit mai mult în ultimele lui zile cu tatăl meu. Știți, el, cînd a fost arestat nu mai era cu noi, cu mine și cu maică-mea, și eu îl știu așa de puțin, îl găsesc mai curînd la alții decît în amintirile mele. Ce fel de om era ?

— Nu vreau să te cobor în fața dumitale nici să-i fac învățătorului Eliodor Prigoreanu un panegiric. Dumneata nu-i semeni. Era un înflăcărat, un om de inimă, un poet. inclusiv ceea ce numea descoperirea profesorului Greavu și-a lui era o poezie. Închipuie-ți că el susținea că o anume colorare a florilor și frunzelor unor plante ar putea da indicii asupra straturilor scoarței pămîntești pînă la mari adîncimi. Nu sînt deloc în materie, dar felul în care mi-a prezentat descoperirea, m-a făcut să-l cred. Iartă-mă că revin la dumneata, nu știu dacă ai fi în stare să mă convingi de existența unei himere.

— Poate nu era o himeră, șopti pe gânduri Prigoreanu. S-au mai văzut și alte himere sau poezii mai perfecte decît gîndirea rece matematică, gîndirea rațională venind abia după aceea și explicînd, argumentînd.

— Aici, spuse Poezina privindu-l cu înfiorare, îi semeni tatălui.

— Domnule Poezina, din cele ce mi-a spus domnul Zaharescu, reiese că domnul Damaschin îl apăra tocmai pentru aceste merite. V-a vorbit și dumneavoastră despre ceva concret ?

— Mi-a vorbit într-un fel, dar eu nu l-am crezut, ți-am spus de ce, adică l-am crezut de complezență, ca să revin la argumentele pe care le voiam în favoarea lui.

— Despre ce anume v-a vorbit ?

— Despre niște plante semănate în diferite zone. Un fel de probare a calculelor și analizelor, seminte care ar fi fost destul să fie controlate în încolțire sau creștere ca să dovedească existența unor roci, în straturi ascunse ale pămîntului. Sau cam așa ceva.

— A știut și Potolea despre aceste lucruri?

— S-ar putea să fi știut. Învățătorul nu stătea cu noi, era doar adus din locul de arest, de fiecare dată mai stîlcit în bătai și...

— Cum, în vremea judecății mai era silit să vorbească, i se mai luau interogatorii?!

— Siguranța, tinere, avea grijă să-l facă să dezvăluie o rețea întreagă. Cred că tratamentul de-acolo l-a făcut să-și asume cu orgoliu întregul plan al acțiunii, dar a motivat atât de pueril acțiunea sa încît au urmat alte torturi care au încetat numai odată cu venirea celui nenorocit de jandarm sau afară cum ai descoperit dumeata.

— Spune-mi, domnule Poezina, ce fel de om era grefierul? Vă întreb asta pentru că văzîndu-l în stare să trucheze un proces verbal și tocmai cel mai important, Anton Ceaur se dovedește capabil de mai rele decît ne închipuim noi, poate, acum la ora asta.

— N-aș putea să-ți spun mai nimic. Că era legionar, bănuiam, un legionar care-și schimbase pielea. Dar să fi intrat ei în legătură cu tatăl dumitale, să fi pătruns pînă la el, altfel decît în prezența noastră, nu cred. Deși acum îl cred capabil de orice. Damaschin era singurul care-l punea la punct, aproape că îl dădea afară din odaia popei la care stăteam cînd ne întindeam la taifasuri. „Tinere, du-te și mai citește!” îi spunea mereu și Ceaur pleca roșu de furie. Se poate. Știi unde locuiește?

— Știu, răspuse Prigoreanu, am vrut de mai multă vreme să-l vizitez dar...

— Nu te aștepta să afli ușor de la el asemenea lucruri. E mai abil decît noi, ține minte că este singurul care a scăpat nepedepsit. Cum o fi făcut-o, nu știu. Să nu fi fost nici unul în stare să-l reclame ca fost legionar? Nu mai înțeleg nimic!

Cu acestea esențialul discuției cu Poezina a fost transcris. Ar trebui să mai adăugăm că Dinu Poezina îl invitasese pe tînărul Prigoreanu, atunci cînd ar avea vreme, la o excursie mai lungă prin deltă și-i promisese că tot ce-și va mai aminti împreună cu prietenul și tovarășul său de pescuit Zaharescu, îi vor scrie la adresa dată. Așa se despărțiră.

E de prisos să vă mai spun că Fantoma se arăta multumită de vizita la Sulina, și-l trimise la Bîrlad să-l vadă pe Hrușcă cel care formulase în numele legii acuzația ultimă împotriva tatălui său. „Nu încă, nu te duce la Tirgu Ocna,

motivase acesta trimiterea la Bîrlad, acum ai fi în stare să ucizi și n-am să-ți cer chiar eu asta."

Vizita la Bîrlad nu-l duse pe Prigoreanu în fața unor noi fatete ale procesului. Nici nu-l mai interesau acestea. Voia să strîngă doar date împotriva lui Anton Ceur. Și Hrușcă îi furniză puține dar esențiale.

— Da, Ceur, spuse el, știa mai multe despre învățător. Probabil de la Potolea al cărui om spui și dumneata că era. Și nu ar fi deloc exclus ca să le fi obținut și singur în vreme ce arestații erau aduși pentru ședințele de-a două zi. Era oricum în stare s-o facă. Un ins unsuros ca el era în stare de orice. Odată se lăudase între ei și Hrușcă se mira că cei doi nu-i spusese, că el s-a pus la adăpost. Că este bine și cu unii și cu alții, cu măsură, bineînțeles. Le spusese chiar o snoavă cu un țigan care ascundea în beciul său, cînd un rus, cînd un turc, după cum erau evenimentele pe vremea războaielor ruso-austro-turce. Politica asta o învățase firește de la Potolea. Și probabil asta îl salvase de pedeapsa meritată.

Mai spusese Hrușcă și despre o discuție pe care o surprinsese între Ceur și flăcăiandrul tembel care păzea școala în care aveau ei instalat tribunalul, cu toată paza soldaților, flăcăiandrul acela nu se desprindea de școală. Îi spusese domnul, adică învățătorul, băi, Ionică, noi plecăm, tu să păzești școala ca pe ochii din cap și el așa făcea. Ei, bine, Hrușcă îl surprinsese pe Ceur cerîndu-i lui Ionică o hartă a României, adică dîndu-i explicații cam cum ar trebui să arate harta asta. Ionică nu știa carte dar știa ce e aceea o hartă, că doar tot el fusese cel care strigase că harta nu le-o lasă pe perete, harta Europei pe care Damaschin însemna cu cretă mersul frontului.

Cît privește Damaschin, acesta în ziua de marți, deci cu trei zile înainte de ultima ședință, plecase la Iași să ceară aminare sau revizuirea dosarului învățătorului. Și probabil discutate cu învățătorul, chiar în arest, avea acest drept, și se folosisse din plin de el. De asta și știa atîtea despre învățător. Hrușcă era convins că cele ce Damaschin punea pe seama lui Greavu ca să-i dea mai multă autoritate, le punea dar le știa de la învățător. Nu știa cît de cordiale vor fi fost relațiile dintre ei, oricum se întîlniseră probabil în casa profesorului, nu încapă îndoială, unul era discipol, învățătorul, iar procurorul un vechi prieten dacă nu cumva și fost coleg de liceu.

— Ți-a mai rămas unul, spuse Fantoma, Anton Ceaur. E cel mai tare. Ar trebui să mai citești o dată dosarul lui înainte de a-l aborda. Nu crezi?

Și Prigoreanu se supuse și de astă dată. Nu-l vizită pe Glavan, îi spuse doar concluziile sale într-un raport confidențial, ca altădată, și-i ceru sprijin în studierea dosarului lui Anton Ceaur.

Cu dosarul în mîini, un dosar mult prea curat, fostul grefier știuse într-adevăr să aplice politica țiganului care ținea prizonieri în beci, Gicu Prigoreanu înțelese că este în tata singurului Claudius veritabil. Și își simți mîna tremurînd ca a unui vînător față în față cu fiara.

6 CIND ASASINUL E ÎN BECI ȘI DETECTIVII STAU DEASUPRA

— Deci, spuse Mateescu, dumneavoastră vă pregăteți de drum către Tîrgu Ocna și a sunat telefonul.

— Da, rosti Prigoreanu, a sunat telefonul și am recunoscut felul de a începe vorba al Fantomei. „Ai lăsat urme, îmi spuse el sec. Așa ne-a fost vorba?” Ațit și a închis.

— Și ce-ați făcut în momentul acela? La ce v-ați gîndit?

— Nu eram în stare să mă gîndesc la nimic. Mai tîrziu am priceput că fiind vorba de urme, Fantoma îmi dădea să înțeleg că a fost pe acolo, pe unde trecusem eu. Nu m-am gîndit imediat la urme, la natura lor, ci la identitatea Fantomei, identitate care venea ca o urmare firească a scopului pe care-l urmărise individul acela trimițîndu-mă la foștii magistrați.

— Cum adică? Nu pricepu Mateescu. Fiți mai explicit!

— Individul acela, pe care eu îl denumisem Fantoma și el acceptase mă trimisese în trei locuri. De ce? mă întrebam eu. Nu cunostea adresele sau el n-ar fi putut obține de la ei ceea ce eu în postură de... fui răzbunător.

— De Hamlet să-i zicem, nuanță Mateescu.

— Să-i zicem, fu de acord Prigoreanu. Deci eu aș fi putut afla mai ușor dar despre ce aș fi putut eu afla mai ușor? Despre moartea tatălui meu sau despre altceva?

— Bine, bine, se grăbi Mateescu, astea le vom judeca mai târziu, aş vrea să-mi spunei cum ai ajuns la N. Asta mi se pare acum cel mai important lucru, scopul Fantomei, să-i spun şi eu ca dumneata, îl vom preciza mai apoi. Deci ce v-a adus în N. ?

— Am întrerupt imediat drumul, înainte de a-l începe şi am aşteptat. Mi-am spus că dacă Fantoma este una şi aceeaşi persoană cu generalul înseamnă că ştie tot ce am făcut şi vrea doar să mă încerce. Şi am aşteptat. Refuzându-mi reacţia firească de a controla ce urme am lăsat. Pentru că m-am gândit că urmele acelea nu puteau fi nişte simple amprente, ci poate doar panica celor trei magistraţi, vreun infarct, reclamaţii din partea vreunuia dintre ei cum că l-aş fi silit să vorbească — aveau acest drept — dar nu mă simţeam vinovat. Mai mult chiar, şi asta o veţi constata, eu mă despărţisem prieten de fiecare dintre ei.

— Poate mai puţin de Zaharescu, sugerează Mateescu.

— Poate mai puţin de Zaharescu, dar în orice caz Poezina mă invitase la dînsul atunci cînd aş fi avut răgaz.

— Asta numai el ne-ar putea spune dar... întrerupse Mateescu. Şi ?

— Deci am aşteptat. A doua zi am primit, la aceeaşi oră, un alt mesaj. Rămăsesem în casă toată ziua gîndind că dacă sînt urmărit se va vedea că n-am intrat în panică şi că deci urmele acelea, oricît vor fi de grave, nu pot fi ale mele. Aş fi încercat să le şterg dacă aş fi bănuît că sînt ale mele. La 9 seara Fantoma a fost prezentă.

„Mai ești acasă ?”

„Da, am răspuns. De ce n-aș fi ?”

„Pentru că ai lăsat urme.”

„Ce urme ? am întrebat eu fără să-mi pierd cumpătul.”

„Zaharescu e mort !”

Era imposibil să cred. Nu-l lăsasem într-o asemenea stare. Şi am întrebat cine i-a spus lui asta.

„Anunțul lui mortuar, mi-a răspuns sec Fantoma. În „România liberă”.

„Nu înseamnă că eu l-am ucis. Un om de vîrsta lui poate muri din o mie de alte motive şi nu din vizita mea !”

„Dar motivele pot veni în urma vizitei dumitale ?”

„Prostii, am spus eu. Cînd a murit ?”

„Acum o săptămînă !”

„Înseamnă că sînt în afară de orice pericol ! Acum o săptămînă eram la Bîrlad. Asta ar putea s-o confirme Eugen Hruşcă !”

De la Bîrlad, se poate ajunge în zorii zilei la Mizil ?”

„Cu orice tren de noapte se poate ajunge, am spus eu. Asta însă nu înseamnă că eu sînt ucigaşul, admitînd că la Bîrlad aş fi aflat de la fostul substitut de procuror motive să-l consider pe fostul jude ucigaşul tatălui meu.”

Vă spun sincer, se adresează Prigoreanu lui Mateescu, că discutam cu mare dezinvoltură. Nu vedeam nici o legătură între moartea fostului magistrat şi trecerea mea pe la el în urmă cu două săptămîni. Dar omul de la telefon nu mă slăbi :

„N-ar însemna, dacă la Sulina ar mai trăi Poezina. Dar şi el a dispărut.”

„Cînd ?”

„Alaltăieri. Ascultî ?”

Şi Fantoma îmi citi ferparul din ziarul „Delta”.

Asta era prea mult. Ar fi trebuit să mai urmeze Eugen Hruşcă şi nimeni nu m-ar mai fi putut apăra. Iar generalul m-ar fi trimis primul acolo unde e locul unui atît de monstruos asasin. Am avut curajul să întreb :

„Ştiţi de undeva că au murit în chip suspect ?”

Bănuiam că dacă Fantoma era un alter-ego al generalului ar fi făcut deja cercetări în cazul primului, măcar.

„Unul ca dumneata, care a lucrat în meserie poate ucide fără să lase urme.”

Era mult prea mult. Am explodat :

„Nu ştiu cine eşti, omule. Dar se vede că nu mă cunoşti. Vrei să intru în panică. Nu voi intra. Mă ştiu nevinovat şi o voi dovedi cînd va fi nevoie şi dacă va fi nevoie. Tocmai pentru că probele sînt evident împotriva mea nu mă mai tem de loc.” Şi i-am închis în nas.

Apoi însă m-am gîndit că nu e chiar aşa uşor să demonstrez că nu eu sînt ucigaşul, dacă de crimă ar fi vorba. Alibiurile îmi erau cusute cu aţă albă ; nu văzusem mai pe nimeni cunoscut în ultimele săptămîni în care mai toţi erau în concediu. Eram descumpănit. Nu mă mai putea salva decît încrederea fostului meu profesor. Dacă mi-ar mai fi acordat-o. Într-un tîrziu înţelegeai că nici în asta nu mai puteam spera.

M-am dus la Bîrlad, cu riscul de-a fi văzut în preajma magistratului Hruşcă şi în cazul în care şi el..

— Şi v-a văzut cineva ? întrebă Mateescu.

— Cred că mai nimeni n-a sesizat tîrcoalele ce le-am dat eu clubului pensionarilor. Hruşcă trăia. Era singura mea şansă ca să nu pot fi învinuit cel puţin de moartea lui Poezina. Cît priveşte moartea lui Zaharescu, speram că Poezina

să-i fi spus cel puțin vreunui amic mai apropiat despre vizita mea, chiar dacă nu mi-ar fi spus și numele. Ori să-și amintească de mine omul de la Aprozar, cel prin care fădusem de Poezina. Deocamdată e bine, mi-am spus eu plecând spre casă. Știam că voi fi căutat de general dacă ar fi bănuir ceva despre felul în care au murit cei doi la care știa că voi merge; dacă bineînțeles fusese informat despre moartea lor. Asta nu puteam verifica. Or, asemenea vești nu ajung așa repede.

M-a fulgerat deodată ideea că cineva umblă în urma mea. Mă lasă pe mine să fiu văzut și el vine mai târziu, ucide și... Primul bănuir a fost Fantoma. Nu erau în cele două anunțuri mortuare semne că moartea celor doi magistrați ar fi suspectă. „Năpraznic” nu întotdeauna poate fi tradus cu „suspect”!

— Pe altcineva n-ați mai bănuir? întrebă Mateescu.

— Până am ajuns aici la N. mărturisesc, spuse Prigo-reanu, că nu am avut nici o altă bănuirală.

— Și aici?

— Aici, tot Fantoma e cel care, dar i-am găsit un nume.

— Ce nume? făcu curios Mateescu.

— Anton Ceaur.

— Ce v-a făcut să credeți asta?

— Faptul că de fiecare dată cînd trebuia să ajung la el Fantoma găsea alte motive să mă trimită în altă parte.

— Interesant, făcu Mateescu, interesant. Dar încă tot nu ne-ați spus cum ați ajuns la noi.

— După ce l-am văzut și pe Porfir Sterian sănătos am mers iar la București. Peste două zile am fost sunat de un mesager al generalului. Voia doar să știe ce mai fac. Ce puteam spune? I-am cerut o întrevedere. Instruit anume, mesagerul mi-a spus că generalul e ocupat pînă peste cap și că pînă săptămîna viitoare îi este imposibil să mă primească.

În aceeași seară m-a sunat și Fantoma. După ce m-am spus că urmele de care mi-a vorbit nu sînt ale mele l-am provocat direct: „Ascultă domnule Ceaur nu mai pune faptele dumitale pe seama mea!” Dar cel de la telefon a rîs:

„Ai vrea să fiu eu Ceaur, dar n-ai acest noroc.”

„Dacă nu ești Ceaur, am spus eu, atunci ești fără în-doială omul său. Și zău că nu pricep ce vrei să faci.”

„Ce-ți veni?” mă apostrofă el. De ce aș fi eu Ceaur și de ce ar trebui să suprim martorii? Nici acum nu ești sigur că cel mai la adăpost e Ceaur? Ia mai gîndește-te, domnule detectiv. Fost!

„Atuncea, am sărit eu, de ce nu mă lași să merg la Tîrou Ocna ?”

„Pentru că nu e timpul, veni răspunsul lui, pentru că n-ai aflat încă ce trebuia să afli !”

„Ce naiba mai voiai să afli ?” am strigat eu infuriat.

„Parcă era vorba să vorbim civilizat, nu ? Te rog să nu te înturii de pomană. Ai aflat de ce a plecat Damaschin la Iași ?

„Păi, bănuie, am răspuns eu precipitat, că pentru a-și pune familia la adăpost. Altceva de ce ?”

„Asta au lăsat ei să se înțeleagă ? Te-ai gîndit că poate să fi plecat și din alt motiv ?”

„M-am gîndit. N-a vrut să fie de față la rostirea sentinței. Se punea la adăpost pentru viitorime !”

„Dacă numai din pricina asta, atunci cine a cerut rejudicarea procesului sau comutarea sentinței ?”

„Asta nu ne-ar putea-o spune decît cel căruia i s-a cerut asta. Și cel care a cerut. Dar după cîte știu nu mai pot nici unul din ei vorbi.”

„Și atunci cum s-ar putea ști cîtă a fost vinovăția lui Damaschin dacă alte probe nu-s ?”

„Numai dacă ar vorbi Ceaur, dacă ar spune adevărul am concluzionat eu. Asta e singura șansă. De asta trebuie să merg la Tîrgu Ocna.”

„Și crezi că vei fi în stare să-l faci pe Ceaur să spună adevărul așa, numai prezentîndu-te fiul lui Eliodor Prigoareanu ?”

„Voi găsi eu, cunoscîndu-l pe Ceaur, o cheie spre inima lui.”

„Greu, băiete, foarte greu, mă temperă Fantoma. Nu-i Ceaur un asemenea om la care cheile sentimentale să descuie.”

„Si atunci propui altceva ? am strigat eu fierbînd.”

„Da. Numai dacă ai curajul. Presară urmele lui Ceaur peste urmele tale. Ce spui ? Se vede că n-ai curajul ăsta.”

„De ce n-o faci dumneata dacă nu ești Anton Ceaur ?”

Fantoma închise. Se iveau două capete : unu, Fantoma voia să dovedească nevinovăția lui Damaschin, inutilă. Și al doilea, un dușman de moarte al fostului grefier voia, prin mine, să-l distruagă pe Ceaur. Să-l învinovățească acum și să readucă în prezent vina cea veche.

— Sau o a treia pistă, surise Mateescu. Dar n-am ajuns încă la N.

— Care a treia? întrebă Prigoreanu, vă referiți cumva la anularea mea?

— Să zicem, dar asta o vom judeca mai târziu. Să ajungem la N.

— Să ajungem la N., pentru că văd că altfel nu voi mai fi ascultat făcu mîhnit Prigoreanu. Eu, înțelegeți, vreau să...

— Înțeleg ce vreți, îl ajută Mateescu, vreți și trebuie să vă dezvinovați, cu toate că multe probe sînt împotriva dv. E firesc. Orice om ar face asta, dar de vreme ce ați venit la noi lăsați-ne să vă ajutăm. Sau poate are alt rost venirea dv. aici și eu, bunăoară, nu-l ghicesc. Deci vă ascult.

— Am plecat la Tîrgu Ocna. L-am căutat pe Cearu. Nu era acasă. L-am căutat în chip de străin. Și cred că am călcat în străchini. Am născocit o poveste întreagă pornind de la istorisirea lui Hrușcă despre vechea hartă a României pe care o ceruse tatăl meu. I-am spus nevastei lui Cearu că e o hartă foarte prețioasă; nevastă-sa nu știa nimic. O hartă care valorează bani mulți și că eu aș fi dispus să dau orice dacă mi-ar vinde-o sau măcar mi-ar arăta-o. Nevastă-sa m-a întrebat atunci cine sînt, dar i-am spus că nu e bine să-mi știe numele. I-am dat doar numărul meu de telefon și un nume fictiv, cu iz străin, Raul. Bănuiam că Cearu se va prinde în plasă. Și am plecat la București. N-a trebuit să aștept prea mult. Chiar a doua zi a sunat telefonul. Cineva îl căuta pe domnul Raul. I-am spus că lipsește momentan, dar să-și lase numele cel care caută. Omul a închis. Era sigur Anton Cearu, dar harta inventată? Ce era cu harta inventată? Știa Cearu despre o hartă prețioasă? Care hartă?

Nu știu dacă a mai sunat sau nu pentru că a doua zi Fantoma m-a trimes la Birlad ca să descopăr moartea misterioasă a lui Eugen Hrușcă. Era prea mult.

— Ați fost și la Birlad? întrebă uimit Mateescu.

— Da. Și în aceeași seară am ajuns la N.

— În sfîrșit la noi. Asta ne interesa în mod deosebit.

— În sfîrșit la dv. Deci am ajuns la Birlad, am sunat la ușa magistratului. Nu mi-a răspuns nimeni. Se mai auziră acorduri de muzică simfonică, am sunat iar. Eram sigur că e cineva înăuntru. Am sunat mult. Am bătut în ușă. Voiam să fac tot mai mult zgomot, să fiu luat în seamă, dar nimeni nu mi-a venit în ajutor. Atunci m-am dus la cei de sub apartamentul în care stătea Hrușcă. I-am alarmat pe ei. Erau deja alarmați, din tavan, curgea, probabil din apartamentul de deasupra apă. Sînt singurii care m-ar putea recunoaște. Am forțat ușa și... știți ce au descoperit.

Eu am pornit într-un suflet spre N.

— În ce scop?

— Să-l păzesc pe Sterian.

— De ce nu pe Ceaur?

— Pe Ceaur nu-l întâlnisem, asta ar fi putut s-o aflu prin cine. Eu din clipa în care Fantoma m-a trimis spre Biroul lui ad am înțeles că el ori altul calcă pe urmele mele, ucide omul pe care eu i-l arăt și vina nu poate fi a lui ci... Am bănuit că pe listă nu mai poate fi decât Porfir Sterian. Și am venit să-l păzesc.

— Deci dumneata stai în N. de la... se uită Mateescu în dosarul pe care scria „Hamlet”, de la 8 iulie?

— Exact. Din care patru zile la dumneavoastră, în arest.

— Și, în sfârșit, ce v-a făcut să vă adresați nouă și nu... fostului dv. profesor?

— După o săptămână am simțit că Sterian este păzit de dv. și am înțeles că trebuie să fie numai în legătură cu... cazul meu, pentru că acum este deja un caz, pe care eu, în mintea mea de fost coleg al dv., l-am denumit simbolic „Hamlet”. Și în seara în care Sterian a căzut în groapa cu var, am aruncat actele în cutia poștală, am provocat scandalul de la „Balada”, care mi s-a părut cea mai bună justificare a „stării de nervi” în care m-a pus umbra mea ucigașă și m-au adus aici. Până n-am spus numele dosarului, ciudată coincidență și fericită inspirație! — n-am ajuns în fața dv. Acum judecați-mă cum veți crede de cuviință, făcu ușurat Prigoreanu.

— Venirea aici e într-adevăr confirmată de registrul de la „Balada” însă tot nu pot înțelege de ce nu ați telefonat generalului.

— Pentru că m-am gândit că acel om ar fi putut fi și aici, așa cum umblase peste tot pe urmele mele. De sunam la București, anunțând Miliția ca un fost om al ei, Fantoma ar fi tăcut, ar fi dat înapoi, ci eu fiind la N., pentru că asta trebuia să fie mereu acoperirea lui, îi sugeram pe cine să suprim. Dar de data asta suprima un om păzit. Și trebuia neapărat să cadă în capcană. Și cum aș fi putut să mă adresez direct dv.: „Domnilor, eu sint cel care a suprimat trei magistrați, luați-mă!” Pentru un ins abil ca Fantoma sau Ceaur, de nu-s una și aceeași persoană, ar fi fost destul ca să știe că e alarmă.

— Și totuși, spuse Mateescu, de ce mai credeți că Fantoma e una și aceeași persoană cu Ceaur? Nu văd. Fantoma

vă ştia numărul de telefon. Deci fiind tot una cu Ceaur, Ceaur ar fi mirosit cursa pusă apropo de hartă şi...

— Dar poate tocmai de aceea mi-a telefonat. Ca eu să nu-l bănuiesc a fi tot una cu Fantoma.

— Dar vocea? întrebă Mateescu. Dv, l-aţi auzit des pe cel care e numit Fantoma, vocea lui Ceaur semăna, era tot una cu a celui alt?

— Vocea? Vocea, se poate schimba cu o simplă bomboană în gură. N-aţi încercat niciodată farsa asta?

— Nu, făcu cam neplăcut surprins de sfatul fostului căpitan, Samuraiul, despre asta vom mai discuta. O declaraţie pe care s-o semnaţi, spuse tot el, vom întocmi mâine. După banda de magnetofon. Veţi transcrie chiar dv. părţile care au atingere directă cu cazul nostru. Vă acord această favoare pentru că deocamdată sînteţi una şi aceeaşi persoană cu fostul căpitan Prigoreanu. Vă înapoiez şi actele, veţi merge din nou la „Balada” şi veţi mai rămîne o vreme acolo. Să sperăm că nu prea mult. Mîine vă voi prezenta şefului nostru, colonelul Şerban şi dînsul va decide ce e de făcut mai departe. Vă mai rog să nu acţionaţi în nici un fel fără ştirea noastră. De altfel, vreau să ştiţi, cred că bănuiaţi, că începînd de ieri, orice mesaj adresat la telefonul dv. va fi înregistrat. Pentru asta vă cerusem cele câteva cuvinte imprimare pe bandă. Să sperăm că va fi bine.

Şi cu aceasta, Mateescu îi făcu semn fostului căpitan Prigoreanu că este liber.

Da. Deci Prigoreanu era din nou cazat la „Balada”, Moroianu ascultase banda; nu-i putea Mateescu refuza asta. Colonelul Şerban lipsea deocamdată, iar Mihai Iovan se pregătea să calce în străchini. Asta pentru că nu mai avea răbdare. Dacă ar fi ascultat şi el banda n-ar fi călcat. Dar să nu anticipăm.

— Ce crezi de asta, detectiv de duminică? mă provocă Mateescu după se ascultasem banda.

— Cred — mă pripii eu cu răspunsul, că Prigoreanu e nevinovat, că el a fost înaintemergătorul şi în urma lui Fantoma/Ceaur au ucis pentru ca fiul să fie învinuit şi adevărul despre implicaţiile procesului din '44 să fie şterse pe totdeauna, iar profitorii să fie *bine-mersi*.

— De ce mă iei cu vorbe umflate? se oţări la mine Mateescu. Ce profitori? Care adevăr? Te rog, judecă la rece!

— N-am coniac și tu n-ai gheață și afară e prea cald, am ris eu. Dacă nu sînt profitori, atunci ce caută harta în istoria asta? Că e vorba de o hartă, de o descoperire, de...

— Harta e invenția lui Prigoreanu după o discuție surprinsă de Hrușcă și relatată lui, iar descoperirea colosală a învățătorului Prigoreanu este invenția Fantomei ca să-l pună în mișcare pe fiu. Alt mobil! Altul, mister Holmes!

— Altul?! Păi, poftim: Fantoma vrea să găsească motive pentru scoaterea de sub acuzație a lui Ceaur. Ergo: Ceaur=Fantoma! N-ai văzut și tu filmul ăla cu Orson Wells în chip de mare milionar căutînd să-și șteargă urmele cu ajutorul unui gazetar înaintemergător, urmele unui trecut mîrșav? Așa putea face și Ceaur simțind că un om este pe urmele lui, adică fiul lui Prigoreanu. Cine l-ar mai lua în seamă pe un Prigoreanu asasin? Tu sau eu, nu și instanța. Ce zici?

— Zic că prietenul meu, ferocele gazetar poreclit Moroi de răii județului nostru, s-a dezintegrat de căldură sau de bucurie că i-a ieșit o schemă polițistă și în fața mea stă numai moroiul lui, iar eu sînt cel mai stupid ins din toată Moldova de nord că stau pe căldura asta de vorbă cu un strigoi, chiar de e și al prietenului meu.

— Mulțumesc, am zis eu și m-am apropiat de perete, făcîndu-mă că vreau să trec.

— Ce te-a apucat?

— Strigoii trec și prin perete, din moment ce nu pot trece, nu sînt strigoi și ascultă la mine, dacă voi nu faceți nimic eu, că tot s-a întors Dragoș de la mare și Mancă e plecat de trei zile să se facă alb, că bronzat nu se poate face că-i prea tuciuriu, o șterg la Tîrgu-Ocna, mă dau drept Raul și-i cer harta. Și văd eu ce-o să se mai întîmple.

— Știu eu ce-o să se mai întîmple, spuse Mateescu sec. Am să stau singur să vorbesc despre nebunul de prieten al meu care se credea detectiv uns cu toată alifiile de manni-xeală și alți răzbuunători. Ești nebun? Cine-ți dă dreptul să faci asta?

— Sînt coautor al cercetărilor voastre? am întrebat eu.

— Ești. Cine ar fi în stare să nege meritele tale în treaba asta?!

— Atunci? Ce m-ar opri? Voi cercetați o pistă, eu alta și ajungem la...

— Tu, la doctorul Moruzzi (acesta era psihiatrul și prietenul nostru de inimă) în cel mai bun caz, iar eu, tot în cel mai bun caz, cu o vorbă din partea colonelului, pe liber sau

și mai rău. Iar asasinul, că asta voi ai tu să spui, și eu nu te-am lăsat să termini, asasinul va fi cum ziceți voi, „bine-mersi în paravan”. Și ce spuneai că ar face Mihai ?

— Vrea și el la Tîrgu Ocna, am spus eu amuzat. Dar partea întâi nu ai ghicit-o, la adevăr am vrut să zic, nu la asasin. De ce n-ar fi și în ce spun eu o fărîmă de adevăr ?

— Poate că sînt mai multe *fărîmi de adevăr*, poate că e tot adevărul în ce susții tu, asta însă nu mă îndreptățește s-o iau așa haihui prin păpușoi. Pentru că eu n-am nici profilul lui Jimmy Saciz ori cum îl cheamă pe detectivul de ocazie din „Ce le pasă damelor !” și nici puterea și mai ales libertatea ta de a fantaza.

— Tu fantazezi în termeni de regulament și rapoarte, pu-iule, am făcut eu dîndu-mă deodată mare și priceput. Viața e mai fantastică decît orice carte de aventuri ; ți-o spune acum un bătrîn gazetar la secția „păcatele lumii”. Si mi se pare că în cazul ăsta fantezia ne va pune pe urmele asasinului și nu deducția la rece. Pentru că așa lucrează pînă acum „Hamlet”, pardon „Pseudo-Hamlet”.

7

MIHAI IOVAN CITEAZĂ PE ȘURUB ȘI...

Pînă să ajungem la propoziția din titlu s-au mai întîmplat cîteva fapte care ar putea fi rezumate cam așa :

Colonelul Șerban a ascultat cu atenție banda de magnetofon, cu declarația lui Prigoreanu. A ascultat-o cu atenție apoi a citit și ce scrisese. Și nu a făcut doar : Hm ! ci a spus textual : „S-ar putea ca omul ăsta să nu fie vinovat !” Ceea ce i-a dat curaj lui Moroianu să facă iarăși supoziții. Adică a început să creadă serios în existența Fantomei și dacă ar fi fost numai așa nu ar fi fost nimic dar s-a apucat să gîndească cu glas tare și peste rînd, iar colonelului nu i-a plăcut. Ca urmare Dinu Moroianu a fost invitat să meargă la treburile sale, promițîndu-i-se că dacă va mai fi nevoie de ideile sale va fi imediat solicitat.

Dinu Moroianu s-a dus la redacție unde a făcut o partidă de bancuri cu Dragoș, apoi un voiaj lung și plăcut, în aceeași companie la minăstirea Vorona. Însă întors în N. nu

s-a putut abține să nu-l cunoască personal pe Gicu Prigoreanu în barul hotelului „Balada”. Și de ar fi fost numai asta, tot nu era nimic. Dar și-a permis să pună câteva întrebări presupusului asasin. Îl provoca pe colonel? Se pare că da. Ce întrebări i-a pus? Ei, bine, vă spun.

— În afară de Glavan și Fantoma, mai știa cineva de drumurile dumitale la Mizil, Sulina și Birlad?

— De la mine nu mai știe nimeni decât cei de aici, adică prietenul dumitale și probabil acum, superiorii săi — a răspuns Prigoreanu.

— Numărul dv. de telefon este trecut în carte?

— Nu, pentru că este vechiul meu număr, de când lucram în minister. Dar nu văd legătura.

— Nici eu pentru că mă întreb de la cine l-a luat Fantoma. Și mai ales adresa. Ați dat-o cuiva?

— O știau prietenii mei, o știa fosta mea soție și o știa Chiochină de la Strehaia.

— Dar scrisorile de la Fantomă, pentru că probabil și dv. sînteți convins, că și pe el tot Fantoma l-a invitat la Turnu Roșu, le primise odată cu dv., deci nu el putea da adresa dv. celui pe care îl numim Fantoma.

— Asta așa e. La asta nu m-am gândit și tocmai de asta am crezut, multă vreme că Fantoma și fostul meu profesor sînt una și aceeași persoană.

— Dar ce scop ar fi avut fostul dv. profesor să vă trimeată pe asemenea urme?

— Exact. Asta e singurul motiv pentru care identitatea dintre profesor și individul acela se exclude.

— Și Anton Ceur?

— Anton Ceur are toate motivele să-și șteargă trecutul ori să se convingă prin mine că n-a lăsat urme care să-l compromită.

— Știți ce mi se pare mie ciudat? continuă Moroianu. Că dumneata umblai la lumina zilei iar în urma dumitale, în umbra dumitale, cineva a suprimat magistrații și a făcut atât de perfect lucrul ăsta, încît numai un profesionist ar putea fi bănuît. Și cine ar putea fi bănuît decât cel cu motive serioase, dv.?!

— Cum as fi putut face asta? întrebă Prigoreanu.

— Cum ați fi putut face? reluă Moroianu întrebarea. Păi nu altfel decât studiind bine ziua și noaptea celor vizitați și întorcîndu-vă la cea mai potrivită oră, acționînd în așa fel încît moartea să pară cît mai firească și plecînd tot atât de nevăzut sau foarte văzut precum veniserăți.

— Perfect logic, spuse mîhnit Prigoreanu, dar nu m-ai înțeles. Nu despre modul în care înfăptuiam crimele puse în seama mea, ci de mobilul lor mă întrebam. Credeți că ar fi avut vreun rost să-iucid pe cei trei magistrați?

— Așa am crezut, spuse Moroianu, așa am crezut și i-am făcut să creadă și pe cei cărora le-am spus.

— Și acum? întrebă neîncrezător Prigoreanu.

— Acum, după ce am ascultat banda și v-am văzut, nu mai cred și mă întreb ce l-a făcut pe cel care a ucis să ucidă. Nu credeți că asta este întrebarea esențială?

— Ba da, făcu Prigoreanu, ba da! Și mi-o pun mereu de la o vreme, dar nu mă pot obiectiva și cred că de asta nu-s în stare să răspund. Este în joc onoarea mea și libertatea și viața și credeți-mă că nu pot gândi corect.

— Am să încerc să vă ajut eu, se oferi îndatoritor Moroianu, dar nu mai avu vreme să-i explice lui Prigoreanu cum avea s-o facă.

În bar apăru Mateescu, negru la obraz, îl invită politicos pe Prigoreanu în hol, și peste cîteva minute, cît acesta se duse poate să-și ia haina din cameră, Mateescu reîntră în bar și-i suieră lui Moroianu printre dinți: „Mai bine dispari din oraș; așa ceva nu-ți iartă nici Dumnezeu, dară-mi-te colonelul. Ai turtit firma, amice!” Și-i mai arată și ceva cu degetul pe obraz. Făcuse atît de repede toate astea încît Moroianu nu mai avu cui să dea replică. „Călcase în străchini!” Și nici măcar nu aflase mare lucru din desuție. Cui să se plîngă? Cine să-l mai apere în fața colonelului? Depindea de cine și cui dăduse veste că la „Balada” suspectul a intrat în vorbă cu cineva. Dacă n-a aflat și colonelul tot nu era chiar așa de grav, dar dacă omul care a dus vestea i-a spus direct colonelului?

Mateescu îi comunică lui Prigoreanu la birou că deocamdată, de moartea lui Poezina nu va putea fi învinovătit. Nicăieri amprenteale lui nu erau compromițătoare. Poezina fusese victima *pelicanilor* care îi foloseau casa pe ascuns, în scopuri oprite de lege. Unul dintre aceștia, constrîns să vorbească, dăduse în vileag pe făptaș, un ins căutat mereu de organ, pentru fapte dubioase, un voiajor șmecher, pus pe căpătuială și trai bun. Oricum fusese dat în urmărire și era sigur că pînă la terminarea cercetărilor, în cazul de față, avea să fie găbuit pe undeva și trimis în instanță să-și ia pedeapsa, de data asta pentru crimă.

Prigoreanu răsufală ușurat. Si-și exprimă speranța că și în cele două cazuri se va găsi alt sau alți făptași pentru că

el. deși nu-și poate dovedi nevinovăția, e prea tulburat acum, se consideră cel puțin autorul moral al dispariției celorlalți doi, dar nicidecum nu a ucis.

Porfir Sterian fusese readus la viață, deși era slăbit și încă nu putea fi interogat decît cu riscul de a-l ucide; era oricum în afară de pericol. Și aceasta era totuși o veste bună.

— Colonelul vrea să vorbească cu dv., îi spuse la urmă Mateescu, despre felul în care vi-l imaginați dv. pe cel care s-a dat drept Fantoma. Asta pentru că pînă acum la telefonul dv. din București nu a mai sunat nimeni.

— Am să încerc să-i fac portretul, se bucură Prigoreanu, cel puțin să vă dau o mîină de ajutor. Întepenesc de atîta ședere.

— Dacă nu aveți nimic împotrivă... să mergem la noi.

— Aș vrea să vă mai întreb ceva înainte de asta, spuse Prigoreanu.

— Vă stau la dispoziție, făcu Mateescu nebănuind despre ce avea să întrebe Prigoreanu.

— Prietenul dv. redactorul,... începu Prigoreanu.

— Moroianu? Ce-i cu el?

— Am stat de vorbă cu dînsul cu cîteva minute înainte de venirea duminică.

— Și? făcu asprit Mateescu.

— Și mi-a pus cîteva întrebări care mi se par bune în actualul stadiu al cercetărilor. Se pare că este bine pus în temă. E colaboratorul dv. Nu?

— Este într-un fel. Într-alt fel, acceptă Mateescu, ... calcă în străchini.

— De data asta nu mi s-a părut, spuse Prigoreanu, și am să vă spun și de ce cred asta, dacă îmi îngăduiți.

— Vă rog, făcu Mateescu.

— Nu e rău că a fost văzut cu mine în bar. În cazul în care cineva în afară de dv. m-a urmărit și l-a văzut pe el stînd cu mine ar putea să-l agate, să-l întrebe ce știe, să-i dea tîrcoale, și fiind din afară s-ar putea să-i fie mai lesne să intre în vorbă cu vreo legătură a asasinului sau...

— Îmi permit să vă atrag atenția că aici dv. semănați cu el, lucrați cam fantezist, deși ați avut un profesor ca generalul.

— Uneori numai fantezist am rezolvat situații pe care clar, matematic, științific, le-aș fi încurcat. Dar asta e ceva de domeniul trecutului. Întorcîndu-ne la prietenul dv., ce părere aveți? A greșit stînd de vorbă cu mine?

— Asta rămîne de văzut, găsi Mateescu ocazia, acum să mergem la noi.

Întimplarea a făcut ca în discuție să se iște aceleași întrebări pe care le sugerase Dinu Moroianu. Unele puse de colonel, altele de Mateescu, și Prigoreanu nu se putu abține să spună că așa ceva discutase cu Moroianu. Bineînțeles că asta o spuse în așa fel încît nu auzi decît Mateescu, în vreme ce colonelul ieșise pentru cîteva secunde.

— Nu știu ce mă face să vă cred pe cuvînt, spuse colonelul, în concluzie către Prigoreanu, faptul că ați fost cîndva coleg cu noi, recomandările de la București, felul năstrușnic prin care ați ajuns la noi; nu știu acum, dar vreau să cred că așa va fi și că vom descoperi pe adevăratul vinovat; dumneata ești cel mai mult obligat să o faci, deși tare mi-i teamă că te vom expune și ar...

— Dacă și dv. îmi acordați această încredere, făcu Prigoreanu, îngăduiți-mi să spun ce am gîndit, în cele mai multe din zilele de cînd sînt aici și mai ales astă seară călăuzit de vorbele de acum. Cred că ar fi bine să mă întorc la București, să-mi reiau liniștit activitatea — e mult prea lung concediul fără plată pe care l-am luat — și să aștept. Fantoma sau Ceur mă vor mai căuta. Iar dv. să încercați, poate trimițînd pe prietenul dumnealui, făcu spre Mateescu, pe gazetar, ca mesager. Dacă bineînțeles se poate. Dosarul lui Ceur vi-l pun eu la dispoziție că îl știu pe de rost.

— L-ați cunoscut pe Moroianu, făcu mirat și nu prea colonelul, cînd ați avut onoarea?

— Astă seară la „Balada”, spuse fără să bănuie reacția colonelului.

— Dracul ăsta n-are deloc astîmpăr! exclamă colonelul fără minie, are să-și găsească nașul cu Mancă într-o zi și zău. că n-am să-l apăr.

— I-ați spus drac? spuse Prigoreanu, asta înseamnă că nu sînteți supărat pe dinsul și am să vă spun ce i-am spus și dumnealui. Dacă nu riscă nimic, mă refer la cel pe care l-ați pomenit, nu știu cine este, cred că va mai aduce vești foarte curînd. De altfel începuse să-mi propună un plan.

— Apoi de planuri e bun, nimeni nu-l întrece, rîse colonelul, de asta i-am și spus drac, numai că sînt planuri de roman politist și nu toți criminalii citesc.

— Da, făcu Mateescu, către colonel dacă-mi permiteți, criminalul nostru se pare că citește și face tot ce nu s-a mai făcut și s-a făcut, într-un amestec bizar de nu mai știi ce să crezi.

— Așa e, dar mai avem și treabă. Ia să vedem ce am hotărît.

Și fixară un plan de urgență pe care cititorul îl va cunoaște pe parcurs. Așa că acum ne vom întoarce la Dinu Moroianu care se simțea opărit.

De opărit ce era ieși în stradă și ca tras de ață ajunsese în fața Inspectoratului. La fereastra colonelului văzu lumină și uneori îi ghici, sau vru el să-i ghicească, umbra mărunțică și foarte mobilă.

„Acolo se pune la cale și soarta mea, gîndi el, am s-o aflu eu mai devreme sau mai tîrziu.”

Mergea ușor spre casă. Mai privi odată spre geamul colonelului. Lumina era stinsă. „Au plecat, gîndi el și fu gata să se întoarcă spre „Balada” să continue convorbirea cu Prigoreanu dar și-aminti că planul ce i-l anunțase i-a zburat din minte odată cu intrarea lui Mateescu în bar, deci nu mai avea de ce să se ducă să-l necăjească pe bietul om și atunci se auzi strigat. Era Mihai Iovan, proaspăt bărbierit, ferchezuit în stil mare, și bineînțeles apt de o noapte de chet.

— Băi, m-a salutat colonelul, spuse el dintr-o dată era cu Mateescu și cu încă un tip, bucureștean după alătură. Ce s-a mai întîmplat cu *asasinul*?

Mihai Iovan lipsise mai bine de o săptămînă din N., ducînd ceva în Ardeal și aducînd de acolo altceva.

— Hai la mine acasă și ți-oi spune, îl calmă Moroianu, pentru care întîlnirea celor trei nu era de bun augur. Al treilea să nu vă grăbiți a înțelege că ar fi putut fi Prigoreanu.

— Tu ești cam plouat, bătrîne, observă Mihai, ce ți s-a întîmplat?

— Am călcat în străchini.

— Ei, și! Taie lemne ca să-ți treacă! vorba amicului meu Șurub.

— Ei, făcu Moroianu, la mine e mai nasoală treaba. Am să-ți spun pe larg. Hai sus!

Acasă Moroianu povesti esențialul din cele ce nu știa Iovan și bineînțeles istoria din seara aceea. Mihai îi mai dădu indemnul lui Șurub și-i propuse chiar o idee de anchetă, care i se păru bună și lui Moroianu, apoi întorcîndu-se la ultimele evenimente Mihai îl cită iar pe Șurub:

— Bătrîne, știi ce ar zice acum amicul meu Șurub?

— Tale lemne ca să-ți treacă, făcu Mihaela care ascultase fără prea mare interes, istorisirea scîtului său

— N-ai ghicit, frumoasă doamnă, n-ai ghicit! făcu Io-
van. Șurub, știind toate astea ar spune, „Prietenii, chichirezu-i
la femeie! — vorba franțuzului Ghete!” Așa traduce el
propoziția aia pe care eu n-o pot pronunța corect. Și eu așa
aș face. Prima pe care aș vizita-o ar fi madam Bărbăcuț, pen-
tru că numai dumneaei știa adresa lui Prigoreanu și pro-
babil și telefonul. Nici Fantoma nu se putea interesa de te-
lefonul unui fost lucrător M.I. fără ca cineva să ia seamă,
așa o rudă ar mai fi putut. Și nici Anton Ceaur! Am zis!

— Sau Adina, fosta lui nevastă, sugeră Mihaela, care
se dovedi acum că nu ascultase chiar dezinteresat istori-
sirea.

— Dar aia e, după câte am înțeles, în străinătate, spuse
Moroianu. Și se rost avea să dea ea telefonul lui bărbu-
tu-su unuia din...

— Și dacă Fantoma e un ins venit din străinătate, con-
tinuă Mihaela cu glas tare. Ce te uiți așa către mine? N-ar
putea fi?

— Băi fetele, făcu Moroianu cu o vorbă care-i făcea
plăcere nevestei, știi că-mi pare rău că nu te-am mai ames-
tecat în *acțiune*. Tu ai cap de mare maestru de șah. Auzi,
să-ți pup mintiuța, făcu el apropiindu-se de fruntea Mihaelei.

— De ce te prostesti, Dinule? făcu femeia stinjenită de
acest gest de tandrețe publică sau poate de ironia ce-l as-
cundea. Eu m-am mai gândit și la ce nu vă gândiți voi. A-
proape sînt sigură că în clipa asta cei trei s-au gândit la
toate variantele posibile. Te duce însăși logica spre ele. Nu-
mai tu o ții una și bună.

E de prisos să vă spun că în discuția dintre cei trei, toa-
te aceste piste fuseseră discutate. Iar a doua zi, în biroul
lui Dragoș, Dinu Moroianu fu invitat chiar prin șeful său la
colonelul Șerban. Că nu avea gazetarul un puls calm, e ia-
răși de prisos să vă spun, însă cum pentru fiecare este ci-
neva acolo sus care ne iubeste, Moroianu își potrivea obra-
zul pentru muștruluială dar și pentru vești bune.

Colonelul îi pregăti o surpriză, nu fără a-l preveni că
orice ieșire din limite avea să-l coste. După muștruluiala de
rigoare făcută din vârful buzelor, și de față cu Mateescu îi
spuse așa:

— Și acum, redactore, te pregătești de o călătorie în
Maramu!

— Păi sînt gata!

— Ești gata? Nu zău? Cum adică ești gata? Nici nu
știi despre ce e vorba și gata el se și duce la gară! Unde te

duci, dom'le? Hai? Nu cumva concediul dumitale s-a cam evaporat pe Dunăre și mare?

— Ba, mai am cinci zile legal și dacă e și o duminică la mijloc, am șase.

— Uite la dînsul, făcu colonelul către Mateescu. Omul ăsta dacă n-ar fi gazetar, ar fi sigur infractor, așa s-a molipsit de păcatele lumii cu anchetele lui. Inșă gata nu ești, Moroiule, pentru că nu știi unde să mergi!

— La Sighetul Marmăției, la doamna profesoară Filipina Greavu, căsătorită Bărbăcuț! răspunse sigur de el Moroianu.

— Uite, domle, c-o știe și pe asta! Numai că doamna cu pricina nu e la Sighetul Marmăției, pentru că-i profesoară și-i vacanță și...

— Păi o găsiți dumneavoastră pe unde e, eu o abordez și...

— De găsit o găsim noi, chiar acum aștept legătura cu Maramureșul dar tot nu ești gata.

— Păi de ce n-aș fi? Rucsac am, spirtieră am, îmi rișnesc două sute de cafea, îmi iau Carpați că nu știu dacă pe acolo or fi și... nu prea am bani dar vorbesc eu cu Dragoș și o rezolv și pe asta.

— Nu, pripitule, încă nu-i gata! Îl hărțui colonelul. Cum ai s-o abordezi pe Filipina Greavu, căsătorită Bărbăcuț? Așa, netam-nesam, doamnă, eu sînt cutare... și am să vă întreb ce-i cu dv. aici... că uite, noi pierdem vremea că nu știm cine a dat adresa lui Prigoreanu unui ins care se dă Fantoma și care... Te-ai gîndit la ceva?

— Păi, spun că am citit lucrările lui taică-su și că mi s-a părut interesantă ideea cu plantele și rocile, că și eu... dădu repede Moroianu că el așa era, numai luat la fugă avea idei, altfel să nu mai vorbim ce leneș se arăta!

— Și cînd te-o întreba de unde ești și de unde o cunoști, ce-ai să zici?

— Zic de unde-s. Zic că am aflat întîmplător de la... Ba nu, îi veni gazetarului o idee măreață, ba nu așa. Iau cu mine un manual de geografie și mă afixez cu el peste tot, pe unde dau peste dumneaiei. Pînă mă întreabă Sau și mai bine mă dau cercetător și...

— Asta nu ți-o fi greu, că văd că ești în stare să fii de toate. Îți spun eu Mateescule, încă o dată, trebuie să-l păzim pe insul ăsta ca ochii din cap, că dacă Măncă îl rade de la „Zorile”, infractor de meserie se face. Uite cum îi blămintea cînd e la ananghie! Stai, băiete, că mai e ceva de pus la punct. Femeia aia n-o fi cretină să intre în vorbă

cu tine. Mateescu o să-ți facă rost de câteva studii ale profesorului, tot ideea cu cercetătorul e a mai bună. Te înghiți, îți iei și unul-două cu tine și...

— Și tot mai e ceva, întrerupse Mateescu.

— S-auzim ! se interesă colonelul.

— Femeile între ele se înțeleg mai bine, zise Mateescu, eu cred că doamna Mihaela, făcu el această paranteză de politete care ar fi făcut-o pe Mihaela să ridă în hohote, ar găsi ceva mai comod spre inima doamnei cu pricina.

— Ce vrei să spui ? sări Moroianu.

— Vrea să spună, explică colonelul, și bine spune — zic eu — că n-ai să umbli singur pe coclauri, ci cu soția, că altfel ai să ajungi mai repede decât m-am gândit eu infractor. Ai dreptate, Mateescule ! Zece, pentru idee...

— Și doisprezece, făcu Moroianu, dacă reușește s-o convingă pe Mihaela să facă drumeții prin munții nu știu care

— Asta mai vedem noi, amână colonelul o discuție care putea să se lungească. Mateescule, mai e ceva. O listă cu colaboratori ai profesorului, că după cât se pare lucrarea cu plante și roci n-a fost publicată. Și n-o să poată spune că știe de la Prigoreanu. Dacă e implicată și doamna profesoară va mirosi capcana și adio excursie ca lumea și scrisoare de mulțumire la „Zorile” pe care s-o citească Măncă în ședința de machetă. Acum vezi, Grăbilă, câte sînt de făcut pentru plecarea dumitale ? Te mai duci ?

— Dragoș ce-a zis, întrebă Moroianu, mă lasă ?

— Abia acum întrebî despre ce-a zis șeful tău ? Așa îți respectî prietenul ?

— Păi am crezut că el știe, doar în biroul lui mi-ai spus să...

— Se vede că sînteți dintr-un aluat. El ne-a spus : dacă vrea n-am nimic împotrivă, poate îmi scrie și vreun reportaj, că de mult îl bat eu la cap.

— Nu scriu reportaje, făcu Moroianu, că mie-mi place poezia. Ori poezie, ori reportaj. Genurile nu se amestecă.

— Bun, făcu colonelul nefiindu-i prea la îndemînă asemenea discuții. Așadar la muncă băiete ! Noi între timp vom căuta pe Ceaur și pe... cum o cheamă pe nevasta lui Prigoreanu ! Și întinzîndu-i mîna lui Moroianu mai spus : Să ne vedem cu bine ! Și să-mi aduci și mie o ferigă din munți. Iar în metoda propusă de Prigoreanu-tatăl să vezi. Tăică-meu a fost flintinar, acum nu mai sînt din ăștia, ei ne cerca să sape flintina decît în loc anume, și asta alegea după ierburi

una

1 DE PE VALEA BARNARULUI, PRIN GRINȚIEȘU' MIC, CĂTRE SIBIU

Pe unde ne mai poarta oare asta? veți zice dumneavoastră citind acest capitol. Și trebuie să știți că dacă mi-aș permite să-l pun doar într-o anexă aș fi fost mai fericit. Cine citește anexele?

Aș fi fericit pentru că n-ați mai afla cât de nepriceput am putut fi în această parte a călătoriei mele către Doamna Mare. Și-apoi cui îi e la îndemână (cărui bărbat) să spună dar mai ales să scrie, negru pe alb, că într-un anume moment al vieții sale a trebuit să recunoască, nu numai cu mîna pe inimă, ci și cu toată gura, că nevasta îi este cu doi pași mai desteaptă? De aceea, am o rugăminte: acest capitol citiți-l de-abia după ce veți termina cartea. Sau, mai bine, nu-l mai citiți.

Dar eu n-am ce face, trebuie să spun și mai ales trebuie să recunosc în ce chip Mihaela m-a pus în inferioritate.

Astea le gîndeam în trenul accelerat care ne ducea de la Piatra Neamț, prin Bacău, Ploiești, Brașov, către Sibiu.

Îmi aminteam cu ciudă plecarea din N. pe-o dimineată cu ploaie mocănească, sfîcîit de ideea că dacă plouă la N. va ploua și în munți. Căutînd pe o biată hartă unde ar putea fi ajunsă expediția doamnei profesoare Bărbăcut născută Greavu. Și propunînd ca un mare cunoscător al munților calea cea mai scurtă, adică cea prin Broșteni. Mihaela o propusese de-acasă. Și categoric: Vatra Dornei-Panaci, pe Valea Barnarului, apoi pe pîrîul Frumos în Șaua Grințieșului și...

Și a fost cum a zis ea.

Dar pînă a accepta acest marș-rut ne-am ciondănit că nu luase cu noi cărțile profesorului Greavu și nu găseam nici o altă cale spre inima doamnei Filipina decît preambularea prin munți cu una dintre cărți. În trenul de care spun vedeam deja cît aș fi fost de ridicol umblînd cu o carte în mînă aiurea prin munți. Urcînd însă către Vatra Dornei nu vedeam cum voi rezolva problema. La Vatra Dornei ieșise o țîră de soare dar asta nu mă mulțumea, știam că va ploua și a doua zi dacă soarele nu iese de dimineată.

Nu m-a bucurat nici racolarea de către moș Nicanor, un fost pădurar și deci bun cunoscător al zonei. Și nu mă

bucura pentru că toate ieșeau după cum le prevedea Mihaela și nu după cum le clocisem eu. Moșul ne racolase la întrebarea Mihaelei dacă ne dă voie să punem cortul pe poiana din fața casei lui. Ne poftise în casă, ne omenise, cu mâncare și rachiu, ne dăduse și „indicații prețioase”, ba ne spusese că și „Vitejii” — cum se numeau expediționarii doamnei Bărbăcuț — tot la dumnealui se cazaseră. Ba, mai mult, de la dumnealui aflatam că nu era primul an în care doamna profesoară venea la dînsul cu „vitejii” săi. Ceea ce mă făcu să tresar fu tocmai vestea că moș Nicanor îl cunoscuse și pe profesorul Greavu și pe domnișoara Filipina, ba chiar și pe Eliodor Prigoreanu. Să nu mori de ciudă? Cine îi șoptise Mihaelei că alți expediționari, înainte de război, trecuseră chiar pe-acolo și-l avuseseră de călăuză chiar pe moș Nicanor, pe cînd acesta era un tînăr ajutor de pădurar și...

S-o precizez din capul locului. Ca să mai tai din miracolul Mihaela. Ca să nu ia cu noi cărțile, care — după spusa ei — ar fi cîntărit vreo cinci kilograme în plus, dumneai le citise. Și acolo erau detalii despre una din expediții. Ba chiar și o fotografie a grupului de studenți, în care erau prezenți și profesorul și fiică-sa și „învățătorul” și Nicanor Condrea, ajutorul de pădurar. Așa că... nici calea n-o alesese întîmplător, nici cazarea, nici vorbele, nici... Ce mai, atunci m-am simțit prima dată în plus. Spun prima dată, că vor mai fi încă vreo trei dați.

A doua zi ploaia nu încetase dar n-am mai bombănit, m-am supus indicațiilor Mihaelei și aveam convingerea că vom da greș. Așa, numai de-al dracului. M-am mai bucurat cînd am găsit ciuperci. Cu care ne-am încropit la primul popas o masă regală. Ce să mai spun că tot după masă au început și negurile să coboare, ploaia să se rărească și să mă mai luminez și eu la chip. Că inima tot cătrănită îmi era.

Și cu toate semnele de luminare a cerului, de curățire a lui, tot am izbucnit cînd Mihaela a spus doar: „acum facem la dreapta și în cel mult o oră ajungem din urmă pe „viteji””. Nici un argument n-a clintit-o din pașii făcuți deja la dreapta pe albia altui pîrîu decît cel știut de mine. După o sfadă ușoară a trebuit să renunț și să mă iau după ea. Cum să lași singură, în munte, o femeie, chiar dacă e nevasta ta și în acel moment ai vrea să n-o fi cunoscut niciodată?!

Urcam pe pîrîu, nu ştiu nici acum ce nume o avea şi mă bucuram numai de hribii din ce în ce mai mari şi mai curaţi pe care-i culegeam umplînd mai întîi o plasă apoi a doua, apoi pe toate cîte le aveam. Adică patru. Aşa am trecut fără să observ într-o poienişă splendidă, locul focului de amiază al „vitejilor”. Şi văzîndu-mă tot mai morocănos, nici Mihaela nu mi l-a arătat. „Eram sigură că n-ai să mă crezi — mi-a spus ea abia la Sibiu; erai aşa negru la mutră!”. Odată cu crepusculul ne-am văzut într-un gol cu corturi. „Vitejii” ? Da, „Vitejii”.

M-am bucurat chiar dacă nu-mi convenea. Dar bucuria avea să-mi fie tare scurtă, abia de vreo oră, o oră şi jumătate. Am lăsat totul pe seama Mihaelei, convins că în acea înserare eram aproape în plus. Aşa că ea a abordat-o pe profesoară, ea, lăudîndu-se cu recolta de bureţi, i-a convins pe „Viteji” să o aleagă mare maestru al ordinului bureţilor şi s-o urmeze supuşi în aval unde lăsasem încă pe-atît ne-maiavînd capacităţi de recoltare şi transport.

Între timp eu trebuia să înalţ cortul. Mai bine nu-l înălţam !

Da, mai bine nu-l înălţam, căci după ce s-au întors de la recoltare, după ce trofee au fost omologate, Mihaelei i-a venit ideea să caute ceva în rucsacul ei. Pus de mine în cort, cum se pune. Şi atunci s-a produs catastrofa. Mihaela a atins nu ştiu ce resort şi cortul s-a prăbuşit. Ei, cum ? Ei aşa, bine. S-a transformat într-un maldăr de cîrpe. Din care eu nu ştiam cum să-mi mai extrag nevasta.

După ce s-a ris din belşug, după ce s-a aprins şi un foc de pomină, după ce cortul a fost refăcut cu ajutorul fiului maimare al profesoarei, Puiu (şi în acte Eudoxiu, ca şi tatăl) chiar doamna profesoară a decretat că eu voi dormi cu Puiu în cort iar Mihaela cu dumneaei. Asta era cam a treia negare a calităţilor mele de cap de familie. Dar, mă rog, nu ultima.

După o noapte agitată în care n-am auzit decît risul celor două şi mormăielile lui Puiu, somnoros şi mai ales îmbufnat de încercarea mea de dialog cu nepotul profesorului Greavu despre marea valoare a cercetărilor acestuia. Pe care domnul Eudoxiu Bărbăuţ le minimaliza, se vede că îşi iubea mai mult tatăl, cel dispărut în accidentul de Trabant. Deci după noaptea agitată am fost trezit de Mihaela care m-a chemat la cafea lîngă cortul profesoarei. Nu ştiu ce-şi

spuseseră ele două, dar erau acum prietene de cînd lumea și Mihaela îmi aruncă doar : „I-am spus doamnei profesoare tot.” Asta m-a făcut să-i caut toată ziua tovărășia, să încerc o apropiere, o răminere în urmă, numai între patru ochi, dar a fost imposibil. Abia în seara următoare, după o zi frumoasă dar normală, cu ușoare exerciții de coborîre pe albia unor pîraie, acum gîlgiind încă, dar pesemne seci în sezonul uscat, toate menite să-i pună pe „viteji” în temă cu obiectivul de a doua zi, cercetarea unui pîriu pe care înainte de război profesorul nu mai avusese răgaz să-l cunoască. Și nici după.

Vreau să înțelegeți de-aci că de la moartea soțului său, doamna profesoară reluase cercetările întrerupte de război, cu elevii săi, pe care reușise să-i convertească. Mai puțin de fiul cel mare, mai așezat, mai ardelean, cum își spunea chiar el, revendicîndu-și ascendența pe linie paternă.

Ei, bine, în seara dinaintea marii confruntări cu Pîriul Albastru, aflai și eu cîteva dintre tainele nevestei mele. Cărțile citite, intenția unei monografii despre cercetările profesorului Greavu, cît și intenția mea de-a scrie despre învătătorul Eliodor Prigoreanu ca martir al științei. (Asta era invenția Mihaelei și a trebuit s-o cred ca a mea !)

Marcăm patru la zero pentru ea ! Să nu mori de ciudă ? Să nu simți că neamul așa-zisului sex tare e în inferioritate și să te înscrii voluntar în cruciada antifeminină ? Așa mi-am jurat și eu atunci în barbă, dar...

Dar cuvîntul din poveste înainte mult mai este...

Va trebui să-l scurtez pentru că sînt convins că vreți să ajungeți mai repede la Sibiu.

Pe scurt, așa ar fi : La coborîrea pe Pîriul Albastru, sarcina a fost mult mai grea decît și-ar fi închipuit-o „vitejii” și viteaza lor călăuză, profesoara. Neatent, sau poate uitîndu-se prea mult spre Mihaela, Mircea, unul dintre viteji, topit după nevastă-mea, care acum arăta așa cam de vîrsta lor, numai eu nu voiam s-o văd, slobozi prea mult coarda și una dintre fete, iubirea lui PuIU, cronicara expediției, alunecă. PuIU se precipită și lanțul se frînse. Primul care căzu fu PuIU. În încercarea de a-l prinde profesoara alunecă cu el în brațe pe grohotișul din vale.

Abia în Piatra-Neamț aveam să știm că nu e nici un pericol, că nu-s contuzii, că...

Expediția s-a întrerupt. Profesoara, cu Puiu și cu una dintre fete, cred că bănuți care dintre ele, pleacă cu o dubă TV a unui șantier de drumuri din Broșteni. Eu cu Mihaela (cred că e mai cinstit să spun invers, Mihaela și cu mine!) preluaram restul expediției și, după o noapte la una din cabanele șantierului, plecarăm cu autobuzul de a doua zi la Piatra Neamț.

Unde aveam să aflăm cele ce deja am anticipat și încă ceva. Puiu mai trebuia să rămână câteva zile sub observație. Profesoara dădu un liber de o zi expediționarilor, în vreme ce dumneaei, Mihaela și „cronicara” expediției veghează cu schimbul la căpățîiul rănitului. Mie îmi reveni sarcina de-a călăuzi prin oraș pe ceilalți expediționari, de-a procura biletele de tren (numai tichete, căci expediționarii aveau bilet comun în circuit. Făceam asta cu trecerea obligatorie, pe la spitai, de unde ieșeam împreună cînd cu profesoara, cînd cu Laura, așa se numea cronicara, dar niciodată cu Mihaela ca să mai punem ceva la punct. Măcar să stăm de vorbă. Într-un drum împreună cu cronicara, aceasta își găsi unchiul și familia acestuia, le făcurăm chiar o vizită și se stabilă că dacă va fi nevoie și ea și Puiu vor mai sta la dînsii, cu învoirea părinților fetei, pe care o obținuu chiar profesoara.

Către seară cînd Puiu era în afară de orice pericol se descoperă că eu luasem tichete pentru întreaga expediție și că deci luasem două în plus.

De aceea ne aflam în acest accelerat din zori și eu și Mihaela, în drum spre Sibiu, alături de profesoară care și lăsase Puiu în mîinile bune ale Laurei și unchiilor acesteia.

Am spus deci, cu noduri, cam totul.

Ar mai rămîne să adaug doar că fiind în trenul acesta care trebuia schimbat la Ploiești, nu mai găseam nici o cale de-a gîndi mai departe scenariul și am conchis, chiar și înregistrînd un alt gol (al cîtelea oare și tot la O și tot în favoarea nevestei!) că mai bine mă las pe mîna ei. Dacă o ieși prost ea să fie vinovată și numai ea. Apucasem doar să-i telefonez lapidar lui Mateescu: „Expediția întrerupă brusc. Expediționarii la Sibiu, de unde poate peste trei-patru zile vor mai fi și vești. Să sperăm că bune.”

Dacă ați reușit să citiți și aceste file sau nu, e mai puțin important. Capitolul care urmează începe însă a dezlega cîte ceva. Nu puteți trece peste el. Iar pe acesta rogu-vă, citiți-l la urmă!

Frumoasa fiică a profesorului Greavu era o apariție dorită a anilor încețoșați de atunci. Iașul care trăise deja tragediile disensiunilor și zvîrcolirilor din anii aceia de război părea să se trezească din dulcea sa visare la gloria apusă. Existau rătăciți, existau și lucizi, existau încă destui indiferenți visători. Și pentru unii și pentru alții din cei tineri, Filipina Greavu era o fată frumoasă ca în sonete. Cu o ținută majestuoasă, aparițiile ei pe Lăpușneanu sau pe sub teii Copoului erau semnalate cu o efluvie de primăvăratecă și răscolitoare ameteală. Prea erau încrîncenate zilele ca bucuria asta să nu fie trăită îndelung. Sigur, erau destui bătrîni sau mai puțin bătrîni, părinți sentimentalizați de viața molcomă a tîrgului și medelenizați ca să o vadă, ca să prețuiască în fața profesorului o partidă frumoasă pentru un fiu instruit și educat ieșenește. Știa asta Filipina trecînd către seară spre biserica catolică la *Angelus* neînsoțită decît rareori cînd venea pe la ei mămusa Tereza? Sigur că simțise cum e privită, sigur că știa totul despre viitorul fetelor frumoase. Tatăl său o crescuse băiețește, dar neuitînd să-i amintească cu fapte sau cu vorbe că e o viitoare femeie. De la servitoare și nu de la mama, care-i murise prea devreme, învățase obiceiul de-a merge la biserică și de la călugărițele de la Nôtre Dame, care-i vegheaseră copilăria. Nu, nu era bigotă. Raționalismul savantului nu s-ar fi împăcat cu asta. Și Armand Greavu ar fi fost primul care să intervină, chiar brutal, dacă fiica sa ar fi călcat pe urmele cumnatei sale, mătușa Tereza, îmbrăcînd veșmintele unei fete bătrîne și închisă pentru orice sărbătoare a trupului. Curtată de băieții care o urmăreau seara la întoarcerea spre casă, pînă în poartă, cutreierînd poate visurile studentilor care intrau în casa profesorului, Filipina Greavu se împlinea ca femeie într-un răstimp neprielnic iubirii. Și totuși...

Totuși chiar dacă tatăl o hărăzise, luînd-o pătașă expedițiilor sale prin munți și-n toate excursiile studentești, o hărăzise unei cariere științifice, fata simțea că este obiectul unor iubiri tănuite sau clamate. Simțise asta mai întîi prin dese vizite deloc motivate, adesea, ale vecinului lor, fiul procurorului Damaschin. Tudor venea des în casa profeso-

rului, să împrumute cărți, de parcă tatăl său n-ar fi avut o bibliotecă cu tot ce-i trebuia, să se intereseze de excursiile profesorului, să o anunțe pe Filipina de filmele din oraș, despre vitrinele librăriilor. Nu spunea nimic. Profita de statutul de coleg de joacă, de băiat al prietenilor și aștepta. Mergeau uneori la Copou sau la Repedeu, în vile de la Bucium, împreună cu familia, era socotit partenerul Filipinei în jocurile de societate în care părinții începuseră să-i accepte. Nimic nu putea tulbura un drum corect, împede spre o căsnicie. Se gândise Tudor Damaschin la asta? Da, se gândise dar nu ca la o poziție greu de câștigat, ci la modul în care va păstra neatinsă situația de viitor ginere, în ochii profesorului, de soț de neînlocuit în ochii fetei. Se gândea și Filipina la asta? Nu prea. Problema asta nu și-o pusese. Adică nu se întrebese dacă îl iubește pe Tudor. Tudor era al casei, fratele sau în cel mai bun caz verișorul care nici măcar nu te incomodează dacă te sărută pe furis. Sărutul fiind un semn că ești frumoasă, mai frumoasă ca altele. Și într-o zi Tudor îi prezintă un coleg, un prieten poate, cu doi trei ani mai mare ca ei. Student la drept sau fost student. Un băiat chipeș și interesat de tot ce se întâmpla în lumea asta, Anton Cœur, sau Tony cum aveau să-i zică ei. În trei, Filipina nu se simțea deloc stînjinită. Și se părea că nici ei nu se sinchiseau că sînt cu o fată cu care mai ales se putea discuta și despre soarta lumii. Adică Tony arunca pastile și Tudor le sucea pe o parte și pe alta pînă le demonetiza. Istorie, legi, idei politice, tot ceea ce vremea aceea oferea unui tînăr instruit era forfecat în trei. Pentru că Filipina era arbitru. Intrau, dar numai împreună în casa Greavu, la oricare oră, ieșeau adesea în zorii zilei. Și cel mai adesea în trei pînă într-o pădurice din preajmă Galatei, pînă spre cimitirul Eternitatea, pînă la Ciric. Se întorceau acasă odată cu zorii și cu trupul ostenit. „Și lumea nici nu știe că sîntem!”, spunea Tony, iar Tudor îi spunea: „Să afle!”

Profesorul o întrebese o dată cine este Tony apoi nu mai spuse nimic, se informase se vede asupra băiatului și accepta să-i fie paj frumoasei sale fiice.

Veni primăvara zbuciumată a lui '39 și sei trei erau tot nedespărțiți și comentară împreună evenimentele, fără să arate vreo înclinație spre cei care tulburară apele, dar și fără să ia atitudine contra. Minți turburate, tineri dornici să se știe despre ei. Apoi anul '40 și apropierea iminentă a răz-

boului. Tony dispăru o vreme, reapăru în mai și Filipina simți că o privește altfel. Simți și Tudor și încercă să evite trio-ul de altădată.

Într-o seară, când teii Copoului îi chemau să uite uritul orizont ce-i aștepta și primejdia unei despărțiri, se plimeară vreme îndelungată recitind fiecare poezii și parodiind ca în Topîrceanu. Se opriseră la Tuffly și căutară o înghețată anume, apoi îi cumpărară fetei un carton de prăjituri, se pare că din banii lui Tudor, căci Tony nu părea să fie prea bogat. O conduseră pînă acasă, iar fata îi urmă cu privirea pînă în capătul străzii. Trecu pe la taică-su care o admiră ca de obicei și îi atrase în șagă atenția că s-a făcut prea frumoasă ca să mai umble neînsoțită pe străzi și ea îl asigură că are apărători vajnici și-i spuse de cei doi. Profesorul o privi un timp, apoi îi spuse că Tony are încurcături, că va fi poate exmatriculat în legătură cu evenimentele din primăvară. Fata spuse doar: „Oricum îmi mai rămîne un mușchetar și cel mai devotat!” Profesorul rîse de vorba ei și o trimise să viseze în pat.

O trezi o bătaie în geam. Deschise bănuind că este unul dintre cavalerii ei. Auzi o șoaptă nedeșlășită și prin fereastra deschisă, cel de afară aruncă ceva care o făcu să se tragă înapoi speriată și să țipe. Cînd ajunsese în odaia fetei profesorul o găsi ținînd în mîini o creangă de trandafiri roșii, din ghimpi picura sînge. Și profesorul crezu că fata lui a fost cumva zgîriată cînd cel de afară îi aruncase creanga. Se dovedi a fi însă sîngele aceluia. A doua zi fata îl muștră pe Tudor pentru gest, dar Tudor nu spuse nimic. Lui Tony nu-i mai putuse spune de ce a făcut asta. Dispăruse. Filipina avea să afie de la Tudor că în aceeași noapte Tony a fost arestat. Și Tony nu mai apăru pînă în vremea războiului, Filipina îl uitase. De cîtva timp în casa lor venea un bărbat despre care știa că stă mult timp cu tatăl său de vorbă. Fata le ducea uneori cafeaua și rămîne o vreme între ei.

Sigur, mai întîi a fost o privire, dar nu privirea trăznet, nu știe să fi fost asta. Apoi a observat că bărbatul o privește mai îndelung. În iulie a mers cu tatăl său ca de obicei prin munți. Acolo l-a cunoscut cu adevărat pe Eliodor Prigoreanu. Știa totul despre locurile prin care treceau. I se păru că și locurile îl știu, îl recunosc, i se supun. Era pe o vreme cîinească, în urma unei furtuni, erau în munții Bistriței și Prigoreanu a strigat cerului cu vorbe ca de descîntec; nu înțelese ce i-a strigat, era mai departe de ea pe o stîncă. A strigat, apoi a gemut și deodată cerul s-a limpezit.

Și au văzut văile pline de fumul ceții și Valea Bistriței ca o cale deschisă. I-a stat mereu în preajmă după întîmpinarea asta și l-a surprins vorbind cu florile, cu pietrele, ca și cum ar fi vorbit cu copiii, cu băiatul lui despre care vorbise o dată sau de două ori, acum își aminti. Spunea că fiul lui nu pricepe că florile nu-i pot răspunde omeneste la bună dimineța.

Cînd s-au întors din munți, Filipina știa că îl iubește pe Doru Prigoreanu. Nu știa însă ce se va alege din asta. Îl iubea și-i era destul. Poate îl iubea așa cum își iubea tatăl. Nu-l simțea ca bărbat. Să fi simțit tatăl său asta? Dacă nu simțise atunci de ce în prezența ei îl întrebuse pe Doru despre soția și copilul său? Dar Doru știa oare de dragostea ei?

Pe toamnă îl primi ea și deși știa că taică-su nu era acasă îl conduse în biroul acestuia. Prigoreanu stătea în picioare, privea cărțile din bibliotecă și prin spatele lui, Filipina schiță, simțea că nu mai poate să nu facă asta, o îmbrățișare. Și Doru văzu, că se întoarce și o prinse în brațe. Nu-și spuseră nimic, nici măcar nu se sărutară, se priviră adînc, adînc în ochi și înțeleseseră ce-și sînt unul pentru altul. Numai cînd auziră pașii profesorului se desprinseseră.

Seara profesorul îi veni în odaie. Stătu o clipă fără să-i vorbească, o clipă lungă. Apoi spuse doar: „Te-ai gîndit ce se poate alege din dragostea voastră?”

— Nu, tată, răspunse ea, nu m-am gîndit! Știu doar că îl iubesc.

— Și el?

— Și el.

— Ar trebui să nu-l mai primesc în casa mea. Și e păcat. Este cel mai dotat dintre studenții mei. Tu ești în stare să renunți la el?

— De ce trebuie să renunț la el, tăticule, răspunse alintată Filipina.

— Pentru că este undeva un copil care-l iubește, poate chiar așa cum îl iubești tu și mai este și o nevastă...

— Care poate nu-l iubește cum îl iubesc eu, continuă fata.

— Despre asta însă n-ai voie să vorbești tu, continuă tata pe același ton cîntat. Și mai ales să judeci.

— Dacă l-ar iubi, ar iubi-o și el, mai mult decît își iubește copilul. N-o iubește. Un bărbat care-și iubește mai mult copilul, prea mult, cum îl iubește Doru pe Gheorghiu, nu-și poate iubi și nevasta la fel.

— De unde, mă rog, știi tu asta, frumoaso? o ironiză taică-său.

— Simt, nu trebuie să și știu.

— Și ce ai de gând dacă spui că simți? Să-l desparti de nevastă și de copil?

— Să-l iubesc și atît, replică prompt Filipina. N-am voie să-l iubesc?

— Cît timp? întrebă profesorul. Tu va trebui să te măriti, să...

— Și nu crezi că aș putea rămîne fată bătrînă ca Tante Tereza? Și ea a iubit și...

— Nu cred, răspunse profesorul, nu cred, pentru că ești și fiica mea și vei găsi tu o soluție să curmi incertitudinile. Vreau doar să te gîndești ce alegi. Da? Promiți că ai să te și gîndești în cazul ăsta?

— Promit.

Apoi lucrurile s-au precipitat. Învățătorul (și studentul în particular) se mutase în apropierea Iașului, într-o zi veni chiar cu nevasta și copilul în casa profesorului și Filipina hotărî în urma acestei vizite să nu se teamă de ce va fi. Abia acum simțea că-l iubește pe Doru Prigoreanu, că pe ea o merita Doru de nevastă. Văzu atunci că femeia aceea ștearsă, acaparatoare, vulgară, îl transformase pe Doru în proprietatea sa. Ea oare nu visa la fel?

Au mai făcut excursii împreună, două veri la rînd, și încă o dată a înțeles că nu e nevoie să vorbească cu omul acela, nici măcar să-i fie soție, ci doar să-l iubească și să se știe iubită de el.

Și asta îi spusese lui Tudor, îl făcuse confidentul său. Și Tudor nu-i spusese decît că Lorelei fusese un personaj artificial, că ea se va trezi cîndva cu gustul amar al unui timp pierdut.

Termina liceul cînd se întoarse Tony, sau numai revenise la Iași. Îi mulțumi pentru creanga de trandafiri, dar el se făcu că nu înțelege despre ce e vorba. Tony nu mai știa să se joace. Era un ins suspicios, se umilea mereu, își căuta motive pentru dispariție. Profesa și prefera o filosofie ciudată. Asta conchise ea într-o discuție cu Tudor.

Universitatea fu evacuată din Iași. Profesorul Greavu se stabilă la Sibiu în casa părinților soției, unde locuia și mătușa Tereza. Filipina petrecu o vară tristă, fără prieteni și fără Iași, în Sibiul plin de germani, de ostași români, de o lume pestriță. Îi vizită o dată Tony care spuse că va fi mobilizat pe loc, apoi Tudor care încerca să intre în jandarme-

rie ca să nu plece pe front. În casa tatălui său veniră mulți din intelectualii ardeleni strămutați acolo de Dictat. Numai cel așteptat nu venea. Primiră doar scrisori în care două-trei fraze erau adresate ei.

Și într-o zi veni.

Era acasă numai ea, presimțise că într-o astfel de zi va veni și nu putuseră să-și spună nimic. El era venit de la drum, pe drumuri, mereu hărțuit, cum i se păru ei. Familia refugiată prin Oltenia, nu-și mai văzuse de mult copilul, și pe deasupra era urmărit, nici el nu știa pentru ce. Astea nu i le spusese Filipinei, ci profesorului când acesta venise seara acasă.

Căci toată dimineța și după amiaza fuseseră ale iubirii. Atunci se dăruiră unul altuia, înfrigați și dorindu-se atât de mult că ea abia din amintiri, tîrziu, știuse ce a fost atunci.

Seara ieșise să-l conducă, nu voise să rămînă la ei, nu voia să-l împovăreze pe profesor cu necazurile lui, se ducea să stea la o cunoștință, așa spunea, dar Filipina bănuia că va dormi undeva în Dumbravă și chiar îi spusese. Se plimbau pe o alee și simțiră și el și ea că sînt urmăriti și el îi ceruse să plece acasă, că e tîrziu și nu va mai putea s-o conducă pînă acasă decît cu riscul de a fi vînat. Dar o porniră spre casă, la insistențele lui și ea spusese că în casa lor va fi mai bine apărat, neînțelegînd prea bine ce motiv ar avea oamenii să-i vîneze iubitul. Mai aveau puțin pînă să ajungă în fața casei cînd cineva i-a oprit. I-a somat să stea și a fluierat apoi spre o mașină din care au ieșit oameni, apoi direcția necunoscută, apoi biroul unui ins pedant. Ea nu avea acte și au reținut-o pînă a știut profesorul că i s-ar fi putut întîmpla ceva de întîrzie. I-au despărțit și de-atunci Doru a dispărut.

La insistențele ei, profesorul a încercat să afle motivul arestării studentului său, în fața casei sale. I s-a spus doar că este bănuia că ar fi participat la un sabotaj împotriva nemților, că ancheta își urmează cursul, că se va ține seama de spusele și referințele sale, chiar ei îl vor ține la curent. Dar nu au mai aflat nimic pînă în seara în care a venit de la Iași procurorul Eliodor Damaschin. El le vorbi despre învinuirea ce i se aducea lui Prigoreanu, despre scoaterea de sub urmărire a Filipinei, obținută de el. Așa ar fi sunat declarațiunea unui individ. Și norocul lor a fost că Prigoreanu a venit înainte ca Siguranța să-i ancheteze despre soarta lui.

despre întîlnirile acestuia cu familia Greavu. Cine era cel care făcuse declarația, pîra, nu putea ști, dar părea un ins

care îi cunoștea bine pe profesor și pe fiica acestuia, care știa chiar de idila dintre Eliodor și ea.

Filipina îl bănuî mai întîi chiar pe Tudor Damaschin. Pentru că altfel de ce ar fi venit taică-su la Sibiu dacă nu să-și dezvinovățească fiul? Peste mulți ani avea să nu-l mai învinuiască pe Tudor. Atunci cînd bănuiala i se întoarse asupra lui Anton Ceaur.

Damaschin îi mai ceru tatălui său referințe asupra lucrărilor învățătorului Prigoreanu și acesta le dădu bucuros, ba chiar, după spusa procurorului, se aștepta să fie citat. Dar nimeni nu-l mai întrebă nimic. Procurorul Damaschin avea să-i informeze, abia după război, că nici insistențele sale nu l-au putut salva. În proces a fost adus un martor care l-a recunoscut ca participant la acel sabotaj, apoi chiar Prigoreanu, (probabil că se făcuseră presțiuni asupra lui, nu știa de către cine), a recunoscut că a fost acolo în ziua accidentului, și a adăugat că regretă că numai atît a putut oferi țării sale. Mai spunea procurorul că în singura discuție ce a avut-o cu el l-a rugat să-i transmită profesorului niște însemnări ale sale. Însemnările acelea el nu le-a văzut. Nu știa ce însemnări erau.

Apoi Filipina s-a întîlnit cu Tudor Damaschin și acesta a spus doar că nu se știe vinovat cu nimic și a adăugat că nimeni nu ar fi luat în seamă o informație a sa. Era iadarnă și ar fi fost bănuît că vrea să înainteze în grad, ori că vrea să se dovedească util aici și să scape de front. Filipina îl crezu. De-atunci începu să-l bănuiască pe Tony. Dar pe Tony n-a fost cu putință să-l mai vadă.

Despre Prigoreanu mai vorbise cu tatăl său de cîteva ori, întîlnind fotografiile de excursie, scoțîndu-le chiar ea în față. Tatăl se vedea că vrea s-o menajeze, să evite discuțiile despre omul pe care îl iubise. Ar fi vrut să știe măcar ce s-a întîmplat cu familia lui. Dar nu îndrăznise să-l roage pe taică-su. Apoi... apoi o viață obișnuită. Universitatea, lipsuri, suspiciuni, griji mărunte. Tatăl fusese întebat de Prigoreanu și dăduse referințe frumoase, apoi simțîă că datorită acestui lucru cineva, cîte cineva chiar direct, îi suspecta. Aflară că Eliodor Prigoreanu a fost un militant antifascist, că acțiunile lui nu fuseseră întîmplătoare. De la procurorul Damaschin aflară că cei care l-au condamnat pe Prigoreanu au fost arestați. Bineînțeles, își spuse în gînd Filipina, că trebuia să vie și pentru ei o pedeapsă. Damaschin se știa la adăpost, nu fusese în ședința în care se pronunțase

sentința în procesul celor trei. Dar la puțin timp dispăru și el. Și dispăru și fiul său Tudor.

Apoi Filipina Greavu îl cunoscuse pe profesorul Eudoxiu Bărbăcut, și după obișnuita curte, deveni doamna Bărbăcut și mama a doi băieți, Domițian și Eudoxiu. Tatăl său muri, lăsându-și opera neîncheiată și mai ales cercetările începute cu Eliodor Prigoreanu. Încercase ea să le ducă la capăt dar nu mai avea putere. Sau nu știa cu ce să înceapă. Soțul o tachina cu moștenirea științifică a tatălui și mai ales a celui despre care aflase că i-ar fi fost iubit. Și într-o zi primi vizita fiului celui drag. Un tânăr cam trist, i se păru ei, cu o viață care-l însemnase. Și-i dădu lui fotografiile la care ținea mai mult și pe care le păstrase undeva între hîrțile profesorului. Promisese acelui tânăr, în care îl recunoscuse pe Doru Prigoreanu, că îi va mai da vești dacă va mai afla ceva. Dar vremea nu-i îngădui să mai afle nimic. Apoi murise Eudoxiu într-un accident stupid și ea se mută la Sibiu, în casa mamei sale. În casa iubirii sale. Credea și acum că cine își iubește prea mult copiii, de asta îi iubește, pentru că nu-l mai poate iubi sau nu l-a iubit niciodată pe soț. Copiii și-i iubea. Îi molipsise și pe ei de boala moștenirii științifice, cum rîdea de ea bărbatul său, profesorul de psihologie și istorie Eudoxiu Bărbăcut.

Acum, adică de cînd murise Eudoxiu, convinsese pe școlari s-o urmeze în munți, pe acolo pe unde ea și tatăl ei profesorul, ea și învățătorul Eliodor Prigoreanu, hălăduiau odinioară, smulgînd munților taine.

Despre valoarea ideii lui Prigoreanu, care se pare că știa de la o bunică tainele vechi ale naturii, se convinsese ea singură acum în anii din urmă. Nu știa dacă va mai avea șansa să demonstreze ce era valabil din visul lui frumos. Bănuia întregirea ideii numai dacă s-ar găsi undeva acele însemnări ale lui Prigoreanu; în arhiva tatălui nu erau. La cei care l-au văzut ultima dată. Acolo în satul din Moldova, unde se hotărîse, împotriva firii, moartea sa.

Despre profesor Filipina Greavu avea să le spună mai mult decît îi spuneau ei hîrțile profesorului, studiile sale. Oricum a avut o viață obișnuită, de muncitor al științei.

Fraza de la urmă v-a făcut, sper, să înțelegeți că toate aceste lucruri le aflăm la Sibiu, în casa din strada Sușinei, chiar din gura gazdei noastre în urma expediției esuate din munții Bistriței. Ardeam de nerăbdare să-i spun lui Mateescu cele aflate, să-l pun în temă și să mergem amîndoi la colonel și colonelul să mă întrebe și eu să spun că de la în-

ceput am crezut că trebuie să mai fie ceva la mijloc decât o răzbunare, dar n-am bănuț ce și de aceea nu le-am spus, că în fine, m-am dovedit și eu o dată nepripit, adică perspicace, dar nu mărginit la ușurința de a fabula.

Și spuneam toate astea Mihaelei, în odaia ce ne-o rezervase profesoara, după-ce ascultasem convorbirea cu Piatra Neamț și chiar transmisesem Laurei salutări și veghe ușoară la căpățîiul unui om care o iubește. Dar Mihaela nu se arăta prea mulțumită de concluziile mele.

— Foarte bine, spuse ea, firele se încîlcesc aici. Trei bărbați în jurul frumoasei fete de atunci. Unul din ei este iubit, ceilalți deși liberi, deși buni de ales ca soți sau iubiți, dați la o parte. Poate că amîndoi i-au dorit moartea lui Prigoreanu, dar ar fi prea în spiritul conflictului din Miorița ca să ne gîndim la o conjurație. Unul din ei a luat condeiul și a spus: „Luați-l pe Prigoreanu pentru că este bolșevic!” Care dintre ei? Declarația despre care știm noi e clară în acest sens: „Pîrîtorul spune că este implicat în sabotajul din Bucovina.” Deci știe ce soartă are un sabotor. De unde însă știe de sabotaj? Și Ceaur și Damaschin fiul, adică ceilalți doi, puteau afla. Ceaur pentru că, se pare că, după istoria cu arestarea devine agent al Siguranței, fapt care îl scapă de front și îl aduce în chip de grefier sau poate trăgător cu urechea și post avansat al cine știe cui într-un tribunal care mai scăpa „bolșevici” condamnîndu-i la închisoare. Dar și Damaschin ca elev la școala de jandarmi poate ști că un individ e urmărit de Siguranță pentru sabotajul din Bucovina. Dar care dintre ei a luat condeiul în mînă și a scris: „Cel urmărit este cutare și poate fi găsit în casa cutare”? Cine? Spune-mi, detectiv de duminică!

— Cel care a aruncat creanga de trandafiri prin geam. Cel care era îndrăgostit de frumoasa Filipina. Cercetați creanga de trandafir, analizați sîngele din ghimpîii trandafirului și veți descoperi pe Iuda.

— Și cu asta ce-am făcut? mă ironiză nevastă-mea.

— Cum ce-am făcut? Ne ducem la om și-i spunem: Hai nu mai fă pe mortul în păpușoi și spune-ne de ce ai făcut asta!

— De aia! îmi rise în nas Mihaela. Nu asta te întrebam, ci noi, noi doi, ce-am aflat? Noi trebuia să găsim un fir, să vedem cui a putut da Filipina Bărbăcuț adresa lui Gheorghe Prigoreanu, deci să vedem cine poate fi *Fantoma*. Ai vreo idee?

— Am, i-am spus eu. Una simplă și genială: îi spun profesoarei adevărul. Adică îi spun ce năpastă cade pe capul fiului celui pe care l-a iubit!

3 DOAMNA MARE NU-I O FLOARE OARECARE!

Da, hotărâsem eu seara, împreună cu Mihaela, să-i spunem doamnei Bărbăcuț adevărul și s-o silim în felul acesta să ne dezvăluie cui dăduse adresa lui Gheorghe Prigoreanu și mai ales dacă ea o dăduse, dar la lumina zilei curajul îmi dispăru. Zădarnic mă înghionti Mihaela la cafeaua de dimineață și chiar propuse să plecăm pretextînd niște treburi urgente ale mele, nu știam cum să încep și pace. Plecarăm prin oraș să vizităm Brukenthalul, zise ea și chiar făcurăm asta. Prin sălile goale ale muzeului lăsarăm grupurile de școlari în urmă și puserăm la cale aflarea adevărului după următorul plan: 1. Punerea în temă a Filipinei Bărbăcuț cu starea în care se află Gheorghe Prigoreanu. 2. Din pricina cuiva care îi știe adresa. Nu cumva ea știa pe acel cineva? N-o aflase chiar de la dînsa acel cineva? 3. Care era taina pe care Prigoreanu ar fi vrut s-o smulgă muntelui? Putea avea descoperire interesa pe cineva care să...? Asta trebuia să-o facă Mihaela ca una ce va scrie despre profesorul Graevu și opera sa de știință. Apoi să aflu dacă ea știe adresa lui Prigoreanu. Eu știam că ea știe această adresă, știam de la Mateescu și Mateescu chiar de la Prigoreanu. Și dacă aștia asta trebuia să-i spun bomba. Pentru ca așa să ne spună cui a dat-o, cine era acel om?

Cînd am ajuns în acest punct cu planul nostru de bătaie am alergat prin sălile muzeului spre ieșire.

Doamna nu se întorsese încă acasă și am așteptat-o, Mihaela făcînd observații asupra sosirii stăpînei și eu *investigații* prin bibliotecă și prin diferite cutii. Îmi atraseră atenția niște ilustrate de prin diferite țări la adresa copiilor. Patru sau cinci aveau același scris. Erau însă banale comunicări de atenție, prietenie, *qînderi frumoase ș.c.l.* Semnătura era mereu indescifrabilă. Poate o cunoșteau cei doi feciori.

Una dintre ilustrate pornind din Sao Paolo — Brazilia purta un fel de poem ciudat :

*Doamna Mare nu-i o floare,
Nu-i o floare oarecare.
Înflorește pe răcoare
Cine o atinge moare !*

Ștampila poștei era mutilată de dezlipirea timbrului și nu mai putea spune nimic despre data expedierii. Dar ilustrata, adresa ei, mi-a spus destule. Era trimisă pe strada Sulfinei. Deci cineva, cel care trimitea ilustrata, știa că Filipina Greavu se mutase la Sibiu, că murise soțul, că... Cine putea fi acel cineva ?

V-ați gândit la un nume ?

Și eu m-am gândit. Dacă-l spuneți deja în gând apoi treceți la capitolul următor și nu citiți pe acesta, de-acesta n-o să fie nevoie decât spre sfârșit, așa că...

Am mai găsit și o agendă din anul curent și în care numele lui Prigoreanu și adresa lui erau înscrise, transcrise după una mai veche înnoită, cine putea spune decât doamna și...

Șase ! făcu Mihaela și am înțeles că vine cineva. În cazul nostru profesoara. M-am repliat, am luat o carte în mână și m-am așezat lejer într-un fotoliu. Când a intrat profesoara în bibliotecă am luat-o înaintea Mihaelei :

— Doamnă, și în ce constă în fond metoda propusă de Eliodor Prigoreanu ? Nu mă interesez pentru a o transcrie în roman dar se pare că mi-ar lumina o anume latură a caracterului său.

(Vedeți ce scurt am fost ?!).

Profesoara s-a așezat vizavi și a invitat-o și pe Mihaela să șadă. A luat un dosar din raft, doar îl văzusem și eu dar nu i-am dat importanță, dovadă că nu sînt un chiar așa de isteț detectiv. Mi l-a întins și a spus :

— Cred că Mihaela va înțelege mai bine în ce constă metoda propusă de Eliodor Prigoreanu, dar pentru dumneata am s-o explic eu.

Și începu o poveste frumoasă, povestea era pentru mine, pe care mă voi strădui s-o reproduc cît mai fidel.

Prezența fiecărei plante poate indica compoziția solului. A solului, sublinie ea, nu a subsolului ; viața lor din asta se întreține. De acolo își trage seva necesară viețuirii. Bătrînii însă credeau că unele plante spun mai mult decât atît. Și poate nu spuneau chiar în deșert că între sol și subsol există

o legătură organică, mai importantă decât simpla suprapunere, că pământul de deasupra este nu numai rodul vântului și al apei și al viețuitoarelor ci și al tăriei din adâncuri. Și că anume plante spun prin însăși prezența lor ce-i în fundul pământului.

Asta o aflase Doru de la bătrînii săi și de la alți bătrîni din sat. V-am spus că el știa vrăji vechi pe care le verificase și sub al căror înveliș fantastic găsisese rădăcina științifică. De legătura dintre plante și subsol aflase de la căutătorii de omori. Din istorisirile lor.

Vedeți, dragii mei, nu numai Jules Verne vorbește despre o lume de sub pământ, o lume constituită ca și a noastră dar urieșească, dar toate basmele noastre amintesc despre celălalt tărîm. Să fie lumea asta lumea peșterilor? Nu pare. Acolo nu e lumină, deci vegetația sau fauna e alta de ît cea de la lumina zilei; în basme însă în acel tărîm e umină ca și aici, de parcă miezul pământului ar fi un soare care luminează și hrănește acea lume.

Ei, bine, se paré că în lumea de deasupra răzbat uneori creaturi ale lumii de dedesubt. Asta era un sîmbure rațional al poveștilor de odinioară. Animale monstruoase, noi le numim fosile vii, plante stranii, cărora tot fosile le spunem. O asemenea plantă este Doamna Mare. Să nu o confundați însă și voi ca cei mai mulți cu Mătrăguna sau Atropia belladonna, cum o numesc botaniștii. Mătrăguna, căreia i se zice și Strigoaie și Împărăteasă și are nenumărate denumiri. Din ea se extrage o otravă puternică; leacuri nenumărate se făeau din ea și se mai fac și vrăji de iubire făceau bătrînele. Nu, Doamna Mare nu e Mătrăguna! Doamna Mare e o plantă rară. Soarele n-o vede decât dacă privește în lună ca într-o oglindă. Compoziția ei chimică nu poate fi alcătuită din solul care o hrănește. E rară în fața soarelui și este și mai rară în fața oamenilor. Pentru că înflorește într-o noapte sau poate peste zi și florile i se topesc nevăzute. Semințele i se coc în același timp cu înflorirea și scuturarea florilor înseamnă și răspîndirea, dispariția semințelor. Trebuie să stai lingă ea, s-o veghezi ca să poți surprinde înflorirea, să-i atîngi ori să-i culegi semințele, dar pentru asta trebuie mai întîi s-o găsești. Eu n-am văzut-o niciodată. Dar Doru Prigoreanu o văzuse, o găsisese în cel puțin cinci locuri din țară unde Doamna Mare creștea neștiută. Și a vegheat-o cu dor, poate o și iubea, poate o înțelegea și floarea i s-a dezvăluit și -a dat semințele ei. Doru a început să le semene prin țară în diferite locuri, în munți evident, în locuri asemenea cu cele

în care o descoperise pe Doamna. Și din semințe n-a ieșit nimic. Pământul de deasupra, solul, era la fel. Nu și subsolul.

Și iar s-a întors la locurile în care găsisse floarea. Dar poate n-a ales ceasul potrivit, poate nu era favorabilă poziția astrilor, spunea el, și a făcut și aceste cercetări tot fără rezultat. A crezut atunci că dezvăluind unor oameni taina, taina pe care Doamna Mare numai iubitorului ei o dezvăluie, Doamna Mare s-a miniat pe el. Așa credea visătorul legănat în legendele satului dar nu și omul rațional, omul științei. Pentru că Doru era un ciudat amestec de străbun dac și om de știință riguros. A tras concluzia că subsolul pe care rodește Doamna Mare are bogății deosebite.

Numai aceste rezultate le-a împărtășit tatei. Eșecul i l-am cunoscut numai eu. Tata l-a încurajat în cercetările lui. I-a cerut probe din acel subsol. Și s-au confirmat presupunerile lui. Tata era încântat. I-a cerut și alte probe. I-a cerut numele locurilor. Doru nu le-a spus. Știam de ce. Nu voia să se facă de râs în cazul în care în celelalte locuri din țară descoperite de el, Doamna Mare i-ar fi arătat altceva. Imi povestea că tot așa unul din satul lor a ajuns de risul lumii că odată găsisse sub troscot niște bani de pe vremea lui Cuza, și de-atunci săpa cu osîrdie pe unde vedea troscot dar numai peste pisici moarte dădea și-l porecliseră oamenii *troscotul mîței*.

S-a despărțit de nevastă pentru că o legendă spune că cel care atinge floarea fără să fie curat trupește este soră de morții. Și a mai pîndit doi ani locul cu flori de Doamnă Mare. A luat semințe și le-a sădit prin locuri unde-i spusese tata. Urma să studieze plântuțele ieșite, felul lor de a se dezvolta, și în raport cu asta să afle care e valoarea straturilor de minereu. I-ar mai fi trebuit cîțiva ani de studiu ca să se convingă el întîi că Doamna Mare nu minte sau dezminte că locul din care crește e o comoară.

Dar n-a mai putut face asta. Nu a mai fost lăsat s-o facă. Știți și voi cum a fost împiedicat. Atunci, în seara aceea în care l-au arestat venise să-i aducă semințe profesorului său. Tata era la fel de curat trupește de la moartea mamei și credea că el ar fi putut să le semene în locuri în care numai el le știa și el avea să i le spună numai lui. Și eu cred că el știa că nu de moarte este vînat, ci de oameni, dacă mi-a spus ce mi-a spus. Greșise față de Doamna Mare de se temea că nu va fi lăsat să continue?

— Și semințele le-ai văzut? am întrebat eu cu glasul răgușit.

— Da, spuse profesoara, le-am văzut.

— Și le-a dat tatălui dumneavoastră? întrebă Mihaela.

— Nu știu, răspunse greu profesoara, nu știu. Am lipsit o vreme de la discuția lor; cît am preparat cafeaua. N-am îndrăznit să-l întreb pe tata atunci. N-am avut timp și după aceea n-am mai avut curajul. Dar după moartea lui, a tatei, și după moartea soțului meu, am căutat zădarnic ceva să semene acelor semințe, verziu-opaline ce le văzusem în palma lui Doru și cu care...

— Dar locurile acelea în care Eliodor Prigoreanu a vegheat înflorirea Doamnei Mari, le cunoașteți?

— Unele mi le-a spus și le-am ținut minte, toate au nume frumoase. Am încercat să le descopăr dar n-am reușit; eu cunosc doar zonele în mare, spuse cu regret profesoara.

— Dar însemnările lui Prigoreanu? N-or fi ajuns ele chiar la tatăl dumneavoastră? întrebai eu așa într-o doară.

— Au fost destule însemnări ale lui Prigoreanu, între hîrtille tatei, în primul rînd între scrisori, un fel de rapoarte, dar nu am reușit să le întregesc și nici nume ale locurilor în care el veghea înflorirea Doamnei Mari nu am aflat din ele. Poate în însemnările de care vorbea procurorul Damaschin, cine știe pe a cui mină vor fi încăput, să fie dezvăluite locurile. Dar nu cred că Doru a mai greșit a doua oară dînd unor neinițiați taina acelor flori ciudate.

— Dar dumneavoastră ați mai spus cuiva despre florile de...

— Dar eu nu dețineam nici o taină, eu n-am văzut niciodată floarea aceea. Am povestit doar ca și vouă, fiului său, unor profesori de la școală...

Dacă aș fi fost Colombo, sau dacă măcar la vremea aceea aș fi văzut serialele cu vestitul detectiv (oficial!) aș fi murmurat poezioara de pe ilustrată „Doamna Mare nu-i o floare / nu-i o floare oarecare / înflorește pe răcoare / cine o atinge moare!” iar Filipina Bărbăcut s-ar fi precipitat, ar fi înțeles că îi cunosc taina și mi-ar fi mărturisit numele celui care se interesează de Doamna Mare, care putea fi chiar Fantoma și deci asasinul celor trei magistrați. Adică doi dacă s-ar dovedi că Dinu Poezina a fost victima unuia dintre *pelicanii* murdari. Dar nu eram decît Dinu Morozianu, un detectiv de duminică și care era pus în și mai mare încurcătură pentru că nu se crease momentul să pună cea întrebare cobră, să lanseze adică o torpilă despre învinui-

rea fiului lui Doru Prigoreanu, care învinuire avea s-o facă pe Filipina Bărbăcuț să ne spună numele Fantomei. Și uite așa priveam în tavan, pentru că mă temeam ca Filipina Bărbăcuț să nu mă bănuie de violarea unor taine de familie, și Mihaela mă privea cu un ușor dispreț, și mă strivea sub disprețul ei, pentru că dacă ea ar fi știut ce aflasem eu din ilustrată ar fi găsit un drumeag să arunce cobra pe care scria învinuirea.

Se ridică Mihaela și spuse ca în anecdota aceea cu cafeaua, spuse ceva despre o cafea. Și cititorul are să spună iar : „Doamne, că ăștia, dacă moare vreunul pînă la urmă, precis că numai de la cafea are să li se tragă.”

Dar cafeaua asta a fost tare binevenită, că Mihaela m-a lăsat singur cu profesoara și am avut curajul să o întreb cum a primit Gheorghe Prigoreanu știrile despre tatăl său. Despre cercetările sale și mai ales dacă și lui i-a spus povestea asta.

Dar profesoara mi-a răspuns atît de pe de lături, o să vedeți și dumneavoastră ce, că iar am rămas suspendat. Mi-a spus :

— Nu-l cred în stare pe Gheorghe Prigoreanu să continue opera lui taică-su, e prea rațional, prea rece, poate chiar calculat în ce face și ceea ce făcea taică-su nu poate începe cu calcule, ci cu oleacă de nebunie. Mi se pare că tocmai asta nu-i plăcea lui Prigoreanu fiul să audă despre tatăl său. E mult mai ușor să aperi memoria unui om care a fost un om de știință calculat și serios, decît aceea ușor alterată de necunoaștere și mai ales de firea noastră gata să ia drept povești tot ce ne depășește imaginația. E mult mai ușor să spunem despre oameni că Doru Prigoreanu : „Visători, în cel mai bun caz și nebuni în cazul comun !” Poate primul atribut să-l fi folosit și Gheorghe Prigoreanu pentru tatăl său. Nu, nu cred că opera științifică a lui taică-su l-a interesat pe băiat, ci mai ales în ce condițiuni a fost arestat, ce știu eu despre asta. Mai ales despre asta s-a interesat.

Și de acolo de sus s-a desprins vertiginos Mihaela, care intrînd și făcîndu-se că nu știe, dar chipurile auzind numele Gheorghe Prigoreanu a făcut către mine :

— Gheorghe Prigoreanu e arestat, parcă așa mi-ai spus, nu ?

— Da, am îngăimat eu căzuț sub fotoliu la figurat, da, e arestat.

Auzise Filipina Bărbăcuț convorbirea noastră ? N-o auzise ? O auzise și nu-i venea să creadă ? Știa de arestarea lui Prigoreanu și voia să nu se trădeze că știe ? Ce era cu ea ? Ședea mută, ba nu mai ședea, se ridicase și pusese dosarul în raft, fără să ne privească, se așeză iar în fotoliu, își luă cafeaua, aprinse chiar și o țigară. Ne priveam, eu cu Mihaela și nu știam ce să credem. Cred că și ea se întreba ca și mine. Că eu barem începusem s-o bănuî mai rău decît pînă acum că dumneai și nimeni alta era Fantoma, pentru că la urma urmei și o femeie poate vorbi la telefon, că nu i te poți uita în ochi să-i strigi : „Termină, fetițo, că nu-ți șade frumos !“

Ce făcea oare acum Filipina Bărbăcuț, sorbindu-și tacticos cafeaua ? Probabil ticluia altă poveste pentru fraieri ca noi, la fel de frumoasă și incredibilă ca și povestea despre Doamna Mare și iubitul ei. Ce-i cu dumneata, doamnă, de nu reacționezi la cobra ce ți-am aruncat ? Sau abia acum ghicești trucul nostru și ne pregătești demascarea și bineînțeles șutul de rigoare în acel loc care se lăfăiește acum în fotoliul dumitale, în vechile fotolii în care stătuse taică-tu și acel savant trăznit și iubit de dumneata ? Simțeam cafeaua ca o cenușă și dedesubt ace de pin, dacă nu cumva chiar un arici viu. Abia acum am sfeclit-o, mi-am zis. Iar Mihaela părea să confirme că adică eu și numai eu, am fost neinspirat. Ce puteam altceva face decît să dau cărțile pe față ? Le-am dat. Oare nu chiar asta îmi impunea profesoara prin tăcerea ei ?

— Doamnă profesoară, Gheorghe Prigoreanu, cu care am stat de vorbă înainte de a veni la dumneavoastră este învinuit că i-a ucis pe cei trei magistrați care mai erau în viață din tribunalul care l-a condamnat pe Eliodor Prigoreanu. Cineva...

— Nu se poate ! a strigat profesoara. Nu se poate !

— De ce credeți că nu se poate ? a întrebat Mihaela.

— Un om ca el e prea calculat, prea riguros, prea ordonat ca să ucidă. Și pe cine ? Pe niște biete epave cum arată probabil acuma magistrații de atunci ? Nu se poate, domnule Moroianu !

— De ce să nu se poată, am trăgănat eu, pregătind lovitura de grație. Cineva, știu de la el că l-a sicilit o vreme trimițîndu-l pe urma celor trei, l-a ațîțat, i-a sugerat să se răzbune și omul n-a mai rezistat.

— Nu-l cunoașteți pe Gheorghe Prigoreanu! mi-a explicat tăios profesoara.

— Dar dumneavoastră de ce susțineți că l-ați cunoscut? am forțat eu știind că s-ar putea s-o jignesc dar trebuia s-o fac într-un fel pe cea din dreapta mea să vorbească. Pe ce vă întemeiați când spuneți asta?

— Pentru că l-am cunoscut pe tatăl său, spuse ea rece.

— Și vreți să spuneți că tatăl său nu merita răzbunat? am supralicitat eu din același motiv. Eu cred că merita. Și eu aș fi...

— Nu asta am vrut să spun, se replie profesoara, am vrut să spun că fiul e o îngemănare ciudată de omenie ca a tatălui său, puțin aparte, cenzurată de morală, de gîntre, de logică. Și asta e poate și pentru că n-a avut tată adevărat, și primul bărbat, poate unul din profesorii lui, primul bărbat care l-a înțeles, i-a devenit model. I-a dat rigurozitatea, ferocitatea logicii. Nu se poate să fi făcut una ca asta, dumneavoastră n-aveți de unde ști la ce interogatoriu m-a supus, cu cîtă greutate am reușit să-l fac să înțeleagă că l-am iubit pe tatăl său, poate mai mult decît el îl iubea pe atunci.

— Și totuși, am ridicat eu miza, pentru că altfel riscam să deplasăm discuția spre Prigoreanu și nu spre Fantomă, cum voiam, dacă un om te sîcîie zi și noapte și te trimite să vezi adevărul e ca și cum te-ar împinge să ucizi, pierzi oricum luciditatea și pui mîna pe bită.

— Oricît l-ar fi împins cineva pe Gheorghe Prigoreanu, nu putea face asta. Cînd a plecat de aici, și mai ales cînd l-am văzut la București începuse să-l iubească pe tatăl său și să fie ca el, orice l-ar fi împins, n-ar mai fi putut ucide. Dar nu înțeleg de ce discutăm de asta. Poate mă bănuți pe mine că aș fi împins pe Prigoreanu fiul să se răzbune?

— Doamna Filipina, făcu foarte convingător Mihaela ne luați drept alții dacă gîndiți așa ceva despre noi, noi nici măcar...

— Și totuși și totuși, făcu crezîndu-ne doar pe jumătate profesoara, mă bănuți că aș fi putut face asta. Bine, dragii mei, însă gîndiți-vă că eu aș fi fost mai îndreptățită să fac treaba asta, nu acum, ci cu douăzeci și ceva de ani în urmă, și s-o fac fără a mă mînji, aveam sau nu dreptul să-i afund și mai mult pe cei care mi-au distrus fericirea, pe sin-

gurul bărbat ce-l cunoscusem până atunci? Aveam oare dreptul să fac asta împotriva celor care poate cu bună știință îmi luaseră dreptul la dragoste? Spun vorbe mari, dragii mei, pentru că vorbele mari ascund mai ușor lacrima, făcu profesoara privindu-ne. Mă înțelegeți oare?

— Vă înțeleg, spuse Mihaela repede, dar e ceva care s-ar putea să vă acuze.

— Ce anume? Începu profesoara iar eu n-o lăsai să termine.

— Prigoreanu a spus că numai dv. și fosta lui soție îi cunoașteți telefonul și adresa.

— Dar telefonul și adresa sînt în carte, le poate oricine afla! se miră profesoara și se miră sincer, însă eu pregătisem bine momentul ca să o-ncui:

— Numai că nu și ale unui fost lucrător în M.I.

— Dar omul acela mai are și cunoștințe și prieteni și...

— Are, doamnă, are ca orice om, făcu Mihaela, noi v-am spus asta pentru că știți, pentru că n-am vrea să fiți învinuită că ați dat cuiva, unui individ dubios, care poate la îndăpostul numelui lui Gheorghe Prigoreanu a ucis.

Abia acum păli profesoara.

— Vă mulțumesc, vă mulțumesc, pentru ce mi-ați spus, îngăimă ea, și dumneavoastră, voi, voi ce credeți? Poate că tocmai de asta ați venit la mine, eu...

— Poate, am spus, eu cel puțin pentru asta am ținut să vă cunosc.

— Îți mulțumesc, spuse profesoara privindu-mă în ochi. Am înțeles că nu mă bănuie dar... m-ai luat prin surprindere, Dinule.

Dar altceva spuneau privirile ei, altceva și simțeam că mă privește așa ca să înțeleg că e totuși vinovată de ceva și s-o ajut. Sau poate numai eu am vrut să înțeleg așa privirea sa.

Atunci a sunat telefonul. Profesoara ceruse un interior care mi se păru de hotel și probabil cel căutat nu era prezent pentru că lăasă mesaj să fie căutată în aceeași seară dacă domnul se întoarce. Numele domnului acela nu-i spusese și nici n-am auzit s-o fi căutat cineva.

Chinuit de visuri ciudate, cum au fost cele de care v-am spus, era firesc să mă deştept tîrziu şi înfiorat neştiind de la început unde mă aflu. Apoi mi-am amintit că Mihaela fusese invitată de profesoară în piaţă şi pe la magazine, iar Mihaela îmi spusese asta dar adormisem iar după plecarea lor, adormisem ca să-mi continui visele. M-am ridicat apoi cu gîndul să continui investigaţiile şi mai ales să studiez dosarul în care profesoara strînsese tot ce era în legătură cu Doamna Mare şi puterile ei miraculoase. Ştiam că voi avea timp. Da, ştiam pentru că ştiu ce înseamnă două femei la cumpărături. Că Mihaela făcuse anume această jertfă sau şi profesoara ca să-mi îngăduie un timp pentru alte investigaţii. M-am hotărît să fac o cafea, tare, amară şi sigurdşteptătoare, adică spălătură de gîter năclăit de visurile nopţii. Preparam cafeaua cînd un automobil s-a oprit în faţa casei şi un ins între două vîrste a coborît elegant.

Insul îmbrăcat impecabil mă făcu să-l bănuiesc străin care se cazează prin ONT într-o locuinţă particulară. Dar el părea de-al casei. Am dublat cafeaua din ibric şi am aşteptat să sune. Voiam să-l las să sune mult, aveam motiv, cafeaua ar fi putut da în foc, şi eu să-l pot observa pe cînd se impacientează de aşteptare. Voiam să-mi iau avans asupra-i, aşa um scrie în orice decalog al detectivului de duminică. Am avut timp să văd din ce maşină a coborît, un Volkswagen cu număr de Bucureşti şi cu emblema ONT. Deci un străin. Şi totuşi costumul de vară era din material românesc de blugînsi, aşa aveam şi eu unul. Omul suna, suna fără să se impacienteze şi i-am strigat prin uşa bucătăriei că vreau imediat numai să trag ibricul de pe foc. L-am tras alene şi l-am luat cu mine. I-am deschis cu dreapta şi l-am lăsat să întrebe. Omul mi-a spus doar :

— Bună dimineaţa, domnule Moroianu, cu dumneata vreau să vorbesc.

Sigur ar fi trebuit să-i vărs cafeaua la picioare, ar fi trebuit să mă pierd cu firea, dar n-am avut timp să mai fac asta cum eram cu creierul încă în noapte. L-am poftit în casă, am aşezat undeva ibricul, am cerut îngăduinţa să aduc două ceşti, anunţîndu-l că am în ibric o cafea bărbătească.

Am adus cestile, i-am pus una în față și una acolo unde aveam să șed eu. Omul s-a ridicat, a ieșit din cameră, din casă, am auzit portiera mașinii deschizându-se și iarăși ușa dă la intrare și pașii pe hol și l-am văzut intrînd. Nu purta pistol, ca în romanele de groază, pistol cu care să mă suprim după ce ar fi aflat ce hram port, ci un *cartuș* de Pall-Mall, superlong cu care, am gîndit eu, vrea să-mi cumpere bunăvoința. Dar eu am scos ostentativ pachetul meu de Carpați de Sfintu-Gheorghe și am spus chiar „polmol românesc!”. Am aprins țigara, am luat ceașca în mîini, am gustat cafeaua, era bună, dar încă prea fierbinte. Am scos portțigaretul de cireș am fixat în el țigara, am verificat tirajul țigării, am sorbit din cafea și cu un glas neutru, de vechi detectiv, am spus :

— Acum vă pot asculta domnule... domnule...

Omul din fața mea nu s-a grăbit să-și decline rostul și să-și rostească numele. M-a privit doar, simțeam că mă privește și că eu nu eram în stare să-l privesc în ochi de teamă să nu rîd de situația în care mă aflam. Ce-am auzit m-ar fi tuflit în fotoliu dacă n-aș fi fost cine sînt și mai ales abia dezmorțit din somn de primele înghitituri de cafea.

— Eu sînt, Fantoma, detectivule ! Puteți să-mi spuneți deci domnul Fantoma, nu mă deranjează, voi încerca să mă încarnez, chiar acum sub ochii dumitale.

O lua pe glumă domnul Fantoma, dar aici greșise. Că aici eu eram tare. Nu eu scriam de atîta vreme „Arca lui Noe” de făceam o lume să rîdă și să deschidă ziarul mai întîi la această rubrică ?

— Vă ascult, am zis eu din nou, vă ascult cu mare plăcere, domnule Fantomă. De vreme ce vă adresați mie și nu celor în drept se vede că aveți încredere în perspicacitatea mea și poate și în mine. Și spunînd asta îmi veni curajul să-l privesc drept în față pe omul din fața mea, să-l privesc fără teamă că voi izbucni în rîs de aliura ce o luasem și de prezentarea caraghioasă ce și-o făcuse omul. Și mi-am mai dat seama că omul din fața mea nu-mi era necunoscut, că drumurile ni se intersectaseră nu numai o dată. Nu găseam însă locurile în care îl întîlnisem și nici nu prea mă omoram să le găsesc ; n-avea să mi le dezvăluie chiar el ?

— Eu sînt deci cel care l-a sîciit pe Gheorghe Prigoreanu și adresa lui o am într-adevăr de la Filipina Greavu, după cum ați presupus dumneavoastră.

De ce nu i-ați spus lui Prigoreanu toate acestea ? De ce m-ați ales tocmai pe mine pentru aceste mărturisiri ? Că-

rui fapt datorez această onoare? Vă rog să-mi explicați înainte de-a începe orice declarație. Abia după asta promit să vă ascult cu cea mai mare atenție.

(Zău că mă dovedeam grozav! Nu știu dacă și omul din fața mea simțise, dar pășeam bine!)

— Datorați această onoare intuiției dv., încep eu omul politicos, și faptului că sunteți în casa profesoarei Filipina Greavu, pe care o stimez ca pe o veche prietenă a familiei mele și a mea și căreia nu aș vrea să i se întâmple ceva rău din vina mea. Alarimei ei datorați această mărturie și faptului că uneori v-am întâlnit în drumurile mele, sper că și dv. vă sînt cunoscut de undeva, poate v-ați și amintit de unde.

Nu-mi aminteam și m-am eschivat cu un „cunosc foarte multă lume, am locuit pînă acum prin patru orașe din țară și...” Dar asta nici nu era important, ci mărturisirea.

— Nu face nimic, a spus Fantoma, vă veți aminti fără îndoială după cele povestite de mine.

Bănuie cititorul cu cine aveam de-a face? Eu însă bănuiam, bănuiam că omul din fața mea este Tony Ceur pentru că altul cine ar fi putut fi? Dar de unde l-a găsit așa de repede profesoara ca să-i salveze reputația? Și nu era? se poate întreba cititorul. Nu era, spun eu. O spuse chiar el imediat:

— Sunt Horatio Tomassi, domnule Moroianu, acesta este numele meu de acum și sunt încă cetățean străin, reprezentantul firmei „Antiveminerale”, o societate transnațională din America Latină. Acesta este numele meu de acum, iar ocupația mea sunt afacerile cu minerale. Pentru asta mă aflu oficial în țara dumneavoastră.

— Și neoficial? am întrebat eu ca un detectiv de mare clasă.

— Neoficial? Pentru a răzbuna pe tatăl meu.

Să fi avut Hamlet un frate geamăn? Să fi avut Gheorghe Prigoreanu un frate de care nici el nu știa? Un frate mai mare cum părea domnul Tomassi față de fiul învățătorului. Nu se putea. Adică domnul Tomassi nu putea fi... Dar cine era? Ce tată își răzbuna?

— Sunt fiul procurorului Eliodor Damaschin, adică...

— Tudor Damaschin! am spus eu informat, prompt și fără a trăda vreo emoție. Dar nu înțeleg, iar nu înțeleg de ce am fost eu ales ca să mi se fac asemenea mărturisire. Nu am nici competența și nici...

— Veți înțelege dacă mă veți asculta cu atenție, spuse Tudor Damaschin. Și începu această istorie pe care eu am întrerupt-o uneori.

„Am plecat din țară în 195..., atunci când tatăl meu a fost arestat și învinovățit de crimă de război. Acuzația s-a formulat pe baza participării sale în tribunalul de urgență. Sarcina acelor tribunale o cunoașteți bine și dv. Am simțit că nu mai am ce căuta în țară, că viața mea nu va mai avea nici o împlinire în calitate de fiu al unui fost criminal de război. N-are importanță să vă spun cum am ieșit, nu m-ar învinovăți și nici ajuta acest detaliu.

În '65 am revenit în țară ca specialist în explorări miniere, atașat al companiei Sudamerican Oil. Am stat puțin în țară și m-am abținut pe cât a fost cu putință să alerg ca un zăpăcit prin locurile mai dragi, riscând să fiu recunoscut de cineva din cei care mi-ar fi putut reține trăsăturile esențiale, cele imposibil de schimbat cu vârsta. Cred că nu m-a recunoscut nimeni. Și am reușit printr-un intermediar binevoitor să aflu câte ceva despre familia mea. Nu m-am dus să-mi văd mama. Numai ea mai trăia pe atunci, la o soră a ei în Piatra Neamț. Atunci nu am avut nici o misiune, eram în probe și trebuia să mă port ca atare. Trebuia să fiu atent și din față și din spate. Umbrele, domnul meu, dacă știi ce înseamnă asta, sînt tari!

Și totuși printr-un prieten binevoitor din Australia am reușit să intru în legătură cu mama. Riscam ca mama să se trădeze, nu știam în ce măsură ea s-ar fi putut abține să nu mi se adreseze direct. A reușit totuși, sărmana, scriindu-i acelui prieten să mă caute, poate că mai trăiesc pe undeva prin lume. Prietenul mi-a arătat scrisoarea. Nu era unul din cei care putea fi bănuir de legături cu stăpînii mei, prea bine îi era acolo unde era ca să trebuiască să se vîndă ca mine. Și el m-a găsit undeva prin Mexic, la un alt român cu nume asemănător cu al nostru. Pe adresa aceluia, făcîndu-i și pe unii și pe alții să nu mă bănuie, am reintrat în legătură cu mama. Mi-a scris patru scrisori. Am să le arăt cîndva de va fi nevoie. În toate îmi spunea că aș putea s-o vizitez, pentru că nu era formulată nici o acuzație împotriva mea.

Atunci am căutat printre cei mai sus ca mine un om. Un om căruia să-i pot spune ce dor mi-e de țară și de ai mei. Și am găsit un evreu polonez, care mi-a spus că va găsi el o cale. Am fiert în oală seacă aproape un an gîndind că m-ar putea vinde stăpînilor. Între timp însă mi-am ascuțit simțu-

rule în meserie și am înaintat în grad. Simțeam că nu trebuie să mă mai tem de cei din spate, în cazul în care aș fi primit vre-o misiune în țară, ci de cel care făcea în țară legătura și pe care nu-l cunoșteam, sau cei, și care verificându-mă, mi-ar fi retezat legătura cu mama, cu cei care m-ar fi putut ierta, simțeam asta, dacă spuneam adevărul. Mama îmi dădea să înțeleg că m-aș putea întoarce.

Tudor Damaschin se opri. Mi-a îngăduit să-i pun o întrebare.

— Ce ați fi făcut să fiți reprimat, în cazul în care ați fi ajuns în țară?

— Întii ar fi trebuit să mă conving că nu am umbră. Știam tactica agenției noastre, nu risca nimic. Trebuia să verific dacă nu mă pîndește moartea înainte de a deschide gura. Apoi aș fi ales calea cea mai simplă.

— Care?

— M-aș fi predat Miliției și aș fi spus adevărul.

— Și de ce n-ați făcut acum așa? L-am zădărit eu pe Tudor Damaschin viînd să-l fac să priceapă că nu prea îi cred povestea

— Acum? Pînă la acum, tinere și nerăbdător detectiv, mai sunt destui ani, ani în care s-au întîmplat niște fapte ce nu le-am prevăzut.

— Anume? Nu l-am slăbit eu deloc.

— Mai întii cineva din țară, umbra probabil, s-a dus la maică-mea cu un mesaj din parte-mi cum că aș vrea s-o văd acolo unde sunt și că fiind singura din familie ar putea cere organelor românești emigrarea. Mama și-a pierdut firea și a înaintat organelor românești în drept cererea. Formalitățile au durat o vreme. Trebuia să fac și eu o asemenea cerere, dar n-am făcut-o. Și am greșit. Față de cei de-acolo. „De ce n-am făcut această cerere, m-au întreat, era calea cea mai simplă. Nu cumva visam să mă întorc în țară și să-i trădez?” „Nu, am spus eu, nici gînd!” Dar nu m-au crezut. Mi-au trebuit alți doi ani ca să-i conving că nu vreau să mă repatriez. Între timp a murit mama. În ochii lor ideea întoarcerii în țară căzuse. Mai mult decît atît umbra mea de aici mi-a destăinuit, evident nu direct, ci prin cei cu care eram eu în legătură, că moartea tatei, în detenție, se datorește celor trei magistrați pe care... i-am suprimat acum.

— Deci dumneavoastră ați...? am făcut eu cu naivitate ascunsă, deși începusem să mă îndoiesc de toată povestea. Și cum ați ajuns din nou în țară? Abia acum ați venit după... întreruperea de care vorbeați sau cu mult mai înainte?

— Am fost din nou în țară cu acest nume de acum, în '970, se va putea verifica dacă va fi nevoie. Am ajuns la Frăția Neamț, unde mai trăia sora mamei și unde era înmormintată și mama. Am recuperat jurnalul tatei păstrat cu grijă de tante Cleopatra și scrisoarea mamei către mine, ultima ei dorință. Acestea le-am făcut cu multă grijă. Nu cred că cineva m-ar fi putut bănuși. Am cerut bătrinei mele mătuși, ca orice străin — știam că vorbește bine franțuzește — ajutorul ca să-mi spăl mașina. Și între timp tot franțuzește i-am spus cine sunt și am rugat-o să nu se trădeze. Mi-a adus cu mare fereală jurnalul și scrisoarea mamei. Și câteva fotografii. Nu puteam să las pentru o altă întrevvedere aceste lucruri, riscam să fiu urmărit de *umbra* mea care și-așa știam că trebuie să fie pe undeva prin preajmă.

— Și jurnalul v-a satisfăcut? am spus eu.

— Ai să te convingi și dumneata. M-a satisfăcut mai ales în ce privește nevinovăția tatei. Și de aici ideea de a-l lichida pe cei trei asasini morali ai tatei și-ai mei într-un fel.

— Cum vă gândiserăți să acționați?

— Trebuia să le aflui mai întâi adresele. Nu eram sigur că asta se putea citi printre însemnările tatei.

— Și atunci v-ați adresat prieteniei din tinerețe, doamnei Filipina, căsătorită Bărbăcuț? am anticipat eu.

— Nu, nu ei, ci lui Tony Ceaur, care era bine-mersi la Tîrgu Ocna.

— Dar de, el cum de ați aflat?

— Absolut întâmplător. Oamenii de la Mineral-Import-Export ne-au condus, după obiceiul de acum, spre Slănicul Moldovei. La Tîrgu Ocna știam că locuise cîndva familia lui Tony. Am oprit și am întrebat absolut întâmplător de familia Ceaur. Era cunoscută și era cunoscut chiar Tony, care acum e un fel de comis-voiajor la o întreprindere de industrie locală, merceolog sau cam așa ceva.

— Nu v-ați temut ca Ceaur recunoscîndu-vă să vă trădeze?

— Nu, spuse cu cinism omul din fața mea, știam destule lucruri despre Ceaur ca să se teamă el de mine.

— Și el v-a pus în legătură cu Filipina Bărbăcuț și...

— Și Filipina Bărbăcuț mi l-a dat în mînă pe Gheorghe Prigoreanu și eu apoi... Ușurel, ușurel, tinere și nerăbdător detectiv, drumul meu a fost mult mai lung și mult mai complicat. Dar nu știu dacă mai ai răbdare?

— Eu mai am, zisei cu o oarecare condescendență. Istoria începuse să mă plictisească. În fond ce rost mai aveau

scuzele, toată înşiruirea asta de circumstanţe atenuante ? Tudor Damaschin ucisese cu bună ştiinţă şi nu numai atât, ucisese în aşa fel încît vina să cadă asupra altuia. Credea oare că aduce ţării vreun serviciu lichidînd oameni care plătiseră atât cît credea de cuviinţă ţara mea, că trebuie să plătească pentru vina lor ? Credea oare că ţara mai are nevoie de un ucigaş, admitînd că el nu făcuse acolo, departe şi alte fapte reprobabile împotriva ţării pe care pretindea că o mai iubeste ? Eu am, am adăugat într-un tîrziu cam alarmant. Dar s-ar putea să se întoarcă stăpîna casei şi...

— Ea mi-a cerut să te văd. Ştie de întîlnirea noastră şi ştie că am nevoie de mai mult timp pentru această confesiune. Deci pot să continui ?

— Vă rog, am acceptat eu fără să mă mai mir.

— Ceaur s-a grăbit să-mi dea adresele celor trei în intenţia că fiind departe mă voi putea răzbuna pe ei, care spuneau ei sînt vinovaţi de moartea tatălui meu. Asta m-a făcut să-l suspectez şi i-am cerut adresa Filipinei Greavu, ca să mă poată învinui numai de sentimentalism. Mi-a dat-o încă fiind în ţară. Aşa eram la adăpost.

— Şi ai intrat în legătură cu dînsa ?

— Într-un fel, da, pentru că i-am trimis cîteva ilustrate, dîndu-i de ştire că exist. Ii aminteam cîte ceva din anii de la Iaşi, lucruri pe care numai eu le-aş fi putut şti.

— De asta nu erau semnate ilustratele ?

— Le-ai văzut ? mă întrebă circumspect musafiru..

— Stăpîna casei nu le ascunde de nimeni. Sînt inofensive. Dar nu erau de-ajuns ilustratele ca să...

— Da, nu erau de-ajuns. Am vizitat-o pe cînd mai era la Sighet. Murise tocmai soţul ei şi fiul cel mare, cu el am vorbit întîi, mi-a spus că se vor muta la Sibiu. I-am spus că sunt prietenul din copilărie şi că am să trec s-o vizitez la întoarcere de la cimitirul pe care nu ştiu ce idiot l-a numit „vesel”. Şi am vizitat-o, iar trecerea mea a fost semnalată acolo la agenţie. Dar făcea parte din plan. Cred că am fost crezut pe cuvînt şi am fost lăsat să acţionez în vederea recuperării însemnărilor lui Prigoreanu şi Greavu. Ei, se pare, nu mă mai bănuiau de trădare, nu mai aveam de ce să cer repatrierea.

— Şi atunci Filipina Greavu v-a dat adresa lui Gheorghe Prigoreanu, atunci la Sighet sau la Sibiu ?

— La Sibiu, după ce am convins-o de bunele mele intenţii faţă de urmaşii lui Prigoreanu, dacă ar mai fi existat.

I-am demonstrat asta prin interesul ce-l descoperisem în jurnalul tatei pentru învățător și valoarea sa ca cercetător.

— Ea v-a spus că fiul lui Prigoreanu a lucrat în M. I. că i-a dat tot ce avea despre tatăl său, că...

— Ea mi-a sugerat doar că fiul ar putea face cercetări mai bune ca ale mele asupra deținătorului acelor însemnări de care și tata pomenea. Și tot acum am înțeles că prin el îmi voi putea împlini visul de a-l răzbuna pe tata, mi-o ceruse și mama, toate mi-o cereau.

— Păi ucigînd niște oameni ca cei pe care i-ați ucis, credeți că țara vă mai poate recunoaște de fiu? am exclamat eu nemaifiind în stare să mă abțin. De ce v-ați făcut asemenea visuri? Poate numai acolo unde ați trăit dumneavoastră v-ați rătăcit și firea și sufletul de puteți crede una ca asta.

— Prietene, a început greu omul din fața mea, te fac părtașul unei taine și, iată, dintr-o dată și fără drept de apel, mă respingi accentuînd pe acel pronume și excluzîndu-mă pe mine cu totul. Închipuieți că m-aș fi adresat unui organ, că aș fi spus tot ce ți-am spus pînă acum. Ce crezi că mi s-ar fi întîmplat?

— Oricum nu cred că ar fi fost cineva mai blînd cu dumneata, am spus eu sigur pe ce spun. Poate mai răbdători, ținînd seama de faptul că sînteți cetățean străin și mai ales reprezentați o firmă cu care aveam relații comerciale. Dar de iertat o crimă cine credeți că v-ar ierta? Și de ce ați vrea să vă iert eu? De ce să vă iert? Nu-s nici Hristos să dărui iertare și nici călugăr papistaș să vînd indulgențe. Zău că nu vă înțeleg, am spus eu, de foarte sus.

— Și eu tocmai asta voiam, spuse Tudor Damaschin, tocmai asta speram să obțin de la dumneavoastră, pentru că mi-am dat seama că puteți înțelege. Închipuieți-vă că sunteți în locul meu, că fugiți din țară în țară, din loc în loc, din cauza mîrșăviei, sau micimii sufeleștei a unor oameni care își apără dosul mînjind cu noroi memoria tatălui dv., care tată moare închis, nevinovat, neabsolvit de vină, iar ei, vînzătorii, trăiesc, trăiesc ca și înainte, în vreme ce tu, din pricina păcatului închipuit al tatei rătăcești aiurea, departe, și singur și flămînd. Și nu mai poți să te întorci în țara ta în vecii vecilor.

— Aici greșiți, domnule Damaschin, greșiți amarnic. Dacă vă știati curat față de țara asta, care a fost și-a dumneavoastră, nu era nevoie să săvîrșiți o crimă, puteați cere cinstit și curat repatrierea. Vă asigur că vi s-ar fi acordat. Nu pot să vă înțeleg și sper să nu poată nimeni să vă înțeleagă

de ce a fost nevoie să vă murdăriți cu sîngele unor inși care numai Claudiuși nu puteau fi. Și cu atît mai mult cu cît prin crimele dv. ați aruncat, intenționat ați aruncat, umbre urite pe umerii unui om nevinovat, ducîndu-l și pe el în pragul crimei. El pentru ce v-a mai fost necesar, de ce vreau să zic i-ați asociat numele de al dumneavoastră?

— Că să poată dovedi nevinovăția tatălui meu, ca să fie martor.

— Dar aveți jurnalul tatălui dv. Și nu credeți că era mai bine să nu-i ucideți? Mai ales că stîrnindu-l pe Gheorghe Prigoreanu ați aflat că oamenii nu se mai tem să spună adevărul, că au acum curajul unui adevăr de care atunci s-au temut. De ce ați mai făcut asta?

— De frică.

— Ați ucis de frică? Nu vă mai pot pricepe, deloc.

— Am semănat urme pe care să le vadă *umbra* mea, să se convingă că nu voi mai cere repatrierea, pentru că și el, omul acela care știe tot ce fac aici, va crede la fel ca dumneata. Am sacrificat niște pioni ca să scot o regină, domnule Moroianu. Dumneata ești prea tînăr și prea de tot fericit ca să înțelegi jocul meu.

— Iertați-mă, domnule Damaschin, dar m-ați derutat de tot. Încep să bănuiesc că întîlnirea dintre noi, mărturisirile dv., nici n-au avut alt scop decît de a mă pune pe mine în derută și pe cei în numele cărora credeți că am venit eu în casa asta. Ei, bine, domnule Tomassi, vă înșelați. Eu scriu un roman despre Prigoreanu tatăl și trebuia să-l amintesc și pe fiu, poate că el va fi chiar martorul în acest roman, un fel de Hamlet care vrea să știe adevărul despre tatăl său. Credeți că e nevoie de doi Hamleți într-o carte? Ar fi la fel cu introducerea într-un joc de poker a încă unui as. Trișaj. De ce m-ați încărcat cu povara dv.? Credeți-mă, nu sînt în stare să vă ajut cu nimic. Nu văd cum aș putea să vă ajut, pentru că nu vă înțeleg. Cel puțin acum, în casa aceasta.

— Aș vrea să luați acest jurnal al tatălui meu. Dacă nu vă va ajuta să mă înțelegeți, vă va sluji cel puțin la aflarea adevărului despre procesul în care a fost implicat Eliodor Prigoreanu, eroul dv. Sper că pot avea încredere în dv. să nu-l înștrăinați. E tot ce mai am de la tatăl meu. Bună ziua, domnule Dinu, și nădăjduiesc să ne mai întîlnim, însă sub zodii bune.

Și cu vorbele acestea Fantoma, adică Tudor Damaschin mă părăsi într-un fotoliu vechi din casa de pe strada Sulfinei.

Așa mă găsiră Mihaela și profesoara, cu jurnalul în mână, neîndrăznind să-l deschid de frica unei mașini infernale puse între pagini sau a vreunei otrăvi care ar fi curmat viața unui martor ce nu putuse să înțeleagă pe acest neinspirat și nefericit Hamlet. Profesoara ghici pricina tulburării mele, iar Mihaela era nerăbdătoare s-o afle. Nu știam ce să le spun. M-am supus ordinelor lor de-a mă spăla pe mâini ca să merg la masă. Tot ce am făcut pînă la plecare, pe care și gazda a acceptat-o, a fost să mă mișc ca un automat. Și abia cînd trenul s-a pus în mișcare, trenul care trebuia să ne ducă pe o rută foarte lungă pînă acasă, am izbutit să-i șoptesc Mihaelei: „Grea mai e boala ce se cheamă Hamlet!”

Și am început să răsfoim împreună jurnalul procurorului Eliodor Damaschin, barem să murim împreună, mi-am spus eu cu curajul sinucigașului, dacă tot vrea domnul Damaschin să suprimе martorii!

Dar nu a fost așa, dovadă că scriu cartea asta. Jurnalul vă va fi dezvăluit și dv., în partea din urmă a cărții, nu tot, doamne ferește, că n-ar avea rost, ci doar acele pagini care credeam eu l-ar putea interesa și pe colonel. La timpul său, căci cuvîntul din poveste, înainte mult mai este!

Oricum, singurul lucru pe care-l visam treaz și dormind așa pe fugă cu capul pe umărul Mihaelei, era să fiu mai curînd la N în biroul colonelului Șerban și să-l am alături pe Mateescu și să descifrăm, sub privirile foarte vii ale colonelului, taina jurnalului și a omului care se băgase peste noi în această afacere. Prea aiurită fusese mărturisirea lui de nu vedeam nici un scop în economia de pînă acum a acestei afaceri, întîmplări, drame, sau cum vreți s-o numiți.

Trebuia să fiu tare, atît de tare să nu-i molipsesc de derută și pe cei din jurul meu. Să le las măcar lor gîndirea neîmpovărată de mărturisirea stranie a straniului fugar Tudor Damaschin, care se dădea drept Fantoma. Nu mă mai ajuta nici vechiul meu principiu că realitatea întrece orice fantezie. Pentru că totul mi se părea o farsă.

zero

1 BALONUL DE SĂPUN ȘI O NACELA DIN JURNALUL VECHI

Baloane de săpun, așa îmi consideram argumentele recoltate la Sibiu și aduse cu sufletul la gură în fața colonelului Șerban. Mihaela era mai puțin sceptică. Mai aflate oare ceva de la profesoară? Ceva care nu putea încă să-mi spună?

Ajunsesem la N. cu un tren de seară. Și nu mă bucurasem ca altădată de întoarcerea acasă. Aveam oare de ce să mă bucur? Jurnalul procurorului Damaschin putea să stea numai în dosarul său, nu în dosarul asasinului celor trei magistrați. Și atunci de ce ar fi trebuit să-l înfățișez eu colonelului? Pentru că acum eram sigur că asta voise Tudor Damaschin să ne fure, mie, colonelului, (căci el era sigur că e pe urmele lui cineva, nu *umbra* ci lanterna) timpul. Dar ce voia el să facă în acel timp în care noi am fi descilcit în vechiul jurnal urma pe care el voia să ne conducă?

Nu găseam nici un răspuns și, mai rău, nu eram în stare, nici eu nici Mihaela să formulăm în alt fel întrebările. Poate doar încă una firavă, șovăind ca un minz nou născut: Pe cine ascunde Fântoma?

Așadar, în loc să aduc ceva de la Sibiu (nici măcar un reportaj pe care Dragoș l-ar fi publicat imediat!) aduceam întrebări. Cui ar mai fi folosit întrebările?

La patru dimineața eram încă treaz. Auzisem pe rind toate cele opt ceasuri cu cuc din bloc și singura mea distracție a fost să ghicesc în avalanșa de chemări care e ora cea reală. N-am putut. Apoi am adormit buștean. Adică pînă pe la opt și jumătate de n-a reușit să mă deștepte nici telefonul, nici soarele și nici Mihaela (că și ea adormise, bucuroasă că e din nou în patul ei!).

Eu însumi compromisesem valoarea descoperirilor mele de la Sibiu, nefiind la ora șapte în biroul colonelului. Așa cum îmi propusesem încă din casa familiei Greavu. Balonul meu de săpun se dezumflase. Și rămîneam doar cu nacela din jurnalul vechi!

Cafeaua mi s-a părut fadă, țigara udă, chibritele își aruncau spre mine fosforul neaprins la vreme. Tot semne proaste. Era nouă și încă nu mă hotărisem să ies din casă.

La nouă și șapte sună telefonul. Era Mateescu. Și era foarte bine dispus. Asta m-a făcut și mai *balon*.

— Știu că te-ai întors, spuse el, știe și colonelul; nu înțeleg însă de ce n-ai venit până acuma la noi. N-ai vești bune?

— Mai degrabă proaste.

— Așa credeam și eu, dacă tu cel mai pripit detectiv din câți s-au născut în literatura mondială de specialitate, ai rămas încă în casă la ora asta. Ori ești cumva bolnav? Ți-l trimet pe Levușca?

— Du-te la... era să zic eu, Levușca fiind șeful secției de dezalcoolizare de la psihiatrie. Cu asta ne gratulam noi cei care uitam uneori ce băusem cu o zi înainte. Am să vin imediat. Colonelul ce zice? Tu ce-ai mai făcut?

— Aha, aha, rise Mateescu, ți-ai venit în fire când ai auzit de Levușca. Colonelul ce să facă? A lăsat vorbă că prima urgență e sacul tău de voiaj. Iar eu am vești. Multe. Vezi că n-am spus bune? Cobori sau trimet o ambulanță și te duc direct la...

— Am să cobor, am mormăit eu.

— Nu mai fă pe misteriosul și nu mă mai ține pe jar. Incolonarea!

Incolonarea însemna că trebuia să mergem amândoi. Cu Mihaela aș mai fi căpătat curaj. Dar Mihaela n-a voit să coboare. „Jurnalul, că doar atît am căpătat la Sibiu, îl poți duce singur! Dacă o fi neapărat nevoie de mine dă-mi un telefon și vin. Sau veniți voi aici. Bine?”

Bine, pe dracu!

Am pornit ca să nu-i dau satisfacție lui Mateescu.

Am intrat ca un șoarece plouat în biroul colonelului și după ce am rezumat cele spuse și dumneavoastră, am pus în fața lor jurnalul procurorului Eliodor Damaschin. L-am pus și am făcut: Piff! Nu mai aveam aer. Nici colonelul nici Mateescu n-au spus nimic. Au cîntărit în mîini jurnalul și au răsfoit împreună cu mine.

Vă fac părtași acestei răsfoiri numai pentru a vedea că drumul nostru la Sibiu fusese inutil.

Jurnalul nu avea însemnări din perioada procesului ci din anii 1950—1952. Era jurnalul unui om ordonat care însă intrase în derută. La 14 aprilie 1950 scria:

„Încep să dispară vechii magistrați. Vor fi legi noi, va fi nevoie de oameni noi!”

Peste patru zile scria:

„Îmi pare rău de bietul P., era un mare orator! Dar nici-odată n-a ținut minte ce-a spus! Oare eu știu? Țin minte?”. Cîndva în mai, același an, notase:

„E tot mai greu să găsesc pe cei care ar putea depune nărturie despre onestitatea mea. Să-i caut acolo unde sunt acum. Dar ei mă vor primi în cabinetele lor? Au ei timp de mine acum?”

Prin august o însemnare era de-a dreptul criptică:

„Întîlnire cu E. F., prelungită. E binevoitor. Se pare că...”
În fine în iarna lui 1950, procurorul notase:

„A-nceput de ieri să cadă cite-un fulg... Eu sînt oare un fulg? Dar nu așa am învățat cîndva că viața unui om atîrnă uneori de un cuvînt? Și nu-i cuvîntul ca și fulgul, un cristal frumos dar care se topește odată ce-l rostești? Da, dar pe geamuri mai rămîne, rămîne fulgul, pe geamuri... Și cuvîntul?”.

Panseuri de om care-a-nvățat să filozofeze, a spus Mateescu, să trecem mai departe.

Am trecut.

„L-am întîlnit pe P. S. Mi-a întins mîna de departe și m-a salutat atît de călduros că nu-l recunoșteam. Mi-a spus că se simte bine, că nu va avea nici o problemă și nici eu. Pentru că l-am ascultat. Oricum în fiecare vinere postește, ca de obicei. Dar pentru alții va fi rău, rău de tot!

Oare știa ceva? În fond și eu și el sîntem la adăpost. Ar fi singurul caz pe care... Dar eu am mărturie că n-am făcut numai din bigotism ce am făcut.”

— P. S. nu poate fi decît Sterian, spusei eu.

La 4 februarie 1951 nota:

„Armand e fericit! A visat întotdeauna o vreme ca asta. Dar nu e de-ajuns entuziasmul, trebuie ordine, trebuie disciplină, trebuie o punere serioasă în ordine a tuturor lucrurilor. El spune că cei de azi vor ști să facă asta. Să dea Dumnezeu. Mă străduiesc și eu să-i ajut. Numai de n-ar spune că n-au nevoie de mine!”.

A doua zi scria alarmat:

„N-au nevoie de mine! Mi-a spus-o clar A. S. Eu sînt o coadă de topor. A. S. e asesor popular, e muncitor, a fost întotdeauna de aceeași parte. Cum să mă accepte lîngă el?”.

Peste o lună se pare că însemnarea era și pentru noi. Suna așa:

„A. C. m-a asigurat că nu se pune problema unei mărturisiri în public a faptei noastre. Cine își permite să mă asigure? Un neisprăvit care n-a făcut altceva decît să umble pe dedesubt! Dar nu eu voi fi crezut, ci el, la o adică. Ce zici de asta, Armand? Entuziasmul e un val care distruge valoarea!”.

— A. C. ar putea fi numai Anton Ceaur, am spus eu umflindu-mă puțin! Nu credeți?

— Credem dacă ne mai arăți încă o dată aceste inițiale. Le-ai mai găsit undeva?

— Cred că da, am spus eu luându-le junalul și răsfoindu-l. Aici! Și le-am citit însemnarea de la 20 aprilie.

„M-a vizitat A. C. Imi spune că ~~as~~ putea scăpa dacă-l ajut să se înscrie la facultate. Ce tupeu! Dacă mai vine îl dau afară! De ce să scap? Nu mă simt vinovat. Cine se simte vinovat să...”.

Peste o pagină apărea spaima din nou:

„Și totuși n-are dreptate Armand. Ar trebui să fac o mărturisire publică. S-o iau eu înaintea lor. Pentru că s-ar putea găsi un mizerabil ca C. care să spună că...! Nu, hotărât, Armand nu are dreptate. Eu trebuie să spun adevărul. Să-l spun în gura mare. Am să fac o întâmpinare.”

Se pare că aminase mereu acea întâmpinare, căci iată ce nota la o lună de la hotărîrea asta:

De ce să-i afund eu, tocmai eu, pe alții? Pentru că spunînd soartei? Ce cîștig spunînd adevărul? Îi pun în derută și pe ei și-i pun la zid pe cei cu care am fost odată de-o potrivă. De ce să-i afund eu, tocmai eu, pe alții. Pentru că spunînd adevărul despre mine îi infund pe ei. Nu, domnule Eliodor, nu-i bine ce-ai gîndit!”.

Nu știu cîte alte însemnări mai strecurau această idee. Dar se pare că Eliodor Damaschin n-a făcut nimic pentru apărarea sa. Nici măcar întîlnirea pe care și-o hotăra cu un personaj sus-pus din acea vreme. Și-o hotăra în acești termeni:

„Trebuie să mergi la I. N. și să-i spui adevărul. A fost și a rămas un om cinstit, judecă liber, e drept. Spunea și A. S. El l-a salvat din încurcătura cu Bercu. Dar cum să fac asta? Cum să mă duc la om și să-i spun: tovarășe N., eu sînt...?”

Trebuie, trebuie, trebuie!

TREBUIE! „și adăugase cu alt scris, poate din aceeași noapte sau a doua zi: Trebuie pentru liniștea și viitorul copilului tău și al femeii tale!”.

„Nu se poate, nota precipitat, la 13 august, același an; n-am să fac asta niciodată. Să aleagă ei vinovatul dintre vinovați! Au ei puterea, să le fie și dreptatea pe măsură!”.

La 1 septembrie nota; cu entuziasm:

„Sunt și oameni drepecți. Merită să ai încredere în ei. Și voi avea! Pînă la capăt!”.

La 15 septembrie însemnarea se pare că îl privea iar pe Ceaur :

„Nu înțelege oare omul acesta că nu-l pot ajuta? Degeaba mă ia acum cu vorbe mieroase, nu-l pot înghiți și pace. Poate totuși ar trebui să vorbesc cu S. Dar oare S. nu știe că dosarul meu? Am să-i spun asta chiar lui G. Să înțeleagă că acolo vorba mea nu mai are valoare. Ce naiba? Crede că el n-are nici o vină? De ce nu a respins mărturia pe care P. voia s-o pună chiar pe seama lui?! Și tocmai el mă amenință, tocmai el?! Și eu nu pot spune nimic.”

A doua zi însemnarea l-ar fi putut face pe fiu, de Tudor vorbesc, să pună mîna pe armă :

„G. e nebun sau de-a dreptul obraznic! Să creadă el că am să-mi pierd cumpătul! Nu-i dau nici un sprijin. Îl voi întreba de ce a fost exmatriculat în '40. Și ce va răspunde? Din cauza convingerilor de stînga? Auziți, oameni, ce poate spune un descreierat! Din cauza convingerilor de stînga! El! El! De parcă eu n-aș cunoaște care îi erau convingerile. Omul Hienei!”

Pentru că aici se pare că începea tragedia lui Eliodor Damaschin voi încerca să nu mai sar peste pagini cu riscul de a-mi dezumfla și dv. balonul cum a făcut la urmă colonelul.

3 octombrie: „Hotărît, C. e dement! Mi-a spus că de nu-l sprijin să fie reprimat va intra în Miliție, are drumul deschis și va face dreptate în privința tuturor celor care au împărțit dreptatea lui Antonescu! Tîmpenii! Oamenii aceia n-or ști chiar nimic despre el?”.

5 octombrie: „Tudor e amenințat. Așa vrea C. să mă lovească! Lovindu-mi copilul. Trebuie să intru în luptă! Trebuie! Și Tudor care nu vrea să mă creadă! E încă un copil! Doamne, are acuși-acuși 30 de ani și crede tot în poezii!”. (La însemnarea asta Matescu nu s-a putut abține să mormăie: „Atunci pe cine a întîlnit Dinu la Sibiu?”).

14 octombrie: „Tov. N. nu mă poate primi. N-are timp de mine. Sau poate a și ajuns undeva, unde trebuie, pîna împotriva mea. De ce nu m-am dus atunci? Tare sînt singur, Doamne și pieziș!”.

25 octombrie: „Tudore, ai să înțelegi tu vreodată ce fac pentru viitorul tău? Ai putea tu să-l elimini pe omul ăsta care... Doamne, ce pot gîndi!? Ce se va alege din noi? Cine a deschis poarta acestei lumi canaliilor? Numai canaliile puteau face asta. Ar fi trebuit ordine și dreptate. Și cei care

o vor face trebuie să fie curați. Dar C. va murdări aceste locuri. Și alții ca el. I-am spus direct.: Știu că ai fost omul Hienei! Vade retro, Satana! A rînjit și mi-a spus: Dovezi, maestre, dovedi! Nu vorbe! Canalia!".

1 decembrie: „Ce voia oare T. să-mi amintească de Uniunea cea Mare? Mă trăgea oare de limbă? I-am scris lui Armand. Mi-a fost rușine să merg la ei în starea asta. Dacă aș fi întâlnit atunci cînd trebuia pe unul din oamenii învățătorului! Acum aș avea mărturia sigură că numai eu am vrut să-l apăr! Dar n-o am. N-o am și sînt la dispoziția lui C. Barem de un timp mă lasă în pace. Dar cine știe ce clocește?"

25 decembrie: „Blind zîmbește din icoană cuviosul Nicolae. Ce frumos ar fi fost să fi reușit să-l salvez pe învățător! Ce frumoasă era povestea lui cu grădinița de flori ce i s-a arătat la un Crăciun și cerul deschis tot și în mijlocul ei o floare înaltă, puternică. Cu rădăcini pînă în fundul pămîntului! Aseară am ascultat colindătorii și mi-am spus că trebuia să fac mai multe. Și n-am făcut. Și trebuia să fac binele și nu l-am putut face. Acum aș putea dar nu mai e nevoie de mine. Și floarea aceea nu-i o floare oarecare. Cum spunea învățătorul: „Doamna Mare nu-i o floare, nu-i o floare oarecare, înflorește pe răcoare, cine o atinge moare!".

El știa că va muri. Știa. O atinsese de atîtea ori. Credeam că vrea să mă înduioșeze. Nu era nevoie de asta. Știam că e nevinovat.

Dar n-ai spus asta, Eliodore, n-ai spus asta! Ai spus doar că trebuie lăsat în viață ca să-și continue opera, ai spus că și în Evul Mediu cei cu putere magică erau lăsați în temniță să-și facă datoria, că...

Nu, asta nu ai spus-o tu, ci Poezina!

Dar Poezina, ce-o face?

Dar Zaharescu? Dar Hrușcă? Ce Crăciun au ei acum?

Porfiriță, sigur se roagă și e fericit că se poate ruga. El chiar dacă ar fi închis ar mai putea să se roage, asta știe el. Dar eu?

Învățătorul nu voia să mă înduioșeze, știa, era perfect lucid că odată ce-ai intrat în angrenajul morții nu-i mai scapi.

Numai eu nu vreau să cred asta. Dar trebuie, trebuie să mă obișnuiesc cu gîndul. Și Maria? Și Tudor? Tudor care nici măcar nu și-a terminat studiile!

„Stea, luminează-mă și pe mine!".

La 7 ianuarie suna alarma: „A doua strigare a îngerului! Tudor a aflat de la D. că P., H. și Z. au fost ridicați. Urmez și eu? așa m-a întrebat Tudor. Dacă și el care-i cu capul în nori simte asta, ce-mi mai rămîne de făcut?

Să fug? Dar unde? Doamne!

Nu se poate! Există un act care atestă absența mea de la rostirea sentinței, chiar dacă nimeni nu va depune mărturie pentru mine, există procesul verbal. Și cinstea lor. Nici Amilcar, nici Dinu și nici Genu n-or să poată spune că am fost acolo atunci.

Oh, Pillat din Pont, ah, mfinile tale n-au sîngele nevinovatului.

„Dar Ceaur?”.

18 ianuarie: „Se pare că va fi bine C. a dispărut. Mi-a spus cineva care poate foarte bine să știe asta. Ni se mai lasă pluta pe ocean!”.

25 ianuarie: „Ce mari zăpezi! Doamne, ce zăpezi cumplite!”.

27 ianuarie: „Dacă și ziua de mîine trece fără de îngerii pedepsitori, va fi bine! Mîine vor fi iar anchetați băieții, de n-ar...”.

28 ianuarie: „Nu mai sunt multe ore pînă mîine! Și cred în ei. Au spus întotdeauna adevărul! L-au apărât, au jurat pentru adevăr. O, bieții de voi, bieții de voi! Eu mă gîndesc numai la mine și vouă cît vă e de greu. Voi vi-l mai amintiți pe învățător? Vă mai amintiți ce spunea?. „Îmi pare rău că n-am să mai pot face nimic pentru țara mea!”. Și noi creдем că se referă la educația copiilor și P. ridea de asta. Și el se gîndea mai ales la năzdrăvana lui descoperire. De ce n-am primit eu acele însemnări ale lui? I le-aș fi dat lui Armand cum mă rugase și poate aș fi avut acum cu ce să mă apăr de învinuire, aș fi putut zice: N-am fost în stare să-i apăr viața dar iată, am făcut ceva pentru opera lui!

Prostii! N-ai vrut să crezi, Eliodore, în ce-ți spunea. N-ai vrut să crezi pentru că ți se păreau bluguiala unui om în pragul morții. Nu, nu în pragul, în qheara morții! Și n-ai crezut pentru că ți-a cerut să mergi într-un anume loc!

În care loc, Doamne, în care loc? Spunea că locul e ca o grădină, și că în acel loc crește, înconjurată de stînci, ca de un gard, Doamna Mare. Crește drept din fundul pămîntului și spune totul și că acolo el și-a... Sună cineva! La ora asta? Tudore, deschide tu, băiete, trezește-te și deschide

tu, fiule, pentru că eu... Vin, vin, îngerilor pedepsitori vin, imediat. Tudore ai grijă că pe mine mă .."

Tăcurăm toți trei un timp.

Intră Tina și colonelul îi făcu un semn discret. Ieși și colonelul spuse cu o anume emoție :

— Băieții, e bine că ați tăcut. Poate că omul care a scris asta merita un moment de tăcere, de reculegere. Acum vă rog să vă gândiți bine, bine de tot ce spuneți. Dacă acest jurnal nu-i o mistificare — și vom verifica — eu aș vrea mult să fie autentic, să știți, și tu să nu scrii (se adresa mie) că sînt un sentimental. Dar am vremea celui om care nu știa cu ce a greșit, el sau soarta lui, și aș putea să vă spun că îl cred pe cuvînt. Deci aveți grijă ce spuneți. Eu îl voi apăra. Pe Eliodor Damaschin nu pe fiul său, să ne înțelegem de la început.

Veni Tina cu cafelele dar nouă nu ne venea nici o idee. Ne blocase mărturisirea colonelului ? Poate. Pe mine sigur. Dar pe Mateescu ?

Apoi am fost intrigat că, iată, Fantoma își atinsese scopul încredințîndu-mi jurnalul, ne trimitea pe o nouă pistă, pentru ca să cîștige timp. Asta voiam să spun. Dar m-am oprit la vreme. Am lăsat să spună ei. Eu adusesem mărturia asta de ce să am eu întîietatea cuvîntului ? Devenisem brusc un detectiv care nu se mai pripește.

— Jurnalul ăsta dacă e autentic este o justificare a faptelor lui Tudor Damaschin. Mateescu spuse asta fără nici o căldură în glas. Începea deci disecarea, momentul sentimenta se dusesse. Și tot el adăugă o întrebare : Trebuie să vedem însă și ce urmărește el prin asta. Că nu ți l-a dat numai ca să-ți citești tu Dinule, pentru cartea de care i-ai vorbit. Ce mai ascunde printre rînduri jurnalul ? Ce ne dezvăluie nouă și ce i-a ascuns lui ?

— Dacă mă întrebi pe mine am să-ți spun ceva care poate și tu aștepți, am răspuns eu. Am să-ți spun că jurnalul dovedește că Eliodor Damaschin nu a murit numai din vina unei erori judiciare ci că, așa cum a aflat Prigoreanu vizitîndu-i pe cei trei magistrați, datorită unei vînzări, silite, impuse, dacă vreți, dar tot vînzare se chema. Și dacă Tudor Damaschin a aflat de la Prigoreanu fiul, și se pare că a aflat totul, a venit și i-a suprimat cu usurîntă.

— Dinule, spuse Mateescu, ai tăcut mult și am crezut că vei ajunge la o concluzie firească. N-ai ajuns. Magistrații au pierit degeaba. Nu ei erau vinovați, ci dușă cum jurna-

lul demonstrează clar și noi știm asta și din procesul verbal al ședinței din aprilie '44, și din ezitățile celor trei magistrați, din vina lui Anton Ceaur. Asta vrea să ne spună Tudor Damaschin dându-ți ție jurnalul tatălui său. Deci pe el, flăcăi!

— Perfect raționat, Petre, spuse colonelul, faci progrese mari. Dar nu le voi omologa dacă nu continui pe același diapazon. Te rog!

— Și jurnalul ne mai arată ceva care nu știam. Că Prigoreanu-tatăl a vrut să-i încredințeze procurorului însemnările sale. De ce lui și nu altcuiva? Pentru că procurorul îi era nu acuzator, cum ar fi fost normal, ci apărător! Paradoxal! Și deci un om ca acesta trebuie răzbunat spune Tudor Damaschin dându-ți jurnalul. Că procurorul nu numai răzbunat merită, ci și reabilitat. Deci fiul iertat că ne ajută să punem ordine în dosarele istoriei noastre. De aici eu trag concluzia simplă și la mintea cocoșului că el n-a ucis.

— Atunci...? am dat eu să spun.

— Atunci nu vom avea de ce să-l învinuim pe el, ci pe cel care, poate șantajat la fel ca altădată Damaschin procurorul, a vrut și a reușit să-și șteargă trecutul. Adică pe...

— Ceaur! a spus colonelul. Bine, Mateescule! Ai găndit în spiritul lui Tudor Damaschin. Bine. Mai ai ceva de spus?

— Va trebui să descoperim cum a reușit Anton Ceaur să treacă pe la cei trei și să-i lichideze. Și apoi să-l...

— Nu e numai atât, am sărit eu aproape furios. O idee de ultimă oră mă împungea s-o strig. Trebuie să vedem ce mai voia să ofere Damaschin ca preț al iertării pentru fuga sa din țară și pentru cele ce-a făcut ades și împotriva țării sale. Ce preț? Că nu numai pentru un asasin nepedepsit venise el în țară.

— Tu care crezi că era oferta lui? într-abă Petre în vreme ce ochii colonelului spuneau ceva ce n-am putut ghici.

— Ce preț dăduse celor de dincolo pentru salvarea lui, pentru întoarcerea în țară? am spus eu amintindu-mi că Damaschin spusese asta.

— Descoperirea lui Eliodor Prigoreanu?!

— Nu crezi?

— Dar tu de unde știi asta? mă întrebă Mateescu.

— Din vorbele lui și din jurnal și dacă mă gândesc bine și de la cele spuse de Prigoreanu fiul. Acele însemnări ale învățătorului și care arătau sigur locurile unor zăcăminte de minereu.

— Crezi în povestea Doamnei Mari? întrebă colonelul.

— De ce n-aș crede? Și de ce nu m-ai crede și dv. pe mine? Numai pentru că se spune că sînt poet?

— Dar te-ai întrebat dacă noi l-am putea crede pe Tudor Damaschin dacă ar veni numai cu niște însemnări și ar spune: sînt ale lui Prigoreanu? întrebă serios colonelul.

— Da. L-am crede după ce am vedea că e scrisul acelui om, nițel aiurit, foarte îndrăgostit de natură și de o femeie frumoasă și de țara lui. Dacă ar avea asta l-am crede.

— Mai este cineva care crede în Doamna Mare, știi, Dinule? spuse fără maliție Petre. Să-i spun, tovarășe colonel?

— Spune-i, dar cu parcimonie, zise colonelul și apoi către mine: Așa se spune cînd vrei să fii reținut, atent și... zgîrcit la vorbă?

— Se poate spune și așa am acceptat eu curios să aflu cine era celălalt care credea în Doamna Mare.

2

IONICA TALALĂU ȘI DOAMNA MARE.

Cititorul va înțelege din titlu că e vorba de unul dintre martorii agoniei lui Eliodor Prigoreanu, e vorba de acel răcău năîng ce veghea cu strășnicie și dragoste școala din Tînguiei, în care se rostise sentința împotriva învățătorului care era pe cale de-a smulge Doamnei Mari străvechea-i taină. Și se va întreba cum de a apărut abia acum. Ei bine, pentru că scrupulosul Samuraj nu voia să negligeze nici un amănunt care ar fi putut lumina istoria asta, cam aiurită, și se străduise, în vreme ce autorul hălăduja prin Munții Bistriței și prin a treia parte a narațiunii, să-l afle și să-i deserte sacul cu amintiri.

Ion Tălălău cum îl porecliseră cei din Tînguiei, Bălăucă pe numele înscris în actele primăriei, nu mai locuia de mult, acolo, în satul natal, ci, dus de viață se strămutase undeva la poalele Ceahlăului în chip de om la toate. Trăind de pe seama pădurii, din primăvară pînă în cealaltă primăvară. Prinsese ceva carte la cursurile de alfabetizare de știa să se iscălească, să socotească tot ce nu trecea de sută și lucru de mirare cunoștea cu piciorul geografia țării. Nu

ți-ar fi putut spune în ce județ era cutare localitate, știa doar în mare că e în Ardeal, în Moldova sau în Oltenia, și țină care mare târg era. Atît îi era de-ajuns ca să colinde țara vînzînd fluiere, cutii frumos încrustate, măgăruși jucăuși sau banale cozi de topor, de coasă, de lopată. Oameni din toată țara ar fi putut spune multe despre el și de poveștile lui. Iarna dispărea în bordeiul lui de la Durău și vegeta. Vegeta și își pregătea hagiaticul de vară. Pornea odată cu desprinderea sloiurilor. Se întorcea odată cu înghețarea apelor. Încărcat de povești, de întîmplări ciudate, de noi modele de fluiere, de cutii, de bastoane, sau de jucării din lemn. Și cu bani? Sigur că da! El pleca cu desaga plină, dar nu rămînea cu ce lucrase iarna ci, informat, vindea ce căutau mai mult în iarmaroace țărani din împrejurimile în care îl apuca vremea.

Apariția cooperativelor de meșteșugari ar fi putut să-l statornicească undeva, îl rîvniră mulți șefi de unitate pentru felul în care lucra, pentru promptitudinea livrării comenzilor, pentru faptul că nu știa ce e beneficiu. Încercară să-l statornicească cei din satul de care îi aparținea sălașul de iarnă. N-au reușit. Le aducea cîstit banul cîștigat pe drumuri dar nu-l puteau opri să fie lucrător cu orar fix. Se împăcau cu asta pentru că mare parte din ce lucra pe iarnă lăsa cooperativei.

Ideea că Ionică ar putea fi unul dintre mulții negustori ambulanți din târguri și din iarmaroace îi veni lui Mihai Iovan și odată încredințată lui Mateescu se finalizează cu aflarea acestei scurte biografii. Iovan care îl întîlnise în drumurile sale avea să afle tot ce vă voi spune mai departe.

Pus în temă cu faptul că Ionică era poate deținătorul însemnărilor lui Eliodor Prigoreanu (își amintește cititorul de relatările magistraților despre discuțiile lui Prigoreanu cu Ionică?) Mihai îl abordă ca pe o veche cunoștință, undeva pe la Ianca. Ionică mergea cu fluiere, cu buzdugane de lemn vopsit cu ducă, cu căței și păsări mișcătoare, către Lacul Sărat. Aflase el că pe-acolo prin Cîmpul Mare sînt bălți tămăduitoare de betesugul picioarelor lui umblate. Avea destule mărfuri în traistă și cooperativa îi expnediase la Brăila încă un sac pe care trebuia numai să-l ridice de la poștă. Asta mai făcuse el.

În drumul acela spre Brăila Mihai Iovan făcu o pană, undeva între sate, sub cerul liber. Trase *monstrul* într-o alveolă cu oarece umbră cu bănci și cu un șipot cu apă sălcie și-l îndemnă pe Ionică să ia o altă mașină, treceau des-

tule pe șoseaua aceea, să-și continue drumul dar Ionică se dovedi statornic și nu-l părăsi. Mihai *munci* până spre seară la pana lui, n-avea, ca de obicei, marfă perisabilă și n-avea de ce să se grăbească. Și aruncă din treacăt vorba despre iarba fiarelor cu care, poate doar cu aia ar mai putea să-și dreagă mașina.

Ionică se dovedi priceput în ierburile pădurii și ale cîmpului, dar iarba fiarelor nu o găsiră acolo. Rămaseră peste noapte la un foc de ziare și vreascuri de salcîm și la lumina lunii. Trebuiau să aștepte pînă spre ziuă service-ul din Brăila care l-ar fi scos din pană. Trimisese vorbă pe cîțiva șoferi și spera că nu se vor grăbi.

Ionică îngăimă un cîntec stingaci la fluier. Mihai îl admira și îl făcu să mai cînte. Pe unul din aceste cîntece potrivea versurile care aveau să deschidă confesiunea lui Ionică. Le știți și dumneavoastră. Eu nu știam că le aflase și Mateescu și de la el Iovan. Nu știam. Lipsisem atunci cînd o nouă întîlnire cu Gicu Prigoreanu îi dusesese pe pista Doamnei Mari, pe colonei și pe prietenul meu Samuraiul.

Ionică auzi vorbele și se simți îndemnat să întrebe :

— Ești curat la trup, frățioare ?

— De-o săptămînă sînt plecat la drum, minți Mihai, și n-am atins femeie că mi-s băiat cuminte. Iar băutură nu am voie să pun în gură cît mă știu la drum. De ce mă întrebi ?

— Pentru că dacă ești curat am să-ți spun o poveste, o taină și poate am să te fac părtaşul ei. Dar ține minte ce spun, dacă nu ești curat ai să mori. Doamna Mare omoară pe toți cei care o ating cu mîinile amirosind a femeie sau cu răsufllarea puțînd a băutură și-a tutun. (ce curios, nu ? Mihai se abținuse de la tutun !)

— E prea periculoasă, Ionică, taina ce vrei să mi spui tu, mai bine lasă, nu mi-o mai spune, îl zădări Mihai. Eu umblu pe drumuri și nu mă pot ține să nu... păcătuiesc măcar cu... gîndul.

— Ascultă, frățioare, trebuie să ți-o spun. Trebuie s-o spun cuiva că, io-te, sînt bătrîn și mă lasă măduarele și n-am să mai pot merge s-o cat și are să-i moară taina odată cu mine.

— Iar ție, Ionică, cine ți-a dat taina asta ? Călugării de la Durău ? Sau vreun străbunic ?

— Nu, frate Mihăiță, taina asta mi-a dat un om pe moarte. Un sfînt, eu știu ce spun, frățioare. Ionică nu mințe, dacă aș minți m-ar înghiți drumul și munțele și m-ar ucide Doamna Mare. Omul acela era un sfînt. Îl luaseră să-l

osîndească la moarte ca pe Domnul. Și tot ca pe el l-au osîndit în Săptămîna Mare. Măcar că unul dintre ei a spus că e păcat și învățătorul acela prigonit era frumos ca Domnu cînd intră în Ierusalim și blind ca El. Numai că nu se închina.. I-am spus să se închine, dar eu greșam că el n-avea de ce să se închine, el era ca Domnul de ce să se închine lui, nu ?

Și m-a chemat mereu la dînsul, stătea în grajdul popii, pe paie. M-a chemat la dînsul și mi-a spus : „Ionică, tu ești curat la trup ?” „Sînt, învățătorule, că eu nu sufăr muiere și nu mă înfrupt din ispitele celui fără nume !”

„Dacă ești curat, a zis el, am să-ți dau o sămînță fără de preț. Am strîns-o eu de pe munți. Și tu ai să te duci acolo unde am să-ți spun și ai s-o sameni și dacă ai să rămîi curdat ai să-i aștepți rodul și ai să-l strîngi. Ca să nu se irosească. Dar tu nu rodul ei ai să-l ai. Că rodul ei e numai un dor așa de te usucă și te stînge. Ci ai să-i sapi la rădăcină. Are să-ți fie greu, ai să asuzi de multe ori și or să-ți sîngereze mîinile și inima de dorul celorlalți, dar tu să nu te oprești, să nu ostenești chiar de-ar trebui să sapi pînă la Fundul pămîntului, să nu încetezi să sapi.”

„Și ce am să găsesc acolo, învățătorule, după atîta trudă ?”

„Ai să găsești, spunea el, o piatră rară, pe care oamenii n-au mai văzut-o. Dacă o pui în dreptul ochilor ai vă vezi prin ea ca prin semîntețele astea.”

„Și ce să fac cu piatra aceea, învățătorule ? întrebam eu ca un prost ce eram și necunoscător pe-atunci, la ce-mi trebuie ?”

„Ție nu-ți trebuie, Ionică, piatra aceea — spunea învățătorul — dar tu vei fi primul care s-o vadă, primul din oamenii de azi. Și dacă ai să te ții curat, curat ca acum, la trup și la suflet, ai să te faci cunoscător a toate și mai ales a dorului. Iar dacă ai s-o arăți oamenilor are să se găsească ei unul care să-i știe rostul. Dar tot n-au să uite numele tău și fapta ta. Pricepi, Ionică ?”

„Încep să pricep, învățătorule, ce spui tu — ziceam eu — da nu crezi că eu n-am să fiu în stare ? Că mintea mea e slabă săraca și nici la trup nu-s prea vrednic și poate ispitele or să mă bîntuie și am să-mi pierd viața pentru că tu mi-ai spus taina asta.”

„Nu, Ionică, tu n-ai de ce te teme, că tu semeni cu moșul meu care mi-a spus prima dată de Doamna cea Mare și dacă tu n-ai să poți să-i scoți piatra de sub rădăcină ai să

spui taina asta altuia ca mine tot într-o noapte și ai să-l pornești s-o caute mai departe când tu n-ai să mai fii în stare."

— Și nu mai ești în stare, Ionică, întrebă Mihai amestit de poveste, nu mai ești în stare de mi-o spui mie?

— Nu ți-am spus-o numai ție, frățioare, se tîngui Ionică. Am spus la mulți băietani care s-apropieau de vîrsta mea de atunci, numai că mi-o rîs în nas că le spun povești și pe mine m-o durut aici și în crier. M-o durut că poate învățătorul n-o putut să-mi spuie tot. Că eu, frățioare de douăzeci și cinci de ani o căut pe Doamna Mare și-am pus în locuri multe din cele care mi le-o spus învățătorul semințe. Și am cules și eu altele așa cum mi-o lăsat el vorbă dar n-am ajuns sub rădăcina ei să-i scot piatra. Mi s-au muia măduarele de roua munților și de răcoarea pietrelor dar nici o unealtă n-a fost bună să-i scot Doamnei Mari piatra de sub călcîie. Și nu știu dacă m-o mai crede cineva. Tu mă crezi, frățioare? Tu crezi istoria asta a mea?

— Ionică, spuse Mihai însuflețit, eu o cred. Eu cred că nu se poate să fie poveste neadevărată din toate poveștile care le-au spus oamenii. Am eu un prieten acolo unde stau care spune că numai poveștile scrise pot minți, că — zice el — cel căruia te adresezi nu te vede și nu-ți poate căta drept în față să te vadă dacă minți. Dar cele care omul le spune altui om, așa ca noi acum, nu pot fi scornite, că ți s-ar uita celălalt în ochi și prin el s-ar uita la tine pămîntul și te-ar răsturna de pe fața lui, că minți. Așa zice prietenul acela al meu. Și eu îl cred, și de asta te cred și pe tine, Ionică. Dar nu știu dacă eu am să pot urma acestei taine a tale. Eu am o meserie care nu-mi îngăduie să stau ca tine într-un loc, atîta timp cît zici tu că ai stat ca s-o pîn-dești pe Doamna Mare.

— Dar tu, frățioare, dacă ai să fii curat la trup, n-ai să mă duci măcar pînă la locurile pe care numai eu le știu? Cu mașina ta?

— Te-aș duce, Ionică, dar vezi tu, eu trebuie să-i spun șefului meu de ce merg acolo și ca să-i spun trebuie să știu unde vrei tu să te duc, și să-i cer să mă trimeată acolo cu marfă ca acum. Poți tu să-mi spui de locurile acelea? Sau e o taină pe care eu nu trebuie s-o știu dacă tot n-am să pot ajunge acolo?

— De ce să nu-ți pot spune, frățioare? Că și mie mi-a spus-o un om și el tot de la alt om o aflase și poate acela de la altul și așa pînă în fundul veacului, de pe vremea Do-

chiei și poate mai demult. Îți spun, frățieoare, îți spun. Vezi tu stelele celea multe? îi duse Ionică privirea spre cer. A-celea de acolo? Le vezi?

— Le văd, făcu Mihai, le văd. Nu-i oare constelația Fecioarei?

— Așa e, frățieoare. Se vede că nu m-am înșelat eu rămânind cu tine noaptea asta. Trebula să te întilnesc, frățieoare și să-ți spun. Și să te gădesc pe tine care să mă crezi. Acu, frățieoare, cred că mi-a venit și mie ceasul ca să trec la hodină lungă, de te-am găsit pe tine. Da, vezi tu, frățieoare, nu-mi pare rău că am să mă hodinesc. Nu-mi pare rău. Am să mă duc acolo, sub Ceahlău, unde se duc cei buni, și am să-i întilnesc pe Învățător și el are să mă primească zîmbind a ris și am să-i spun: „Învățătorule, am găsit un om care să-ți ducă taina mai departe și dacă tu mi l-ai trimes eu îți mulțumesc, că eu cam ostenisem și mi se făcea a hodină!” Și el are să ridă și are să-mi spuie: „Șezi colea, Ionică, și te hodinește, și uite-te în vale ce lume frumoasă ne vine din urmă. Și după ce-ai să te hodinești și ai să-ți saturi ochii cu priveliștea asta a lumii, vino cu mine să-ți arăt piatra de sub călcîiul Doamnei Mari!” Și am să merg cu el, frățieoare și am să mă bucur.

Ionică se opri din vorbă și Mihai îi văzu lacrimile. De amintire sau de dor?

Constelația Fecioarei lucea puternic, puternic ca în orice noapte de august și Mihai nu mai îndrăzni să-l tulbure pe cel de alături care vorbea în dodii și nu prea.

— Și învățătorul ți-a arătat Fecioara, Ionică?

— Mi-a arătat-o și mi-a zis să mă iau după stelele ei. Că eu nu știam carte și degeaba mă punea el să-i arat pe hartă unde sîntem noi că eu nu puteam lega slovele ca să le desleg tilcu. Și de asta mi-a spus să merg după stelele Fecioarei.

— Dar cum să mergi tu după stelele Fecioarei că ele se văd numai în crucea nopții?

— Păi cum să merg frățieoare, că așa l-am întrebat eu pe învățător. Dar el a zis: „Io-te cum, Ionică. Tu să ții bine minte unde te culci și cum te trezești. Și să te uiți bine la semnele astea de pe hartă. Care am să ti le fac eu!” Si i-am adus din podul școlii harta cea veche și frumoasă cu România Mare. O știam că mi-o arătase Domnu nostru învățător, că mie numai harta și cîntecele îmi plăceau de la școală, că alte nu puteam prinde. Să socotesc pe degete mă învățase hunicul și să mă uit la stele un cioban bătrîn din-

spre Domnița care era și zodier. Dar stelele nu se vedeau ziua și eu nu-i puteam spune lui Domnu' ce știu eu cînd el rîdea de mine că „Măi Ionică, tu mai nimica nu știi!” Da' eu știam. Știam și stelele și buruienile de leac și șuierul copacilor și cum spune fiecare păsărică pe limba ei, că e vremea somnului sau a treziei sau a prînzului. Da domnu' rîdea cînd mă auzea, rîdea și el a zis odată că-s „tălălău pe cîmpuri.” Că de asta mi-o rămas și numele așa, da' nu-mi pare rău.

— Și cu harta? îl întrerupse Mihai din vorba care-i aluneca acuma spre alte amintiri, poate de oboseală, poate de teamă că-și vinde prea repede taina? Cu harta cum a fost?

— Harta? întrebă Ionică. Păi domnu' aducea harta și-mi spunea: „Ia arată tu, Ionică, unde e Oltul sau unde e Dunărea sau unde e Ceahlăul și eu mă duceam la hartă. Și el spunea: Arată tu, că prostovanii iștia degeaba-s în clasa mare, că nu știu unde e. Uite, măi, ghiavolilor, uite la Ionică, el nu știe literele da știe unde-i Oltul, de la izvor și pînă la vărsare!” Și așa îl arătam că îl urmărisem pe el cînd ne arătase și mă duceam acolo și cu ochii închiși.

— Și învățătorul ce ți-a arătat mai întîi, Ionică, harta sau stelele Fecioarei? întrebă nerăbdător Mihai.

— Învățătorul?

— Da, învățătorul care te-a inițiat în taina Doamnei Mari?

— Ei, dînsul cînd mi-o spus despre Doamna Mare m-o întrebat dacă nu am o hartă și eu am întrebat pe domnu' Ceaun dacă pot să-i dau harta că domnu' Ceaun îl vedea cîteodată pe învățător. Zicea că îi este prieten și-i spunea că de nu s-ar fi ținut de... dar asta-i altă treabă, nu-i în legătură cu povestea noastră. Zicea că e păcat că ar fi putut ajunge departe dacă nu se amesteca cu politica și cu partizanii! Dar domnu' Ceaun a zis că pot să-i duc harta că n-o să i se întîmple nimic.

— Și jandarmii te lăsau să intri la el, la învățător?

— Da cum să nu mă lase? Că ce puteam eu să fac? Să-i omor pe jandarmi și să-l fac să fugă? se miră Ionică de întrebare.

— Păi de ce nu? Tu știai toate cărările prin pădure, tu l-ai fi putut scăpa, insinuă Mihai.

— Crezi, frățioare că nu i-am spus și asta? I-am spus. Că jandarmii dacă au văzut că nu fuge, că el nu voia să fugă, ne lăsau singuri și se duceau și ei la cîte o femeie, că

erau multe văduve. Sau la băut, prin sat. Și atunci seara puteam sta eu cu învățătorul.

— Și de ce zicea el că nu fuge, Ionică?

— Păi, spunea așa, că el dacă ar fugi atunci ei ar prinde pe cineva și ar chinui mult pe acel cineva, la care el ținea tare mult. Eu am zis că nu-s așa de răi judecătorii lui ca să prindă pe altul în locul lui.

— Dar tu, Ionică, nu l-ai întrebat de cine se temea el să nu fie prins de judecători și chinuit? îl cercă iar Iovan.

— L-am întrebat, frățioare, cum să nu-l întreb. Ca eu bănuiam că e vorba de femeia lui sau de copii. Și atunci el a oftat și mi-a zis că de copil se teme, că e mic și crud și e păcat să-l chinuie pentru păcatul tatălui său. Și mi-a spus că ei știu că el de asta n-o să fugă. Dar de femeie se despărțise, așa mi-a spus, că numai așa putea să ajungă pînă în grădinița Doamnei Mari.

— În grădiniță, așa spunea?

— Da, frățioare, că toate locurile unde se răsfăță Doamna Mare is închise între stînci ca în niște grădinițe.

— Și tu le-ai găsit pe toate, Ionică? insistă Iovan.

— Cum să le găsesc eu pe toate? Cum să le găsesc? Mi-ar fi trebuit o viață de om, da eu n-am avut cum, că a trebuit și să muncesc, să duc fluiere și cutiute și jucării din loc în loc și să le fac, nu numai să le duc, cum fac alții.

— Dar din cele care ți le-a arătat învățătorul ai găsit vreuna?

— Am găsit, cum să nu găsesc. Aproape pe toate le-am găsit. Dacă aș fi putut merge acolo numai în luna lui gustar ar fi fost bine, da vezi că eu n-am putut. Nu m-a ajuns puterea. Că numai atunci o puteam lua după stele.

— Dar învățătorul ți-a arătat steaua? Nu?

— Nu, învățătorul mi-a arătat pe hartă unde-s locurile și mi-a spus cum se cheamă și mi-a purtat degetul ca să nu uit unde-s. Tare frumoase nume au locurile acelea. Am să ți le spun că tu știi să scrii, da la ziuă.

— Dar tu, Ionică, ai plecat cu harta, nu?

— Cum să plec cu harta? Ce era a mea? Era a școlii! Eu m-am dus pe stele, că învățătorul mi-a spus: „Ionică, dacă ai să rătăcești hara cumt ai să mai ajungi tu în locurile ce ți le-am arătat eu?” Și eu i-am spus că are să mă ducă inima într-acolo. Da el a rîs: „Că inima trebuie ascultată, dar ea nu vede și nu are grai cu vorbe ci cu alte semne.” Și iar m-a întrebat cum am să mă descurc. Și eu am zis că am s-o iau după stele. Și el m-a întrebat dacă le știu. Și i-am

zis că le știu și el nu s-a încredințat pînă nu m-a pus la probă. Și cînd a văzut că le știu, mi le desena pe părete cu cridă, a zis: „Bine? După stele ai să mergi, Ionică!” Și într-o dimineață, țin minte ca acum, că n-a mai trăit mult după aceea, că am auzit de la domnu procuror și de la domnu Ceauș, că, e gata, că l-au dovedit cum că e cu par-tizanii și or să-l omoare“. Învățătorul mi-a scris cu crida pe zid stelele Fecioarei și mi-a zis: „După ele să te iei, Ionică, și ai să găsești toate grădinițele Doamnei Mari!” Și pe urmă a întrebat: „Ai să faci cum am zis?” Da, am răspuns eu. „Și ai să rămii curat la trup?” „Așa am să fac învățătorule, am zis eu, așa cum spui!” Și iar m-a cercat: „Și dacă tu n-ai să poți scoate piatra de sub călcîiul Doamnei Mari ce-ai să faci?” Am stat oleacă și i-am răspuns: „Dacă n-am să mai fiu eu în stare am să-i spun unui om ca mine curat la trup și la suflet ce și cum. „Așa să faci, a zis Învățătorul. Dar de mers cum ai să mergi, că tu slovele nu le știi?” „După stele, Învățătorule, am răspuns eu. Și el a fost mulțumit. Pe urmă au venit jandarmii și l-au luat și nu l-am mai văzut decît în căruță cînd îl duceau să-i facă capătul. Și atunci mi-a arătat spre Între Asfințit și Miazănoapte și eu acolo am înțeles că trebuie să merg mai întîi.

— Și acolo ai mers, Ionică? îl înghionți Mihai cu întrebarea.

— Acolo, frățioare, da' tîrziu de tot. După ce s-o mințuit războiul. Și am învățat și eu slovele și am putut să mă iscălesc și să deslușesc vorbele scrise.

— Păi, atunci te-ai dus după hartă, Ionică, nu după stele?

— Ba, după stele, m-am dus, frățioare, că harta ceea cu România Mare nu mai era. L-am întrebat pe domnu' nostru și s-a ferit să-mi zică ceva, da' eu am înțeles că o arsesese că am găsit numai un petec, pe care era muntele Ceahlău. Și l-am citit, de-l știu pe de rost. Și-l am și acum acasă. Da' de pornit tot după stele am pornit că fără hartă petecul acela nu mă putea duce la liman. După stele cînd au ieșit, la luna lui august, și după semnul care mi l-o făcut Învățătorul cînd l-au dus. Și locul acela eu mi l-am ales de sălaș, că am înțeles că Învățătorul mi-l alesese. Acolo cînd am ajuns, am înțeles că și petecul acela de hartă era un sămn. Și se putea să nu-l urmez?

Tăcu Ionică și Mihai nu mai avea putere să-l întreb. Ar fi trebuit să doarmă, mai era o bucată bună de drum

pînă la Brăila. N-a dormit, nu mai era timp, că se apropiau zorii și nădăjduia că măcar unul din șoferii trimiși cu vorbă au dus-o unde trebuia. Dar cine a avut bucuria să-i vină cei de la Auto-service la vreme?

— Acuma să te duc pînă la Lacu Sărat, Ionică, a zis Mihai, că mașina nu-i reparată și pot să merg.

— Dacă nu te ostenești prea mult ai să mă duci. Că acolo am să întîlnesc un domn pe care-l cunosc, că el mi-o spus de băile de nămol de-acolo că-s de leac. Poate că el o și venit acolo, că vine cu trenu nu ca mine cu autostopul. Și dacă n-o venit am să-l aștept. El zice că-s de leac băile, că pe lingă nămol mai faci și alte proceduri, de ai bani. Și toate la un loc te tămăduiesc.

Mihai tresări la vorba *proceduri*. Nu era din vocabularul lui Ionică. *Autostop* se mai putea să spună un călător ca el, dar *proceduri*? Suna așa avocățesc și cum Mihai era încărcat cu povești și cu tot ce se aflate pînă atunci despre Doamna Mare și amantii ei de inimă, întrebă într-o doară:

— Cu cine ai zis că te întîlnești la Lacu Sărat, Ionică?

— Cu domnu Ceaun, că el mi-o spus de băile astea și mi-o trimes vorbă că are să fie acolo și dînsul că eu nu prea mă descurc...

E deajuns oare pentru dumneavoastră ca să-mi îngăduiți să numesc următorul capitol:

3

BAI DE NAMOL ȘI ALTE PROCEDURI

... și să vă fac să-l credeți pe Mihai că-i venea să calce de trei mii de ori legea circulației numai să se vadă mai curînd la Lacul Sărat și să dea mîna cu domnul Ceaun sau Ceaun cum îi spunea Ionică și să vadă, primul dintre noi, pe cel din urmă personaj care mai putea să apară în această istorie?

Ieși mulțumit din oficiul telefonic și își căută de drum spre piață. Il găsi repede pe Ionică într-un grup de țărani de prin zonă. Încea fluiera. Nu-l stingheri și pînă să-l zărească Ionică se amuză de unul singur încercînd pepeni, și spunîndu-i celui din dosul movilei, ba lubeniță, ba harbuz,

ba pepene verde. Ionică îl zări cu harbuzul în brațe. Îl urmă și pe cînd mîncau gospodărește la o tarabă, 1 se plînsese că mașina îi intră în revizie pentru două-trei zile și că și-a găsit de dormit, bani are așa că o să-și dreagă și el măduarele cu niște băi de nămol. Și chiar spusese lui Ionică cu o satisfacție în care se recunoștea sportivul ce era încă : „Abia aștept să mă dau soarelui gol-puşcă !”.

— Cum, frăţioare, gol puşcă așa în văzul lumii ? îl mustră Ionică. E păcat mare să-ți arăți lumii goliciunea.

— Ionică, strigă Mihai gata să se înece de rîs cu mușcătura de harbuz, dar nu stăm, bre, decît între bărbați. Sau și asta o fi un păcat ?

Și vorbind despre astea urcară în tramvaiul gălăgios care ducea spre Lacul Sărat.

Inima lui Mihai ritma ca tramvaiul, noroc de gălăgia tramvaiului că nu 1-o auzea și Ionică.

În stațiune era foială și nu prea.

Intrară după plata obișnuită și Ionică se bucură că mai sînt ca el bărbați cu slip. Se dezbrăcară în cabinele din primul-culoar și ca să-i respecte cumințenia Mihai păstră slipul. Trebuia cu orice preț să-i cîștige încrederea. Cine altul i l-ar mai fi putut arăta aici pe Anton Ceaur ?

Se unseră amîndoi cu nămol din belșug și se așezară pe podea la soare. Unii jucau chiar table sau nevinovate jocuri de cărți, alții dormitau. Care dintre ei era Ceaur ? Poate că tot așa se întrebă și Ionică. Să nu fi venit ? se întrebă Mihai. Să nu se facă arătat, pentru că Mihai îi stătea în preajmă ? se întrebau amîndoi. Probabil.

— Să știi că domnul de care spuneai tu, Ionică, n-a venit. Sau încă n-a venit. L-ai văzut cumva ?

— Nu cutez să mă uit la ei cît is de despuieți, mormăi Ionică.

În aceeași clipă Mihai fu surprins să vadă că un diavol uns și pe ochi se apropie de Ionică și-l apăsă cu laba pe umărul albicios și zbîrcit de om stătut. Ionică se trase speriat înapoi, mai mai să-l turtească pe Mihai care-i era în spate.

— Ce-i, Ionică, te-ai spăriet, măi băiete ? Eu sînt, frăţioare ! Eu domnu Tonia. Bine-ai venit ! Vezi măi Ionică ce bine-i aici ? Soare, măi, soare ! Nu ca la noi sub munte unde mai ales plouă, cînd nu ninge !

Ionică se replie și îl privi încă uimit pe cel din fața sa. Voia să-l recunoască, să se convingă că nu e chiar diavolul cu glasul celui cunoscut ?

— Da cum pacatele să te recunosc, domnu Tonia, că aicea toți sînt așa de urîți, de-ți vine să fugi. Să știi că chiar m-am speriet de matală. Iaca am venit și eu. M-o adus pînă la Brăila băietanul ista cu mașinoaica lui și eu l-am adus aici, că tot i s-o stricat motoru și el n-are ce face două zile.

— Da' unde te-ai așezat, Ionică, ai găsit vreo gazdă în oraș? Stai cu el? Întrebă volubil Ceaur, că el era după cite se pare.

— Da' eu domnu Tonia, n-am nevoie de gazdă că pot șede și sub ceriul liber, că sînt învățat de cînd eram cio-ban. Și-așa trebuie să fie tare cald noaptea pe-aici.

— N-ai să poți sta că pe-aicea mai umblă și Miliția noaptea, îl lămuri Ceaur. Trebuie să-ți găsești o gazdă. N-are să te coste mult. Vorbesc eu cu cei la care stau, mai au și pentru tine vreo magazie. Dar dinsul? se îndreptă el spre Mihai. Dumneata unde te-ai așezat?

— Mă descurc eu, spuse Iovan. La urma urmei dorm și în gară, că nu-s așa becisnic. Și nici de bătaușii Brăilei nu mă tem.

— Văd, văd, făcu Ceaur admirîndu-i mușchii. Numai că ăștia sînt și cuțitari, meșteri la treburi de astea. Eu îi cunosc, că mă aduce des pe-aicea treaba mea, serviciul.

— Am să mă duc la bază unde am lăsat mașina. Dacă n-or avea și pentru mine un pat, mă culc în cabină. E mare și cu perne moi. Ca de drumuri lungi.

— Păi atunci e bine, fraților! Ai să vezi, Ionică, dacă n-o să-ți fie leacul aicea. Îți spun eu.. Bineînțeles că și băile astea sînt ca băutura, trebuie să te ții de ele. Și cite zile zici că stai, tinere?

— Păi, două după cum zic eu, spuse Mihai Iovan, dar cine știe dacă s-or ține de cuvînt, că așa-i la auto-service; și eu nici nu prea am avut cu ce mișca din... Că așa-i regula. Miști se mișcă și ei mai repede, nu miști, te apucă iarna și te duci cu trenul acasă. Eu aș înota oleacă. Știi să înoți, Ionică?

— Doamne ferește, frățioare, în milu ista, negru ca iadu cum să te pornești la... făcu Ionică înfiorat numai la ideea că și-ar putea lovi brațele de valurile moi ale lacului.

— E greu să înoți aici, făcu știutor Ceaur, te aruncă apa afară. Cei pe care-i vezi mai mult merg prin apă decît înoată. Are mare concentrație de sare. Dar dacă vrei să încerci, noi o să te admirăm cum te lupți cu apa asta mur-

dară și cum te lupti cu propria greutate pe care nu ți-o mai știi.

Mihai se avîntă în valurile murdare. Știa că nu trebuie să stea prea mult în preajma lor, să nu bănuie Ceaur interesul pentru persoana sa și să nu se închidă așa cum părea că se închisese acum în pielea unui biet merceolog venit la Lacul Sărat la cură, pentru că n-are destui bani să meargă la cele cu bazine special amenajate și cu cabine super-moderne.

Se jucă în valuri și nici măcar nu întoarse capul către cei doi. Lasă-i să-și spună ce au de spus, dacă au ceva de spus. El trebuia să-și facă introducerea în ceea ce credea el că-l făcuse pe Ceaur să-l cheme pe Ionică tocmai la Lacul Sărat.

Ieși pe podea și simți că este năclăit din cap pînă în picioare. Abia de-și ferise părul. Sarea începu să i se usuce pe piele sub soarele neiertător. Abia acum îi căută cu privirea pe cei doi. Dormitau sau se făceau că dorm. Își spusese-oare ceva? Mihai abia acuma sesiză o samă de cuvinte neobișnuite pentru Ionică. Ce-o fi și cu el? Om vedea, își zise el, către seară. Și aproape că-i părăsi.

Către amiază însă îl cheamă chiar ei să meargă împreună la grădina din stațiune. Și Mihai Iovan nu se dădu în lături. Ba chiar Ceaur se oferi să plătească consumația, încă înainte de intrare, neînțelegînd șovăiala lui Mihai decît că n-are bani prea mulți la dînsul:

— Lasă, amice, că acuma plătesc eu. Păstrează-ți banii că de, trebuie să ai cu ce mișca acolo la autoservice. Iar tu, Ionică, nu te mai codi, că se găsește și pentru tine ceva de mîncare, că-s bine profilați ăștia de aici. Știu ei ce lume vine să-și caute aici de sănătate și-o avea și legume și brînză și ce-i mai putea tu dacă vrei să postești. Mai postești?

— Nu pentru asta postesc azi, spuse Ionică cu tonul celui de sub stele, dar vreau să-ți arăt la noapte stelele Fecioarei și nu trebuie să...

— Da ce, Ionică, n-om avea timp? Că doar nu plecăm mîine. Fetito, hai la noi că sintem flămînzi și însetați. Ce bei, tinere de drumuri lungi și concediu scurt? Vin, bere, o tuică?

— Nu bea, frățioare, îi spuse Ionică blind, să nu fii băut că...

— Dar de ce să nu bea, Ionică? Doar nu mai e la drum. Măcar acumă să se distreze și el. Nu, tinere? Cum ziceai că te cheamă?

— Mihai Iovan, se prezentă Mihai calm.

— Nu de asta am spus eu să nu bea, reluă Ionică, la fel de calm, ci pentru că vreau să-i arăt stelele Fecioarei și nu-i bine să...

— Hai, bre, omule, lasă-l în pace cu stelele tale. De asta îi arde lui? Ehe, ce stele vinam eu când eram ca el și mai ales la drum. Amice Mihai, nu-l asculta pe Ionică, acumă ascultă-ți trupul și inima. Spune să-i dai vin, vin dă-i, îți cere muiere, dă-o muierii, îți spune să te prostesti, prosteste-te! Altfel are să-ți treacă viața și cu ce ai să te alegi?!

Ionică își puse iar mîna pe brațul lui și când Mihai îi privi ochii, înțelese că l-a regăsit pe cel de astă-noapte și vru să-l asculte pe Ionică.

— Nu pot, domnu Ceaur, i-am promis lui Ionică de-astă noapte că am să văd cu el stelele Fecioarei și vreau să mă țin de cuvînt.

— Și atunci am să beau singur? rîse Ceaur. Am să beau dacă voi mă pedepsiți. Am să beau tot ce am cerut încă de dimineată. Am eu aici o cunoștință. O vedeți? Vine către noi. Hai, nea Pavele, făcu el către cel venit, adă ce te-am rugat și lasă că mă descurc eu, că m-am așezat la masă între doi pocăiți.

— Să trăiți, coane Toni, se face! spuse cel numit Pavel. Dar dumnealor ce-or pofti? Avem și cîte ceva de post.

— Cartofi prăjiți! strigă aproape Mihai. Un platou întreg! Că mama tot nu vrea să-mi facă de cînd ne-am mutat la bloc. Ține pe-a ei că nu-i frumos să stai la bloc și să mănînci cartofi prăjiți, că te miroase vecinele. Și o salată, că am văzut la dv. în piață niște roșii de-ți venea să le furi!

— Se face, domnu, se face! spuse ospătarul.

— Pavele, strigă în urma lui Ceaur, fii atent să nu le treci pe la untură cumva că ăștia sînt în stare să mă facă să le plătesc degeaba și-i păcat de munca voastră!

— Se poate, coane Toni, se poate?! spuse omul întorcîndu-se o clipă.

— Îți mulțumesc că m-ai înțeles, domnu Tonia, îi spuse cu afecțiune Ionică și îl privi pe Mihai drept în ochi. Iar ție, frățioare, îți mulțumesc că mă mai crezi și la lumina zilei. Dar despre asta vă rog pe amîndoi să nu mai vorbim, e loc murdărit și se supără Doamna.

— Măi Ionică, măi, tot așa ai rămas cum te-am cunoscut la călugări. Cîți ani or fi de-atunci? Douăzeci?

— Mai mult, mai mult, domnu Tonia, eu nu știu să număr așa bine anii după calendar, eu îi număr după veri, da-s mai mulți.

Ce era asta? Mihai stătu o clipă în cumpănă. Cei doi îi jucau o farsă. Ce fel de Ceaur era ăsta? Și Ionică de ce accepta să spună Ceaur că l-a cunoscut la călugări?

Mihai își stăpînea cu greu nedumerirea. Noroc că Anton Ceaur era ocupat cu destuparea primei sticle de bere din cele vreo șase cîte adusese în frapieră Pavel. Și de-ar fi fost numai asta? Dar simțea că va saliva la vederea lichidului auriu curgînd cu spumă în pahar și brumîndu-l. Simțea că se va îneca în salivă. Avu noroc de intervenția promptă a lui Ceaur care se puse pe istorisit. (Soarta detectivului de duminică, își aminti el vorba mea, nici o dată pregătit să înfrunte mai ales asemenea primejdii).

— Să vezi de ce pozne am fost eu în stare, tinere amic al lui Ionică, al meu nu poți fi că nu bei cu mine! Cînd eram în vremea dumitale. Nu prea îmi reușiseră mie lucrurile în viață. Ori eu voisem prea mult de la viață și m-am hotărît să mă călugăresc. Ai citit „Demonul tinereții”? Ai citit, nu? La asta mă gîndeam. Mă duc la Neamț. Și acolo am să stau în tihna chiliei și a pădurii, am să învăț graiul fiarelor și-al ierburilor, o să mă ispitesc cu frumoasele care-or veni în vilegiatură, ș. c. l., ș. c. l. Și după ce trase însetat un pahar și-l împlu pe al doilea, că nu e bine s-o beau așa rece că m-am încălzit a dracului! spuse iar. Numai că la Neamț nu m-au primit. M-au îndrumat către Durău. Ai fost pe-acolo, nu?

Mihai încuviință. Fusesse.

— Ai fost, reluă Ceaur, dar nu pe la 1950—'52 ca mine. Cînzășidoi era, Ionică, nu?

— Nu știu, domnu Tonia, că eu ți-am spus nu țin socoata după calendar ci după... se scuză Ionică.

— În fine, n-are a face, oricum pe-atunci dumnealui abia mergea la școală, nu-i așa, dom' Mihai? Da, și mă trezesc eu călugărit la Durău. Acu' din Creangă știam eu ceva de *berbecul lui Dumnezeu*. Dar mioare, ioc! Stau eu o iarnă, o primăvară, stau ca pe jar, fierbea sîngele în mine, nu eram încă bătrîn, de călugărie. Și vine și la noi drăguța de vară și cum mă rătăcisem eu pe niște subpoale de codru aud un glas, frumos și dulce. Mi-o sfîrșit inima! Pășesc în

vîrful picioarelor să ajung mai repede pînă acolo și văd într-o poiană, zău că nu știam de ea, o fată cu păr blond, lung și nu prea, într-o cămeșoaie de in. „Mioara lui Dumnezeu, strigau în mine toate celea și cred că sburam prin iarba poienii. Nu m-am uitat pe unde merg. Cînd m-am văzut în poiană ia fata de unde nu-i!

— Fugise? întrebă Mihai mimînd un suflet la gură.

— Nu știu cum dispăruse, reluă Ceaur după ce-și șterse gura. M-a fiert așa vreo patru zile vedenia. Că de-acuma așa îi ziceam. Pînă i-am spus unuia ca mine de tînăr și tot ca mine de zăpăcit de viață. Fratele Sosie, că așa îl chema, îmi spuse că merge cu mine la pîndă. Și am mers pînă i-am dat de urmă. Se vedea după iarba călcată, avusese acolo un culcuș pesemne, se jucase cu flori. Urme care ne-au înnebunit pe amîndoi. Greu canon ne-ar mai fi dat părintele stareț.

— Și v-ați luat de urma fetei? a întreat Mihai după ce Pavel și o picoliță aduseră lui Ceaur un taler cu măruntaie de toate felurile și cu șase mici lîngă ele. De garnitură.

— Stai să vezi! făcu Ceur, acu vine partea cea mai comică. Și se strădui întîi să înghită un mic. Îi luăm noi urma, tot pe iarbă, pe iarbă pînă dăm de-o potecuță. Pe sus nu putea zbura, numai pe-acolo ar fi putut merge. Și potecuța ne duce într-un fel de poiană unde se auzea un izvor. Și...

— Și... făcu Mihai, același pofticios, de tot ce era pe masă și se spunea la masă și-n gînd își spunea: „Acu is numai bun de văzut stelele Fecioarei!“.

Dar Ceaur nu-i răspunse decît după ce măcelări bucata de ficat și o înecă pe potrivă în bere. Mihai simțea că turbă, că trebuie să se ridice de la masă de poftă și de greață totodată.

— Și, începu iar Ceaur, neuitînd să-și șteargă gura, unde nu zărește fratele Sosie cămeșoiul pe iarbă. Și mi-l arată și mi se usucă inima. Nu știu dacă ai simțit asta vreodată. Așa mi s-a întîmplat. Mi s-a uscat, simțeam că nu-mi mai dă sînge în creier.

— Și fata? întrebă Mihai scirbit. Fata era acolo?

— Fata eu eram, frățioare, întrerupse Ionică. Eu eram și...

— El? întrebă Mihai ca să nu-i taie poanta lui Ceaur.

— El, auzi dumneata, făcea baie gol pușcă în izvor.

— Nu mi-ați văzut goliciunea, eram cu spatele la dumneavoastră. Eu îi simțisem dar n-aveam vreme să mă întorc, să fug și stam așa că doar or pricepe că-s bărbat și s-or

duce de-acolo, explică Ionică rușinat foarte. Am strigat la el, dar rămăseseră țepeni acolo.

— Și pe urmă, rise Ceaur cu gura pînă la urechi și cu buzele unse bine de unsoarea de pe rinichi. Pe urmă s-a întors ținîndu-se rușinat de.. și i-am văzut barba. Lungă și blondă. Fratele Sosie a țipat că-i necuratul dar eu am...

— Dumneavoastră l-ați recunoscut? făcu tăios Mihai.

— Da, domnule. Auzi cine să-mi facă mie asemenea ispitire?!

— Și pe urmă v-ați lăsat de călugărie? întrebă Mihai cu gîndul să nu-i dea lui Ceaur posibilitatea să retracteze, dar nici să înțeleagă că el știe totul de la Ionică și nu numai de la el.

Terminaseră masa. Ei terminaseră sticla de apă minerală, Ceaur cele șase sticle de bere. Și Mihai se mai supuse la un supliciu. Ceru o cafea. O cafea fără țigară. Acesta îi fu supliciu. Mai ales că Pavel aduse cafele ca pentru domnu Toni. Mai să le întreacă pe cele de la „Crizantema”.

Ionică îl trase de mîneacă și-i spuse că ar trebui să se odihnească oleacă pentru că la noapte să fie bună de văzut stelele. Și nu mai merșeră în împrejmuire să facă altă baie de nămol. Se traseră la umbra unor copaci din parc, nu erau singurii, și ațipiră. Un ceas două trei. Ceaur le spuse că îi va trezi și se duse să facă un duș și poate încă o baie de nămol.

Veni să-i trezească și nu arăta ca un ins care făcuse baie de nămol. Le spuse doar că s-a repezit pînă la gazda lui și a vorbit de cazarea lui Ionică. I-a găsit și lui Mihai cazare la cineva de peste drum de gazda lui, dacă voia puteau merge împreună toți spre oraș. Că tot plecau toți și avea să se facă pustiu acolo la lac.

Mihai îl privi pe Ionică și ochii acestuia spuneau că nu va merge în compania lui Ceaur în oraș. Ceaur îi mai imbie o dată. Și atunci înțelese Mihai că tot nu i-a fost în zadar supliciu.

— Noi rămînem iastă seară aici, că e senin și o să fie cald și am să-i arăt stelele. Ca-ntr-o oglindă au să se vadă în lac și ai să le vezi și ai să pricepi că învățătorul nu m-a trimis pe cărări greșite numai că eu nu am puterea să...

Cui spunea Ionică toate astea? Lui Mihai Iovan sau lui Anton Ceaur? Anton Ceaur avea să spună ceva?

Spuse. Da, spuse, dar mai tîrziu. După ce se plimbară pe aleile parcului și văzură aprinzîndu-se lămpile și răsărîră stelele. Spuse:

— Te amăgește și pe dumneata cu stelele Fecioarei care cică ai arăta pe unde sînt comori ascunse. M-a amăgit și pe mine odată, dar eu îl iert că povestește frumos. Noaptea mai ales, povestește ca bunicul și mă face să lăcrămez. Chiar vrei să-l asculți? făcu Ceaur în vreme ce Ionică se retrase într-un tufiș.

— De ce crezi că am răbdat eu de foame și mai ales de sete o zi întreagă? spuse cu cinism Mihai și simți că atinsese bine ținta.

— E o prostie, ascultă-mă pe mine. Ce crezi că mai sînt pe undeva comori cînd este atîta aparatură perfecționată pentru depistarea oricăror urme arheologice? Ionică ăsta e băiat bun la suflet, dar cu mințile aiurea.

— Poate că nu, domnule Ceaur, făcu Iovan. Poate că mințile noastre s-au îndepărtat prea mult de vremile despre care vorbește Ionică și am uitat limba aceea, a florilor, a stelelor, a păsărilor, a celorlalte dobitoace. Nu credeți că ar trebui s-o reînvățăm? Să zicem că Ionică e într-o ureche dar învățătorul acela de care spune el, tot așa să fi fost?

— Dar cum altfel? Ionică e barem analfabet, dar învățătorul ăla de care spune el că i-a dezvăluit taina, o fi fost cu siguranță un zănatec de și-a găsit tocmai în Ionică ucenicul.

— Nu l-ați cunoscut și dv. pe învățător? întrebă pieziș Mihai.

— Nu, făcu cu mare siguranță de sine Ceaur. Aș fi putut să-l întîlnesc, după cîte spune Ionică am fost prin aceleași locuri dar nu am avut onoare și cred că e mai bine. Mai știi că nu m-ar fi amăgit și pe mine? Era gata să mă amăgească Ionică pe cînd eram la Durău. Și, mai știi, învățătorul m-ar fi putut convinge dacă...

Se apăra frumos domnul Ceaur. Dar în fața cui? Să-l fi mirosit pe Mihai că e vînătorul lui? Se întoarse Ionică și Mihai îi urmă în mod strategic. Trebuia să-i lase lui Ceaur posibilitatea să spună ceva.

Și spuse: „Ce te-ai apucat să-i spui și ăstuia de stelele Fecioarei, prăpăditule? Nu vezi că-i un terchea-berchea? Are să te spurce și pe tine și stelele. N-ai să-ți mai găsești comorile, ascultă ce-ți zic eu și hai în oraș. Lasă că le vedem mîine seară cînd am să fiu și eu curat cîm fi regula.”

Mihai le îngădui mai multe vorbe. Așteptă reacția lui Ionică.

— Nu, domnu Tonia, băietul ista nu-i un terchea-berchea, dacă o fost în stare să se abțină de la toate ispitele. Și să știi că e așa de-o zi și-o noapte, nu pot să-l las ne-

împăcat. S-ar supăra pe mine Doamna și în vecii vecilor nu i-aș mai vedea grădinițele și nu mi-aș mai găsi salașul. Iar stelele ar tăcea pentru mine. Lasă că-i spun acum. Mataie dacă vrei să le vezi ai fi răbdat oleacă, nu mureai din asta.

— Lasă-l pe mîine, să vedem dacă mai rezistă și... propuse Ceaur. Dar Mihai înfiorat la gîndul unui nou post și încă supravegheat de cei doi nu mai răbdă și ieși brusc dintre tufișuri. Auzise destule.

Îl luă de braț pe Ionică și-i spuse: „Au ieșit stelele Fecioarei, Ionică, să le vedem și poate...”

Ceaur îi urmă supus și zadarnic făcea pe dezinteresatul, Mihai îl simți după călcătură că-i mînios.

Ionică se înfierbînta. Nu numai la figurat ci și la propriu. Mihai îl simțea încălzindu-i brațul. Și simți că prindea puteri la brațul lui Mihai, puteri asupra lui Ceaur, pentru că spuse:

— Numai în sara asta pot să-ți arăt stelele Fecioarei, domnu Ceaur, de mîine intru în postul Adormirii și e pacat să cer stelelor să-mi arate drum.

Așa cum o spuse, în graiul lui și-n înțelesurile lui Ionică îl supunea pe Ceaur voinței sale și Mihai simți că asta îi se datorează lui. Și că în urmă cu o seară Ionică nu știa ce vrea Ceaur cu el de l-a chemat acolo, tocmai acolo. Poate să-l lichideze după ce i-ar fi smuls taina. Așa cum poate îi lichidase pe cei trei magistrați după ce se convinsese că n-au mai spus nimănui despre el. Asta gîndea Mihai, anticipînd. Gîndea așa pînă ajunseră în fața lacului. Și văzu în oglinda lui neagră ca abanosul constelația Fecioarei.

4 CONSTELATIA FECIOAREI PE O HARTĂ VECHIE

Aceasta trebuia să înscrie Mihai după ce Ionică îi arătă în lac stelele Fecioarei. Și asta se strădui să facă după ce transcrise pe nisip cleștele care îi se părea lui că-l poate figura constelația.

Anton Ceaur se amuza.

Ionică se ulmea.

Desenă Mihai stelele și apoi trasă conturul României, cum îl știa încă din clasa a patra primară.

— Ce-i asta, întrebă Ionică, ce-ai făcut tu acolo, frățioare?

— Conturul țării, răspuse Mihai. Vreau să văd dacă tu ai căutat bine locurile cu flori de Doamna Mare, „grădinițele” cum spui tu. Nu asta a făcut întâi și învățătorul?

— A făcut, zise Ionică, dar tu l-ai greșit. Nu era așa.

Și Ionică luă vârguța și după ce șterse dîra făcută de Mihai, desenă cu mare migală un alt contur, semăna și nu prea cu ce scrisese Mihai. Și-l fulgeră un gând: „Învățătorul i-a arătat pe-o hartă dinainte de război!”

Anton Ceur, pricepuse și el ceva? Se pare că pricepuse de vreme ce pară cu un: „Haideți, copii, la culcare, că v-ați jucat destul și o să plece ultimul tramvai pînă ce voi o să vă înțelegeți care-i mai bun la geografie.”

— Eu carte n-am, începu Ionică apărarea sa, dar ce mi s-a înscris în minte și în inimă mi s-a înscris și nu mi-o poate șterge nimeni. Harta pe care învățătorul mi-a arătat semnele lui așa era. Și ultimele stele, cele de la coroană erau chiar sus pe hotar.

— Știu ce vrei să spui, Ionică, se aventură Mihai, tu ai văzut o hartă veche, pe aceea ți-a arătat învățătorul semnele lui. Pe harta din care tu mi-ai spus că mai ai un petec. Și adresîndu-se de data asta lui Ceur: Ne trebuie o hartă veche, o hartă dinainte de război. Și ai să vezi, domnule Ceur, că învățătorul nu era un zănatic și ai să te convingi că nici Ionică nu este. Și nici eu. Nu mă crezi? Te văd așa la lumina asta puțină cum zîmbești. Am să-ți dovedesc că e adevărat.

— Dar mai întâi să ai de unde lua o hartă veche! îi aruncă în nas Ceur această provocare. Să te văd eu de unde o iei!

— Din podul vreunei școli mai vechi! răspuse sigur pe sine Ioan. Cîte nu se aruncă prin podurile școlii, cu anii. Am s-o găsesc și ai să vezi că...

— Pun pariu pe-o navetă de bere că nu găsești, făcu provocator Ceur și către Ionică: Dacă i-ai arătat stelele are voie să bea? Și tot el completă: Dar nu cred că va ciștiga așa plească. De unde să găsești așa o hartă?

— Am s-o caut, hotărî Mihai, chiar în noaptea asta.

— Hai, copii, potoliți-vă, o luă pe ton de împăcare Ceur, ce rost are să ne stîlcim noi mintea cu șarade vechi și prost interpretate? Zău așa, haidem la culcare! Dar ce

spun eu? Vouă numai de somn nu vă arde, ați tras un ditamai pușorul pe iarbă sub castan. Pa și pusi! treaba voastră, voi tot nu vreți să mergeți în oraș, eu plec! Pa și ne vedem cu bine mâine la nămoale!

— Domnu Toni, nu-l scăpă Mihai, te ții de cuvânt dacă găsec harta veche a României și-ți arăt că n-a mințit învățătorul?

— Mihăiță dragă, tu găsește harta că berea a și pus-o Pavel la gheață, zise Ceaur. Și apoi sigur de sine: Cît privește dacă acel învățător a mințit sau nu, e treaba altora.

— De ce să fie treaba altora? întrebă Mihai cu naivitate neprefăcută. Cine mai știe de asta? Numai noi și Ionică.

— Și ce dacă știm? îl zădări Ceaur. Dacă știm ce-a însemnat pe hartă învățătorul ce o să facem?

— O să mergem să dezgropăm comorile de care îi spusese lui Ionică, zise cu o candoare așa de credibilă Mihai, că Ceaur nu se putu abține să nu izbucnească în ris.

— Aoleu, flăcăule, că rău te-a înfierbîntat Ionică ista cu stelele lui. Ce comori să descoperi? Poate potcoave de cai morți sau praf de pe lună. Chiar mai ești în stare să crezi în comori?

— Sînt, jucă Mihai în așa fel încît Ceaur să-i vadă și ochii.

Ceaur tăcu. Veni tramvaiul și se urcă repede. Mai erau puțini călători. De dincolo de geamul vehiculului le făcu semne de prietenie ce puteau să însemne și: „vai de voi, naivilor!”

Probabil văzu și Ionică gesturile lui Ceaur și-i rămăseseră în minte și vorbele lui de-i strînse brațul lui Mihai și-i șopti de parcă Ceaur sau duhul lui ar fi putut să-l audă:

— Hai să plecăm de-aici, frățioare. Omul ista nu-i curat la suflet! Și cred că și eu și tu ne-am murdărit șezîndu-i alături.

Mihai știa cît de curat era Ceaur, sau bănuia măcar, la ora aceea nefiindu-i cunoscut încă jurnalul lui Eliodor Damaschin.

Ieșiră iar pe marginea lacului, să-și caute un sălaș de noapte pe lîngă gherete sau chiar sub salcîmi. Și Ionică îl strînse tare de braț. Mihai îi simți și tremurul trupului; Ionică cerea ajutor. Văzuse ceva și cerea ajutor. Spuse cu glasul sugrumat.

— Nu mai văd coroana Fecioarei, frățioare. Mi-a șters-o puterea nopții. Și ăsta e semn că nu mai am mult de trăit,

frăţioare, nu mai am mult. Şi mă întreb de ce? Pentru că simt că-s încă în puteri.

Se adânciră în privirea cerului şi Ionică spuse iar cu acelaşi glas tremurat:

— Cred că am greşit că i-am arătat lui domnu Tonia zodia asta! Şi de asta am să mor.

Mihai încercă să-l liniştească cu un: „Da n-o văd nici eu, Ionică, o fi acoperit-o vreun nour!” Dar Ionică nu-l crezu şi-i şi spuse:

— Să nu încerci să mă linişteşti, frăţioare, eu ştiu că tu o vezi şi parcă îmi trece jelea că am să mă duc. Ştii de ce îmi trece? spuse el bucuros. Pentru că m-am ținut de vorba dată învăţătorului şi, iaca, îi las taina pe mîini bune. Nu-i așa, Mihai?

— Aşa e, Ionică, fii fără grijă că am să scot eu piatra de sub călcîiul Doamnei Mari. Hai să ne culcăm. Mîine am treabă să caut harta.

— S-o cauţi, Mihai, s-o cauţi repede ca să mai apuc să-ţi arăt pe hartă şi să-ţi citesc eu locurile acelea cum le-a citit învăţătorul, spuse Ionică, dar nu cumva să i-o arăţi lui domnu Tonia, că ai să ai năcaz mare.

— Poate că el are să aibă dacă i-o arăt, spuse Mihai nu numai ca să-l liniştească pe Ionică ci pentru că ştia el ce ştia.

Mihai găsi harta mai repede decît s-ar fi aşteptat. Chiar lângă Autoservice, sau, mă rog la cîteva clădiri depărtare, era o şcoală veche. Intră cu curaj, dădu bună dimineata unei îngrijitoare, o întrebă dacă este cineva prin şcoală şi-i băgă sub nas o hîrtie. „Sînt de la IGO, cu verificarea coşurilor de fum!”.

— Vedeti că-i domnu învăţător Calistru, numai el vine aşa de dimineată, acuma în vacanţă. Spuneţi-i lui şi am să vin cu cheia.

Domnu învăţător Calistru era pensionar de mult, cum avea să afie Mihai, dar nu se putea despărţi de şcoala în care de la intrarea în învăţămînt slujise. Acuma venea la şcoală ca să facă lucrări de secretariat.

La sinceritatea asta, Mihai nu putu să răspundă decît cu sinceritatea lui. Îi spuse domnului învăţător Calistru că vrea să vadă o hartă veche a României şi dacă nu ştie el cumva să se fi rătăcit una prin pod. El pretexta că e coşar ca să intre cumva în pod, că era el sigur că trebuie să fie prin

pod vreo hartă veche și s-o fure. Adică s-o împrumute pentru cîteva ceasuri cît ar fi putut s-o arăte unui prieten cu care avea o prinsoare, în legătură cu o anume localitate din munți, care nu mai era în hotarele țării.

Domnu învățător Calistru rîse de cele spuse de Mihai și strigă spre îngrijitoarea din curte: „Marie, adă cheia de la pod!“.

În podul școlii Mihai găsi ceea ce căuta, pus anume acolo de domnu Calistru, pentru cînd o crede cineva că așa a fost și o cere să se convingă.

Ce fu mai curios fu că domnu Calistru era chiar din localitatea pe care Mihai pretextă că o spuse prietenului cu prinsoarea. Acuma cine l-o crede să-l creadă; domnu învățător îl crezu pentru că nu sesizase că Mihai îi urmărea privirea spre un anume loc îndreptat de cum deschise harta. Ba mai și rîse: „Dacă vă spuneam dumneavoastră de ce localitate e vorba aș fi putut cîștiga prinsoarea și fără să ne suim în pod!“.

— Dar cum te-ar fi crezut prietenul dacă nu-î arătai harta? zise domnu Calistru. Ia-o, tinere, eu sînt convins că ai să mi-o aduci înapoi dacă ești așa de sincer cum te-ai arătat a fi. Ia-o și adu-o înapoi cînd poți. Eu sînt aici în toată dimineața. Pe ce-ai pus prinsoarea? întrebă el pe cînd coborau cu harta.

— Pe bere, spuse el, pe-o navetă de bere!

— A, atuncea poți să bei și pentru mine una, că acuma timp de bere este și nu de vinuri.

Mihai aproape alergă spre tramvaiul de Lacul Sărat. Cu harta scoasă din șipcile regulamentare și frumos împăturită, se vede că o păstrase bine învățătorul, ajuns pe plaja lacului și căută pe cei doi printre suferinzii mai mult sau mai puțin noroiți.

Se spălară și ieșiră repede.

Găsiră un loc mai ferit, cam pe unde dormiseră Ionică și el cu o sară înainte și Mihai desfăcu triumfător harta.

— Asta e, Ionică, harta învățătorului?

— Asta, spuse Ionică, mîngîind-o acuma și cu mîna și descifrîndu-i vorbele pe care atunci cînd era abia un adolescent nu era în stare să le citească. Asta-i, frăție, aici și aici... fugea degetul lui Ionică pe hartă urmărit cu aviditate de Ceur.

— Ei, domnu Toni, nu-l mai lăasă Mihai pe Ionică să continue și nici pe Ceur să înregistreze punctele arătate

de Ionică, vreau să văd nava. Și strinse harta cu vorbele: Să nu ne mai vadă careva că o încurcăm!

— Mă dau bătut, făcu Ceaur revenind la statură de mai nainte. Hai la crismă! Hai că acum dau nava, numai bine că nu-i rece chiar ca gheața. Haideți! Domle, ești tare, zău, așa. Aseară am zis că ești un terchea-berchea dar acumă văd că...

— Dacă ați ști ce repede am șutit-o, se lăudă Mihai. Nici un ceas n-a durat de când am intrat în școală și pînă m-am văzut ieșind cu ea în mină. Berea, domnul Ceaur, berea, că mi-l o sete de patru zile. Că de patru zile sînt pe drum!

— Haideți la crismă! Hai, măi Ionică nu te mai codi că nu-i nimeni acolo acumă. Să te vadă!

— Dar de ce să n-o aduceți aci, domnu Toni, făcu Mihai. Ce, nu-i în stare nea Pavel să trimeată o detișcană unde-i spui matală?

— Ai dreptate și ai idei, tinere Mihai, ce mai, dacă ai, ai! zise Ceaur și porni spre restaurant. Deodată însă se întoarse din drum. Dar de ce n-ar merge și Ionică? S-o aducem amîndoi? De ce să mai chemăm o picoliță pînă aici?

— Lasă-l pe Ionică, domnu Toni, zise Mihai pricepînd cam ce-ar vrea Ceaur. De ce să meargă el, merg eu. Am mai multă putere. Nu credeți?

— Bine și-așa. Dar eu voiam să-ți aduc berea la picioare că doar o meriți. Cum ai adus și dumneata harta.

Și plecară spre restaurant cu hartă cu tot. Ionică însă fi ajunsese din urmă și i-o ceru. Să se mai uite pînă vin ei. Are să fie atent să nu-l vadă nimeni. Asta o spuse ca să nu se neliniștească Ceaur sau Mihai? Sau și pentru unul și pentru altul?

Cînd se întoarseră Ionică dormita. Strinsese harta și o pusese pe semne căpătii. Deschise ochii cînd se apropiară și le zîmbi stins.

— Ce zici, domnu Ceaur, zise Mihai arătînd spre hartă, așa-i că mă îmbogățesc dacă o arăt cui trebuie?

— N-aș prea crede, zise Ceaur pregătindu-se să deschidă o sticlă. Și știi de ce? Pentru că te-ar întreba oricine întâi de unde ai harta. Ai avea curajul să spui că ai furat-o?

— Dar n-am furat-o, domnu Toni, am împrumutat-o, zise scurt Mihai. Am împrumutat-o ca să-mi arate Ionică semnele învățătorului și apoi o dau înapoi.

— Sună cam nu știu cum, tinere, făcu Ceaur, sună a minciună.

— Acu ce vrei dv., să vă spun de la cine am luat-o și să mergeți dv. mine după ce eu am s-o duc de unde am luat-o și să o luați pentru dumneavoastră sau vrei să mă compromiteți în fața lui Ionică și el să nu-mi mai arate semnele învățătorului pe ea? De ce vrei asta, domnule Ceaur? întrebă Mihai provocator. Doar nu credeți în comori de astea.

— M-ai înțeles greșit, porni cam greu Ceaur explicația, m-ai înțeles cam pe dos. Ce-aș putea face eu cu harta asta? Chiar și avînd semnele învățătorului pe ea? Cui s-o vînd? Sau cui s-o arăt?

— Unuia din străinătate, zise Mihai scurt și la obiect, unuia care se interesează de zăcămintele noastre. Că mai sînt din ăștia.

— Aia sînt mai deștepți, mult mai deștepți decît crezi dumneata, tinere, ca să cumpere potcoave de cai morți în primul sau al doilea război mondial. Visezi la intrigi polițiste, domnu Iovan?

— Se poate, retractă Mihai, se poate să visez. Dar dacă de pildă învățătorul acela a lăsat într-un anume loc din ăsta și niște însemnări? Că așa mi-a spus Ionică. Sau așa am putut eu înțelege din vorba lui. Și dacă acele însemnări vorbesc despre un mineral deosebit de prețios care mineral nu-i încă semnalat la noi și de care numai acel învățător a aflat?

— Mihăiță, frățioare, se ridică în capul oaselor Ionică. Nu-l mai zădări pe domnu Tonfa! N-are să-ți spună niciodată că l-a cunoscut pe învățător. Și numai eu pot spune asta, dar n-am de ce să spun. Nu mi-a făcut nici un rău și nu văd de ce i-aș face eu lui răul cel mare.

— N-ai cum să-mi faci nici un rău, frate Ionică, a trecut vremea aceea spuse Ceaur, sigur de sine. Eu rîd doar de zădărala lui Mihai. Și vreau să-l conving că harta asta nu prețuiește nimic.

— Dar dacă ar fi la dumneata cît ar face? se rățoi Mihai.

— Tot atîta cît și la dumneata, îi răspunse Ceaur. Hai să bem și să nu mai vorbim în bobote. Bea și tu, Ionică, de-acu ne-ai spus taina Doamnei Mari ce rost mai are să te mai canonești?

Ionică nu răspunse, îl opri doar pe Mihai cu un gest să deschidă sticla ce-o ține-a de mult în mînă. Și desfăcu harta. Cei doi văzură semnele scrise pe ea. Ionică le zgîriase cu o bucată de sticlă.

— Ce-ai făcut, frăţioare, ai stricat harta, se sperie Mihai. Cum am s-o mai duc eu înapoi domnului Calistru de la şcoala numărul 4?

— Chiar voiai s-o duci? întrebă Ceaur nedeziplinându-şi ochii de pe semne. Parcă spuneai că..

— Chiar m-ai fi crezut în stare de-o asemenea nerozie? spuse Mihai. Să mă apuc să vînd castraveţi la grădinar? Am s-o păstrez şi am să fac chiar eu cercetări pînă am să găsesc ce vreau.

— Uite, Mihăiţă, aici mi-a arătat întâi un loc învăţătorul. Aici spunea că am să aflu cheile lui. Într-o cutiuţă de argint, cît o tabachere. Să caut bine. Şi tocmai aici n-am fost. Pentru că m-am oprit la muntele Ceahlău. N-am trecut peste el. Aici să cauţi întâi! Pe urmă, pe urmă au să ţi se dezlege toate.

Mihai avusese timp să înregistreze numele localităţii în dreptul căruia Ionică făcuse o cruce mare, sau o stea. Şi-i dădu şi lui Ceaur răgazul acesta.

— Acuma poţi să bei, flăcăule, spuse Ionică. Şi poate că am să beau şi eu că m-am uşurat de taina învăţătorului. Şi să ştii, domnule Tonia, că învăţătorul acela nu m-a minţit. Nu umblam eu o viaţă după stelele Fecioarei. Aşa să ştii! Iar dacă ai rîs de mine are să ţi se plătească odată şi-odată. Apoi arată cu mîna un anume loc pe hartă. „Coroana” de asta n-am mai văzut-o că nu era în harta nouă.

5

LA GRĂDINIŢA ŞI... LA DRUM!

În libertate supravegheată? Gicu Prigoreanu se simţea mai rău decît în zilele în care se credea vinovat de moartea celor trei magistraţi. Nimic nu-i ieşea bine.

Un singur deget mai mişcă în această istorie ciudată. Se interesă de colecţia de roci pe care le studiase. Greavu. Nădăjduia să găsească un răspuns la întrebările care se ridicau după ce Tudor Damaschin „mărturisise” că e asasinul? Poate. Poate că răspunsul acestei intrigi nu era numai răzbunarea fiului împotriva celor care-l trimiseseră pe procurorul

Damaschin în detenție și de acolo la moarte. Poate că în mostrele de rocă recoltate cindva de tatăl său era răspunsul. Așa sugerase și Mateescu într-o discuție de noapte, la telefon. Dar acele mostre erau de negăsit.

Toate astea se întîmplară pînă cînd sună telefonul, era acasă, răsfoia un dosar încurcat și cel de la telefon întrebă de domnul Raul.

Prigoreanu era gata să se fisticească și să spună că e o greșeală, apoi însă răspunse sec: „Cu el vorbiți!”.

— Domnule Raul, spuse necunoscutul, știu că vă interesează o anume hartă. Vă mai interesează?

— Domnule eu nu tratez la telefon probleme de hărți și alte asemenea afaceri. Vreau să știu mai întîi cine ești dumneata și apoi vom vorbi și despre asta.

— Prea bine domnule Raul, dacă vrei așa ne putem întîlni mîine la 14, la „Grădiniță”. Vă convine ora? Vă convine locul?

— Să zicem, răspunse Prigoreanu. Dar cum am să vă recunosc?

— Voi purta o șapcă albă cu inscripția „Castrol”. e bine?

— Aproape bine. De n-am să te recunosc eu mă vei recunoaște dumneata, port o mustață blondă și țepoasă. Prigoreanu se gîndi la acest amănunt în ultimul moment. Ceaur, dacă el era, l-ar fi putut recunoaște. Adică ar fi recunoscut în fiu pe învățătorul de-altădată.

A doua zi la ora 13,30 Mateescu se delecta cu o tocăniță de berbec anume făcută pentru Nică Croitorul, prieten vechi al tuturor celor din N.

Insul cu șapca apăru după ora 5. Se uită peste mese și așteptă în stradă, se pare, să se elibereze vreo masă. Se eliberă și se așează, mîncă ceva, fără ca să se mai uite în jur, fără ca să se așeze anume ca să poată privi. Mateescu îl abordă ca pe o veche cunoștință. Cu nea Toni, de îndată ce se eliberă un loc la masa lui.

Ceaur se arată nedumerit dar Mateescu făcîndu-se *ciupit* și dădu nenumărate detalii de la N. unde din cercetări știa că venea des cu treburile lui de merceolog. Inițial fu intrigat că nu-l cunoaște, apoi Ceaur se dovedi un conviv de marcă și un băutor la fel.

Mateescu îl părăsi pe la șase jumate. Dar nu-l scăpă din ochi.

Căuta oare Ceaur un telefon? Sau un alt ins îi solicitase harta și era mai sigur că acela va oferi mai mult? Dar

cine ar fi crezut într-o hartă veche cu niște semne zgiriate pe ea? Că erau acele semne și mai ales unde duceau? Nimeni n-ar fi crezut harta fără însemnările lui Ellodor Prigoreanu. Avea Ceaur aceste însemnări de-i propusese presupușului domn Raul o întâlnire? Sau făcuse o încercare?

Îl urmări pe Ceaur care nu merse decât prin toată lumea de la ora aceea, cel mai bun loc de urmărire și de dispariție. Și-l văzu către ora 9 dînd un telefon. Domnului Raul?

Îl sună și el pe Prigoreanu. Da, pe el îl căutase Ceaur, să se scuze că nu a putut veni la întâlnire și că dacă nu s-a întîmplat nimic în ce vorbiseră cu o seară înainte îl va aștepta a doua zi la aceeași oră și în același loc.

De data asta Prigoreanu îi spuse că nu vrea numai harta ci și însemnările. Are aceste însemnări?

Ceaur îi spuse că vor vorbi despre asta a doua zi.

Mateescu îl mai urmări pînă spre gară și acolo Ceaur se aciua la hotel „Cerna”, ca orice merceolog cinstit venit în București cu treburi pentru întreprindere.

Mateescu încercă o convorbire care s-ar fi putut să-l coste. Sună hotelul „Cerna” și-l căută pe domnul Ceaur în numele lui Tudor Damaschin. Asta era riscul. Ceaur ar fi putut vorbi chiar ziua cu Damaschin și atunci Ceaur ar fi mirosit că cineva are treabă cu dînsul.

Ceaur fu foarte circumspect pînă ce Petre îi dădu un detaliu semnificativ. „Vrei să arunc cu trandafiri în tine, Tony dragă? Te alinți ca pe vremuri la Iași. Ia spune-mi ai făcut rost de obiect?”.

Ceaur spuse doar: „Tudore, astea nu se discută prin telefon!” și închise.

A doua zi la „Grădinița” Prigoreanu se întîlni cu Ceaur. Transformat în domnul Raul, că Mateescu îl invidie pe fostul căpitan pentru profesorul ce-l avusese la această disciplină. Aproape că se îndoia că este Gicu Prigoreanu, omul care venise la masa lui. Ceaur. Că vorbiră cei doi avea să afle peste două ceasuri.

Ceaur nu avea însemnările. Înțelesese însă din poveștile lui Ionică și mai ales din semnul pe care Mihai Iovan îl făcuse pe hartă că însemnările învățătorului, din cutiuța de argint ca o tabacheră, vor fi fiind undeva aproape de locul acelei acțiuni din '43.

La urmă Ceaur propunea ori un răgaz de o săptămînă, el dăduse ca s'înrî acelu loc, ori o descindere împreună în punctul acela.

Prigoreanu, în chip de domnul Raul ceru un termen de gândire. De 4—5 ore, după care l-ar fi sunat. Și înainte ca să-i ceară și un număr de telefon la care l-ar fi putut căuta și mai ceru o garanție.

— Cine mă asigură pe mine, spuse el ca orice străin interesat, că mineralul acela este prețios? Atît de prețios încît eu să-mi risc poziția de specialist străin de la dv. și cariera mea la mine acasă. Despre asta ce ziceți, domnule Ceaur?

Ceaur spusese că nu el a deschis discuția, ci domnul Raul și că însemnările învățătorului vor confirma cele bănuite de el. Mai adăugă că i s-a mai făcut o propunere care i se pare foarte potrivită, și tot de către cineva de peste graniță.

În fine ajunseră la pertractări asupra prețului.

Prigoreanu negocie harta la 10.000 și însemnările cu un preț înzecit. Ceaur spusese că li va fi foarte greu să folosească acești bani și spusese că s-a gîndit la o altă modalitate.

Prigoreanu propuse ca această alternativă să fie discutată după ce vor hotări cum să pună mina pe însemnări. Și Ceaur fu de acord.

Mateescu nu trase nici o concluzie. Se consultă doar în ce mod ar fi mai bine să lucreze. Și fostul căpitan propuse drumul acolo împreună. Adică el și Ceaur iar din urmă sau din față cei interesați în dizolvarea conflictului acesta. Nu propusese aceasta numai pentru a scăpa mai repede de învinuire. Oficial sau ne-oficial, autoinvinuise o persoană care decandidată se afla la adăpost prin statutul său de cetățean străin. Să fie și el implicat în acest angrenaj? întrebă la urmă Prigoreanu. Adică să fie și Damaschin adus în același loc?

Mateescu rîse:

— Ar fi exact în spiritul prietenului meu Moroianu! Dar dacă și dumneata te-ai gîndit la asta e foarte bine. Și uite de ce cred eu că e bine. După descoperirea lui Ionică am avut mereu convingerea că Ceaur este cel mai interesat în ștergerea unor urme și deci apt să ucidă. Cu atît mai mult cu cît Damaschin i-a solicitat harta. De ce n-a oferit-o el lui Damaschin ca preț al tăcerii n-aș putea să spun. Dar vom vedea imediat. Cine știe dacă nu cumva și pe el i-a trimis Damaschin pe la adresele celor trei abia după ce a aflat ce-ai discutat dumneata cu ei. Și pe amîndoi v-a ținut în frîu pentru a afla, așa cum el însuși a declarat ce s-a ales din însemnările învățătorului cu care însemnări susține tot

el că s-ar fi putut întoarce nestingherit în țară. Dar dacă se întorcea în țară de ce mai era nevoie de însemnările învățătorului? Trebuie să mai fie ceva la mijloc. De asta apreciez propunerea dumitale. Să-i punem față în față și să fim și noi de față.

La 10 seara Prigoreanu îl căută pe Ceaur la hotel „Cerna” dar își dădu numele lui Damaschin.

„Tudore, începu deodată Ceaur, nu mai insista! Nu vorbesc lucruri de astea prin telefon. Dacă vrei ne întâlnim mâine undeva sau...”

— Nu, domnule Ceaur, sînt eu Raul, am folosit acest nume pentru că eu de la domnul Tomassi știu de însemnările învățătorului. Dar se vede că v-a căutat și dumnealui de vreme ce...

— Nu, nu m-a căutat acum ci cu mult timp în urmă și mi-a... spuse Ceaur. Dar nu mai vorbim de asta prin telefon. Ce-ai hotărît? Mergeți sau îmi dați un răgaz?

— Nu pot merge pînă joi, domnule Ceaur! Dacă se poate așa e bine.

— Atunci vă aștept joi la Bacău. La *Decebal*! Pînă la ora 19.

— O. K.!, făcu Prigoreanu și închise.

În aceeași seară Prigoreanu puse la punct detaliile împreună cu Mateescu și acesta avu o convorbire lungă cu colonelul Șerban. În care se obținu aprobarea cavalcadei ce avea să se desfășoare, probabil, joi sau vineri.

Moroianu avea să-l stîrnească pe Tudor Damaschin. Propunînd localitatea Grădinița, infima localitate Grădinița, stație de cale ferată pe linia Vatra-Dornei-Cluj ca loc al ultimului sălaș din Bucovina al învățătorului unde probabil vor fi fiind ascunse însemnările. Ca să-l facă să creadă Moroianu avea dreptul să folosească și numele lui Ionică Bălăucă zis Tălălău care îl văzuse pe învățător printre ultimii. Și cu care el, chipurile, ar fi discutat. Același lucru părea să spună și însemnarea lui Eliodor Damaschin despre învățător.

Sigur, argumentul era cam cusut cu ață albă și cine știe dacă Damaschin i-ar fi dat crezare. Dar Mateescu se bizuia pe imaginația năstrușnică a gazetarului și pe faptul că doamna Greavu, prin care avea să-l caute pe Tudor Damaschin ar fi putut să-i inspire încredere amintindu-și poate și dînsa de vreo *grădiniță*.

Curat ca în povești!

A doua zi aveau să zboare telefoane spre Sibiu și de la N. și de la Tîrgu Ocna. Da, pentru că Ceaur avea totuși

legătură cu Damaschin și bănuia că și telefonul prim, cel dat de Mateescu a fost tot farsa încercătoare a lui Raul. Verificarea.

Profesoara Greavu vorbi îndelung cu Moroianu și înțelese din vorbele lui că este cea mai bună soluție. Ea avea să fie aceea care să-l convingă pe Tudor Damaschin să nu evite întâlnirea de la Grădinița. Moroianu îi dădu asigurări că toate se vor termina cu bine. Că le pare rău că n-au mai putut sta la Sibiu dar că se bucură că acum vor găsi acolo un om, el și Mihaela, un om pentru care Sibiuul va fi cel mai frumos oraș al țării. Și în treacăt o asigură pe Filipina Greavu că el nu a crezut nici un minut că domnul Tudor Damaschin ar fi putut fi asasinul. Ci unul care...

Se mai făcură și alte pregătiri. În județele cu pricina alerta avea să fie dată de la ora 19 pentru ca eventualitatea unei caravane să fie foarte bine înlesnită. Se propusese în biroul colonelului Șerban și un *film* al deplasării convoiului.

Presupunându-se sosirea lui Damaschin pe două variante, prin Oituz sau prin Bicaz întâlnirea ar fi putut avea loc pe la Bacău sau tocmai la Fălticeni. Posibilitatea ca Damaschin să vină la Grădinița prin Bîrgaie fu de la început exclusă. Pe nici o hartă turistico-automobilistică nu figura această localitate.

Se presupuse doar că Damaschin ar fi putut afla asta de la Filipina Greavu, ea ar fi putut ști unde-i locul cu pricina. În acest caz întâlnirea nu ar fi putut avea loc decât la Grădinița sau chiar în locul pe care ei îl fixaseră prin mistificarea hărții de către Mihai.

Ziua de joi trecu foarte greu. Se află doar că Ceaur îl invită și pe Damaschin. Se știau și termenii în care fusese făcută *convocarea* Moroianu fu chiar gata să spună cu glas tare că Ceaur vrea să-l lichideze pe Damaschin. I-o șopti doar lui Mateescu. Și Mateescu îi rîse în față:

— De data asta ți-am luat-o înainte, amice! De asta l-am și zădărit eu și Prigoreanu pe Ceaur în chip de Damaschin. Tu ne spusesei că Damaschin avea ascendent asupra merceologului și deci am tras concluzia că Ceaur a călătorit pe urmele lui Prigoreanu și a lăsat cîte ceva dar nu pentru Prigoreanu despre care se pare că nu prea știa multe. Ci pentru vechiul său prieten de la Iași din anii tulburi. Să vedem dacă nu cumva e chiar așa. Nu mai e mult pînă mîine. Măcar acum am să mai aflu ceva înainte de tine că mă cam sîcîie colonelul, că o să facă schimb între tine și mine! *Vezi unde am ajuns?*

— Nu cred că are colonelul nevoie de-un leneș mine! zise Moroianu și mai ales nu cred că eu nu voi fi de față la întâlnirea de la Grădinița. Prea am sucit și eu firele acestor ițe ca să mă excludeti chiar acum! Ai tu o asemenea inimă? se alintă el.

Seara Prigoreanu telefonă din Bacău. Venise cu o mașină cu inițiale TC și Ceaur era fericit. Un singur lucru discutară. Detaliile drumului și printre acestea faptul că el nu va merge în aceeași mașină cu domnul Raul pentru că nu vrea să riște. Iar domnul Raul se va putea opri la Mestecăniș la motel sau la Vatra Dornei, acolo vor mai vorbi despre ce și cum.

La zece noaptea mașina lui Damaschin fu semnalată la Fălticeni. Damaschin se cazase sub numele de Tomassi la „Dumbrava minunată”.

Acolo avea să-l sune dimineață, probabil, Ceaur.

6

TREI SÎNT PRIN ȘANT ȘI TREI ÎN BASCULANTĂ

În total șase, exact numărul acestui capitol, spun eu acum, la vreo cîțiva ani de la împlinire.

Primul plecă din Bacău Anton Ceaur. Avea drumul lung de făcut și vehiculul cel mai puțin dotat în treburi de viteză. Un Zis vechi și bine recondiționat, cu număr de Bacău. În Roman urcă în mașină un personaj cunoscut. Singurul care ar fi putut pune mîna pe cheile uitate de învățător undeva pe la Grădinița. Ionică Bălăucă zis Tălălău.

Șoferul amator de la volan nu se putu abține să mai facă și niscai fonduri suplimentare, pe aproape tot drumul. În felul acesta își masca de fapt și prezența pe acele drumuri.

Cu Renaultul său Prigoreanu își permise să plece mai tirziu. Nici instrucțiunile lui Ceaur nu sunau altfel. Prigoreanu opri și la Roman și la Pașcani și mai ales la Suceava. N-avea de ce să se grăbească. La Mestecăniș putea șede în voie, poate chiar o zi pînă să-i vină cheile. Avea pentru orice eventualitate suma de bani promisă. I se înmînase foarte discret la Ilieștii. Prin schimb de valize diplomat. În

Gura Humorului nu se putu abține să nu se abată și pe la Voroneț.

Volkswagen-ul lui Tudor Damaschin plecă și mai tirziu. După presupunerile sale avea să aștepte multă vreme la Vatra Dornei unde Ceaur îi fixase punct de întâlnire pentru negocieri. Admira corect ca orice turist străin mai toate frumusețile drumului și evident, se opri regulamentar la mînăstiri. Ba chiar pe harta turistică de la bord își însemnase ore și data acelei zile pentru ca orice control, se aștepta la asta, să-l găsească doar în chip de turist interesat de monumentele din Nord.

Numai în stația Grădinița se perpeleau doi inși, nu prea tineri ca să zici că ar fi studenți sau liceeni dispuși să atace muntele prin acele locuri. Unul din ei avea chiar o geantă femeiască pe umăr. Să fi fost în căutare de lucru? Vorbeau aprins și de la o vreme, după ce goliră sacii de mîncare, se apucară să fumeze cu sirg.

Trebuie să adaug că Mateescu se afla la Iliești cu o seară înainte și că porni în urma lui Prigoreanu după ce se produse schimbul de valize. El tot la Vatra Dornei avea să primească convoiul.

La ora 14 situația se prezenta astfel. Ceaur ajunsese cu Zisul său și cu căutătorul de comori în Vatra Dornei. Văzuse din drum Renaultul cu TC condus de Prigoreanu și acum verifică sosirea lui Tudor Damaschin la Vatra Dornei. Totul părea să fie în regulă.

Cei doi din stația CFR Grădinița dispăruseră. Cineva atent, care i-ar fi căutat anume i-ar fi putut zări pe un drum forestier alegîndu-și un loc înșorit pentru somnul pe care nu-l mai puteau evita după drumul de-o noapte cu trenul. Îi duse pe acel drum o inscripție stîngace înlocuind deocamdată o placă oficială. Spre I.F. Grădinița, patru km.

Ceaur porni după o oră din Vatra Dornei, cu stomacul bine dispus și cu niscai unelte pe care le așeză cu grijă sub o pătură din spate. Nu se arăta neliniștit. Numai Ionică era speriat sau părea, așa îi văzu discret Mateescu. Nu se grăbea Ceaur. Explicațiile lui Ionică i se părură suficiente ca să meargă drept la țintă. Nici chiar devierea făcută de Mihai nu-l duse către alte ținte. Într-un ceas intra pe drumul forestier pe care dormea acum numai un singur pasager al trenului de dimineată. Pasager care se trezi și care fără nici o jenă le ceru să-l ducă pînă la I.F. Ceaur nu-l refuză, n-avea de ce. Pasagerul adormi imediat în mașină și Ceaur dar mai ales Ionică auzi ce șoptea acesta prin somn: „Mi-

hai, nu umbla la *cheile* Doamnei! Nu umbla singur, e periculos! Sînt alîția vrăjmași pe lumea asta, prea mulți ai avut, și mai mulți vei avea de-acum. Nu pune mîna pe *chei*”.

Ceaur auzi bine vorba din urmă dar o puse pe seama cheilor mașinii. Să fi înțeles Ionică ce mesaj îi transmitea cel de alături? Nu vă pot încă spune dacă înțelesese. Pasagerul se trezi și turui mărunț despre I. F. și despre stîncile dispuse ca o grădină în jurul unui loc în care nu prea intră nimeni; superstiții de lucrători la pădure. Da' el dacă-l lasă unchi-su inginerul are să se strecoare într-o zi acolo și are să vadă ce-i de speriat. Mai spuse că oamenii bătrîni zic să fi văzut acolo între stînci flăcări ca pe comori dar nici unul din ei nu se avîntă să le caute pentru că ce oameni ar fi putut ascunde acolo comori, poate doar necuratul, zic ei. Și nu se duc. Dar el necrezînd în asemenea superstiții, nu vrea să se ia după ei și are să se ducă odată cînd o fi și Mihai cu el, prietenul lui și colegul de studenție. Acuma mergea la unchi-su și dacă avea să-l aștepte Mihai, cum îi promisese de mult, vor afla chiar în vara asta taina grădinii dintre stînci.

Cel care povestea nu văzu la șofer nici o tresărire, îl urmărea doar prin oglinda retrovizoare și ar fi putut foarte bine vedea. Doar Ionică tresărea și se străduia să-i spună ceva fără ca să poată de teama lui Ceaur, desigur.

Ajunseră la I.F. și pasagerul riscă o confruntare directă și neprotejată de nimeni, pentru că nimeni deocamdată nu știa de prezența lui acolo, în mașină. Se aplecă pînă să poată vedea sub scaun și pipăi chiar cu mîna după ce mai multă vreme tatonase cu piciorul uneltele de sub scaun și pătură.

— Sînteți geologi? întrebă el așa școlărește. Că văd că aveți unelte.

— Intr-un fel da, spuse Ceaur volubil și sincer. Intr-un fel, da. Și pentru că dumnealui ne-a sesizat despre anume locuri ciudate de pe aici am vrut să mă conving cu ochii mei. Că pietrele culese de dînsul sînt curioase dar pot fi aduse de oriunde. Și cum dînsul nu prea e în toate apele, am vrut să mă conving eu însumi de.

— Așadar iată că am cu cine să merg între stînci, la grădină, că numai de-acolo a putut dumnealui strînge pietre ciudate, spuse pasagerul cînd tocmai cobora. Dacă mă așteptați nițel, pînă îi spun unchiului că am venit, vă însoțesc.

Dar spre bucuria lui Ceur și spre spaima lui Ionică, tînărul se întoarse din clădirea IF-ului cu o mutră supărată și le spuse că din păcate nu-i va putea însoți pentru că unchiul său tocmai trebuie să plece spre Dorna și deci e musai să-l vadă acum, cîteva minute, și să se instaleze. Le ură succes și pronunțînd numele prietenului care și el ar fi trebuit să fie la cabana respectivă îi făcu și pe Ceur și pe Ionică să tresară. *Mihai*, fu acest nume și adăugirea, că spera că nu s-a dus chiar la stînci de-a-dreptul, îi puse pe ceilalți doi în derută.

Ceur spuse doar *la revedere* dar cu o mutră de simțea că e în stare de orice. Ionică se făcu mai mic decît era de fapt.

Nepotul șefului rămase o vreme în urma mașinii, apoi fluieră scurt. Cui? Se vede că celui pe care îl numise Mihai.

În celelalte puncte de observație nu se mai întîmplase nimic deosebit. Adică și Prigoreanu și Damaschin se purtară ca niște turiști străini în weekend. Consumînd cu măsură, cum îi șade bine unui străin autentic, băuturi neaoșe și tot autentice.

Ar trebui să mai deschidem un punct de observație. În așa numita *grădînă* dintre stînci. Acolo, un păstor prost deghizat își purta două vaci neobișnuite cu locul. Și aștepta mașina cu cei doi. Sau poate trei. Îi zări coborînd și le întoarse spatele. Ionică ducea o cazma iar Ceur un obiect care de departe putea fi luat și drept o sondă geologică, de mînă.

Păstorul prost deghizat ieși din *grădiniță* și-și văzu de treabă. Vacile pășteau liniștit. Era soare, era frumos, o zi în care nu putea să aibe loc o decapitare pentru că inclusiv domnul călău ar fi suspinat de atîta frumusețe.

Cei doi se străduiră să salte bolovani, să deschidă noteci mărunte prin bălăriile înalte ale locului. Lumînărică ruginită, urzici și brusturi uriași. Dispărură o vreme printre stînci, într-un fel de șanț sau tunel, nu se mai vedea din locul unde ședea păstorul și dispariția lor ținu cam o oră.

Reveniți la lumină păreau satisfăcuți de rezultatul investigației lor și Ceur îl puse pe Ionică să încarce un sac de pietre. Ionică se supuse cu silă, dar îndemnat de niște vorbe strecurate anume ca să nu facă ecou și care-l făceau supus. Păstorul nu putea auzi ce anume spunea Ceur dar vedea cum cerbicia de o clipă a lui Ionică se muia.

Părăseau *grădina* încărcată. Unul din ei mulțumit, celălalt strivit sub greutatea pietrelor. Păstorul le țese înainte și-i întrebă :

— Ați găsit cheițele Doamnei ?

— Nici nu le-am căutat, răspunse șuierat Ceaur.

— Nu, păcat. Credeam că le-ați găsit că...

— Am cules câteva roci, românul ista ne-a spus că ar fi niște pietre interesante prin *grădina* asta și... răspunse tot Ceaur.

— Păcat, domnu, mă rog matală, mare păcat, că de la o vreme vin aici fel de fel de domni și mai tineri și mai bătrâni așa ca matală și ca dînsul și scociorăsc cîte o zi două după *cheițele* alea. Că tare bine mai erea dește găseați ați fi dat scris la *jornale* și s-ar fi liniștit și *dobitoacele* noastre că uneori nu se mai pot apropia de loc de mașini și suflete cu gînd de-mbogățire.

— Chiar ai auzit de așa ceva ? făcu curios Ceaur. Păi, poate de asta și românul ista ne-a adus *pietre* de aici crezînd că a descoperit aur sau *măcar* argint, de parcă...

— Da, dumnealui, făcu nedumerit păstorul, e din partea locului ? E ? Că eu nu-l cunosc.

— E de pe-acilea, făcu Ceaur, peste *Ionică* pentru că acesta dădea semne că vrea să spună că nu e. De pe-aici că doar nu degeaba l-am crezut noi și m-au delegat pe mine să iau mostre ca să vedem ce-i cu locul ăsta.

— Zău, făcu păstorul, zău, domnu ? Dacă aici mata se poate să fie și așa da eu tare cred că l-am văzut pe la *Lacul Sarat* la băi tămăduitoare da să poate să-l aprob eu cu altul care era tot ca dînsul așa sperios și dus pe altă lume. Da dînsu nici nu vorbește ? Așa-i ?

— Foarte puțin și mai ales cu străinii nu, răspunse prompt Ceaur.

— Se poate, făcu păstorul dezvelindu-se și dîndu-și pe față identitatea, se poate, domnule Toni, dacă l-ai făcut cu ceva să tacă, dacă l-ai pus pe seamă cine știe ce faptă de-a dumitale.

— Va să zică, domnu Iovan, zise Ceaur. M-aș fi mirat să nu fii pe aici și dumneata. Dar cu ce trebi ? Tot după *cheițe* ?

— Cam așa ceva, răspunse Iovan, cam așa ceva. Numai că eu am zis să le arătăm oficial iar dumneata te-ai făcut că nu te interesează cînd e clar că de asta îl și chemasei pe fratele *Ionică* la *Lacul Sarat*, ca să-ți spună ce-i cu *stelele* și *harta* învățătorului. Ei, bine, domnule Ceaur, le-ați

găsit dar nu se va putea să nu împărțiți cu mine. Batem palma? Nu, nu vă uitați crunt, spuse Mihai văzându-i zîmbetul prefăcut în rinjet. Și nu vă deranjați mai ales să mă loviți sau să încercați să mă lichidați. Nu veți ajunge departe. La I.F. ați mers cu un tînăr care e nepotul inginerului șef și prietenul meu. Vă va aștepta în vale și nu fără mine. Deci să pornim, să nu se alarmeze și să nu mai alarmeze și pe alții. Pînă una alta să văd și eu cutiuța de argint. Nu vă temeți că n-o iau, în mîinile mele n-are valoare. Doar dumneavoastră știți cum s-o valorificați. Nu-s prost să nu știu asta. Și mai ales mă mulțumesc cu a treia parte din ce vi se oferă. O a treia o veți da lui Ionică, pentru că fără el n-ați avea acum în buzunar cutia lui Eliodor Prigoreanu.

Ceaur scoase cutia din buzunarul de la piept. Era o tabacheră de aur. Aveam să aflăm că numai Ionică ar fi putut s-o descopere. El care citise urmele, toate în afară de asta, ale învățătorului. Avea un anume fel de-a ascunde învățătorul ce trebuia ascuns și găsit la locul său și pe întuneric. De asta și ieșiră așa de repede cei doi din gîtul de peșteră. Mihai însă nu luă în mîini cutia. Se mulțumi doar s-o vadă. S-o știe unde este.

Ceaur porni motorul și la I.F. le ieși înainte prietenul lui Mihai, nimeni altul decît Moroianu. Îl luară și pe dînsul. Mihai se așezase lîngă Ceaur, Dinu în spate, cu Ionică. „Am spus eu, șopti Ionică lui Dinu, că n-o să iasă bine!“.

— Spune tare, Ionică, ești între prieteni, rise Ceaur.

— Spuneam, domnu Tonia, că n-o să iasă bine dacă vedem în cutiuța învățătorului un lucru de rău și nu un comînd pentru noi. Și așa o și ieșit, spuse el trist.

— Fii serios, Ionică, nu te mai văieta! rise iar Ceaur. Cutiuța am s-o dau unui tip din străinătate, pe bani buni. Și o să fim amîndoi bine mersi după asta. Ce rost are să ne mai tînguim? Te îmbogățeam de nu venea și domnu Mihai cu noi. Și prietenul dumnealui. Așa cred că o să împărțim în patru, nu? Mie, dragi prieteni, care tot nu cred în marea valoare a însemnărilor dinlăuntru, n-o să-mi pară rău să vînd vreo două sute gr. de aur, cam atît pare să aibă tabachera, nu domnilor? cu douăzeci și cinci de mii. E o afacere, oricum!

Cei doi nu răspunseră, nici măcar nu cerură lui Ceaur, acum că el era ocupat cu conducerea, s-o mai vadă, ori, curios cum era Dinu, să se convingă de valoarea însemnărilor pe care le bănuia scrise mărunt și caligrafic, cunoștea scrisul

lui Eliodor Prigoreanu. Tăcuseră pentru că-și dădură seama că panica pe care ar fi trebuit s-o semene în Anton Ceaur, conform planului lor, se răsfrîngea asupra lor care făcuseră asta fără știrea colonelului. Ieșiră cu aceste gânduri în drumul național. Și intrară apoi în Vatra Dornei. Ceaur îi rugă politicos să coboare. El nu a fost văzut la plecare cu patru ci cu un singur ins în mașină și să nu bată la ochi. Era sigur, spuse el că este ceva pîndă, nu știa care din ei era pîndit, el sau omul care dădea banii, dar de faptul că sunt pîndiți era sigur.

Băieții se arătară speriați și coborîră fără comentarii. Înainte de-a trînti portiera Ceaur le spuse cu cel mai ferm și mai calm ton din lume :

— Ne întîlnim la Suceava, mîine și împărțim banii. Nu vă fie frică de fuga mea, n-am chef de încurcături cu *îngerii*. Bine, copii ?

Era prea mult ca Dinu să nu explodeze și să încerce în furia sa să dea peste Mateescu de care știa că e aici. Dar tot aici putea fi, trebuia să fie și Tudor Damaschin.

Să cadă jos, nu alta bietul Moroianu cînd îl găsi pe Mateescu la aceeași masă cu Tudor Damaschin. Nu putea pricepe nimic. Dar absolut nimic și-l întrebă intrigat și pe unul și pe altul ce-i asta.

— Nu e nimic, spuse Tudor Damaschin, m-am predat, domnule Dinu, pur și simplu m-am predat. Așa sunt în cea mai bună pază. Și acum îl așteptăm pe Anton Ceaur ! În doi, sau în trei dacă vrei dumneata să rămîi și domnul ofițer îți dă voie.

Samuraiul însă îi făcu un semn discret că nu are ce căuta și mai ales că va primi și o papară pentru că în loc să fie la N. se afla aici și încă venind din munți după cum îl arăta aerul pur ce-i rămăsese în ochi, de-acolo de pe unde fusese.

Moroianu ieși. Avea să afle mai tîrziu că Samuraiul fusese trădat de ținuta sa elegantă chiar și sub o haină oarecare. Și Damaschin, cu experiența și școala de aiurea îl mirosise și poate așa cum spunea mirosise și primejdia unei întîlniri cu un Anton Ceaur în posesia însemnărilor lui Eliodor Prigoreanu. Și se pusese la adăpost așa cum spusese. Ce alt adăpost mai bun poate avea un învinovățit decît găsind o vină nouă care să fie mai mică decît prima ?

Mihai îl aștepta la unul din podurile peste Dorna. Și-i arătă o basculantă parcată neregulamentar. „A noastră e,

își zise, cu ea și cu Mihai Iovan la volan vei fi, stimate autor, în miezul evenimentelor!“.

— Deci, spre Mestecăniș, chiui Dinu, pe cai!

Abia porniră, abia ieșiră din Vatra Dornei, înghițind kilometri cu viteza unei basculante de cincisprezece tone condusă de un șofer ca Mihai, când se auziră somați de sirenă unei mașini de circulație. O sfecliseră? Mai încapă în-doială că o sfecliseră?

Atîta doar că din mașină coborî în fugă Mateescu și le spuse:

— Se vede că va trebui să demonstrăm și colonelului cum funcționează telepatia între prieteni! La drum, Mihai. Pînă la bariera de la Iacobeni, de va fi nevoie, îi va mai opri amicul cu sirenă. E acțiune de *filtru total* pe drumul național 17, așa că...

Se înveseliră băieții, simțind că Mateescu știa că ei nu vor răbda să fie la N. tocmai cînd acum se fierbea pe DN 17 piatra cea scumpă. El le pusese în cale basculanta. Oare știa și colonelul?

Mașina lui Ceaur le fu vestită prin radio-telefon. Cel de la volan nu avea nevoie să-i rețină, se apropia de zona barierei un lung tren de marfă și avea să vină din vale și un personal. Cel puțin 15 minute de oprire, timp berechei ca ei să se înscrie în lungul șir care prindea a se contura la numita barieră.

La bariera Iacobeni, uzînd de drepturile acestor vehicule, mașina cu sirenă forță trecerea înainte de căderea barierei. Trebuia să fie prezentă dincolo. Pînă la Mestecăniș-cabană mai erau doar 7 kilometri. Celelalte mașini demarară mai ușor sau mai greu după oprirea de mai mult de-un sfert de oră și se înscrieră corect în trafic, fiecare după puterea motorului său. Nu încercă nici unul vreo depășire neregulamentară; *legea* trecuse prea aproape ca să nu le amintească rigorile ei, mai ales în asemenea locuri cu curbe și denivelări periculoase.

În dreptul cabanei Ceaur zări mașina cu sirenă demarînd și îndreptîndu-se la vale ușor. Trecuse orice primejdie? Oricum putea opri ca orice șofer să bea o sticlă de apă minerală și să guste ceva. Și se conformă acestei reguli nescrise.

Autobasculanta de 15 tone nu mai opri la Mestecăniș. Nici unul din pasagerii săi nu era interesat să vadă cum se va produce schimbul de valize, ca în filmele apusene. Era cine să vadă asta. Pentru că tot într-o valiză diplomat avea să pună și Ceaur harta și însemnările din tabachera de aur.

În schimb opri la Mestecăniș Volkswagenul condus de Tudor Damaschin, de nerecunoscut sub ochelarii uriași de soare.

Ce-i asta? ar fi exclamat Moroianu dacă ar fi fost de față. Dar nu era. Ei făcuseră o pană la numai un kilometru și ceva de cabană într-o curbă cu vizibilitate redusă. Provoacă desigur dar nu de asasin.

Asasinii, toți trei consumau băuturi nealcoolice la cabană. Prigoreanu mai mustăcios și mai elegant ca oricând bea frucadă și suc de ananas într-un amestec care-i făcea greață. Și-a fața lui pe-o farfurie se vedeau urme mărunte de cașcaval cu piper, gustare la modă pe vremea aceea în toate unitățile de alimentație publică controlate de vestitul Nerchiș.

Lângă masa lui se așază Ceaur cu tot cu valiză. Venise fără Ionică. Nu reușise să-l convingă să mai intre în cabană, spusese că se va mulțumi cu o bucată de pâine dacă i-o aduce la mașină. Ceaur se puse serios pe mâncare. Și nu privea deloc spre cel de la masa de alături. Contrar obiceiului oricărui asasin încolțit se așezase cu spatele spre intrare. Uuca tare, nu-i așa?

La zece minute de la intrarea în șut a numitului Ceaur intră și Damaschin. Găsi o masă chiar lângă intrare. Se cltea pe fața lui, pe ce se mai vedea din obraz de sub imenșii ochelari, o temere de loc mărunță. Ceru băutură tare. Și îi se aduse puică de Turt. Bău dintr-o înghițitură și făcu semn să-i vină alt recipient.

Ceaur privi în sfârșit către masa lui Prigoreanu. Valiza nu era. Unde putea fi oare? În automobil? Atunci ar fi trebuit să o aducă de afară. Cum? Când? Se alarmă puțin dar se stăpini imediat. Îl văzu pe Prigoreanu îndreptându-se spre garderobă. Și întorcându-se cu valiza. Când se așază la masă făcu în așa fel încât Ceaur s-o vadă. Și o așază chiar lângă valiza lui Ceaur. Era momentul ca Ceaur să acționeze. Se ridică să apuce valiza și în aceeași clipă o picolită ispititoare (Tot din decalogul lui Nerchiș era și mini-catrinta picolitelor și ospățărilor!) care-i întinse o sticlă de Cotnari, oferită de domnul de la ușă. Ceaur spuse că se va ocupa de ea dar are o obligație față de șofer. Leși, purtînd și valiza și mai ales citeva felii de pâine, pentru Ionică. Trecînd pe lângă domnul de la ușă îi mulțumi cu un salut orientat. Închipuți-vă minile lui Ceaur purtînd stînga trei felii de pâine și dreapta o toată de valiză diplomat împreunate într-un salam-alecum!

Prigoreanu, ceru abia acum o sticlă de vin.

Omull de la uşă privi către el şi peste câteva minute îl abordă cu nonşalanţă străinului care nu se bagă în treabă dar... simţindu-se bine vrea să laude frumuseţea locului şi a localului sau a zilei sau a altei minuni, ivite după ţuica de Turci în raza ochilor săi.

Îl ceru voie să se așeze la masă şi făcu semn picolitei.

Îl atacă în franţuzeşte şi Prigoreanu îl răspunse la fel. După patru sau cinci propoziţii (perechi), străinul cu ochelari îi atrase politicos atenţia că domnul de alături i-a schimbat valiza. Prigoreanu se alarmă şi dădu să se ridice. Omul din faţa lui îl opri. Îi spuse că nu e nevoie să se grăbească pentru că Zisul cu care venise persoana nu are viteză mai mare decât un Renault sau decât Volkswagenul său aşa că îl vor ajunge din urmă, îl vor ruga politicos să schimbe valiza şi... toate vor fi bune. Prigoreanu, în chip de Raul, cum se recomandase, se linişti. De fapt misiunea lui se încheiase. Se abţinu totuşi pe cât fu cu putinţă să bea. Pretextă că are o misiune aparte şi foarte grea la Suceava cu nişte piese de schimb. Domnul Tomassi bău însă fără teamă. Şi după patru-cinci minute de la ultimul pahar, ieşiră. Pe trepte domnul Tomassi se clătină şi Prigoreanu trebui să-l sustină. Aceeaşi clătinare o făcu şi asupra maşinii. Era vădit învins de necunoaşterea puterii Turcului şi a Côtনারului cu şnur tri-color, băut de unul singur.

— Nu cred că veţi ajunge la Suceava, domnule Tomassi, spuse Prigoreanu alias Raul. Puteţi merge cu maşina mea şi pe-a dumitale o lăsăm în grija lor.

— Şi cum veţi face schimbul de valiză cu domnul din Zis? întrebă trezit parcă, domnul Tomassi-Damaschin. Dacă a voit anume să v-o fure şi va vedea Renaultul dv. nu credeţi că se va sili din răspuţeri să nu mai oprească? Îl veţi pierde în primul oraş din cale.

— Aşa se pare, spuse Prigoreanu, neînţelegînd manevra lui Damaschin şi acceptă să conducă Volkswagenul, pără-sindu-şi Renaultul pentru o zi.

Plecară.

Între timp Zisul aluneca uşor spre Cîmpulung Moldovenesc. Şi basculanta de 15 tone îl urmă potolită. Apoi la intrarea în oraş mai făcu o pană. Zisul nu opri în Cîmpulung. N-avea de ce. Opri doar între Hurghiş şi Prisaca Dornei la un cot al drumului şi din maşină zbură un pasager. Pe care îl culese basculanta. Mai mult mort. De spaimă sau de izbilură. Peste câteva minute după ce pasagerul fu ridicat.

și cred că ați bănuț că nu putea fi altul decît Ionică și dus la spital în Cimpulung, trecu prin același punct Volkswagenul condus de Prigoreanu și cu domnul Tomassi moțând pe bancheta din spate.

La Molid, Volkswagenul depăși Zisul care fu reținut apoi cîteva minute de controlul circulației în dreptul taberei de pionieri Bucșoaia. Ceaur depăși ușor controlul, prea ușor ca să nu se alarmeze. Își spuse probabil că un contravenient de la legea circulației nu poate fi imediat învinuit și de altele și căută chiar să facă o asemenea infracțiune dar drumul pustiu, nu știa de ce, la acea oră la care se întorceau așa de mulți automobiliști spre sălașe, către motelul sau orașe sau alte spații de cazare, prea era pustiu, nu-i mai oferi nimic. Liniștea asta de pe șosea îl puse în mare încurcătură. Îi veni imediat o idee. Să ascundă valiza într-un loc sigur. Să aștepte să se liniștească lumea și apoi să pună mîna pe banii puși unde trebuia. Dar cum să-i mintă pe cei doi care știa. Pe Mihai și pe prietenul său? Îi credea în stare să-l toarne la Miliție și totocmai de asta se ferea. Le va oferi cheile valizei. Simplu!

Operația asta o va face între Ilișești și cabana cu același nume. Pădurea acoperă totul. Ajunse în loc prielnic. Cobori, se asigură de singurătate, luă valiza și intră în pădure. O curiozitate proastă sau pur și simplu Curiozitatea îl făcu să deschidă valiza înainte ca să-i găsească locul de parcare pînă la liniștirea apelor.

O deschise și în afara unor fluturași de hîrtie roză cu acest text nu mai găsi decît vreo douăzeci de sute, legate frumos deasupra pachetelor, așa încît de-ar fi deschis-o fără să răsfoiască să se poată păcăli. Pe toți fluturașii erau tipărit acest text care-l umplu de furie: *Cine rîde la urmă, rîde mai bine! Tudor Damaschin.*

Aruncă lopata acolo unde se afla. Porni în goană spre mașină cu tot cu valiză și făcu contactul. Încotro? În sus n-avea rost. Volkswagenul îl întrecuse la Molid. Trebuia să fi ajuns de mult în Suceava.

Și deodată, să nu-și creadă ochilor! Volkswagenul se zărea în fața lui oprit în curbă. Negru de furie, accelerează și alege țintă mașina din față.

Coliziunea îl buimăci.

Din șanț se ridicară cei doi. Acum cu adevărata lor identitate. Prigoreanu fără mustați și Tudor Damaschin fără ochelari.

Și pînă să-și revină din al doilea leșin, vederea celor doi îl făcu să se creadă ajuns deja la Judecata de Apoi!, șoseaua se animă și Ceur văzu în preajma lui multă lume. Nu numai gură cască ci mai ales oameni în uniformă.

Îl puseră pe o targă și-l purtară așa pînă la ambulanță. Ameți și credea totul un vis urît.

— O făcurăm, muică, și p-asta! spuse mulțumit Dinu Moroianu care nu mai așa putea spune la sfîrșitul unei isprăvi de-l bănuia lumea de oltean.

— Iar te grăbești, amice, îi spuse Mateescu.

— Păi, ce mai vrei? Asasinul e în ambulanță, documentele la noi, și cutiuța de aur și harta și cele... cîte hîrtii de o sută ai pus?

În ambulanță e deocamdată numai asasinul lui Ionică dacă bietul om nu va scăpa cu viață.

— Va scăpa, spuse Dinu, dacă Mihai a rămas cu el. Va scăpa. Și-l fulgeră o idee: Și dacă Ionică va scăpa înseamnă că și Ceur va scăpa cu puțin pentru că...

— Cu prea puțin, pentru că poate spune că Ionică înspăimîntat de sacrilegiul ce-l făcuse vînzînd însemnările învătătorului, și mai ales vînzîndu-le unui străin, a sărit din mașină și sărind s-a accidentat.

— Și nu-i destul că a vîndut unui străin date tehnice de valoare? Nu-i destul ca să fie trimes unde merită? întrebă Moroianu.

— Nu. Pentru că Ceur nu-i prost cum îl crezi tu ca să nu spună că a vrut să păcălească un străin știind că documentele nu-s de valoare și în acest fel a adus și bani țării și a dejucat și planurile unor agenți străini care... și uite așa poate să ne facă să credem că de fapt el a servit țara și nu... Pentru că nu-s suficiente mărturiile voastre cum că v-ar fi oferit bani din cele o sută de mii. Asta o poate spune în glumă oricine. Ne trebuie probe!

— M-ai ametit de tot, Samurailor! spuse Dinu Moroianu. Și mi-ai stricat și schema. Nu mai am nici un asasin din trei cîți văzusem la început.

— Am să-ți ofer eu unul dacă nu mă lași în pace! Un asasin de gazetari cu veleități de autor de romane politiste!

Mă voi strădui să strâng sub acest titlu singurele urme care, după vreo săptămână de audieri, l-au dus pe colonelul Șerban la concluzia că există totuși crime fără asasin.

Cititorul își mai aduce aminte că Amilcar Zaharescu fusese găsit mort în fața unei măsute pe care obișnuit făcea pasiențe. Murise probabil în vreme ce făcea vestita pasiență a lui Napoleon. Că avea în jurul frunții o cîrpă neagră, o panglică cu care își lega părul după mărturia doamnei Maltopol și că din pachetul de cărți, după cum constatase Mihai, lipsea dama de tobă.

Această damă de tobă pusesese un semn de întrebare în dreptul numelui Minodora Maltopol, pînă la apariția veștii despre moartea lui Dinu Poezina. Această damă de tobă ar fi vrut s-o folosească Ceaur pentru a-l acuza pe Tudor Damaschin de moartea lui Zaharescu. El susținea că madam Maltopol i-ar fi spus că magistratul murise cu cartea respectivă în mînă și că deci cartea indica posterității numele asasinului, *Dama*, fiind începutul numelui său. Numai că madam Maltopol nu-și amintea să-i fi spus lui Ceaur, pe care îl cunoștea de altfel, despre felul în care a murit Zaharescu și recunoscuse că ea a distrus cartea cu pricina ca să nu dea de bănuț cuiva că Zaharescu ar fi murit de mîna ei sau, mă rog..., din pricina ei. Mai mult decît atît nimeni din cei întrebați nu putuseră sesiza trecerea lui Tudor Damaschin pe la Mizil.

În acest punct colonelul îl înștiință pe Ceaur că Damaschin a mărturisit că el este asasinul moral al magistratului Zaharescu, că s-a răzbunat pentru că din vina lui tatăl său procurorul a pierit în detenție și el a trebuit să fugă din țară.

Acest punct de vedere este într-un fel sugerat de autor. (Vedeți cum a roșit, în vreme ce citiți asta?). Dar se pare că a prins foarte bine pentru că Ceaur pe această coardă a bătut. Zicînd chiar cu aplomb:

— Și cu atît mai mult eu nu aș fi avut de ce să-l ucid pe Poezina. Era inofensiv și nu deținea lucruri care să mă acuze pe mine.

— Din păcate Poezina nu mai poate vorbi și nu știe ce alte mărturii să fi lăsat în favoarea dv., spuse amabil colonelul.

— Există o mărturisire. Am o scrisoare prin care mi-a spus asta.

— Cînd ați obținut-o, întrebă colonelul, și unde se află?

— În locuința mea, răspunse Ceaur și indică un loc.

Scrisoarea fu găsită. Era scurtă. Am s-o redau deși conținutul ei nu dezvăluia multe în ce privește cazul nostru.

„M-ai rugat să-ți dau o mărturie scrisă cum că nu ai nici o vină în cazul Prigoreanu. Mă conformez dorinței dumitale. Și deși nu-i văd sensul, iată declar, pentru cînd vei avea nevoie că nu văd ce vină ar putea avea un grefier, o simplă mașină de scris, în cazul unui om condamnat din momentul în care un om îl arată cu degetul drept autorul unui act de sabotaj. Nu poți avea nici o vină!“.

— Mai era un post-scriptum: „Așa cum mi-ai cerut am trimis scrisoarea și la adresa indicată. Poți verifica.“

Verificară și cei în drept. Există o asemenea scrisoare. Copia. Dar pentru ce avea nevoie Ceaur de această mărturie?

Asta îl făcu pe colonel să-i ceară lui Mateescu o sugestie. Un alt fir. Mai ales că se știa că Poezina nu murise de mina altuia decît de a sa într-o încăierare de la o femeie cu unul din pelicanii murdari de care știți. Acesta recunoscuse cum că s-au luat la bătaie, fostul avocat avea o iubire, vinovată și nu prea, între fostele lui eleve. Și cu această iubită era cînd intrase neanunțat insul de care v-am spus. Furios, Poezina căzuse pe trepte, furios pentru că pelicanul o *agățase* pe față, îi fusese colegă. Și sticla de vin se sparge de capul său nu al magistratului dar magistratul căzu și cei doi fugiră de la locul faptei. Fata mărturisi și ea. Asta în vreme ce noi căutam pe la Sibiu și pe la Lacul Sărat alți vinovați de moartea celor trei.

Bineînțeles că Ceaur nu știa de asta. Ceaur voia un alt asasin. Pe cine? Probabil pe același Tudor Damaschin. Cum avea să-l învinuiască? Se căutară delegațiile lui Ceaur. Se descoperi că avea destule drumuri în zonă, nu și la Sulina, dar într-o delegație de trei zile la Tulcea avea timp să se repeadă și la Sulina. Numai că asta se petrecea după moartea lui Poezina, în răstimpul în care numai autorul și Mihai Iovan credeau în misterioasa moarte a avocatului devenit profesor de limbi străine.

Insemna că lăsase doar o urmă care să ne ducă spre Damaschin. Ce urmă? De-am fi știut-o i-am fi pus-o pe tavă și ar fi trebuit să căutăm o alta și în cazul lui Hrușcă.

Mateescu îmi povestea aceste lucruri acasă. La interogatoriu nu mai aveam ce căuta. Mateescu povestea, era de față și Mihaela și atunci ea spuse doar: „Spray-ul „Odette”!

Aceeași vorbă spusă lui Ceaur îl făcu să răspundă insolent. Terenul fusese pregătit de colonel cam așa:

— Între 19 și 21 iunie ați avut o deplasare la Tulcea. Puteați să vă repeziți pînă la Sulina și să...

— Imposibil, domnule anchetator, făcu Ceaur. La data aceea Dinu Poezina era înmormîntat deja. Sper că aceste date stau în dosarul dv. de mult.

— Nu să-l asasinați pe Poezina, doamne ferește, nu vă putem acuza de asta, mai ales că nu aveți motiv se vede și din mărturia pe care v-a dat-o. Nu de asta ați ajuns acolo ci pentru ca să presărați o urmă, o urmă care să ne ducă la altul.

— Eu? Ce interes aș avea eu să vă duc la altul?

— Nu știu. Nu știu, încerc să aflu. O urmă, să vîcem un anume spray.

— Ce spray?

— Un spray „Odette”, de pildă.

— Un spray „Odette”? Mă faceți să rîd. De unde un nume așa frantuzesc în magazinele românești? Întrebați pe cineva care poate avea asemenea spray.

— Pe cine? Pe Damaschin, bunăoară, nu? sugeră colonelul.

— De ce nu? spuse ironic Ceaur, de ce nu?

A doua zi colonelul avea să-i comunice lui Ceaur că într-adevăr Damaschin folosește sprayul de păr „Odette”, din cochetărie. Și Ceaur fu mulțumit. Și chiar întrebă insolent dacă mai are alte întrebări de pus cineva. Pentru că de față era și Mateescu.

— Da, spuse colonelul. Una singură dar e pentru noi. De ce n-a ajuns mapa Vivaldi la Hrușcă mai repede?

Ceaur voi să-l întrebe ce-i cu asta dar colonelul dădu dispoziție să fie luat de acolo.

Cititorul își amintește de pasiunea fostului magistrat pentru muzica lui Vivaldi. Cineva care știa despre asta îi trimetea din București o mapă imprimată la Strassbourg cu patru discuri conținînd integrala concertelor de chitară de Antonio Vivaldi.

Coletul rătăci dintr-o eroare de lectură. De la Vaslui la Birlad și retur pentru că expeditorul scrisese „Vaslui, județul Birlad” și nu invers. Și cei de la poștă căutară zadarnic în Vaslui un Eugen Hrușcă, pînă ce găsiră că strada cu pricina nu exista în Vaslui ci în Birlad și coletul se duse unde trebuia. Numai că avizul purtînd a treia avizare nu-l mai găsi viu pe Eugen Hrușcă și coletul nu putea fi expediat nici la București pentru că nu era vreo adresă pe el. Poate în-lăuntru. Hotărînd să-l deschidă în nădejdea că vor afla vreo scrisoare, familia magistratului, descoperi acest bilet pe care îl avea colonelul în față pregătindu-se să-l interogheze poate pentru ultima dată pe Anton Ceur.

Anton Ceur citi biletul pus de colonel în față și spuse doar cinic :

— Nu înțeleg de ce mă mai chinuiți, pe mine un cetățean cinstit, cel puțin pînă la faptele de la Iliești care de nu mă loveam de mașina cu pricina s-ar fi încheiat cu bine și sănătate eu avînd intenția să predau autorităților suma și să vă pun pe urmele celui care luase tabachera și harta, deci nu înțeleg de ce mă anchem la mine pentru faptele care, în fine, sînt bine elucidate de acest bilet în care Damaschin se dă pe față. Săracul avea și motiv, cei trei i-au ucis tatăl. Mi se pare că asta ați și vrut azi să-mi spuneți, domnule anchetator.

— Nu, domnule Ceur, nu asta, făcu mîhnit colonelul. Ci că biletul cu pricina, strecurat în caietul discurilor nu a ajuns la Eugen Hrușcă. Acesta murise, așa cum scrie în bilet, e drept, dar înainte ca să mai citească biletul.

— Asta nu înseamnă că Tudor Damaschin n-a intrat pe ușă tocmai cînd Hrușcă bărbierindu-se în baie asculta Vivaldi și l-a silit să scape mașina electrică și să...

— Nu, domnule Ceur, spuse Mateescu. Pentru că Damaschin ar fi trebuit să-l viziteze pe Hrușcă și să-i cunoască obiceiul. Și Damaschin nu a avut cum ajunge la Hrușcă.

— De ce n-ar fi avut cum ? întrebă de sus Ceur. Pentru că nu vedeți dv. cum ? Mai gîndiți-vă.

— Ne mai gîndim, domnule Ceur. Ne mai gîndim, spuse colonelul. Ne mai gîndim că de la aflarea hobby-ului fostului magistrat care-l înlocuise pe taică-su în acel proces și apoi declarase că a fost și procurorul de față, deci de la vizita ce i-ar fi făcut-o lui Hrușcă ar fi trebuit să meargă în Occident să procure mapa respectivă. Și nu se cunoaște nici o ieșire a sa din țară de la 4 aprilie și pînă în prezent.

— Dar putea să-l procure de la consignația, făcu imper-turbabil Ceaur. Nu credeți ?

— Credem, spuse Mateescu, dar nu știm de la care. Poate ne spui dumneata de la care.

— Eu ? De ce, eu ? întrebă la fel Ceaur.

— Pentru că dumneata ne dai sugestia asta, la care noi nu ne-am gândit, spuse colonelul. Și mai ales pentru că Tudor Damaschin nu-i așa de neisprăvit și nepriceput să-și dea și numele cînd trimete o asemenea amenințare. Numele nu-l puteai scrie decît dumneata, domnu Ceaur și îl puteai scrie pentru că trebuia cu orice preț să-l înlături pe Tudor Damaschin. Să ni-l dai nouă sau să ni-l arăți ca vinovat de moartea unor oameni care, e drept, puteau fi învinuiți de moartea procurorului Damaschin.

— Vorbe, vorbe, vorbe, domnilor anchetatori. Mî se pare că dv. vreți cu tot dinadinsul să mă învinuiți pe mine de lucruri nefăcute și să salvați un individ care după ce că și-a trădat țara a mai și uneltit împotriva ei, spionînd și punînd la cale diversiuni.

— De unde știți astea, domnule Ceaur ? spuse Mateescu, poate ne puteți spune mai multe. Vă ascultăm.

— Bine ai spus, colega, făcu bucuros colonelul, că tot nu avem nici o dovadă împotriva sa și dacă stau și mă gîndesc bine nici măcar de accidentul de pe DN 17 nu-l putem învinui ; ai văzut ce-a spus chiar Ionică.

Ceaur tresări bucuros. Se foi în scaun apoi ceru o coală de hîrtie și stilou ca să dea o declarație completă asupra faptelor ce le cunoștea dintre multele pe care le susținea că le săvîrșise Tudor Damaschin împotriva țării sale.

Declarația, pe care n-am să v-o transcriu, pentru că nici măcar nu mi-a fost arătată, din motive lesne de înțeles, îl acuza mai mult pe Ceaur. Pentru că din ea înțeleseră și colonelul și Mateescu, cine era *umbra* de care se temea în țară Tudor Damaschin.

Confruntat cu Tudor Damaschin, după ce și acesta dădu o declarație completă și informații prețioase asupra unor legături din străinătate, legături care aveau să fie verificate odată și odată, Ceaur își vărsă tot veninul. Apărură în fața ochilor celor doi anchetatori fapte care ar fi putut umple romanul meu, nu acesta ci cel pe care spuneam că-l scriu despre învățător și asasinii săi, morali și nu numai afil, dar pentru care nu e loc aici. Și după rezumatul făcut cu parcimonie de către Mateescu (așa-i spusese chiar Colonelul !) înțelesei că nu aceste crime puteau fi puse pe seama lui An-

ton Ceaur ci altele mai grave și mai bine lucrate. Și că deși mina lui nu acționase decât poate în cazul lui Zamfirescu, era fără putință de tăgadă asasinul moral al celorlalti doi. Cel care le putea face și le-o făcuse, viața grea. Și mai înțelesei că aș fi putut încheia aici acest capitol despre destăinuirile asasinului.

A mai apărut însă un element.

Declarația lui Porfir Sterian.

Lui i se arătase la anchetă mărturia, delațiunea aș spune eu, lui Anton Ceaur. Din care reieșea clar cine a trimis la caznă pe toți și mai ales pe nevinovați. Și tot el fusese cel care s-a interesat de ce făcuse asta Anton Ceaur. De ce mai ales îl urise pe procurorul Damaschin, de ce-l trimisese la moarte sigură, dat fiind suferința lui veche, pe care tot numai el o știa, Sterian.

Procurorul încriminase pe fostul colonel Hienă, imediat după 44 și-l deferise justiției, nu mai exista un dosar, dar mai erau mărturii, pentru toate furturile și matrapazlicurile din vremea războiului.

După care Sterian văzu și legătura dintre Potolea și Anton Ceaur.

Nu era numai o legătură dintre doi oameni asemenea ci dintre tată și fiul său nelegitim. Sterian aflase aceasta de la un notar din Tirgu Ocna. Notarul nu mai trăia dar s-ar mai fi putut găsi urme în arhiva orașului despre înfierea lui Alexandru Potoleanu, fiul Mariei și natural, și schimbarea numelui său din Alexandru în Anton, la cererea tatălui. Și ne aminti că pe vestitul colonel Hienă îl chema tot Alexandru.

Istorii vechi, triste, rănind urmașii și însemnându-i cu semnul unei nepotolite mîini împotriva tuturor celor cu fruntea senină și ochii curați.

Înfrînt definitiv, Ceaur recunoscă și asta.

Nu se găsiră la locuința sa nici un fel de dovezi și nu se găsiră multe din legăturile de care spunea în rețeaua de spionaj din care făcea parte. Întrebă de soarta lui Tudor Damaschin. I se spuse doar că a plecat din țară dar Anton Ceaur alte mărturisiri nu mai avea de făcut. Nu spuse nimic nici măcar nu înjură cum poate ar fi făcut orice personaj negativ demascată în finele romanului. Întrebă de starea sănătății lui Ionică și cînd i se spuse că a intrat într-o muțenie blîndă recunoscă că el l-a rugat să nu sară și nu l-a aruncat în șanț. Nu se temea de el, știa că un tembel n-ar

fi putut fi crezut pe cuvint. Și-apoi de l-ar fi aruncat i s-ar fi încurcat prea tare socotelile. O ultimă minciună a lui Ceaur ? Poate. Nu mai aveam de unde ști.

Și nimeni nu ar fi putut să ne-o confirme.

Ioșnică se însățătoșea dar nu mai putea să vorbească sau nu mai avea de ce. Fusesse adus la spitalul din N. pentru ca omul căruia îi încredințase taina să fie aproape de ei. Și Miha, îl vedea mereu, cel puțin în această săptămână cît duraseră întâlăirile cu Ceaur și mărturisirea lui.

... şı

§ AMURGUL ȘI TREI-PATRU ÎNTREBĂRI ÎNCUIETOARE

Se lăasă amurgul la poalele Ceahlăului cînd părăseam tăcuți măruntul cimitir al schitului Durău. Încredințasem odihnei pe unul din fiii adoptivi ai acestui principe al munților. Pe Ion Bălăucă, cel poreclit Tălălău. Murise în N. dar conform dorinței sale, tălmăcite de Mihai, îl aduserăm aici. Avea să doarmă în locul care i-l arătase învățătorul așa cum trăise o viață, adevărata lui viață, cutreierînd țara pe harta scrisă în Constelația Fecioarei. Avea să se întâlnească, după credința sa, și cu Învățătorul și cu cei buni care mergeau sub muntele Ceahlău pentru că fuseseră buni și drepecți.

Tăceam încă atunci cînd prin semne numai Tudor Damaschin și Filipina Greavu ne părăsiră mergînd către Ardeal.

Rămaserăm noi trei, cei de la începutul poveștii și Gicu Prigoreanu care venise, ca și cei abia plecați, la invitația mea.

Nu mai știam ce să ne spunem. Ne stăruia pe semne tuturor în privire imaginea de prunc dormind ce-o luase chipul lui Ionică intrînd în moarte. În palmă în locul toia-gului de ceară Mihai îi puse petecul de hartă salvat de la foc, tărîmul Ceahlăului. Să-l călăuzească pe sub munte spre cel care-l iubise mai întîi și pentru care trăise o viață.

Gindeam că, iată, învățătorul putea fi mulțumit, acolo în moarte. Și poate răzbunat. Ionică avea să-i ducă solie despre noi și despre credința noastră în el, în fapta sa, curată și dreaptă și cu atît mai îndrăzneată.

Aveam sentimentul că abia acum, așa în liniște și gravi, făcuserăm funeraliile lui Eliodor Prigoreanu, punînd în mormînt trupul curat al lui Ionică în locul trupului cine știe unde uitat al învățătorului. De aceea chemase la Durău pe ceilalți trei. Pe fiu, pe logodnica lui în veșnicie și pe cel care se ridicase ca un spectru al regelui Hamlet ca să-l pornească pe fiu împotriva ucigașilor.

Poetizam. Știu, dar nu mă huliți pentru asta. În fața lui Ionică nu se mai putea decît poetiza. În clipa în care au pornit lacrimile Filipinei Greavu și bulgării de pămînt căzură lin din mîinile fiului învățătorului și din mîna lui Tudor Damaschin, simțisem că și ei au crezut la fel ca mine.

Fiul mergea între mine și Mateescu. Mihai întârziase un moment cu călugăriș. Și cu câteva femei din sat care se grijiseră de Ionică.

Amurgul și mai ales coroana de purpură de de-asupra Ceahlăului ne lungea umbrele și la un timp se împreună în fața noastră. Și am simțit, prin trupul lui Prigoreanu, venind către mine emoția Samuraiului care numai pentru înfățișarea sa elegantă fusese numit așa, nu și pentru răceala eroului întruchipat de Alain Delon. El care nu dăduse nici un semn de înduioșare, el se pregătea să spună acum ceva.

— Va trebui, domnule Prigoreanu, să căutați mormintul părintelui dumneavoastră. Dacă considerați că v-aș putea ajuta cu ceva o voi face cu plăcere.

— Va trebui poate să-l aduceți tot aici, am sugerat eu, sau poate în una din grădinițele sale. Acuma știm atâtea despre ele.

— Și mai știm că tot ce-a gândit dînsul este perfect valabil științific, adăugă Prigoreanu. Va trebui să mă îngrijesc și de asta.

— Se va îngriji și doamna Greavu, am spus eu. Ea considera de mult o datorie a sa împlinirea cercetărilor celui care... O, de s-ar fi întîlnit dînsa la vreme cu Ionică!

— Sau poate cu dumneata, comentă Prigoreanu. De fapt eu aș fi putut face mai multe pentru asta. M-aș fi putut cel puțin interesa de cercetările tatei dar...

— Nu e târziu nici acum, spuse Mihai, ajuns acum între noi. Eu vă voi fi oricînd alături. Oriunde.

— Băieți, se întoarse spre noi Prigoreanu, nu credeți că mă depărtați de voi spunîndu-mi domnule? Acum cînd știți aproape totul despre mine. Ce-ar fi să-mi spuneți pe nume?

— N-ar fi mare lucru, la urma urmei după ce treci de treizeci îl poți tutui pe cel de patruzeci dacă îți e prieten. Dar, iertați-mă. tova... nu vă pot spune Gicu. Nu-mi sună frumos! Nu-i numele unui om trecut prin atîtea! Eu aș îndrăzni să...

— Tu mereu găsești nume, prietene, spuse Mateescu, de parcă ai fi Atoatenumitorul!

— Nu, prieteni, nu trebuie să-mi afle nimeni nume, spuse Prigoreanu, mi-e drag, târziu e drept, dar mi-e tare drag numele care mi-l dădea tata. Gheorghită! Dumneata, tu, Dinule, spuneai că așa mă numea el în casa profesorului. Și fiindcă veni vorba, acum știu de unde am cunoscut-o pe profesoara Greavu înainte ca s-o fi văzut doamna Băr-

băeuf. Uitasem că-am fost cu părinții mei acolo. Numai ochii și risul ei trumos nu le uitasem. Dar în cele două ocazii când ne-am văzut eu risul nu i l-am auzit. Mi-aș fi amintit de unde o cunosc. Amintiri, amintiri, dragii mei! Prea tirziu îndrăgite.

— Petre, spusei eu, Gheorghiță știe ce conțineau rocile aduse de învățător profesorului Greavu, rocile culese din grădinițele Doamnei Mari? I-ai spus?

— Dar de la mine știe, Petre, spuse Prigoreanu. Prietenul pe care l-am rugat, le-a găsit, le-a ales din colecția profesorului Greavu, catalogată excelent de unul dintre fiii profesoarei...

— Puiu! am strigat eu.

— Cel mic, după cite mi-a spus prietenul, nu știu cum îl cheamă.

— Puiu îi spune maică-sa, am precizat eu, și cele ce-mi spui mă bucură teribil! Am să vă povestesc mai multe despre el. Și le-a analizat, continuai eu, și a descoperit că...

— Și a descoperit că au în ele unul din acele elemente rare înscrise la finele tabelului Mendeleev, spuse Prigoreanu.

— Atunci, am spus eu, atunci înseamnă că învățătorul Eliodor Prigoreanu n-a trăit puțin pentru țara lui ci infinit mai mult decât chiar el credea atunci când...

— Dinule, spuse cu emoție stăpînită cel pe care de-acum îl voi numi cum ne ceruse, Gheorghiță, știu că te înflăcărezi ușor, dar vor mai trebui poate mulți ani pîuă să știm dacă acel element este cu adevărat comoara și taina Doamnei Mari. Însemnările tatei...

— ...și oameni ca Puiu și ca *vitejii* profesoarei Greavu vor ajunge mai repede la *comoara* Doamnei Mari, sînt convinși!

— Ce s-ar mai fi bucurat Ionică, spuse Mihai, să știe de prețul comoarei învățătorului! Păcat că nu numai limba i se legase ci și căile minții.

— Am recapitulat pas cu pas zilele mele din urmă și mi-am dat seama că el a fost un foarte bun autor de scenariu. Toate reacțiile mele le-a prevăzut, cu toate că nu-mi amintesc să-l fi întîlnit undeva înainte de asta. Să nu uiti asta dacă ai să scrii despre cei trei magistrați și cei trei *asasini*, Dinule! Și poate ai să-l mai întrebi pe deasupra. Iar cît privește împiedicarea mea de-a ajunge la Ceaur, ei bine, prieteni, asta m-a pus cel mai mult în derută. Am înțeles cam tirziu că Tudor Damaschin nu voia să ne dea ca-

davrul lui Anton Ceaur și nici vechiul său dosar ci un Ceaur în stare să ucidă, să mintă, să fure, să pună la cale, să trădeze ș. c. l. și să aibă și acoperiri. Un Ceaur în perfectă stare de funcționare. Aici îi recunosc eu măiestria. Și aici am învățat eu de la dînsul. Poate și pentru asta îl pot ierta de rătăcirea veche. Sigur, așa cum am spus, mai trebuie asigurări...

Stătuserăm destul sub poala răcoroasă a Ceahlăului. Doar urme de crepuscul lăsarăm la urcarea în microbuzul pilotat momentan de Mateescu. Mihai făcuse și pentru el oficiul de închinător al tuturor paharelor de rachiu de la cîmîndarea lui Ionică. Românească așa cum îi stătea bine unui dus ca el.

— Cînd vezi că atîpesc cumva, îmi spuse Petre, să fii aici cu turuiala ta și cu întrebările, că altfel tu vei fi vinovat de moartea celor trei plus unu. Ai curajul să-ți asumi asemenea sarcină ?

Și rămaserăm de veghe în doi, eu și Mateescu, pentru că și Prigoreanu îi urmă lui Mihai, cu încredințarea că după un ceas de somn va fi și el șofer. Mai aveam ce să-l întreb pe Mateescu. Și cam la toate știam și răspunsurile, serioase, complete, cum îi sedeau bine unui viitor căpitan. Asta a și fost una din întrebări. Dar pentru că am pus-o în doi peri, la fel mi-a fost și răspunsul. Că eu l-am întrebat ce dă de băut la avansare, bere, Cotnari, țuică de Turț sau pur și simplu whisky românesc ? Ei și cum să nu-mi răspundă căpitanul Mateescu că va sărbători aniversarea la Vorona cu aghiazmă proaspătă ?!

L-am mai întrebat și cum de-a dat de urma lui Ionică, nu în țară ci în dosarele cercetate la București. Și mi-a răspuns curat : „Era negat ca martor în apărarea lui Damaschin !”

Și despre însemnările lui Eliodor Prigoreanu l-am întrebat, mai amănunțit și mi-a răspuns tot amănunțit. Că nu știe exact ce conțin în afara observațiilor asupra dezvoltării Doamnei Mari în acele grădini ciudate, și că asemenea însemnări lăsa la fiecare loc de cercetare, că ele vor trebui recuperate și întregite. Că sesiza prezența unui element care dezvoltă fără seamăn o plantă așa de pretențioasă și că probabil radioactivitatea acelui element provoacă dezvoltarea florilor. Urmau desigur alte observații, probe, cercetări de laborator, analize neînumărate și experimentări, tot ce putea la ora noastră știința românească, și că cel care le spu-

sese astea spera ca elementul bănuït de Eliodor Prigoreanu să fie chiar un element necunoscut. Și atunci am întrebat fără să poetizez :

— Dacă se va adevăra ce-a spus omul acela, dacă se va dovedi, și eu doresc din toată inima acest lucru, deci dacă se va dovedi că elementul de sub călcîiul Doamnei Mari, este necunoscut lumii de azi, ar trebui ca omenirea să-l numească românește, să-i spună poate *Dor* cum îl chema Filipina pe *sburătorul* ei de altă dată. Nu crezi că așa ar trebui să se numească, Petre ?

— Cred că da, spuse Petre, așa ar trebui să se numească. Nu doriu nici *dorît* și nici altcumva după vreun loc apropiat.

— Și nici simbolul lui nu ar mai putea fi o prescurtare, dr. însemnînd cu totul altceva, ca și *Dor*, pentru mai multă lume decît noi românii, am poetizat eu văzînd acest cuvînt scris pe asfaltul șoselei, într-o singură limbă chiar dacă cu litere de toată mîna în limba țării mele.

Și eu sau altul dintre concetățenii mei ar scrie povestea acestui element căutat de un învățător român, în locuri din pămîntul românesc, însemnate pe cer de Constelația Fecioarei. Și cei din alte locuri vor înțelege că cei care mor pentru știință în țara mea, mor și pentru țara lor, dar că nu numai că nu sînt uitați ci urmașii le împlinesc lucrarea și o dau lumii sub singurul nume și simbol care ar putea distruge ura, neostoita și hienica Ură, care a distrus și distruge încă. Pentru că nici unul din acei ce suferă de dor nu poate urî, aici la noi.

detectiv

Lei 55

ISBN 973-557-064-5